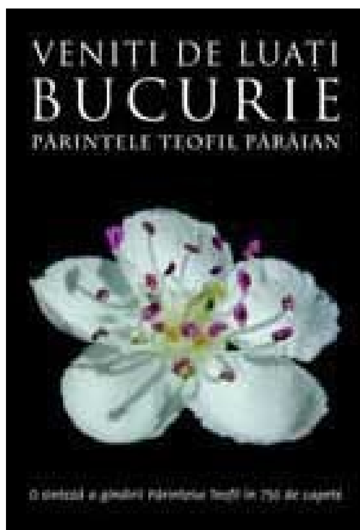
Parintele TEOFIL PARAIAN

Veniti de luati bucurie





Cuprins

PREFATA

In toamna anului 1996 am ramas la Sambata doua saptamini cu rostul de a-l ajuta pe Parintele sa pregateasca pentru tipar cartea Lumini de gand. Atunci am bagat de seama, si bineinteles si de-atunci incoace, ca Sfantia Sa, asemenea Parintilor din Filocalie sau Pateric, are sentinte scurte, care se pot invata foarte usor - "Intai e datoria si dupa aceea bucuria"; "Ce faci te face"; "In prietenie e ca si in vasele comunicante: fiecare ofera si fiecare primeste. Primeste ce i se da si ofera ceea ce are"; "Batrinii pacatuiesc in doua feluri: cu ura si cu gura"; "Viata nu se traieste prin comparatie" s.a. Am auzit si am "cules" zilnic astfel de cuvante, pentru ca zilnic veneau credinciosi dupa un cuvant de folos.

Intrerupeam lucrul de fiecare data cind pelerinii bateau la usa chiliei, iar Parintele, cu un temperament tipic ardelenesc, le spunea raspicat si fara menajamente ce avea de spus, dar cu delicatete in acelasi timp.

De pilda, imi aduc aminte ca intr-o zi au venit doi tineri casatoriti cu un pomelnic. Parintele i-a intrebat, asa cum face cu multi, daca duminica merg la biserica. Apoi acestia, oarecum nedumeriti, au replicat: "Nu suntem noi asa de batrini ca sa mergem la biserica!". Si-atunci Parintele a exclamat: "Doamne, inmulteste batrinii!". Mi-a placut tare mult raspunsul acesta! (La fel ca el mai sunt multe altele in paginile care urmeaza).

Dupa sederea de la Sambata din '96 si pina in ziua de azi am observat ca zicerile Parintelui Teofil circula, ca multi credinciosi le stiu. Le-au invatat din predici, carti, articole sau interviuri, din convorbiri private sau scrisori, din inregistrari audio sau video, dar mai ales din mult asteptatele conferinte, "de la care oamenii ies ca din biserica, bucurosi si multumiti".

Din toate aceste locuri am ales pentru cartea de fata cuvantele care au o expresivitate proprie celebrelor apoftegme din Pateric. Deci *Veniti de luati bucurie* este o carte construita in Editura dintr-o suita de fragmente scrise intr-un limbaj aforistic ce reprezinta sinteza gandirii Parintelui Teofil.

Structura de dictionar pe care o propunem ofera cititorului - spre deosebire de celelalte surse mai sus pomenite - posibilitatea de a afla imediat ce anume il intereseaza din gandirea unuia dintre cei mai cautati duhovnici din Romania.

Prima parte, intitulata "O sinteza a gandirii Parintelui Teofil in 750 de capete", aduna laolalta acele teme care apar frecvent in rostirea dansului, dar si unele subiecte rare, cum ar fi "Fostii detinuti politici" sau "Sexualitatea". Cea de-a doua parte cuprinde scoliile Parintelui Teofil la cele mai frumoase cuvante ale Parintelui Arsenie Boca (cuvante pe care Parintele Teofil le popularizeaza cu timp si fara timp), iar partea a treia "Programul de angajare intr-o viata duhovniceasca autentica". Ultima parte, a patra, este una autobiografica. Am numit-o "Marturisiri". Este o selectie cu totul speciala deoarece - dincolo de "reconstituirea" pe scurt a vietii Parintelui, datorita careia cititorul poate afla intimplari frumoase si de multe ori amuzante despre trecerea prin viata a Sfantiei Sale - ea dezvaluie ganduri putin cunoscute, alese din corespondenta cu cei apropiati.

Functia acestor fermecatoare pagini este evidenta. Ele ni-l descopera pe autor indeosebi ca lucrator al bucuriei. (Sunt convins ca multe fragmente va vor face sa râdeti cu pofta). Din acest punct de vedere cartea poate fi considerata un indreptar practic pentru cel ce cauta pocainta cu bucurie. Iata de ce titlul ales de Parintele Teofil este foarte potrivit. Deci, impreuna cu prietenii mei de la Editura Teognost, zic si eu "Veniti de luati bucurie!", caci secretul bucuriei la care ne cheama Parintele Teofil se afla in aceasta carte.

Ioan Gansca

O SINTEZĂ A GÎNDIRII PĂRINTELUI TEOFIL ÎN 750 DE CAPETE

AFIRMAREA PERSONALĂ

Părinţii filocalici aşează la loc de cinste virtutea smereniei numind-o mama virtuţilor, sau rădăcina tuturor virtuţilor. Dar oamenii de astăzi se luptă uneori din răsputeri pentru afirmarea personală în diferite domenii, într-un cuvânt, în viaţă. Vă rugăm să ne spuneţi cum se poate realiza echilibrul dintre smerenie şi afirmarea propriei personalităţi?

Eu totdeauna am fost pentru o afirmare a omului, da' nu de dragul afirmării, ci de dragul realizării lucrurilor pozitive. Deci, de câte ori doreşte cineva să realizeze un lucru pozitiv, esenţial şi bun, poate să se afirme făcând lucrul respectiv. Dar de fapt nu el se afirmă, ci îl afirmă Dumnezeu, prin osteneala pe care o face el. Pentru că a fi smerit nu înseamnă să faci de teamă să nu fii smerit, ci înseamnă să faci orice, dar conştient că nu faci din puterea ta. Deci omul care e pus să conducă, de pildă, numai dacă conduce poate să fie smerit în limitele rosturilor lui. Nu înseamnă că nu mai poate să conducă pe ceilalţi pentru că el trebuie să fie smerit. Nu trebuie să-ţi găseşti un loc anume pentru smerenie, ci o modalitate de a face ceea ce trebuie să faci, rămânând totuşi smerit. De pildă, la noi la mănăstire a trăit cândva un părinte care vreme de 16 ani a fost stareţul nostru, Părintele Ioan Dinu, şi el zicea că: „Smerit e omul acela care îşi ţine locul", pentru că dacă tu nu îţi ţii locul nici cel de lângă tine nu ştie unde îi este locul. De pildă, mă duc la slujbă şi nu îmi ţin locul care mi l-a dat biserica, atunci cel de lângă mine nu ştie unde-i locul lui. Şi atunci înseamnă că şi în viaţa de toate zilele, dacă îţi ţii locul şi dacă-ţi afirmi puterea şi voinţa, nu în detrimentul altuia, nici cu scop de mândrie, ci în dorinţa de-aţi desfăşura calităţile pe care ţi le-a dat Dumnezeu, nu este nici un pericol în sensul că prin aceasta scazi în smerenie.

Dumnezeu îl primeşte pe om în starea pe care i-a dat-o şi în starea pe care a realizat-o omul pe temeiul firii lui. Eu, cum sunt un om mai comunicativ, nu mă gândesc că o să zică Dumnezeu de ce am fost comunicativ! Sau dacă ar fi cineva retras, nu o să zică Dumnezeu de ce a fost retras, dacă aşa este firea lui, dacă aşa este chipul lui de vieţuire şi aşa este temelia existenţei lui.

E, de fapt, cred eu, o mare greşeală să socoteşti că nu trebuie să ai în vedere urmărirea binelui personal; important este să urmăreşti binele personal, fără să stinghereşti pe cineva din apropierea ta, adică să nu cauți mai mult binele tău decât binele altuia, dar, în orice caz, să urmezi şi binele tău. Vasile Militaru are o zicere, o vorbă cu tâlc, care are următorul cuprins: „Barba fratelui vreodată, de saprinde, sări şi-l scapă, însă, mai întâi de toate, barba ta so uzi cu apă". Adică nu poți să faci abstracție de tine însuți, chiar dacă se pune şi problema, în anumite împrejurări, a lepădării de sine ca să poți împlini binele pentru altul sau ca să poți împlini porunca lui Dumnezeu.

În momentul în care teai hotărât pentru o cale, să nu mai consideri că mai există pentru tine şi o altă cale, iar calea pe care țio alegi, să o alegi cu entuziasmul cuvenit, adică să nu te căsătoreşti cu probabilitate, nici să te faci călugăr cu probabilitate, ci să fii sigur că asta ție calea şi atunci nu se mai discută posibilitatea unei alte căi sau că Dumnezeu ar fi avut un alt plan pentru tine. Noi nu ştim sigur ce vrea Dumnezeu cu noi, dar ştim ce putem face noi întro condiție sau alta.

Mântuirea se face prin Dumnezeu. Noi degeaba vrem să facem nişte lucruri extraordinare. Ceea ce trebuie să facem noi este să ne lăsăm în mâinile lui Dumnezeu şi apoi lucrează Dumnezeu ca un Sfânt, cum ştie, cu fiecare dintre noi; şi dacă vrea Dumnezeu să ne afirme ne afirmă, şi dacă nu vrea Dumnezeu să ne afirme degeaba vrem să ne afirmăm noi.

Să ne gândim că Domnul Hristos după ce I-a dat putere slăbănogului, n-a căutat să fie cunoscut, să se afirme ca vindecător, ci S-a retras din mulțime, încât omul acela nu mai ştia cine l-a ajutat. E pentru noi un îndemn la smerenie.

ANATEMIZAREA

În **Pateric** se spune despre Avva Macarie că sa făcut „dumnezeu pământesc", deoarece trecea cu vederea toate greşelile şi neregulile celorlalți. Cum se împacă acest lucru cu necesitatea de a anatemiza pe incestuos, cum zice Sfântul Apostol Pavel în **Corinteni**, sau pe ereticii care sunt excluşi din Biserică?

Foarte bine se împacă! Sfântul Macarie avea în vedere nişte lucruri pe care le trăia el în pustie sau care nu aveau consecințe în afară. De exemplu, ai văzut pe unul că a furat. Tu nu te gândeşti la asta, la faptul ca furat, şi îi acoperi cumva păcatul, nu te interesează consecințele lui. E altceva să auzi pe cineva că spune lucruri neadevărate, care pot avea consecințe în societatea în care trăieşti. Mai nou, au fost nişte nereguli prin Dobrogea, la Mănăstirea Cocoşul, unde se zicea despre unul dintre călugări căi întruparea lui Dumnezeu Tatăl, altul căi întruparea lui Dumnezeu Fiul, altul căi întruparea lui Dumnezeu Duhul Sfânt, căi Sfânta Treime coborâtă acolo. Față de astfel de lucruri nu poți să fii fără siguranța de a mărturisi adevărul şi să le laşi aşa, pentru că dacă le laşi aşa, se înmulțesc relele şi atunci trebuie intervenit cu responsabilitatea pe care o are un conducător bisericesc sau pe care o are un stareț de mănăstire.

Or, ce a făcut Avva Macarie, putem face şi noi în chestiuni care nu lezează, în general, bunul mers al vieții sociale. Dar în chestiuni care aduc urmări dezastruoase, nu poți să fii ca Avva Macarie, acolo trebuie să fii ca Sfântul Apostol Pavel! Chestiunea aceasta, cu

Avva Macarie, este foarte bine venită când e vorba de oameni răscolitori de rele. Sunt unii oameni cares puşi să scoată în evidenţă păcatele altora, de a căuta, de a răscoli, de a scormoni, să cunoască păcatele şi după aceea să le folosească. Chiar aici la noi, la mănăstire, au fost cazuri de oameni din ăştia, care au umblat cu casetofoane după ei să prindă anumite informaţii, anumite situaţii, şi după aceea au făcut caz de ele. Asta nu seamănă cu Avva Macarie şi nici cu Sfântul Apostol Pavel, ci seamănă cu dracii!

APROAPELE

Să nu uităm niciodată de om, de omul de lângă noi, mai ales de omul de lângă noi, pentru că omul de lângă noi este pus anume ca prin el să ne înmulţim iubirea. Se spune în **Pateric** – Sfântul Antonie cel Mare are cuvântul acesta – că „de la aproapele vine şi viaţa şi moartea. Că dacă folosim pe aproapele, pe fratele, pe Dumnezeu dobândim şi dacă greşim fratelui, lui Hristos greşim", iar Cuviosul Ioan Colov spunea că: „Nimeni nu clădeşte o casă de la acoperiş în jos, ci de la temelie în sus". Şi întrebat fiind ce înseamnă acest cuvânt a zis: „Temelia este aproapele, ca pe el mai întâi să-l folosesc, pentru că de el atârnă toate poruncile lui Hristos". Deci îndreptarea noastră, înaintarea noastră, depăşirea de noi înşine este în măsura în care relaţiile noastre cu cei din jurul nostru, cu cei apropiaţi ai noştri, sunt bune. E ceva extraordinar de important şi de frumos! Adică să ne raportăm la omul de lângă noi. De altfel, cel mai important om din lumea aceasta pentru fiecare din noi este omul de lângă noi, aproapele nostru, vecinul nostru. Se zice că mai mult te foloseşti de un vecin de aproape decât de fratele de departe.

Putem să ne silim să iubim pe Dumnezeu şi pe oameni cât putem noi mai mult şi atunci suntem pe calea cea bună, suntem în cuprinsul fericirii, ştim să ne coborâm la cel la care trebuie să ne coborâm şi ştim să-l ridicăm pe cel pe care trebuie să-l ridicăm. Cum se poate face aceasta o ştie numai cel ce iubeşte.

Să ştiţi că noi cu iubirea faţă de aproapele suntem foarte deficitari. Nu ştiu cine ar putea zice că iubeşte pe aproapele ca pe sine însuşi, că urmăreşte binele aproapelui cum urmăreşte binele propriu. Chiar şi în familie, nu totdeauna părinţii sau copiii sunt dispuşi să renunţe la ceva din partea lor ca să se simtă bine cei din jurul lor.

Bineânţeles că aproapele nostru poate fi cineva şi foarte departe de noi spaţial, dar pe carel purtăm în noi prin iubire.

Şi călugărul şi mireanul pot să folosească pe aproapele prin fapta bună care i se cere. Degeaba vrei să câştigi pe cineva prin ceva ce nu-ţi cere el. Omul are nevoie de noi într-o anumită direcţie, pentru o anumită chestiune. Dacă nu-l folosim cum îşi doreşte, nu-l folosim deloc. Mai putem folosi pe aproapele indirect, când acela nu are trebuinţă de ceea ce am putea face noi pentru el, prin exemplul nostru bun şi prin dragoste.

Se spune că la un om care cerşea cineva i-a dat o floare. Niciodată nu s-a aşteptat omul acela ca cineva să-i dea o floare. N-a aşteptat floarea, dar floarea l-a bucurat, pentru că o floare spune ceva despre cel care o dăruieşte.

Sfântul Evanghelist Marcu şi Sfântul Evanghelist Luca, în legătură cu slăbănogul de la Capernaum, spun că cei patru care l-au adus pe acesta în faţa Domnului Iisus Hristos,

l-au adus prin acoperişul casei şi l-au coborât în fața Domnului Hristos. Asta este ceea ce facem când ajutăm pe un om, îl ducem în fața Domnului Hristos prin ceea ce facem noi pentru el.

Să ne gândim că şi noi avem o scăldătoare în care s-ar putea face minuni, şi anume virtutea capabilă de cunoştință, fapta cea bună care se întăreşte în suflet şi care după aceea aduce cunoştința de Dumnezeu – şi cunoştința de Dumnezeu este o bucurie. Să ne gândim că aşa cum noi nu avem de multe ori gând înțelept, aşa alții nu ne au pe noi în ajutor când am putea să le fim omul de ajutor. Să ne gândim la el. Să ne gândim la binele pe care-l putem face şi atunci darul lui Dumnezeu va fi cu noi, Maica Domnului ne va fi ocrotitoare, sfinții ne vor ajuta cu rugăciunile lor, iar Domnul nostru Iisus Hristos ne va da gândul cel bun care să ne arunce în virtutea capabilă de cunoştință, iar cunoştința cea de la Dumnezeu va fi pentru noi bucurie în toate zilele vieții noastre.

Sunt multe suferințe în această lume care au ca pricină păcatele. Noi însă nu suntem judecătorii oamenilor, ci suntem ajutătorii oamenilor. Noi trebuie să facem ce a făcut Domnul Hristos. Domnul Hristos nu l-a întrebat despre păcatele lui pe slăbănogul de la Capernaum, nici pe cel de la Vitezda. N-a discutat viața lui de mai înainte, ci a fost gata să-l ajute şi l-a ajutat şi pe unul şi pe celălalt. Şi cu aceasta ne dă un exemplu, să fim şi noi binevoitori, să fim ajutători. Nu vom fi vindecători. Nu suntem în stare să ne vindecăm nici pe noi înşine. Dar avem putere de a mângâia. Avem putere de a lumina, avem putere de a mângâia pe oamenii din jurul nostru în credință, avem putere de a iubi, avem putere de a ne revărsa iubirea față de aceia care au trebuință de ajutor şi pe care îi părăsesc cei mulți.

Nu ezitați unde ştiți că puteți ajuta cu ceva, unde ştiți că puteți interveni cu ceva, nu numai dând ceva din mână, ci dând ceva din inimă. Sfântul Isaac Sirul spune că atunci când îi dai cuiva ceva, veselia feței tale să fie mai mare decât darul pe care i-l dai. Să simtă omul că vrei să-l ajuți, că eşti alături de el, că nu-l părăseşti, ci stai cu bunăvoință față de el.

Despre Maica Tereza din Calcuta se spune că era odată lângă un bolnav şi curăța nişte răni care miroseau urât. Ea voia să-l ajute pe omul acela care era în necaz şi cineva care a trecut pe acolo i-a zis: „Eu n-aş face asta nici pentru un milion de dolari”. Şi Maica Tereza a răspuns: „Nici eu, pentru un milion de dolari n-aş face, dar pentru Dumnezeu fac!”.

Asta înseamnă să ai credință, să faci ceva ce n-ai face pentru lumea asta întreagă, dar pentru Dumnezeu faci. Şi dacă nu faci, să ştii că eşti în lipsă cu credința. Dar dacă ai credință biruieşti şi-l ajuți şi pe altul să biruiască.

Când te lauzi şi te trufeşti, împingi pe celălalt în jos. Tu eşti ceva şi el nu e nimic, sau e neânsemnat față de tine. Te scoți pe tine în sus şi pe el îl apeşi în jos.

Nu se poate să fim cinstitori de Dumnezeu câtă vreme nu suntem şi cinstitori de oameni, mai ales cinstitori ai oamenilor lui Dumnezeu. Nu se poate să-I slujeşti lui Dumnezeu câtă vreme îi ocoleşti pe oamenii lui Dumnezeu, pe oamenii pe care Dumnezeu I-a pus să fie martorii Lui în această viață.

Având în vedere nişte principii şi ținând seama de nişte repere, te poți modela după principiile respective şi după reperele pe care le ai în vedere. Mi-aduc aminte, când

eram copil am auzit la biserică citindu-se la Apostol, din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani. Aveam vreo 12-13 ani atunci şi am auzit cuvântul: „Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor slabi şi nu nouă să plăcem. Ci fiecare să facă spre plăcerea aproapelui întru ce-i bine spre zidirea lui” (Romani 15, 1-2). Şi când am auzit cuvintele acestea, le-am luat în seamă şi am ajuns într-o împrejurare în care n-aş fi vrut să fac un bine pe care-l impunea situaţia. Mama mea pleca la câmp, tata era absent din gospodărie, parcă era-n armată, nu mai ştiu ce s-a-ntâmplat şi trebuia să meargă mama cu cineva la lucru. Şi atunci mama m-a rugat să am grijă de copiii femeii aceleia, să stau cu ei acasă şi să le port de grijă şi pe mine mă cam incomoda lucrul acesta. Dar mi-am adus aminte de cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Nu nouă să plăcem, ci fiecare să facă spre plăcerea aproapelui”. În felul acesta te ajută un principiu.

Cât priveşte raportarea la Dumnezeu, la oameni şi la noi înşine, în **Mântuirea păcătoşilor** se spune: „Faţă de Dumnezeu să avem inimă de fiu, faţă de aproapele să avem inimă de mamă şi faţă de noi înşine inimă de judecător”. Aş zice eu mai bine: minte de judecător.

Fiecare om care ne vine în faţă este un candidat la iubirea noastră. Pentru clipa în care ne întâlnim cu el, pentru totdeauna, omul de lângă noi este omul cel mai însemnat, este aproapele nostru şi fiind aproapele nostru trebuie să fim preocupaţi pentru binele lui.

Un părinte de la noi de la mănăstire zicea: „Dragă, pe om dacă-l iei de bun, bun îl găseşti, şi dacă-l iei de rău, tot pe acela, şi rău îl găseşti”.

În **Pateric** se spune că un boier i-a dat unui sărac o haină, şi săracul a luat haina şi a vândut-o şi a băut-o. Şi atunci omul era îngrijorat: „Uite, eu i-am dat-o să se îmbrace şi el a vândut-o şi a băut-o”, şi era nemulţumit şi noaptea a avut un vis în care se făcea că i se arăta Domnul Hristos îmbrăcat cu haina pe care el a dat-o săracului şi L-a întrebat pe binefăcător: „Cunoşti haina aceasta?”. Şi el a zis: „Da, Doamne, o cunosc, a mea este!”. Şi Domnul Hristos a zis: „Nu te întrista, Eu o port”.

Ei, conştiinţa aceasta vrea Domnul Hristos să o formeze în viaţa oamenilor, să avem în consideraţie faptul că ceea ce facem pentru omul de lângă noi, pentru omul care are trebuinţă de ajutorul nostru, facem de fapt pentru Mântuitorul şi ne va fi de folos la Judecata de Apoi.

ARGHIROFILIA

Sfântul Ioan Casian spune despre iubirea de arginţi (arghirofilia) că este o patimă care nu are o temelie în firea omenească, în vreun instinct al ei, ci este ceva în afara firii. Totuşi, poate că până la urmă iubirea de avere îşi are puterea în instinctul de conservare, pentru că mulţi dintre oameni caută să aibă avere nu numai pentru a-şi înmulţi plăcerile sau mărirea lumească, ci dintr-un instinct de conservare, ca să aibă, cum am zice, „bani albi la zile negre”. Nu e păcat să fii econom; nu trebuie să fii risipitor. Vedem aceasta şi în firea înconjurătoare; de pildă, albina adună miere pentru prezentul şi viitorul stupului. Bineânţeles, cineva care are credinţă în Dumnezeu nu are motive să fie îngrijorat, dar totuşi faptul de a avea nişte economii este un fapt

binecuvântat de Dumnezeu şi nu se poate socoti o lăcomie. Lăcomia este atunci când nu te mai saturi, când vrei să ai tot mai mult şi tot mai mult, când nu eşti dispus să faci bine celor care au trebuințe mai mari decât tine, iar tu ai prisos mai mare. În cazul acesta patima e vădită. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Timotei, pomeneşte de iubirea de arginți ca despre rădăcina tuturor răutăților. Căci patimile întărindu-se în suflet sunt pricini de multe alte păcate. De exemplu, un lacom de avere va fi de multe ori şi exploatator, va şi fura, va aduna pe nedrept, va înşela ş.a.m.d.

ASCULTAREA

E foarte important lucrul acesta, ca cineva să-şi supună mintea lui Dumnezeu. Vă spuneam cândva într-un context oarecare, că Părintele Arsenie zicea că „noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție".

La pescuirea minunată, aşa cum o istoriseşte Sfântul Evanghelist Luca, pentru că în cuprinsul ei constatăm o atitudine a Sfâtului Apostol Petru în care se vede supunere cu mintea față de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de fapt e începutul uceniciei Sfâtului Apostol Petru. Cum? Se spune în Sfânta Evanghelie de la Luca, citim aceasta în capitolul al cincilea, că Simon şi cu Andrei şi cu cei împreună cu dânşii îşi spălau mrejile, gata să meargă spre casă, după o noapte în care n-au pescuit nimic. Şi Domnul Hristos a zis, după ce i-a învățat pe oamenii adunați în jurul Lui pe țărmul mării, după ce i-a învățat din barca lui Simon, a zis: „Mână la larg şi aruncați mrejile spre pescuire"; şi Petru a zis atunci: „Doamne, toată noaptea ne-am trudit şi nu am prins nimic, dar pentru cuvântul Tău arunc mreaja în mare" (Luca 5, 4-5). Sfântul Apostol Petru s-a supus atunci cu mintea lui Dumnezeu fără discuție.

Cine se supune cu mintea Mântuitorului nostru Iisus Hristos acela-i totdeauna biruitor. Nu se poate să nu vadă minuni în viața lui când se supune cu mintea, în înțelesul acesta că, de pildă, Domnul Hristos spune să iertăm şi nu ne-ar conveni să iertăm, dar ne silim să iertăm, e o supunere cu mintea şi vedem minunea liniştirii sufletului şi o mare bucurie pentru noi.

Un alt text asupra căruia mă opresc adeseori este spălarea picioarelor, la Cina cea de Taină. E un lucru extraordinar, iubiți credincioşi, să te gândeşti că Domnul Hristos este, fiți atenți, Dumnezeul care spală picioarele omului. Deci Domnul Hristos, ca Dumnezeu şi om, a spălat picioarele oamenilor. E o coborâre şi aceasta. E o coborâre ca să îl ridice pe om, ca să îi dea omului cinstire. În această lucrare a Mântuitorului, de coborâre până la faptul acesta de a spăla picioarele omului, Sfântul Apostol Petru a avut o ezitare. N-a mai avut atitudinea de la pescuirea minunată, nu s-a mai supus cu mintea, ci s-a împotrivit cu mintea. Şi a zis: „Doamne, Tu să-mi speli mie picioarele?". Şi atunci Domnul Hristos a zis: „Ceea ce fac Eu, tu nu înțelegi acum, dar mai târziu vei înțelege". Şi Sfântul Apostol Petru, statornic în împotrivirea lui, a zis: „Niciodată n-o să-mi speli mie picioarele". Şi a spus Domnul Hristos: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine" (Ioan 13, 6-8). Cu alte cuvinte, dacă nu te laşi modelat, dacă nu te laşi să fac Eu ce trebuie să fac cu tine, dacă te împotriveşti, nu ai parte cu Mine, te împotriveşti şi nu poți fi împreună cu Mine.

Nu se compensează prin ascultare lipsa de la slujbă. Nu e corect.

ATHOS

Unii dintre călugări se gândesc mereu cum ar fi să ajungă ei în Sfântul Munte, să trăiască acolo. Este un gând bun, deşi nu s-ar putea zice că dacă ai ajuns la Sfântul Munte, gata, ai ajuns în cer. Tot oameni sunt şi la Sfântul Munte. L-am întrebat odată pe un părinte de acolo, Părintele Dometie Trihenea, când a fost la noi la mănăstire: „Părinte, cum sunt părinții de la Sfântul Munte?”. Şi a zis: „Să nu-ți închipui că la Sfântul Munte sunt oameni veniți din cer pe pământ! Sunt oameni de pe pământ... care doresc să ajungă în cer!”.

Aduc aminte acuma de un cuvânt de la Sfântul Munte, un fel de zicere, un fel de lozincă, care circulă la Sfântul Munte şi anume că: „La Dumnezeu să te gândeşti ca la Dumnezeu, nu ca la om, şi să-L respiri pe Dumnezeu cum respiri aerul”. Bineânțeles că Dumnezeu nu este ceva de respirat, dar e vorba, prin acest cuvânt, să Îl avem în vedere pe Dumnezeu, să Îl avem în conştiința noastră pe Dumnezeu cât putem de des, dacă putem de câte ori respirăm să ne şi gândim la Dumnezeu, deşi lucrul acesta nu-i cu putință. Şi „la Dumnezeu să ne gândim ca la Dumnezeu nu ca la om”, asta înseamnă că pe Dumnezeu să-L avem la măsurile măreției Lui, cât putem înțelege noi din măreția lui Dumnezeu. Vă puteți închipui ce păcat mare fac cei care-L înjură pe Dumnezeu, cei care-L hulesc pe Dumnezeu şi care în loc să-L mărească Îl necinstesc, cât de departe sunt unii ca aceştia de a se uimi de Dumnezeu.

Eu aveam un părinte la noi la mănăstire – Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească – şi zicea că atunci când a fost el la Sfântul Munte, învățat fiind cu slujbe scurtate, de pe la oraş şi de pe la sat, şi cu slujbe rare, când s-a dus acolo şi-l ținea părintele ore întregi la rugăciune, i se părea lung, şi a zis către părintele: „Tare lungă a fost slujba asta”. Şi părintele a zis: „E lungă lenea ta!”.

Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, a stat la Sfântul Munte şase luni. În aceste şase luni a fost povățuit de Părintele Antipa Dinescu, care este cuprins şi în **Patericul românesc**. Acolo, la Sfântul Munte, Părintele Serafim a primit o scrisoare de la Mitropolitul Nicolae Bălan, care i-a dat în grijă să meargă la Atena să se înscrie la Facultatea de Teologie, că numai aşa poate să-i trimită bursă din țară. Se gândea mitropolitul că părintele o să vină şi cu nişte cunoştințe de limbă greacă. Părintele Serafim i-a spus Părintelui Antipa că a primit scrisoarea care-l îndemna să se ducă la Atena, la Teologie. Este interesant răspunsul Părintelui Antipa (să nu uităm că era vorba de o şcoală teologică, nu de o şcoală laică): „Mă, să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti!”.
Dacă Părintele Serafim ar fi adus numai cuvântul acesta, nu s-a dus degeaba la Sfântul Munte. Nu s-a dus degeaba pentru el, nu s-a dus degeaba pentru mine şi nu s-a dus degeaba pentru toți care ştiu cuvântul acesta al Părintelui Antipa Dinescu: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti!”. Scazi, te învârtoşezi, uiți de Dumnezeu, Îl neglijezi pe Dumnezeu! Cei care-L neglijează pe Dumnezeu sunt mai răi decât necredincioşii!

Pentru că a fost vorba de pravilă, de rânduială de rugăciune, de program de slujbă, de participarea la sfintele slujbe, tot Părintele Dometie Trihenea, când a venit vorba despre pescuit, a zis: „E mai bun peştele decât cartoafele (sic!), dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit!”. Iată un gând de la Sfântul Munte: pierzi vreme de pravilă când mergi la pescuit. Stai prea mult acolo şi nu-ți împlineşti datoriile

principale; nu te-ai făcut călugăr ca să pescuieşti, te-ai făcut călugăr ca să-I slujeşti lui Dumnezeu. Dacă pescuieşti şi nu-ți îndeplineşti datoriile pe care le ai, ai ales peştele în loc de Dumnezeu! Ai ales peştele în loc de pravilă! Deci Părintele Dometie a avut dreptate când a zis că pierzi timp de pravilă pentru pescuit.

De curând a ajuns la mine un cuvânt de la Sfântul Munte care tare mult mi-a plăcut. Cineva de acolo zice-aşa: „Inima mea are intrări, dar ieşiri nu are".

Cineva care a intrat în inima mea nu mai poate ieşi. Chiar dacă vrea el să iasă, nu mai poate ieşi. Să-ncurcă … şi nu mai iasă.

ATITUDINEA

Este bine să luăm atitudine deschisă pentru păcatele şi fărădelegile săvârşite de frații noştri? Cum săi mustrăm pe cei care vor să ne smintească, ce socoteală să cerem celor care ne lovesc pe la spate? Nu cred că retragerea este o soluție.

Nu se poate da o soluție pentru toate cazurile. Fiecare om trebuie să-şi găsească soluția lui în împrejurările respective. Cât priveşte mustrarea pentru păcat, o poți face unui om care înțelege mustrarea. Părintele Arsenie Boca zicea că „mustrarea învinge, nu convinge". Ceea ce near interesa pe noi ar fi săi convingem, nu săi învingem.

Oamenii nu sunt ființe stas cu care să se poată lucra pe o singură direcție. Sunt oameni pe care-i foloseşti lăudându-i, sunt oameni pe care-i foloseşti defăimându-i, sunt oameni pe care nu-i foloseşti vrând tu să-i foloseşti. Sunt cazuri şi cazuri, şi atunci trebuie să găseşti metoda pentru omul pe care îl ai în față.

Noi vedem nelegiuirile din jurul nostru şi tăcem. Vedem nelegiuirile din jurul nostru şi închidem ochii. Vedem nelgiuirile din jurul nostru şi n-avem curajul să spunem că nu-i bine. Vedem nelegiuirile din jurul nostru şi n-avem îndrăzneala să le arătăm ca nelegiuiri. Vedem nelegiuirile din jurul nostru şi ne facem că nu le vedem, că nu le ştim, ca şi când lucrurile acelea care se fac spre rău sunt spre bine. De ce facem noi aşa? Pentru că nu suntem întăriți în bine.

Să ştiți că toate păcatele care se fac în jurul nostru şi pe care noi le ştim şi pe care noi nu le înlăturăm, sau nu ne arătăm cuvântul împotriva lor, înseamnă că şi noi le facem într-un fel. Şi noi suntem părtaşi la nelegiuirile care se fac în jurul nostru şi pe care noi nu le arătăm ca nelegiuiri, ci noi, cum am zice astăzi cu un cuvânt care circulă acuma, le tolerăm.

Luați aminte la Sfântul Ioan Botezătorul care a stat împotriva fărădelegii! În loc să stea în pustie, acolo unde îi era locul şi acolo unde-i era rostul, s-a dus la regele Irod şi i-a spus: trăieşti în nelegiuire, nu faci bine! Noi nu putem face ceea ce a făcut Sfântul Ioan Botezătorul. Nici pentru cei din apropierea noastră, pentru cei din familia noastră. De multe ori lăsăm să se întâmple nişte lucruri pe care ştim sigur că nu le binecuvintează Dumnezeu.

Ar trebui să ne întristăm că noi nu am fost ca Sfântul Ioan Botezătorul care a spus cuvânt hotărât în fața nelegiuirii. Să ne întristăm că tolerăm nelegiuirile, să ne

întristăm că ne facem părtaşi la nelegiuirile din jurul nostru, să ne întristăm că n-avem curajul să stăm împotriva răului, să ne întristăm că n-avem curajul să-i spunem răului pe nume ci, ca să ne meargă nouă bine, ca să n-avem vorbă, ca să n-avem confruntări, tăcem. Şi tăcem cu păcat, pentru că lăsăm să se înmulțească păcatele în jurul nostru.

Sfântul Ioan Botezătorul n-a făcut aşa. Şi dacă îl sărbătorim cu adevărat la Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, la această sărbătoare tristă şi la această sărbătoare care-i şi de bucurie, dacă-l sărbătorim cu adevărat, apoi, la tristețea că i s-a tăiat capul, ar trebuie să adăugăm mai mult tristețea că nouă nu ni se taie capul pentru că pactăm, pentru că suntem de acord cu nelegiuirile din jurul nostru numai să nu ni se taie capul.

Să ne rugăm Bunului Dumnezeu să ne dea tărie sufletească să putem fi împotriva păcatului oriunde şi oricând şi să fim următori Sfântului Ioan Botezătorul, chiar dacă pentru acesta ni s-ar tăia capul!

AVORTUL

Părinte, se spune despre mama care moare la naştere că este martir. Medicina spune că, uneori, avortul este necesar pentru a salva mama copilului. Se naşte următoarea situație: dacă femeia nu face avort şi moare la naştere, respectivii medici ar spune că femeia este o sinucigaşă mai degrabă, decât o martiră…

Dragă, depinde ce înțelegi prin actul respectiv. Doctorul poate să zică despre ea căi o sinucigaşă, pentru că el nu ştie de Dumnezeu, pe când un credincios, care ştie de Dumnezeu, zice căi martiră. Acum, noi navem de unde să ştim cum primeşte Dumnezeu o treabă din asta. Ceea ce ştim este faptul că o femeie însărcinată are dreptul să se împărtăşească, chiar dacă are păcate opritoare de la împărtăşire. Asta înseamnă că şi Biserica are în vedere posibilitatea de a muri o mamă la naştere, nu pentru că vrea ea să moară sau pentru că vor alții să fie aşa, ci pentru că se poate întâmpla aşa. Dar sunt şi femei care fac prea multe avorturi şi după aceea se întâmplă să aibă şi un copil şi, în cazurile acestea, este periclitată naşterea. Acum nu ştiu dacă în această situație este martiră.

Când eram eu student la Teologie, a murit cineva din personalul şcolii, despre care se zicea că făcuse multe avorturi. Avea un băiat şi totuşi vroia şi o fetiță. Acum, Dumnezeu ştie dacă a fost martiră. Noi trebuie să le lăsăm pe toate în seama lui Dumnezeu.

Bine, dar sunt şi cazuri în care medicii spun: „Sigur naşterea aceasta nu poate avea loc”.

Bine, dacă nu poate avea loc, atunci să aibă loc sarcina şi să se evite naşterea, dar să nu se omoare copilul.

Deci, oricum ar fi, omorârea copilului este o crimă…

Da. Se consideră.

Şi nu se justifică prin nimic?

Nu se justifică prin nimic şi se justifică, totuşi, prin neputința omului. Sunt atâtea femei care nu au destulă credință încât să le facă disponibile pentru martiriu. Noi nu sfătuim păcatul, dar trebuie să tratăm păcatul. Adică, dacă cineva a făcut totuşi un avort, eu nu pot să spun că Dumnezeu nul iartă, dar nici nu pot să spun cuiva să facă un avort.

BĂTRÎNII

Bătrânii păcătuiesc în două feluri: cu ura şi cu gura.

Cred că ați băgat de seamă şi dacă n-ați băgat de seamă sigur vă dați seama acum că cei mai distanți oameni sunt oamenii bătrâni, adică-s depărtați unii de alții. La tinerețe, copiii se joacă unii cu alții, sunt apropiați unii de alții, li-i drag unii de alții, în general vorbesc.

La bătrânețe sunt distanțările cele mari, binânțeles dacă oamenii n-au trăit aşa cum a vrut Dumnezeu să trăiască.

BEȚIA

Şi acum să vă spun o glumă. Am învățat-o prin Banat. Când eram student la Teologie aveam un coleg în Măru. Şi m-am dus acolo – am stat câteva zile – şi zice cineva: „Mă, s-a îmbătat cutare aseară de i-o zis la cuțu cuscru”. Mi-a plăcut foarte mult expresia, pentru că arată ceva, adică ajunge să facă confuzii de nici nu mai ştie ce să zică şi cum să se raporteze. Asta-i degradarea pe care o aduce beția. Şi i-am spus unui om de pe la Bistrița Năsăud, că mie îmi place vorba aceasta şi o mai spun aşa când se nimereşte şi mai ales când stăm la o masă. Şi zice: „Părinte, ştiți cum se zice pe la noi? Pe la noi se zice că «S-o îmbătat cutare de i-o zis la bivol bade»”. Adică, tot n-a mai ştiut care-i omul şi care-i animalul. Sunt nişte lucruri care spun mult. Să ştiți că nu trebuie să învățăm neapărat numai din **Scriptură** şi din **Filocalie** şi din **Pateric**, că uite, putem să învățăm nişte lucruri şi de la oamenii care au o experiență.

BINECUVÎNTĂRILE

E un lucru extraordinar să ştii că ultimul lucru pe care L-a făcut Domnul Hristos aici pe pământ pentru oameni, pentru ucenicii Săi, a fost că i-a binecuvântat şi S-a înălțat binecuvântându-i.

Absolut toate binecuvântările Bisericii, câte sunt în lumea aceasta, câte sunt la Sfânta Liturghie şi la celelalte sfinte slujbe, toate sunt o prelungire a binecuvântării de la Înălțarea Domnului Hristos.

Binecuvântarea lui Dumnezeu este peste toți cei vrednici de binecuvântare. Pe cine binecuvintează Dumnezeu? Ar trebui să ştim cu toții pe cine. Se spune în rugăciunea Amvonului: „Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, şi sfințeşti pe cei ce nădăjduiesc în Tine". Deci cei ce aduc binecuvântare lui Dumnezeu se învrednicesc de binecuvântarea lui Dumnezeu.

La mănăstire la noi, la Sâmbăta, la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în 1971 au venit doi creştini din Germania. Cu prilejul acesta a venit vorba despre o instituție bisericească de ajutorare a epilepticilor, o instituție mare, care se numeşte Betel. Betel înseamnă „casa lui Dumnezeu". E un cuvânt evreiesc pe care ei l-au luat ca denumire a casei de ajutorare de la Bielefeld. Şi a venit vorba atunci, în 1971, când au fost cei doi din Germania, doi intelectuali, a venit vorba despre faptul că un părinte de la noi, Părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească, a lucrat prin 1943–44 nu ştiu precis când anume, dar în vremea cât a fost în Germania, a lucrat trei luni de zile în instituția aceasta Betel, la ajutorarea bolnavilor, la ocrotirea bolnavilor. Şi venind vorba despre asta, cei din Germania ne-au spus că la intrare la Betel e scris aşa : „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă".

Nouă ne-au plăcut tare mult cuvintele acestea şi atunci ei au scris în Cartea de Onoare a mănăstirii noastre: „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă, doresc doi creştini din Germania tuturor celor ce-n urma lor vor vizita această mănăstire".

Să ştiți că cuvintele acestea le plac tuturor celor ce ştiu de cuvintele acestea: pace, bucurie şi binecuvântare. E ceea ce ne dă Dumnezeu la sfintele slujbe ale Bisericii noastre, la Sfânta Liturghie, binecuvântarea din care izvorăşte pacea, pentru că se spune „Pace tuturor", şi din care izvorăşte şi bucuria pentru cei ce împlinesc poruncile lui Dumnezeu.

Să ştiți că Domnul Hristos vrea să ne binecuvinteze, dar nu ne poate binecuvânta decât dacă suntem acolo unde sunt binecuvântările.

BINELE FĂCUT

Sfântul Marcu Ascetul atrage atenția că, dat fiind faptul că Dumnezeu ne-a dat puterile de a face bine, orice bine pe care îl facem suntem datori cu el, nu avem niciodată un plus.

Ortodox gândind, noi nu avem niciodată un plus pe care îl dăm, pe care îl putem transfera la alții. Ci tot ce facem noi spre bine se adaugă la ceea ce suntem noi, se scrie în Cartea Vieții noastre şi ne este necesar pentru că niciodată nu ne putem opri din calea binelui. Noi suntem limitați şi ne oprim cumva din calea binelui prin limitele pe care le avem, prin mărginirile noastre, dar ceea ce facem noi e totdeauna ceva cu care suntem datori.

Să începem cu noi îndreptarea spre bine a vieții altora.

Important este să se facă binele în lumea aceasta, nu este important dacă eu sau altul face binele acela.

BIOENERGIA

Pe toți câți m-au întrebat dacă e bine să folosească bioenergie, le-am spus că da. Dacă el simte că-l ajută treaba asta poate să se ducă, că nu-i de la vrăşmaşul, îi de la Dumnezeu. Numai că eu personal n-am ajuns să mă conving că pe mine mă ajută o treabă dintr-asta. Nu m-a ajutat cu nimic până acuma.

Referitor la metodele de tratament ale unei boli, acceptați şi credeți că un creştin poate apela şi la tehnici neconvenționale cum ar fi homeopatia, acupunctura?

Sigur că da. Sunt totuşi mijloace de întremare a ființei umane, de ce să nu poată face apel la tot ceea ce se poate face pentru binele omului? Oamenii, în general, nu sunt încă obişnuiți cu chestiunea aceasta şi se pot face şi multe lucruri care să-i înşele pe oameni, se pot prezenta unii care au, ştiu eu, practica aceasta de a ajuta pe oameni şi de fapt o fac pentru bani sau pentru avantaje ale lor, nu pentru avantaje ale bolnavului. Pot fi şi lucruri de felul acesta, însă, în general, acolo unde se duce omul are încredere că poate fi ajutat, se poate duce şi la acupunctură, şi la bioenergie, şi la orice unde poate câştiga un spor de bine pentru viața lui personală, aşa cum te duci la un izvor de apă termală, la izvoare de apă minerală şi te poți folosi de acestea, cam aşa te poți duce şi la un bionergetician, dacă acela este om serios şi dacă simți că îți foloseşte la ceva intervenția lui.

BISERICA

Biserica, înțeleasă ca locaş de închinare, este cerul cel de pe pământ. Noi credem în existența cerului celui mai presus de lume, dar ştim că există şi un cer pe pământ. Iar cerul cel de pe pământ este locaşul lui Dumnezeu, Sfânta Biserică. Pentru că în Sfânta Biserică, în locaşul închinat lui Dumnezeu, se fac lucruri cereşti aici pe pământ, se fac sfintele slujbe, se face Sfânta Liturghie, şi acestea sunt lucruri cereşti.

M-aş bucura mult să reținem lucrul acesta, că Sfânta Biserică, privită ca locaş de închinare a lui Dumnezeu în care se fac sfintele slujbe şi mai ales Sfânta Liturghie, este cerul cel de pe pământ, şi nu poate ajunge cineva în cerul mai presus de lumea aceasta decât în măsura în care ia parte la slujbele dumnezeieşti în cerul cel de pe pământ. Nu are ce căuta cineva în cer dacă nu merge în Sfânta Biserică.

Tot ce se face în Sfânta noastră Biserică este ca să ne pună în legătură cu Dumnezeu, ca să ne facă gânditori de Dumnezeu, ca să ne facă cinstitori de Dumnezeu, ca să ne facă purtători de Dumnezeu, ca să ne facă purtători de Hristos şi purtători de Duh şi să avem Sfânta Treime lucrătoare în noi. Toate lucrurile acestea se pot realiza numai în atmosfera de gând pe care ne-o dă Sfânta Biserică.

Zic eu către un tânăr: „Să te duci de acuma încolo la biserică, duminica”. Zice: „Părinte, dacă ziceți dumneavoastră mă duc, dar dumneavoastră nici nu ştiți ce duc eu în mintea mea când mă duc în biserică, câte spurcăciuni duc eu în minte în biserică”. Şi iam zis: „Cu ele cu tot dute la biserică, pentru că, dacă nu te duci la biserică, nu te poate ajuta cineva în afară de Biserică. Dar dacă te duci în biserică faci dovadă înaintea lui Dumnezeu şi înaintea ta că te vrei mai bun şi vrei să scapi de rele, dar ca să scapi de cele de demult trebuie să nu mai adaugi altele în vremea aceasta şi atunci scapi de răutățI”.

O întrebare practică: am o fetiță de opt ani; până la şase-şapte ani stătea la toată Slujba Sfintei Liturghii, acum nu mai are răbdare. So mai iau la Slujba Sfintei Liturghii, chiar dacă mai iese din când în când din biserică, sau so las acasă? Cum să procedez?

Şi într-un fel şi întraltul: o mai aduci la biserică să nuşi uite de biserică, o mai laşi şi acasă, pentru că nu are răbdare... Slujbele noastre sunt făcute pentru oameni mari, pentru oameni pricepători, pentru oameni care ştiu pentru ce stau acolo, pentru oameni care participă la slujbă. Nu sunt făcute pentru copii care, la măsura lor, nu înțeleg. Aşa că aceia care aveți copii trebuie să vă lăsați voi după copii, nu copiii după voi, la măsura voastră. Se zice că niciodată nu poți să ceri unui copil să meargă la acelaşi pas cu un om mare. Un copil are pas de copil. Dacă vrei să mergi cu el, te laşi tu după el, trebuie săi înțelegi neputința lui; nu-i ceri nişte lucruri pe care nici tu nu leai făcut când erai copil şi nici nu leai fi putut face.

Cum vedeți o unire între Răsărit şi Apus, din punct de vedere religios?

Cred că numai Dumnezeu ne mai poate uni, că prea ne-am despărțit. Cu puterea lui Dumnezeu, da, se poate orice.

BLESTEMELE, FARMECELE ŞI VRĂJILE

Pentru a nu ajunge să poți fi blestemat trebuie să duci o viață superioră. În Deuteronom 32 se spune pe cine binecuvintează Dumnezeu şi pe cine blastămă. Dacă duci o viață superioară, corectă, după voia lui Dumnezeu, nu ajungi niciodată sub blestem. Dacă nu duci o viață superioară, corectă, blestemul e asupra ta şi nu ştiu dacă te poate dezlega cineva de ceea ce trebuie să pătimeşti pentru păcatele tale.

Blestemele, să ştiți că nu au mare valoare; sunt cazuri în care se leagă şi în care nu se leagă. Însă sunt anumiți preoți din cei care deschid cartea şi care toate le văd prin blestem, prin vrăji, prin fermecătorii, prin...

Dumnezeu să mă ierte pentru ce spun acum. La Sfântu' Gheorghe este un preot numit Cucu. La el merge multă lume să le spună viitorul, să le spună de ce au piedicile pe

care le au, iar el spune întotdeauna că e vorba de un blestem, că e sub vrăji, că i-a făcut cineva… şi-apoi eu zic: Cucu-i ca cucu. Cucu numai una ştie: Cucu! Cucu! Cucu! Cucu! şi gata. El numai asta ştie, la toată lumea spune acelaşi lucru. Nu vă duceți, nu vă complicați viața, nu vă băgați în cap lucruri care n-au nici o importanță. Zilele trecute mi-a zis cineva că s-a dus la el şi i-a spus că o să se căsătorească cu o fată al cărei nume începe cu „O". Şi s-a căsătorit cu una al cărei nume începe cu „N".

Le mai spune oamenilor că trebuie să meargă la 3 mănăstiri, la nu ştiu câte biserici, să ducă lumânări, să le aprindă… ăstea-s nişte înşelări ale omului, ca să credă că a făcut şi el ceva. Îmi spunea cineva din Braşov: „Părinte, eu am noroc că am maşină să mă duc la 7 biserici să aprind câte o lumânare, cum mi-a zis părintele". Şi îi zic: „Păi măi, în loc să stai la o slujbă cumsecade tu te duci la 7 biserici şi nu mergi la nici o slujbă". Sunt lucruri fără valoare, e doar un fel de înşelare de sine.

Au apărut nişte îndrumări de-ale Părintelui Argatu despre cum poate cineva să scape de farmece şi blesteme. Cu 9 lumânări, care să le aprindă, să le aşeze pe o tavă sau cărămidă, ca să se ardă de tot. Vinerea să facă rugăciunea dimineața până arde un sfert de lumânare, apoi la amiază până arde alt sfert de lumânare, seara alt sfert şi noaptea la 12 până arde tot. Sunt lucruri fără valoare, fără importanță! L-am cunoscut pe Părintele Argatu, dar nu l-am cunoscut sub aspectul acesta sau poate scrierea respectivă nu e autentică. În sfârşit, Dumnezeu să-l odihnească. N-avem nimic cu el. Dar vă spun: nu vă luați după treburi din acestea. Acolo se spune de exemplu şi că cineva care are un necaz să se ducă cu un pomelnic la preot, să prezinte pomelnicul cu problema pe scurt, iar preotul să scoată părticică la proscomidie şi după aceea preotul să-i dea omului părticica pe care a luat-o şi după 24 de ore de ajun să mănânce părticica aceea. Păi ca să te împărtăşeşti nu-ți trebuie 24 de ore de ajun, ori împărtăşania e mai mare decât părticica! În afară de aceasta, părticica pe care o scoate preotul n-are voie să o dea la nimeni, pentru că e scris ce trebuie să facă preotul cu părticelele: se amestecă în Sfântul Potir şi se consumă după Liturghie. Când s-a terminat Liturghia preotul e dator să consume tot şi n-are voie să dea la nimeni nimic. Deci vă rog, nu vă luați după aceste lucruri. Rugați-vă cum puteți, cum ştiți. Trăiți o viață aşa încât să n-aibă putere vrăşmaşul asupra voastră.

În cărțile noastre de slujbă sunt rugăciuni de dezlegare de blestem şi de dezlegare de farmece. În **Sfânta Scriptură** sunt locuri în care se spune că Dumnezeu binecuvintează pe cei ce-I slujesc Lui şi că sunt sub blestem cei care nu-I slujesc Lui. Sfântul Apostol Pavel însă, în Epistola către Romani are un cuvânt care ar fi bine să-l avem cu toții în vedere şi să credem în el. Sfântul Apostol zice aşa: „Fiți înțelepți față de bine şi nevinovați față de rău şi Dumnezeu va zdrobi repede pe Satana sub picioarele voastre". În **Vieţile Sfinţilor** se spunce că Sfântul Ciprian a avut în vedere o fecioară pe nume Iustina pe care voia să o câştige pentru el şi a umblat cu nişte vrăjitorii pentru a o câştiga şi acestea n-au avut nici o influență. Şi atunci şi-a dat el seama că Iustina fecioara are o putere mai mare decât puterile negative şi s-a convertit la creştinism. Toate acestea arată că oamenii au crezut de-a lungul veacurilor în nişte influențe negative. Cât sunt de eficiente nu ştim, dar de multe ori îți ajunge şi numai gândul că eşti sub blestem sau că eşti sub vrăjitorii, fără altceva. Sunt însă multe lucruri care se pot explica altfel decât le explică oamenii.

Să vă spun un caz din satul meu. Bunica mea povestea o întâmplare din viața ei. Când era de vreo 10-12 ani s-a dus la o mătuşe şi a luat de la ea un pachețel cu unt să-l aducă acasă. Tot atunci era o cununie la biserică şi în loc să se ducă direct acasă cu pachețelul s-o dus la biserică. Şi copil fiind şi-o uitat de pachețel şi i-o căzut pachețelul

cu unt pe pragul de la cimitir, de la intrarea în curtea biseicii. Când o ieşit cei de la cununie o văzut că e ceva acolo şi toată lumea o crezut că-i vorba de ceva farmece, de ceva boscoane puse acolo. Şi ziceau: fiți cu grijă ca nu cumva să se atingă mireasa, să nu calce mirele, să nu calce cineva … toată lumea o ocolit pachețelul şi după aceea buna s-o dus şi l-o luat şi s-o dus acasă cu el şi l-o mâncat.

Da'apoi ce s-o întâmplat. Oamenii aceia care au fost cu cununia, mirele şi mireasa, or avut foarte multe necazuri. Şi eu cunosc necazuri pe care le-au avut ei. Şi acuma s-or continuat necazurile cu un accident a unui strănepot al lor. Ei, dacă faci o legătură între pachet şi întâmplări nu-i nici o legătură. Şi totuşi oamenii or tot ținut-o că atunci la nuntă s-or făcut nişte vrăji.

Vine o fată de 19 ani să-i fac dezlegare de blesteme. Păi zic, tu de unde ştii că eşti blestemată. Păi zice, mi-o zis cutare preot că-s sub blestem. Zic, hai să-ți fac, da' acuma nu ştiu dacă-i crede că s-o dezlegat, că eşti legată crezi!

BUCURIA

Am şi eu un cuvânt care zic că e bine să-l țină minte şi alții: întâi e datoria şi apoi vine bucuria. Deci întâi ne facem datoria şi după datorie vine bucuria!

Nu putem noi cuprinde în sufletele noastre câtă bucurie vrea Dumnezeu să ne dea.

La Cununie se spune pentru cei ce se căsătoresc, când îi binecuvintează preotul: „Dă-le lor, Doamne, bucuria pe care a avut-o Sfânta Elena când a găsit Cinstita Cruce". Nu cunoaştem această bucurie, dar Biserica o ia ca termen de comparație pentru o bucurie adevărată, pentru o bucurie prin cruce, pentru o bucurie de familie care se realizează tot prin cruce, tot cu osteneală, tot cu durere, tot cu disciplinare.

Bucuria creştină este mai presus de bucuria firească.

Aşa zice Sfântul Apostol Pavel: „Noi suntem lucrători de bucurie" (II Corinteni 1, 24). Ca să fim lucrători de bucurie trebuie să facem ceva pentru binele altora; şi când facem ceva pentru binele altora facem şi pentru binele nostru, pentru că nu se poate să faci ceva bun pentru altul şi să nu-ți rămână şi ție. Sfântul Atanasie cel Mare spune că: „Cel care unge pe altul cu aromate, el mai întâi miroase frumos", adică el este cel dintâi beneficiar al miresmelor pe care le îndreaptă către altul. Aşa este şi cu bucuria creştină, dacă ne putem face lucrători de bucurie, vom putea avea şi noi bucurie din bucuria altora.

Nu se poate să fii un creştin bun şi să nu ai parte de bucurie.

Rugăciunea nu trebuie făcută neapărat pentru bucurie, bucuria vine de la sine.

Sunt unii care cred că acesta-i rostul creştinului: să plângă. Dumnezeu să le ajute la cei care vor să plângă, să plângă, dar să ştiți că nu asta e atitudinea cea adevărată. Atitudinea cea adevărată este atitudinea bucuriei: „Ca bucuria Mea s-o aibă deplină întru ei", „Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie deplină întru voi". Spune Domnul Hristos – tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan găsim cuvântul acesta, în capitolul al 16-

lea: „Voi sunteți trişti iar lumea se bucură. Femeia, când e să nască, se întristează că a venit ceasul ei – deci a venit ceas de durere – dar după ce a născut copilul se bucură că s-a născut om pe lume. Şi voi acum sunteți trişti – erau trişti ucenicii pentru suferințele Domnului Hristos – dar iarăşi Mă veți vedea şi se va bucura inima voastră şi bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi” (Ioan 16, 20-22). Iată atâtea şi atâtea gânduri care dau bucurie, care sunt temeiuri pentru bucurie, care trebuie să ne facă să ne reproşăm întristările şi împuținările şi întunecările câte le putem avea.

Orice bucurie care porneşte din Dumnezeu e o bucurie pe care ți-o dă Dumnezeu.

Mi-aduc aminte că în casa noastră, cândva, a fost vorba de o cântare în care erau cuprinse cuvintele: „Bucurie, bucurie, vorbă frumoasă în pustie”. Parcă ar fi vrut cineva să spună, prin aceste versuri, că bucuria e ceva absent din viața omului, că e o vorbă frumoasă, dar o vorbă frumoasă degeaba, pentru că nu se realizează sau nu se prea realizează. Cine a alcătuit textul cântării respective şi a spus cuvântul acesta, se vede că a privit în jur şi a văzut multe necazuri în lumea aceasta şi s-a gândit că oare în acest context existențial, în lumea aceasta, ar putea cineva să se bucure cu adevărat? Adevărul este că noi, cei care avem credința creştină şi care avem o experiență duhovnicească, ştim că bucuria e o realitate pentru cel ce crede.

Bucuria succesului poate să fie o împlinire, dar o împlinire adevărată trebuie să vină din ceva mai presus de noi.

BUNĂTATEA

E adevărat că în **Pateric** se spune, de pildă, că un părinte „din multa bunătate nu mai ştia ce e răutatea”. Era aşa de statornicit în bine încât nu mai putea presupune răutatea. Gândițivă ce deosebire mare e între părintele acela şi noi. Noi ce facem? Din multă răutate nu mai putem presupune bunătatea!

Cineva care nu este bun cu toți, nu-i bun. În **Pateric** este o zicere a Sfântului Macarie: „Cu un cuvânt bun şi pe cel rău îl faci bun, iar cu un cuvânt rău şi pe cel bun îl faci rău”. Bineânțeles, este vorba de o răutate relativă şi de o bunătate relativă, oscilantă şi fluctuantă. Noi trebuie să fim totdeauna buni. Cine e şi rău, nu se aseamănă cu Domnul Hristos, pentru că Domnul Hristos este totdeauna bun.

Ştiți că despre Sfântul Macarie se spunea că a fost „dumnezeu pământesc” (parcă te ia groaza când auzi un astfel de cuvânt în **Pateric**: dumnezeu pământesc!). De ce dumnezeu pământesc? Pentru că aşa cum Dumnezeu acoperă lumea, aşa acoperea şi el păcatele oamenilor: pe cele pe care le vedea, ca şi cum nu le-ar fi văzut, pe cele pe care le auzea, ca şi când n-ar fi auzit de ele.
Aşa face Domnul Hristos, aşa trebuie să facem şi noi! Să fim buni, să fim înțelegători, să fim milostivi, să fim iertători. Şi cu asta n-am făcut totul! Mai trebuie să facem ceva: Domnul Hristos a spus despre Sine că: „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El şi să-şi dea sufletul, preț de răscumpărare pentru mulți” (Matei 20, 28). Deci să fim în slujba oamenilor, în slujba altora.
Când ucenicii au vrut să-i lase pe oameni să se descurce singuri – „Dă drumul mulțimilor să se ducă să-şi cumpere de mâncare” –, Domnul Hristos a zis: „N-au trebuință să se ducă; dați-le voi lor să mănânce” (Matei 14, 16) – adică întâi gândiți-vă ce puteți face voi pentru ei, nu ce poate face altul.

Dacă facem aşa, dacă ne gândim ce putem face noi pentru omul de lângă noi, nu ce ar putea face altul, atunci suntem ascultători de Domnul Hristos şi suntem pe calea îmbunătăţirii sufleteşti. Fiind pe calea îmbunătăţirii sufleteşti, suntem nu numai gânditori la Hristos, gânditori de Hristos, ci şi hristofori.

CALENDARUL

Vom ajunge noi odată să avem sărbătorile, Naşterea Domnului, Paştele, împreună cu catolicii?

Crăciunul îl avem odată cu ei, cei care suntem cu calendarul îndreptat. Paştele nu le putem avea cu ei pentru că nu toţi ortodocşii au primit calendarul îndreptat, şi atunci ne-am despărţit noi între noi. Şi atunci s-a găsit modalitatea aceasta: primim calendarul îndreptat. De ce? Pentru că nu este al Bisericii calendarul, cum zic cei care nu au primit calendarul îndreptat, şi zic „sfântul calendar”. Nu au dreptate, pentru că nu Biserica a creat calendarul, aşa cum nu Biserica a creat scrisul, aşa cum nu Biserica a creat limbajul. Toate acestea le-a luat Biserica de la cei care le aveau atunci când a apărut Biserica. Şi dacă calendarul atunci a fost neândreptat şi între timp s-a reformat calendarul, Biserica nu poate să zică: eu rămân la calendarul vechi, că acela e sfânt şi acesta e pângărit. Nu e aşa. Sunt unii care nu judecă aşa şi atunci s-a ajuns la o neunire între noi ortodocşii, pentru că numai ortodocşii nu au primit calendarul îndreptat. Şi atunci Crăciunul îl ţinem la 25 decembrie, după calendarul îndreptat. Şi cei care nu au primit calendarul îndreptat tot la 25 decembrie, numai că 25 decembrie corespunde cu 6 ianuarie. Ce să facem? Să ne vedem de cale şi să facem ce putem să facem în condiţiile noastre. Nu are rost să ne certăm pentru lucruri care nu sunt ale noastre.

Mitropolitul Nicolae Bălan, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că ceea ce ne uneşte e mai mult decât ceea ce ne desparte.

CANONUL ŞI PRAVILA

Omul, dacă calcă canonul, e vinovat, dar există şi situaţia în care omul nu poate să-şi împlinească canonul. De pildă, au venit la mine la spovedit nişte femei care au fost pe la Mănăstirea Sihăstria şi au primit acolo canon să mănânce lunea, miercurea şi vinerea fără ulei, deci post deplin. Lucrul acesta l-au primit pentru că au mâncat de dulce în post, nu ştiu când. Dar, ce se întâmplă: cei care le-au dat canonul ăsta – care poate că stau toată ziua la umbră – poate că n-au săpat niciodată la cucuruz să vadă cum e să sapi fără să mănânci, fără să te hrăneşti. „Zamă mănânci, zamă poţi!”, cum zicem noi prin Ardeal. Deci, femeile au încercat să facă ceea ce li s-a spus şi, bineânţeles, n-au putut să facă. Şi au venit la mine şi mi-au zis: „Părinte, ce ne facem, că nu ne putem săpa cucuruzul în condiţiile astea!”. Şi bineânţeles că eu am fost mai larg decât cei de la Sihăstria şi le-am spus: „Mâncaţi cum se cade. Mâncaţi cu ulei, dar mâncaţi de post, totuşi. După aceea vă vine puterea şi vă săpaţi cucuruzul”.

Daţi un canon pentru pierderea fecioriei?

Adică cum să dau un canon, eu personal dacă dau canon? Eu personal, sau ce învață Biserica în chestiunea aceasta?

Personal.

Dragă, mai întâi de toate canonul e necazul care vine după asta şi frământarea de conştiinţă. Eu personal nu prea scormonesc prin subteranele oamenilor, dar bineînțeles dacă omul mărturiseşte, îi dau canon pentru păcate de felul acesta doi ani de zile oprire de la Sfânta Împărtăşanie. Asta nu înseamnă că neapărat trebuie să treacă doi ani. Sfântul Ioan Gură de Aur are un cuvânt, în Comentariul la Epistola II către Corinteni, în care spune: „Pe mine nu mă interesează anii, ci mă interesează vindecarea. Dacă s-a vindecat, de ce să mai aşteptăm să treacă anii, şi dacă nu s-a vindecat, ce folos că au trecut anii?”. Trebuie să găsim modalitatea să vedem în ce măsură omul se încadrează în împlinirea datoriilor pe care le are el în fața lui Dumnezeu. Pentru că să ştiți că păcatele nu trebuie categorisite după un şablon, ci trebuie categorisite după felul în care se raportează oamenii cu păcat la un lucru. De pildă, la mine a venit cândva un cetățean din părțile Făgăraşului, şi zice către mine: „Părinte, eu am un păcat mare, mare de tot”. Şi eu când am auzit aşa, am zis: „Bine, dar ai putea totuşi să-l spui?” Şi a spus: „Da părinte, că îl ştie tot satul”. Şi să ştiți că a fost ceva grav, într-adevăr grav: „Părinte, eu am omorât pe un fiu al meu”. Într-o împrejurare în care el de fapt nu a dorit să omoare. S-a bătut cu soția lui, copilul a intrat între ei – nici nu am mai întrebat: şi cum l-ai lovit? L-a lovit şi a murit. Şi a făcut omul nouă ani de închisoare. Şi m-am gândit: a făcut nouă ani de închisoare, ce să-i mai dau eu încă nouă ani sau nu ştiu ce? Mai ales că nu a vrut. Zic către el – în gândul meu am zis: îl las să se împărtăşească, am zis eu în gând dar nu i-am spus nimic: „La biserică mergi?” Zice: „Nu, părinte”. Şi asta o ştie tot satul, probabil. „Te rogi dimineața şi seara?” „Nu mă prea rog”. „Posteşti?” „Nu!” Şi am zis: „Acestea care le faci tu acum sunt mai mari decât acela care l-ai făcut, că acela l-ai făcut într-o clipă, dar acestea le faci, uite, zi de zi”. Aşa că lucrurile nu pot fi gândite numai aşa, că acesta-i păcatul cel mai mare. Păcatul cel mai mare e păcatul care-l faci, dacă-i vorba, păcatul în care eşti.

Eu nu aplic niciodată canoanele Bisericii întocmai. Pentru desfrânare să dau 5–7 ani de oprire de la Sfânta Împărtăşanie, pentru adulter să dau 14 ani. Nu. Pentru că m-am orientat după opinia Părintelui Dumitru Stăniloae, exprimată în **Dogmatica**, în legătură cu spovedania, unde spune că el ar recomanda ca preoții să nu dea mai mult de 3 ani oprire de la Sfânta Împărtăşanie. Şi atunci eu m-am ținut de asta. Pentru păcatele cele mai mari dau 3 ani de oprire de la Sfânta Împărtăşanie. De exemplu: pentru avort, pentru ucidere aş da 3 ani. Dar, în cazul acesta, omul ar trebui să fie angajat în cele ale credinței.

Îmi spunea cineva că citeşte în fiecare zi o Psaltire în patru ceasuri. Păi zic: faci exerciții de citire. Asta nu înseamnă că te rogi. Hocus pocus preparatus. Asta nu-i rugăciune. Nu trebuie să fii asuprit de propriile tale rugăciuni, ci trebuie să-ți rânduieşti lucrurile în aşa fel încât să faci față şi la celelalte îndatoriri pe care le ai.

Nu am pretenția să se roage omul ore întregi, că nu are vreme. Două categorii de oameni au vreme: pensionarii şi şomerii. Da’ nici ei nu se roagă.

Zicea Părintele Serafim Popescu: „Toate merg după tipic, numa-n suflet nu-i nimic”.

Dumnezeu ştie neputințele omului şi primeşte şi neputințele în loc de pravilă. Aceasta nu înseamnă că nu-ți faci pravila în cazul când nu poți să ți-o faci! E ca şi când ți-ai

făcut-o, dacă ajungi la neputinţa de a ţi-o face, dar doreşti totuşi s-o faci. În cazul acesta, fără pravilă – eşti cu pravilă!

CĂLUGĂRIA

Călugăria este elita Bisericii.

La câţi ani se intră în viaţa monahală?

Păi unii intră de pe la 5 ani, 6 ani, de exemplu sunt maici care îşi aduc nepoatele la mănăstire de când sunt mici de tot şi le cresc acolo. Dar acuma se fac şi nişte abuzuri nepermise. De exemplu sunt tineri care merg la mănăstire la 15, 16 ani şi imediat îi face rasofori şi călugări. Nu e corect, pentru că omul nu ajunge să se verifice pe el însuşi. Trebuie lăsat omul să fie verificat, pentru că sunt atâţia care nu merg cu vocaţie monahală la mănăstire, şi atunci înseamnă să încurci omul. Totuşi zic eu aşa acuma, că vârsta la care se intră în viaţa monahală ar fi vârsta la care se intră în viaţa de familie. Deci când te poţi căsători te poţi şi călugări, numai să ştii ce faci.

În acelaşi sens, Părinte, în ce măsură încalcă cineva măsura cinstirii părinţilor dacă se călugăreşte fără voia acestora?

Călugăria, în general, nu este înţeleasă de oamenii care nu au o înclinare religioasă deosebită. Sunt puţini părinţii careşi doresc să fie copiii lor călugări. Nu s-ar putea zice că numai atunci poţi să te faci călugăr, când părinţii sunt de acord cu asta, pentru că părinţii nu sunt de acord. Până la urmă acceptă o situaţie, dar nu o doresc şi, în cazul acesta, urmând lui Dumnezeu, ai putea zice că eşti pe o treaptă superioară, nu se mai pune problema cinstirii părinţilor, pentru că îi cinsteşti prin faptul că eşti călugăr. A fi călugăr este o cinste ce se răsfrânge şi asupra părinţilor. Şi chiar dacă nu înţeleg lucrul acesta, ei sunt cinstiţi ca părinţi ai unui călugăr. Nu se face dintro răzvrătire pornirea la călugărie, nu se face dintro oponenţă faţă de părinţi, ci se face dintro apropiere faţă de Dumnezeu, dintro râvnă pentru Dumnezeu şi, în cazul acesta, părinţii nu mai trebuie să fie implicaţi, nu mai trebuie să fie ca o piedică.

Undeva, se spune într-un psalm: „Ascultă, fiică, şi vezi şi uită pe poporul tău şi casa părintelui tău”. Acesta pare un cuvânt care nu s-ar potrivi cu ceea ce vrea Dumnezeu când spune: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta”, însă, când e vorba de lucruri superioare relaţiilor părinţi–copii, în sensul că sunt relaţii Dumnezeu–om, acolo, cred că nu mai e cazul să se aibă în vedere relaţia a doua, în loc de relaţia primă. Până la urma îi va linişti Dumnezeu şi pe părinţi şi dacă nu, îşi vor duce greutatea pe care leo dă, nu copilul care se duce la călugărie, ci lipsa lor de înţelegere pentru călugărie.

Părinte, cum poate fi privit regretul călugărului că nu şia îngrijit părinţii pe patul de moarte, de exemplu? Ce poate cauza un astfel de regret: neâmplinirea desăvârşirii, urmărită în monahism, sau cerinţa obiectivă a cinstirii părinţilor?

Dragă, sunt atâţia oameni care, fără să fie călugări nu sunt în situaţia de ai îngriji pe părinţi pe patul de moarte. Sunt atâţia oameni care nu pot săi îngrijească pe părinţi la bătrâneţe, fără să fie călugări. Aşa încât, nu se pune problema aceasta. Dumnezeu

trebuie să găsească modalitatea de a fi îngrijiți şi părinții celor care au copii călugări şi care nu se mai pot îngriji de ei.

Cineva care vrea să devină călugăr este bine să trăiască acolo unde se găseşte călugăria, până când ajunge să se ducă la mănăstire, adică să fie călugăr. Dacă eşti student, să fii cum ar fi un călugăr–student, dacă eşti muncitor, să fii cum ar fi un călugăr–muncitor, adică săți faci datoria în condițiile călugăriei, iar dacă va fi să ajungi la călugărie, țiai pregătit călugăria, iar dacă va fi să ajungi la căsătorie, țiai pregătit şi căsătoria prin viața superioară pe care ai duso înainte de căsătorie. Important este să ajungi tu personal să simți careți este rostul, adică până nu eşti hotărât ce ai de făcut, faci ce poți în condițiile tale.

Părinte, unii dintre tinerii de astăzi cred că a te mântui e mai uşor în călugărie decât în familie**.**

Nu se pune problema aceasta. Bine, cine o pune o poate pune, însă, în realitate, fiecare îşi merge pe calea lui. Nu se poate spune că toată lumea, ca să se mântuiască, trebuie să se călugărească. Şi în mănăstiri sunt căderi şi în viața comună sunt ridicări. Martiri, în general, nau fost dintre călugări, au fost dintre oameni obişnuiți. Părintele Arsenie Boca, când am venit eu pentru prima oară aici (la mănăstire), mi-a spus un cuvânt formulat aşa: „Nu toți cei din lume se prăpădesc, şi nu toți din mănăstire se mântuiesc”. Poți fi improvizat şi în mănăstire, după cum poți fi om superior şi în viața obişnuită. Important nu e stilul de viață, ci important e felul de angajare întro viață după voia lui Dumnezeu.

Călugăria ortodoxă este o călugărie în anonimat. Toți cei care se afirmă pe ei prin călugăria însăşi, nu ştiu ce-i lepădarea de sine şi nici ce este începutul cel bun. Există posibilitatea unei afirmări în călugărie şi prin călugărie; aceasta însă nu duce la desăvârşire, ci la înrăutățire. Călugăria fără lepădare de sine, fără ascultare, fără smerenie nici nu există. Am putea spune că de fapt, călugăria încetează cu fiecare încălcare a voturilor monahale.

Ceea ce mă nemulțumeşte pe mine personal este că mulți dintre călugări nu au virtuți sociale şi că nu se realizează în călugărie virtuțile sociale cum se realizează în viața de familie.

Nu poate avea linişte, nici chiar în condiții de linişte, cel ce se retrage ca să se poată afirma cu liniştea şi cu pustinicia sa.

Între necălugărie şi călugărie nu există o graniță.

Răutatea e o negare a călugăriei. Bunătatea e o afirmare a călugăriei. Aşa că dacă le doresc ceva tuturor călugărilor, atât pentru ziua de astăzi, cât şi pentru cealaltă vreme a vieții lor, le doresc din toată inima să fie buni ca să se asemene cu Bunul Dumnezeu.

Ceea ce ne lipseşte nu sunt îndrumările, căci de acestea avem destule, ci ne lipseşte o angajare reală, un mediu favorizant înnoirilor, o râvnă pentru mai mult şi mai bine. Înnoirea monahismului nu se poate face prin dispoziții venite de sus, nici prin îndrumări date de mai-marii noştri, ci ea trebuie făcută cu mijloacele pe care le avem la mănăstirile noastre, cu oamenii capabili de mai mult şi de mai bine.

Îmi vine în minte un cuvânt pe care mi l-a spus Părintele Neonil Ştefan, stareţul Mănăstirii Frăsinei. Sfinţia Sa ne-a spus că atunci când a fost făcut călugăr, cineva din mănăstire i-a zis: „Acuma călugăr te-ai făcut. Să vedem când te vei face om de treabă”.

Ceva asemănător am aflat din cele spuse despre Părintele Sava din Mănăstirea Dragomirna. Sfinţia Sa, când venea un frate la mănăstire îl primea cu bucurie şi îi spunea: „Bine ai venit frate. Prin venirea frăţiei tale se va înmulţi rugăciunea”. Iar dacă acelaşi frate, după o vreme, îşi exprima dorinţa să se retragă din mănăstire, Părintele-i spunea: „Bine frate. Prin plecarea ta se vor împuţina ispitele”.

Părintele Serafim Popescu spunea uneori: „Aici la noi la mănăstire ar putea fi raiul pe pământ”. Replica mea la această afirmaţie a fost: „Da, însă cu alţi oameni”. Noi la măsurile la care suntem facem mai puţin decât ar trebui făcut pentru ca să se poată realiza în cadrul mănăstirii noastre raiul pe pământ. Nu suntem capabili de rai.

CĂLUGĂRII

Cuvântul „călugăr” vine de la grecescul „kalos gheron” şi înseamnă „bătrân frumos”. Bătrân frumos! Este un ideal! Să fii bătrân uneori este un avantaj, alteori este un handicap. Bătrâneţea vine diferit la oameni. Unii ajung bătrâni cu cuviinţă, alţii ajung la o bătrâneţe pe care poporul o exprimă în versurile: „Bătrâneţe haine grele / Ce n-aş da să scap de ele”.

Un călugăr adevărat trebuie să fie „bătrân frumos”! Fie că este la tinereţe, fie că este la bătrâneţe, trebuie să aibă o frumuseţe sufletească; fără să se mai împiedice în nimicurile veacului acestuia, fără să îmbătrânească şi patimile lui cu el, ci să lichideze tot ce mai are de lichidat. În loc de patimi să ajungă la virtuţi, să fie un om odihnitor, un om care nu a trăit degeaba, un om care aduce ceva în conştiinţa altora.

Ce înseamnă bătrân? Înseamnă şi înţelept. Dacă eşti călugăr, trebuie să fii bătrân înainte de bătrâneţe, deci echilibrat, cinstit, înţelept, să ai calităţile bătrânului. Să fii ponderat mai mult decât un tânăr (poţi să ai entuziasmul tânărului dacă mai eşti capabil de entuziasmul tânărului). În orice caz, dacă eşti bătrân de la tinereţe, adică echilibrat, ponderat, înţelept, angajat cu seriozitate, în cazul acesta ai şi calităţile bătrânului, ai şi capacităţile tânărului.

Mare lucru să fie un călugăr tânăr cu calităţi de bătrân. Încă o dată vă spun: când zic „bătrân”, nu mă gândesc că omul acela nu mai face nimic, că a ajuns la inactivitate pentru că-i bătrân şi deci a încheiat socotelile cu lumea aceasta. Nu! Mă gândesc la bătrânul acela care face tot ce poate, care aduce experienţa lui de o viaţă, concluziile lui de o viaţă, în faţa lui Dumnezeu şi în faţa oamenilor.

Cei care sunt la tinereţe şi se pregătesc de viaţă, trebuie să ştie că bătrâneţea, maturitatea, tinereţea, copilăria şi toate vârstele omului sunt un dar de la Dumnezeu, la care ajung mai ales aceia care au o tinereţe curată, o tinereţe cinstită. Viaţa de familie aşa cum a lăsat-o Dumnezeu şi cum o vrea Dumnezeu, este un dar de la Dumnezeu. Dar există şi posibilitatea să treci de viaţa de familie, mai sus. Dacă treci de viaţa de familie ca să ajungi la o viaţă superioară, fără să te oblige cineva la aceasta, atunci trebuie să fii bătrân înainte de bătrâneţe.

Un călugăr trebuie să fie un bătrân frumos, un bătrân îmbunătățit, un bătrân de care se bucură oamenii. De călugăr să te bucuri de la tinerețe până la bătrânețe. De când eşti tânăr, dacă te faci călugăr, poți să fii frumos sufleteşte, să se bucure oamenii de existența ta cum se bucură de o floare, cum se bucură de o apă limpede, cum se bucură de un peisaj frumos, de un răsărit de soare, de un apus de soare, cum se bucură oamenii de lucrurile frumoase din jurul lor. Toate lucrurile le-a făcut Dumnezeu să fie frumoase şi la văz, şi la gust, şi la miros. Gândiți-vă la un fagure de miere: cât este de minunat! Şi miroase frumos... şi dulceață are... şi culoare plăcută...

Bătrâneţea călugărului nu vine doar la bătrâneţe, poate să fie şi la tinereţe.

Un călugăr trebuie să trăiască pe pământ ca în cer. Să-şi găsească timp cât mai mult pentru a sta în fața lui Dumnezeu. Nu cu cartea deschisă pe masă, cu lumânarea aprinsă, cu candela... ci cu inima deschisă pentru Dumnezeu, cu gândul la Dumnezeu.

Călugăria presupune oameni de excepție**.** Oameni de excepție! Omul obişnuit nu poate fi călugăr! Dacă devine călugăr, nu este călugăr deplin, este un improvizat în călugărie.

Când vrei să fii călugăr, ar fi bine să fii călugăr înainte de a fi călugăr.

În ziua când am depus voturile monahale (âmpreună cu încă doi candidați), mitropolitul de atunci a zis: „Voi, astăzi, ați propovăduit mai mult decât oricând în viața voastră de până acum şi ați dovedit lumii, credincioşilor care au fost de față, că există şi un alt mod de viețuire decât viața comună, a celor mulți".

Un părinte de la Frăsinei, Neonil Ştefan, care acum este stareț, a fost cândva la noi la mănăstire şi ne-a spus un lucru care mie mi-a plăcut tare mult. A spus că părintele care era stareț când s-a făcut el călugăr, i-a zis aşa: „Acum călugăr te-ai făcut, să vedem când o să te faci om de treabă!". Să ştiți că nu-s nişte glume! Poți să ajungi improvizat pentru că ai ajuns să te faci călugăr înainte de vreme.

Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, avea o vorbă: „Unii dintre călugări nu sunt călugări, ci cuiere de haine călugăreşti".
Cineva zice către mine: „Părinte, şi eu sunt călugăr de rasă, dar sunt fără rasă; că sunt şi călugări cu rasă şi nu sunt de rasă".

Mama mea, Dumnezeu s-o odihnească, îmi spunea că o femeie de la noi, lelea Sana lui Adam, cânta iarna în şezătoare un cântec, nu i-am ştiut niciodată melodia, dar rețin versurile:

„Pe dealul cu strugurii

Plimbă-să călugării,

Blăstămându-şi părinții:

De ce i-or călugărit,

Şi nu i-or căsătorit?".

Este un punct de vedere, o zicere, care poate fi adevărată sau nu, pentru că, în general, nu părinții îi îndrumă pe copii să se călugărească. Numai că sunt unii care se fac călugări înainte de vreme, înainte de a şti ce fac când se fac călugări şi aceştia, în general, sunt improvizați şi ratați.

Unii nu-s nici de mănăstire şi nu-s nici de lumea asta. La mănăstire se zice că unii-s de rugă iar alții-s de fugă.

Un călugăr trist e un călugăr cu luminile stinse.

CĂSĂTORIA ALBĂ

Să ştiți că eu nu sunt pentru căsătoria albă. Ai putea zice că aceasta e un fel de caricatură, din punct de vedere obiectiv vorbind. Biserica noastră, poate pentru a-i îndemna pe oameni să fie cât mai abstinenți, cunoaşte nişte sfinți care au trăit în căsătorie albă. De exemplu Sfinții Galaction şi Epistimi, care se pomenesc în 5 noiembrie. Totuşi, faptul că Biserica noastră, în Slujba Cununiei, insistă asupra copiilor, în sensul că se fac cereri către Dumnezeu pentru „a vedea ei pe fiii fiilor lor", pentru a se bucura la vederea fiilor şi fiicelor lor, înseamnă că angajarea în căsătorie trebuie să fie totală, nu parțială. Şi apoi, nu ştiu de ce să trăieşti cu cineva cu titlul „sunt căsătorit" şi cu o viață de necăsătorit. E bine ca fiecare să-şi găsească modalitatea lui de a se încadra. Adică, dacă eşti căsătorit, să fii căsătorit cum sunt toți oamenii căsătoriți, iar dacă nu vrei să fii căsătorit, să fii necăsătorit, de unul singur, şi Dumnezeu să-ți ajute.

CEREREA

Dacă cerem de la Dumnezeu lucruri care nu ni se cuvin şi lucruri pe care nu vrea Dumnezeu să ni le dea, pentru că nu are în plan cu noi să ni le dea, atunci nu ajungem unde trebuie.

CERTURILE

Să ştiți că numai oamenii răi se ceartă, oamenii buni nu se ceartă. Un bun şi-un rău nu se ceartă, că cel bun cedează şi cearta-i gata.

Zice că erau într-o pustie doi călugări şi tare bine se înțelegeau unul cu altul. Şi unul dintre ei o zis: Hai să ne certăm şi noi o dată cum se ceartă oamenii din lume. Şi celălalt o zis: Hai, da' eu nu mă ştiu certa. Şi celălat o zis: Hai, că te învăț eu. Şi l-o învățat. Zice: Punem între noi o cărămidă şi tu să zici: Cărămida asta-i a mea şi eu o să zic: Ba nu-i a ta că-i a mea, şi din asta se face început de ceartă. Şi aşa or făcut. Primul o zis: Cărămida asta-i a mea. Şi celălalt o zis: No dacă-i a ta ia-o şi te du cu ea cu tot! Şi n-o mai fost nici o ceartă.

Bineânțeles că asta a fost, cum am zice noi acuma, o ceartă artificială, aşa ca o ceartă de scenă, de teatru. Da' cei care se ceartă nu fac scene de teatru, ci se ceartă aşa cum le vine.

Mi-aduc aminte că atunci când eram copil se spunea în familie că şi din pricina sărăciei, şi din pricina necazurilor vin certurile. Şi mi se întâmplă şi acum să-mi spună oamenii că se ceartă pentru lipsurile în care trăiesc. Şi eu zic întotdeauna: Bine, dar dacă vă certați, le rezolvați, treceți de lipsuri prin ceartă? Şi toți mărturisesc că nu. Deci, cearta nu e un mijloc de înlăturare a răului, ci e o slăbiciune a celor care se angajează în felul acesta, pentru că nu câştigi nici un ban când te cerți, nu realizezi nici un avantaj când nu eşti în limitele bunei cuviințe. Aşa că oamenii trebuie să evite tot ce nu aduce nimic pozitiv, ci aduce multă nemulțumire şi mult negativ în viața de toate zilele.

CERUL

Noi ştim că este cer, dar nu ştim ce este, spune un părinte duhovnicesc, şi mai spunem că cerul este acolo unde este Hristos. Şi dacă cerul este unde-I Domnul Hristos, înseamnă că cerul este pretutindenea.

Maica Domnului a fost numită şi e gândită ca cer. Să ne gândim la o alcătuire de la slujba Ceasului I unde zicem: „Cum te vom numi pe tine ceea ce eşti cu dar dăruită? Cer, că ai răsărit pe Soarele dreptății ...” Deci Maica Domnului e cer, credincioşii care-L primesc pe Domnul Hristos în suflet împreună cu Tatăl şi cu Duhul devin cer, aşa că cerul poate fi pretutindenea, poate fi în sufletul omului, poate fi undeva în univers.

Am citit cândva o carte scrisă de Lucian Blaga. Cartea se numeşte **Hronicul vârstelor**, şi acolo el istoriseşte ceva din copilăria lui. Printre altele scrie că odată, mergând şi privind spre cer, i se părea că cerul merge împreună cu el. E, de fapt, o senzație pe care o au mulți. Ți se pare că şi Soarele merge împreună cu tine, ți se pare că şi Luna merge împreună cu tine. Lucian Blaga avea impresia că cerul merge împreună cu el. Şi-atunci s-a gândit la ceva, că dacă cerul merge împreună cu omul, ar putea să facă să se despice cerul. Şi-anume, el să meargă într-o direcție şi un alt copil să meargă în cealaltă direcție şi să rupă cerul să vadă ce-i în cer. E un gând de copil, dar într-un fel un gând care parcă-i mai mult decât un gând de copil – să doreşti să ştii ce-i în cer şi să faci cumva să ajungi să găseşti un loc prin care poți privi în cer.

Bineânțeles, experiența n-a reuşit, pentru că cine poate despica cerul? Însă idea aceasta că cerul merge împreună cu noi este o idee extraordinară. O idee de neânchipuit de minunată. Să te gândeşti întotdeauna că unde eşti tu acolo e şi cerul.

CEZARUL

Era Mitropolitul Mladin, Dumnezeu să-l odihnească, profesor la Teologie şi era vorba că va ajunge Mitropolit. Şi era un inspector de culte, un împuternicit din partea statului şi zicea: „Acuma dacă ajungeți Mitropolit, să spuneți: «Dați Cezarului ce e al Cezarului şi lui Dumnezeu ce e a lui Dumnezeu»”. Şi zice Mitropolitul: „Am să spun, dar să nu ceară nici Cezarul ce nu i se cuvine”.

CINSTIREA

Când iubeşti pe cineva îl şi cinsteşti şi dacă nu-l şi cinsteşti, sigur nu-l iubeşti. Aşa că porunca cinstirii e legată de porunca iubirii.

Domnul Hristos ne-a dat şi El pildă în ce priveşte cinstirea de oameni. Am mai spus eu cuvântul acesta că Mântuitorul nostru este Dumnezeu care spală picioarele omului.

Nu a rămas în rânduiala Bisericii noastre spălarea picioarelor ca fapt în sine, dar duhovniceşte neapărat trebuie să se întâmple. Ce înseamnă să speli picioarele cuiva? Înseamnă să te pleci înaintea lui, să te smereşti înaintea lui pe de o parte, deci să-l cinsteşti, să-l cinsteşti mai presus de ceea ce eşti tu însuţi. Şi mai înseamnă ceva: să-l cureți. De obicei oamenii sunt înclinați să scoată în evidență răutățile celor din jurul lor, răutățile aproapelui, ori Domnul Hristos ne învață să ne spălăm unii pe alții. Aceasta înseamnă că trebuie să înlăturăm necurățiile şi desigur că o minte curată, o minte bună în general, nu scormoneşte în gunoaie, ci înlătură şi spală, curățeşte. Aşa că duhovniceşte neapărat trebuie să avem în vedere porunca Mântuitorului de a ne curăți unii pe alții, de a ne smeri unii în fața altora, ca să-i cinstim pe oameni.

Ceea ce au dus femeile mirofore la mormântul Mântuitorului, ceea ce au vrut ele să ducă drept cinstire Mântuirorului, nu are preț. Nu poate fi prețuit cu nimic. De ce? Pentru că femeile şi-au pus în miresmele acelea toată inima lor! Inima nu costă. Inima lor şi-au pus în miresme. Şi atunci cât a costat? A costat inima mironosițelor. Ori aşa ceva nu se poate prețui în bani.

Putem noi să dăm ceva Domnului Hristos cum au dat femeile mirofore? Aşa cum au dat ele nu putem. Dar putem să dăm dorința noastră de cinstire față de Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Care-i mirul nostru acuma? Avem şi noi un mir de dat? Dacă avem, care-i mirul nostru? Să ne amintim o alcătuire pe care ați auzit-o poate-n Postul Paştilor. Ea zice aşa:

„Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule, ca oarecând femeii păcătoase, şi mă învredniceşte să ud preacuratele Tale picioare, care pe mine din calea rătăcirii m-au izbăvit. Şi mir de bună mireasmă să aduc Ție, viață curată întru pocăință mie agonisită, ca să aud şi eu glaul Tău cel dorit: <u>credința</u> ta te-a mântuit, mergi în pace”.

Ce-Ți aduc Doamne? Aş vrea să-Ți aduc lacrimi şi n-am. Dă-mi lacrimi ca să-Ți aduc lacrimi. Aş vrea să-Ți aduc mir ca femeia păcătoasă, dar n-am. Dă-mi Tu ceea ce ar trebui să-Ți aduc. Viață curată, mirul meu este viață curată întru pocăință mie agonisită. Deci viața curată agonisită, câştigată prin pocăință, este mirul nostru!

La Slujba de la Paşti zicem aşa: „Să mânecăm cu mânecare adâncă şi – fiți atenți – în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului”. Deci, avem şi noi un mir al nostru. Care? Cântarea. Cântarea de la slujbele noastre, de la Sfânta Liturghie. Cântarea noastră-i mirul nostru. Deci, să mânecăm dis de dimineață, să plecăm dis de dimineață, şi în loc de mir, cântare să aducem Stăpânului. Acesta-i mirul nostru: viața curată şi cântarea.

În Sâmbăta lăsatului sec de carne, când este Sâmbăta morților, este un cuvânt în Sinaxarul din acea zi, un cuvânt al Sfântului Atanasie cel Mare, care zice aşa: „Cel ce

unge cu miresme pe altul, el mai întâi miroase frumos”. Ce înseamnă aceasta? Că orice bine pe care îl facem în lumea aceasta este un fel de mir, şi dacă facem un bine pentru altul, orice bine am face pentru altul, ne rămâne şi nouă, şi noi rămânem de pe urma binelui făcut, rămânem îmbogățiți cu binele făcut, chiar dacă binele pe care l-am făcut nu este anume pentru noi, ci este pentru altcineva. Pentru că nu poți unge cu miresme pe cineva fără ca tu însuți să te împărtăşeşti mai întâi de mirosul frumos al mirului.

CIVILIZAȚIILE EXTRATERESTRE

Credeți că există şi alte civilizații, pe alte planete?

Nu cred nimic, pentru că nu mi s-a descoperit. N-am de unde să ştiu dacă există sau nu. Însă, dacă ar exista, nu m-ar deranja cu nimic treaba asta.

CÎNTAREA

În ce mod ne putem apropia de Dumnezeu şi prin cântarea psaltică? Despre acest lucru se vorbeşte mai puțin în **Pateric**, considerânduse că este o mai slabă concentrare a minții asupra textelor liturgice.

În învățăturile Părinților duhovniceşti, de exemplu în scrierile Sfântului Petru Damaschin, avem afirmația că rugăciunea gândită, rugăciunea lăuntrică este „desăvârşirea minții”, iar cântarea este „leac al neputinței”. Biserica a primit cântarea ca pe un fel de divertisment. Oamenii se simt mai bine când aud cântânduse, decât atunci când ar citi ceva sau când s-ar rosti ceva. Se simt mai bine conduşi către Dumnezeu pe aripile cântării. Noi zicem că şi îngerii din ceruri cântă. Ştim că la Naşterea Domnului au cântat îngerii: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire...”. Însă pentru o anumită categorie de oameni, care sunt mai obişnuiți cu slujba rostită, cu slujba citită, cu rugăciunea lăuntrică, se potriveşte şi rugăciunea aceasta şi ei ocolesc cântarea, zicând că aceia care cântă se şi împrăştie mai mult. În realitate, fiecare trebuie să se folosească de mijlocul care i se potriveşte lui. Noi, la mănăstire, şi cântăm, şi citim, şi rostim, mă rog, facem cum e rânduiala, şi nu zicem că atunci când cântăm ne împrăştiem şi că atunci când nu cântăm ne concentrăm. În realitate, poți să te concentrezi şi când cânți, dacă ții seama de text şi de cântare, poți să te împrăştii şi când citeşti, dacă nu ții seama de texte.

În **Pateric**, întradevăr, este câte un loc în care se spune (chiar la Avva Pamvo) că sa dus un frate din Pustie în Egipt şi a auzit acolo cântare de psalmi şi slujbe frumoase şi sa întors şi a zis: „Părinte, noi ne pierdem sufletul aici în Pustie, nici nu ştii ce frumos cântă cei din lume!”. Şiatunci părintele la apostrofat şi ia spus: „Lasă, căi mai bine ce facem noi, aceia se împrăştie” etc. Sunt nişte lucruri exagerate. Şi în **Pateric** poți să găseşti exagerări. Sunt nişte lucruri exagerate pe care trebuie să le gândim în perspectiva noastră. Adică, dacă nouă ne place cântarea, şi dacă ne plac slujbele cu cântare, nu pierdem nimic. Dacă vrem să avem rugăciunea lăuntrică şi necântată, putem să o folosim şi pe aceasta, însă în rugăciunea noastră particulară. Important este să folosim ceea ce ne stă la îndemână. Dacă Biserica a rânduit să fie slujbe cu cântare, să învățăm să cântăm şi noi. Muzica psaltică e frumoasă, e cam pretențioasă,

dar e frumoasă. Noi, în Ardeal, avem şi muzică bisericească ardelenească, mai puţin pretenţioasă, care poate fi cântată mai uşor; fiecare regiune din ţara noastră are melodiile ei bisericeşti... Important este să ne încadrăm în condiţiile pe care le avem.

COPIII

Copiii, care-s chipul lui Dumnezeu în om, sunt mai păstrători ai chipului lui Dumnezeu în om, decât omul mare.

CORNELIU ZELEA CODREANU

Corneliu Zelea Codreanu a fost cea mai puternică personalitate românească pe care o ştiu eu. Nu a mai fost nimeni la nivelul lui!

CREDINŢA

Credinţa e cum e cultura: te ţii de ea, o ai; nu te ţii de ea, o pierzi şi pe cea pe care o ai.

Sfântul Marcu Ascetul, în **Filocalie,** are un cuvânt care zice aşa: „Cel ce primeşte cuvintele Cuvântului lui Dumnezeu, primeşte pe Dumnezeu Cuvântul". Sfântul Marcu Ascetul are în vedere în această afirmaţie ceea ce a spus Domnul Hristos când a zis către ucenicii Săi: „Cel ce vă primeşte pe voi, pe Mine Mă primeşte, şi cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă" (Luca 10, 16). Şi pornind de la aceasta, Sfântul Marcu Ascetul zice că noi Îl primim pe Mântuitorul Iisus Hristos când primim cuvântul Lui. Dacă nu primim cuvântul Lui, atunci nu-L primim nici pe Domnul Hristos. Cine nu-L are pe Domnul Hristos ca Învăţător, nu-L poate avea nici ca Mântuitor. „Cel ce vă primeşte pe voi – pe ucenicii Mei – Mă primeşte pe Mine", pentru că voi Mă reprezentaţi pe Mine. „Cel ce se leapădă de voi – care Mă reprezentaţi pe Mine – de Mine se leapădă şi de Cel care M-a trimis pe Mine". Aşa este şi cu cuvântul lui Dumnezeu: cel ce primeşte Evanghelia, vestea cea bună a propovăduirii, Îl primeşte pe Mântuitorul Însuşi.

Noi de obicei credem că sunt două categorii de oameni: credincioşi şi necredincioşi. Iată că Sfântul Apostol Pavel mai introduce o categorie de oameni, „mai rău decât necredincioşii". Deci credincioşi care-şi împlinesc datoriile, necredincioşi care se declară necredincioşi şi care trăiesc viaţă de necredincioşi, şi credincioşi care nu sunt credincioşi şi nu fac fapte de credincioşi, se declară doar credincioşi, şi zice Sfântul Apostol Pavel că aceştia sunt mai rău decât necredincioşii.

Aveam un cunoscut în tinereţea mea care ştia multe despre ale credinţei şi soacra lui zicea: „Ştie, dar nu crede". Adică nu e destul să ştii. Ca să crezi trebuie să realizezi o stare sufletească, care, deşi porneşte de la informaţie, nu e numai informaţie. Părintele Arsenie Boca zicea că: „Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă", adică de la informaţie la convingere. Când eşti numai informat e prea puţin. Când eşti convins, e cât trebuie. Credinţa înseamnă convingere.

Tare îmi place mie împrejurarea aceea istorisită în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în legătură cu omul care a zis: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele” (Marcu 9, 24). Domnul Hristos nu a zis: „Dacă n-ai destulă credință n-am ce-ți face! Să-ți înmulțeşti credința şi apoi stăm de vorbă”, ci l-a ajutat cu credința câtă a avut-o! Este foarte important lucrul acesta: să ai dorința de mai mult, ca să primeşti învrednicirea de la Dumnezeu.

Măsura credinței este măsura vieții. Dacă vrea cineva să ştie câtă credință are şi cum îi este credința, cât îi este credința de lucrătoare, trebuie să se cerceteze pe sine în privința credinței şi trebuie să ia aminte la viața pe care o duce, pentru că viața pe care o duce este mărturisirea credinței. Deci atâta credință avem, câtă manifestăm în viață. Dacă nu manifestăm în viață credința noastră, nu avem credință, chiar dacă mărturisim că avem credință.

Credința în Dumnezeu, împreună cu roadele ei, este aşa cum este cultura. Se întăreşte pe măsura angajării noastre pentru ea.

Omul din vremea noastră aderă cu greu la religie; iar în cazul că aderă la religie, trăieşte în ea şi prin ea „numai parțial”, nu se predă pe sine total lui Hristos.

Sfântul Ioan Gură de Aur are un cuvânt la Paşti, care, dacă ar fi fost singurul pe care l-ar fi spus, Sfântul Ioan Gură de Aur ar fi rămas Ioan Gură de Aur: „Toți să vă îndulciți de ospățul credinței”. Credința noastră este un ospăț, un ospăț care ni se oferă şi pe care îl simțim în măsura în care suntem întăriți în credință.

Dumnezeu ne întăreşte pe toți să avem credință în Dumnezeu, şi prin credință biruim. Să ajungem să ne dăm seama că normalul nostru este starea în care ne găsim, şi în condițiile acestea ne şi mântuim. Omul nu se mântuieşte decât în condițiile în care trăieşte.

Nu dă lumea aceasta ce poate da credința în Dumnezeu!

În măsura cunoştinței noastre de Dumnezeu, pe măsura legăturii noastre cu Dumnezeu, avem viață veşnică, avem putere de viață.

Credem şi pe măsura credinței cunoaştem, şi pe măsura cunoştinței iubim pe Dumnezeu, şi pe măsura iubirii ajungem să fim fericiți. Cine crede în Dumnezeu Îi slujeşte lui Dumnezeu, şi cine-I slujeşte lui Dumnezeu Îl cunoaşte pe Dumnezeu, şi cine cunoaşte pe Dumnezeu, iubeşte pe Dumnezeu pe măsura cunoştinței, şi are viață veşnică, iar viața este fericire.

Cunoştința de Dumnezeu este fericitoare de suflet.

Se spune undeva în **Pateric**: „Apropie-te de omul care se teme de Dumnezeu şi te vei teme şi tu de Dumnezeu”. Putem spune tot aşa de bine: „Apropie-te de omul credincios şi te vei face şi tu credincios”, pentru că omul credincios are puterea de a împărtăşi din credința lui şi altora.

Un creştin adevărat trăieşte în nişte Paşti veşnice.

Cine are putere sufletească este mai tare decât ispitele, însă față de mulți oameni sunt mai tari ispitele. De ce te asupreşte un gând? Sunt oameni care sunt îngrijorați mereu ce va fi mâine sau aud de tot felul de înarmări, că este amenințată pacea lumii, se gândesc mereu ce va fi, cum va fi, ce va fi cu copiii noştri, au o zdroabă sufletească de felul acesta. De ce au oamenii astfel de zdroabe sufleteşti? Pentru că nu-s tari sufleteşte, nu au credință în Dumnezeu, n-au credința că nu se poate întâmpla nimic în lumea aceasta decât cu îngăduința lui Dumnezeu, cu ştirea şi cu voia Lui. Un om credincios are siguranță. De ce are siguranță? Pentru că ştie că nu-i singur în această lume şi că nu omul hotăreşte tot ce se întâmplă în lumea aceasta, ci hotăreşte Dumnezeu. Aceasta înseamnă tărie sufletească. Să poți face față ispitelor, să poți trece peste necazurile care vin, să poți rămâne senin în toate împrejurările vieții, să ştii că ai putere în tine, dată de la Dumnezeu, care risipeşte toată răutatea şi toate împleticirile pe care le aduc ispitele în viața noastră.

Credința în Dumnezeu rezolvă toate, dar nu le rezolvă în sensul că schimbă situțiile, ci schimbă pozițiile.

Cel mai mare lucru pe care-l poate da Dumnezeu omului în lumea aceasta este, după ce ne dă viața şi sănătatea şi câte ne mai dă Dumnezeu, este credința în Dumnezeu. Ai credință în Dumnezeu, ai siguranță, ai putere. Îți poți ridica nu numai patul tău să umbli, ci poți să-i duci şi pe alții, poți să ridici şi pe alții.

Nu putem ajunge la lucrurile înalte dacă nu le facem pe cele de jos, aşa cum nu putem ajunge în vârful scării decât mergând din treaptă în treaptă.

Necredința şi necunoştința lui Dumnezeu este cea mai grea şi mai fără de leac boală a sufletului.

Se spune în **Pateric** despre unul care s-a dus într-o mănăstire şi unii l-au chemat la masă şi s-a dus să mănânce şi el împreună cu obştea mănăstirii. Dar cineva de acolo a zis: „Cine l-a chemat pe acesta la masă? Ia dați-l afară!”. Şi l-au dat afară. Şi omul s-a dus. După aceea s-au gândit alții: măi, nu-i frumos să-l scoți pe om de la masă. Chemați-l iară. Şi s-au dus să-l cheme. Şi a venit omul şi a stat la masă. Şi l-au întrebat după aceea unii: „Ce-ai gândit tu în gândul tău când te-au dat afară şi te-ai dus şi te-au chemat înapoi şi ai venit? Altul ar fi zis: ce mă chemați acuma după ce m-ați dat afară?”. Şi ştiți ce a zis? A zis: „M-am gândit să fiu ca un câine pe care când îl alungi se duce şi când îl chemi se întoarce”. Şi m-a întrebat după aceea cineva: Părinte, dacă ar face cineva cu Dumneavoastră aşa, aşa ați face? Apăi să ştiți că n-am fost pus în împrejurări din acestea. Dar dacă într-adevăr am linişte în suflet şi linişte realizată prin credința în Dumnezeu, aşa ar trebui să fac. Iar dacă nu fac aşa, înseamnă că n-am ajuns încă la măsurile la care trebuie să fii biruitor prin credință.

Dacă ajungi să fii liniştit numai în condiții de liniştire să ştii că nu eşti liniştit.

Creştinul trebuie să ducă o viață în Înviere.

Sfântul Marcu Ascetul spune: „Credința neclintită este un turn întărit şi Hristos se face toate celui ce crede”. E un adevăr neclintit, un adevăr indiscutabil. Când Îl ai pe Hristos în suflet nu-ți mai trebuie lucrurile veacului acestuia. Mă gândesc din punct de vedere spiritual, nu că nu-ți mai trebuie hrană, îmbrăcăminte etc.

Credința în Dumnezeu este o valoare pe care dacă omul nu o are nici el nu este o valoare.

Am ascultat odată un preot vorbind la noi la mănăstire, un preot venit din străinătate, un preot romano-catolic. A ținut o mesă în pădure şi am fost şi câțiva dintre noi, şi a vorbit în limba franceză pentru cei pe care îi avea în grijă şi s-a referit la pilda cu semănătorul şi mi-a rămas de atunci o idee foarte importantă. A zis că acelaşi om poate să fie uneori pământ bătătorit, alteori poate să fie pământ pietros pentru cuvântul lui Dumnezeu, alteori poate să fie pământ cu spini şi alteori poate să fie pământ care reprezintă inima curată şi bună. Tare mi-a plăcut mie ideea asta.

Să ştiți că nu-i fără importanță faptul că Biserica noastră are rânduieli ca în vreme de toamnă, când se seamănă grâul, să se citească din Sfânta Evanghelie pilda cu semănătorul. Bineânțeles că Domnul Hristos n-a vrut să le dea oamenilor o lecție de agricultură. Domnul Hristos a luat împrejurări din agricultură, din plugărie, ca să-i învețe pe oameni lucruri mai presus de lumea aceasta, să-i învețe despre un alt semănat. Că nu există numai semănatul de grâu, că nu există numai semănatul de plante, ci există şi un semănat spiritual, un semănat duhovnicesc. Eu, de pildă acuma, semăn. Semăn prin cuvânt, aduc cuvântul lui Dumnezeu în inimile voastre şi voi îl primiți. Unii ca pământ bătătorit, alții ca pământ pietros, alții ca pământ împresurat de spini şi alții ca pământ care reprezintă inima curată şi bună. Rod vor aduce aceia care primesc cuvântul cu inimă curată şi bună, cu minte de copil neâmpotrivitoare, cu inimă curată, primitoare. Cine e aşa, are nădejde să rodească în el cuvântul lui Dumnezeu şi acela are urechi de auzit şi aude.

Sfântul Isaac Sirul spune că: „Casa credinței este mintea de copil şi inima curată”. Şi avea de unde să ştie Sfântul Isaac Sirul că credința se întăreşte în inima curată, pentru că a citit desigur din Sfânta Evanghelie cuvântul Domnului Hristos că cei care au inimă curată şi bună aceia aduc rod întru răbdare.

Mulți dintre credincioşii noştri sunt ispitiți de gândul că ar putea înainta în credință, că ar putea înainta într-o viață curată, într-o viață deosebită, dacă ar cunoaşte mult. Sfântul Marcu Ascetul, însă, atrage atenția asupra faptului că cunoştința singură, cum zice Sfântul Apostol Pavel, îl îngâmfă pe om, iar împlinirea cuvântului este mântuitoare. Credința nelucrătoare, „cunoştința singură îl îngâmfă pe om, îndemnându-l la nelucrare, iar iubirea zideşte, îndemnându-l la răbdarea tuturor”.

Se poate credință fără cultură, se poate şi cultură fără credință. Însă credința fără cultură este mai bună decât cultura fără credință.

În România avem mai multă credință fără cultură sau invers?

În România este mai multă necredință şi necultură!

CREDINȚA NOASTRĂ

Credința noastră creştină este credința bucuriei. Noi, credincioşii creştini, trebuie să fim oameni ai bucuriei, nu numai înmulțitori, ci şi purtători de bucurie. Trebuie să avem o euforie. Bineânțeles că nu trebuie să căutăm lucrul acesta anume, dar nu se

poate să trăieşti corect şi să nu-ți dea Dumnezeu bucurie. Dumnzeu nu rămâne niciodată dator nimănui. Omul rămâne adeseori dator lui Dumnezeu, că nu împlineşte poruncile, dar Dumnezeu nu rămâne nimănui dator. Dumnezeu ne dă bucuria, ne face purtători de bucurie.

Nu se poate să fii credincios şi să nu fii bucuros.

Credința noastră este o chemare la bucuria de la Paşti. Ortodoxia, taina ortodoxă, trăirea în dreapta credință este o trăire în bucurie, o trăire în bucuria nădejdii şi într-o bucurie adevărată, într-o bucurie mai presus de fire. Şi necredincioşii au o bucurie a lor, dar nu este de calitatea bucuriei pe care o dă credința în Dumnzeu şi bucuriile credinței.

Ce se va întâmpla cu cei care sunt străini de dreapta credință?

Noi nu ştim ce face Dumnezeu cu cei care nu se pot folosi de mijloacele pe care ni le-a pus la îndemână Dumnezeu. Ceea ce ştim noi este că Dumnezeu poate să schimbe multe şi Dumnezeu, fiind El atotputernic, poate găsi modalitatea de a-i ajuta şi pe cei care n-au putut să se folosească de mijloacele Harului. Necazul cel mare este nu ce urmează după moarte, ce hotărăşte Dumnezeu – pentru că Dumnezeu fiind bun, poate să-i ajute pe oameni mult mai mult, eu cred personal că or să se mântuiască mult mai mulți oameni decât gândim noi că se mântuiesc –, ci că nu se pot bucura de darurile credinței în această viață. Pentru că e un mare dar să te poți bucura de binefacerile credinței. Gândiți-vă, de pildă, ce lucru minunat este să poți să te rogi, ce lucru minunat este să poți să trăieşti un eveniment prin sărbătorire. Cei necredincioşi nu au aceste bucurii. Sau vă spuneam, când am vorbit odată despre disciplinarea minții prin rugăciunea de toată vremea, că am avut la Timişoara nişte bucurii pe care eram sigur că numai credința în Dumnezeu le dă şi fără credință nu poți avea bucurii, nu poți ajunge la calitatea bucuriilor pe care le aduce credința.

Să căutăm să fim în aşa fel orientați, încât să creăm în jurul nostru o atmosferă care să impună respect şi celor care altfel ar fi potrivnici.

Noi nu suntem exclusivişti. Noi ne bucurăm de tot ce-i frumos în lumea aceasta. Ne bucurăm de toate producțiile literare înălțătoare de suflet. Mă gândesc de pildă la „Mama" de Coşbuc. Le spuneam într-o cuvântare la mănăstire că aşa de mult îmi place „Mama" de Coşbuc încât eu aş fi dorit, şi doresc, să fi existat de la întemeierea lumii, toată lumea să se fi întâlnit cu această producție literară. Sau, în **Antologia Sanscrită** se spune, printre altele, că: „Mânia în oamenii cei buni se naşte moartă, se topeşte; în cei cuminți un ceas trăieşte; în semidocți trăieşte luni, cinci ani în proştii cei din gloată, iar în mişei viața toată". Nu-i un cuvânt revelat, dar îi un cuvânt adevărat.

Gândiți-vă, numai câte se pot descoperi cu mijloace de cunoaştere, de mărire; de pildă, cu microscopul sau telescopul se pot descoperi nişte lucruri pe care noi nu le putem cunoaşte numai prin puterile noastre. Cam aşa ceva este şi credința noastră: un fel de telescop cu care-L vedem pe Domnul Hristos mai presus de noi.

Credința noastră e o credință a tainelor şi învățătura Bisericii noastre este o învățătură de taină şi de taine.

Credința noastră este o credință despovărătoare.

CRUCEA

Creştinismul e cu cruce, dar cu o cruce care aduce bucurie.

Ce înseamnă asta, să-ți iei crucea?

Înseamnă mai multe lucruri, dar între altele şi aceasta: să-ți iei partea de osteneală care ține de depăşirea de tine însuți, care ține de împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Să ştiți însă că omul care ajunge să-i devină normale virtuțile nu patimile, acela nu mai are probleme, nu mai are luptă cu el însuşi, are odihnă.

Pe la noi, la mănăstire, au trecut nişte călugări francezi catolici care au devenit ortodocşi, şi când au trecut pe la noi, catolici fiind ei, un părinte, Placide – poate ați citit cartea **Nostalgia Ortodoxiei** – a vorbit, era Duminica a treia din Postul Paştilor, Duminica Sfintei Cruci, şi îmi aduc aminte clar că a spus: „Crucea este fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni". Mi-a plăcut tare mult. Fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni. Eu am tradus cuvântarea lui pentru credincioşii care erau în biserică şi chiar le-am subliniat lucrul acesta, din partea mea, că e foarte important să privim Crucea în felul acesta, ca: „Fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni". De ce e fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni? Pentru că Dumnezeu e iubire. În **Sfânta Scriptură** a **Noului Testament**, în Epistola I Sobornicească a Sfântului Evanghelist Ioan, epistolă cu care el a însoțit Evanghelia, se afirmă de două ori că Dumnezeu este iubire.

Crucea este un fel de față a lui Dumnezeu îndreptată către oameni, pentru că Dumnezeu este iubire, şi în jertfă se arată iubirea şi în Cruce se arată jertfa şi iubirea sau iubirea jertfitoare, deci iubirea lui Dumnezeu.

Crucea este fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni, dar nu-i numai atât, este şi Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, adică biruința prin Înviere.

CUMPĂTAREA

Sunt boli de trai bun şi sunt boli de trai rău. Dar boli de trai de mijloc nu sunt. Deci o viață echilibrată te scuteşte şi de necazurile pe care le au oamenii care nu duc o viață echilibrată.

CURĂȚENIA ŞI SINCERITATEA

Un preot zicea că s-ar bucura să aibă o casă de sticlă, să vadă toată lumea ce face el. Un cuvânt îndrăzneț, un cuvânt frumos. Da, să te poți prezenta oriunde şi oricând cu ceea ce eşti, cu interiorul tău şi cu exteriorul tău, pentru că viața din exterior este o proiectare a vieții din interior. Aşa că dacă ai o aşezare bună sufletească, proiectezi şi în afară ceea ce ai înăuntru şi e excepțional.

Unde-i sinceritate, acolo-i darul lui Dumnezeu. Dacă eşti sincer îți vorbeşte Dumnezeu prin omul acela de la care aştepți cuvântul lui Dumnezeu.

CURĂȚIA INIMII

Domnul Hristos are nevoie de o inimă curată ca să Se descopere, atât cât poate omul să înțeleagă din ceea ce este Mântuitorul, aşa încât cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facem este să insistăm pentru curăția inimii.

DATORIA

Am şi eu un cuvânt care zic că e bine să-l țină minte şi altii: Întâi e datoria şi apoi vine bucuria. Deci întâi ne facem datoria şi după datorie vine bucuria.

Să nu aşteptăm să facă Dumnezeu ceea ce trebuie să facem noi. Să ne facem şi noi partea noastră în îmbunătățirea vieții noastre.

Să nu aşteptăm să facă Dumnezeu decât ceea ce I se cuvine lui Dumnezeu, iar noi să ne împlinim partea noastră în mântuirea noastră.

DELICATEȚEA

Am un prieten, profesor, şi e foarte delicat. Şi îmi spune el mie odată: „Părinte, mă gândesc câteodată cât de delicat e Dumnezeu". Şi îmi place. Pentru că omul de obicei când gândeşte pe Dumnezeu pune ceva şi din sufletul său în cunoştința de Dumnezeu, şi mai ales sesizează nişte laturi ale persoanelor dumnezeieşti, cât putem noi să le cunoaştem, şi după starea lui.

Trebuie să vă mai spun ceva fain! Şi anume, mie mi-au plăcut totdeauna lucrurile delicate! Şi din **Pateric** mi-au plăcut lucrurile de o delicatețe superioară, de o delicatețe impunătoare. Aşa sunt două istorisiri care-mi plac mie foarte mult. Una în legătură cu cinstirea între ei a oamenilor. În istorisirile despre Sfântul Ilarion cel Mare, se spune că sa dus odată la Sfântul Antonie cel Mare. Şi când la văzut Sfântul Antonie cel Mare pe Sfântul Ilarion, care era începător în ale duhovniciei, dar care era socotit şi ştia Sfântul Antonie că va fi mare, a zis către el: „Bine ai venit, Luceafărule care răsari dimineața!". Formulă de politețe. Şi să vedeți ce frumos a răspuns Cuviosul Ilarion: „Pace ție, Stâlpule de lumină care luminezi lumea!". Pe mine mă impresionează lucrurile astea! Poate-s unii care-s ca butucul, nu-i impresionează! Dar sunt nişte lucruri extraordinar de frumoase şi, cu cât te apropii de ele, ai mai multă bucurie din ele... „Bine ai venit, Luceafărule care răsari dimineața!", „Pace ție, Stâlpule de lumină care luminezi lumea!".

O altă istorisire care îmi umple sufletul de bucurie este la Avva Macarie cel Mare. Se spune că Avva Macarie (parcă nici nu-ți vine să rosteşti aşa ceva, dar nu se poate să nu rosteşti, dacă citeşti) sa făcut dumnezeu pământesc, şi spune de ce: pentru că aşa cum Dumnezeu acoperă lumea, deci ocroteşte lumea, aşa acoperea şi el păcatele oamenilor, pe care le vedea ca şi când nu lear fi văzut, şi cele despre care auzea, ca şi când nar fi

auzit de ele. Este copleşitor de frumos şi de valoros. Pe Avva Macarie nu-l interesau păcatele oamenilor, nu iscodea păcatele oamenilor, nu scormonea în păcatele oamenilor.

DUHOVNICUL

Este bine ca cel ce învață să învețe şi cu cuvântul şi cu viața. Sfântul Isidor Pelusiotul spune că: „Mai bună este viața fără de cuvânt, decât cuvântul fără de viață, dar dacă acestea două se vor uni, se alcătuieşte o adevărată icoană a filosofiei”.

Eu cred că un duhovnic adevărat trebuie să fie neapărat şi văzător cu duhul. Dacă nu e şi văzător cu duhul, e improvizat şi e întrebuințat ca un fel de funcționar în chestiunea duhovniciei. Eu personal, de exemplu, nu sunt văzător cu duhul şi nici nu mă consider că sunt un duhovnic bun, tocmai de aceea că nu sunt văzător cu duhul. Adică eu mă bazez pe ceea ce spune omul, nu pe ceea ce ştiu eu despre el. Şi-ar trebui să ştiu eu despre el înainte de-a-mi spune el. Aşa ar trebui să fie orice duhovnic, dar nu ştiu care-i duhovnicul acela care e la măsura aceasta.

Important este să ceri de la Dumnezeu omul care să te poată ajuta şi în acelaşi timp să ceri de la Dumnezeu şi smerenia de a-l asculta.

Cei mai mulți dintre credincioşii noştri nu au duhovnic. Cei care se spovedesc o singură dată pe an, în Postul Paştilor, poți să zici că nau duhovnic. Unii se spovedesc în două minute, poate nici două minute, acela poți să zici că nare duhovnic! Duhovnic are acela care se orientează, care întreabă, care ştie să urmărească o chestiune, care vrea să aibă o soluție, care ține legătură cu duhovnicul. Dacă nu-i aşa, nare duhovnic, are un preot la care sa spovedit şi Doamneajută!

Părinte Teofil, de ce avem nevoie de un duhovnic, de un îndrumător în viață?

E bine să avem duhovnic, pentru că e bine să ne verificăm cu o conştiință străină de conştiința noastră şi cu o conştiință superioară conştiinței noastre. Avem nevoie de un om străvăzător, un om care poate să-şi dea seama de nişte situații pe care noi înşine, părtinitori fiind, nu le putem sesiza şi nu le putem rezolva. Şi atunci e nevoie de cineva între noi şi Dumnezeu, un om al lui Dumnezeu, care să ne descopere voia lui Dumnezeu, avem nevoie de un om care să asculte mărturisirile noastre, care pentru noi înseamnă şi o uşurare sufletească. Avem nevoie de un om care să ştie mai bine decât noi ce trebuie să facem ca să înlăturăm din viața noastră cele rele şi să ne întărim în cele bune.

Este suficient să te spovedeşti doar la un singur duhovnic? Ce părere aveți despre faptul de a avea mai mulți duhovnici, de a căuta un duhovnic care ți se pare cel mai bun?

E foarte greu de ştiut! Eu, personal, cred că nu trebuie neapărat să te spovedeşti la un singur duhovnic, după ce tea pus un duhovnic pe cale bună. Vin atâția oameni la spovedit, care nu ştiu ce să spună, în sensul că nu-i interesează, nu iau aminte la sufletul lor. Dar sunt şi oameni care trăiesc o viață superioară şi nau ce spune, la drept vorbind! Pentru că lucrurile nus chiar aşa, cum zic unii: „Părinte, la tot pasul

păcătuim!”. Nu-i adevărat! Păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință şi ştiință. Şiatunci, dacă totuşi faci nişte lucruri negative, să zicem, nu toates păcate! Păcate sunt acelea când, de exemplu, ştii că nu trebuie să furi şi furi. Atunci e păcat! Dar dacă faci o greşeală, e altceva; de exemplu, dacă nu ştii căn 29 august este zi de post şi mănânci de dulce. Dacăți atrage cineva atenția: „Măi frate, fii atent că astăzi este post”, altă dată eşti atent şi posteşti. Astai greşeală, nu păcat, pentru că nai urmărit tu să faci un rău.

Mai sunt unele insuficiențe, unele neputințe, întrelăsări, oamenii nau ce spune, la drept vorbind, după ce sau pus o dată pe cale bună. Şiatunci, dacă vrea să primească dezlegare şi să sempărtăşească, se poate spovedi la orice duhovnic, numai să aibă grijă să najungă la unul mai aspru decât cel care îi e duhovnicul propriuzis. Şi, în cazul acesta, nu e neapărat să te spovedeşti la un singur duhovnic. Eu aşa am procedat totdeauna cu oamenii care au fost îndrumați de mine şi care sau pus odată pe rânduială bună, le-am spus: „Poți să te spovedeşti la orice duhovnic; de câte ori doreşti, te spovedeşti. Nu trebuie să vii până la mine la Sâmbăta să te spovedesc eu, după ce team pus pe cale bună”.

Un duhovnic, de exemplu, poate să fie mare – pentru cei care îl ascultă, poate să fie mic – pentru cei care nu-l ascultă, şi de nimic – pentru cei care nu-l iau în considerare.

Să ştiți că duhovnicii îs ca doctorii. Fiecare are o altă opinie până la urmă.

Un duhovnic trebuie să aibă inimă. Dacă n-are inimă, nu-i duhovnic. Şi să-l trateze pe cel care vine cum s-ar trata pe sine însuşi, sau cum şi-ar trata proprii lui copii, dacă are copii.

Un duhovnic trebuie să aibă inimă de părinte, inimă de frate şi inimă de prieten.

Ziceam că dacă s-ar putea face un om din doi, mie mi-ar conveni foarte mult un om cu mintea Părintelui Arsenie şi cu inima Părintelui Serafim.

Ați susținut ideea că ar mai trebui duhovnici buni în țara noastră dar şi credincioşi buni…

Credinciosul trebuie să se lase modelat, să fie şi el maleabil, să asculte! Pentru că nu numai duhovnicul contează, ci şi cel care-l caută. Vin să-ți ceară dezlegare de păcate şi pe urmă merg şi fac altele. Când eşti hotărât pentru Dumnezeu, îi dă Dumnezeu duhovnicului cuvânt pe măsura râvnei tale. Dar dacă tu nu eşti cum trebuie poți să te duci şi la Sfântul Petru, că tot nu ai nici un folos!

DUMNEZEU

Sfântul Isaac Sirul zice că: „Încă n-a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu”. Asta însemnă că dacă cineva vorbeşte despre Dumnezeu şi Îl cinsteşte pe Dumnezeu, dar nu se minunează de Dumnezeu, n-a ajuns încă să se uimească de Dumnezeu, să fie uimit de mărețiile lui Dumnezeu, încă n-a cunoscut pe Dumnezeu. Atunci e începutul cunoştinței de Dumnezeu, a adevăratei cunoştințe, când ne uimim de Dumnezeu, când Îl avem pe Dumnezeu în conştiința noatră ca mai presus de noi.

Psalmistul zice: „Cât de minunate-s lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune Le-ai făcut” (Psalmul 103). Dacă se minunează de lucrurile lui Dumnezeu, cu atât mai mult se minunează Psalmistul de Dumnezeu Însuşi care le-a făcut. Pentru noi Dumnezeu nu e o abstracțiune, nu e o probabilitate, nu e o idee, nu e un Dumnezeu al filosofiei, ci este un Dumnezeu al rugăciunii, un Dumnezeu al religiei, un Dumnezeu al credinței, un Dumnezeu în fața Căruia noi stăm şi ne minunăm de Dumnezeu în măsura în care Îl cunoaştem.

Dacă nu ne minunăm de Dumnezeu înseamnă că încă nu ne-am întâlnit cu Dumnezeu.

Dumnezeu e ca un râu îmbelşugat care-şi varsă apele, care vine cu îmbelşugare, care îi cuprinde pe toți aceia care intră în râu, e ca lumina care n-are nici o împiedicare, se revarsă peste toată făptura, nu face nici o deosebire între buni şi răi, între ce-i frumos şi ce nu-i frumos; Se revarsă şi scoate la iveală şi ce-i frumos şi ce nu-i frumos, dar n-are nici o reținere. „Bucură-te că te dărui ca lumina prin ocheane” este o vorbă cuprinsă în **Acatistul Sfântului Calinic**. Nu numai că se dăruie lumina, dar lumina care se dăruie prin ocheane, parcă-i şi mai mare prin ocheane decât este ea. Aşa face Dumnezeu: Se revarsă. Se revarsă ca lumina, Se revarsă ca aerul, fără nici o împiedicare, gata să-i cuprindă pe toți. Şi noi, care primim darul lui Dumnezeu, trebuie să-l ducem mai departe şi să facem şi noi, ca oameni, ceea ce face Dumnezeu şi să fim totdeauna nemulțumiți când avem vreo reținere, când avem vreo ezitare, când avem vreo ură, când avem vreo nepăsare, atunci nu ne asemănăm cu Dumnezeu. Dumnezeu e iubire şi noi trebuie să fim iubire.

Am mai spus şi prin alte părți că noi nu trebuie să considerăm că Dumnezeu este sponsor, că Dumnezeu este terorist, în înțelesul că stai cu frică înaintea Lui. Dumnezeu este Tatăl nostru bun şi iubitor de oameni, milostiv şi iubitor de oameni, Dumnezeu care are milă şi îndurări şi iubire de oameni. Aşa-L prezintă Sfânta noastră Biserică pe Dumnezeu, care este Tatăl nostru, care ne aşteaptă, care ne primeşte, care aleargă spre noi. Aşa-L înțelegem noi pe Dumnezeu – Tatăl nostru.

Nu ştiu, parcă pe mine m-a stingherit totdeauna când am auzit că Dumnezeu Se şi mânie. Parcă aş vrea să fie un Dumnezeu care nu Se mânie. Că Dumnezeu pedepseşte, că Dumnezeu trăzneşte... Totdeauna când am auzit aşa ceva, mă gândeam că Dumnezeul meu e altfel. Totdeauna am avut o aderență la lucrurile acestea pozitive. Sfântul Apostol Pavel are un cuvânt care aşa de mult îmi place. Zice că: „Dacă Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?” (Romani 8, 32). E extraordinar!

Fiecare dintre noi, dacă ne judecăm pe noi înşine, dacă ne cercetăm, dacă ne analizăm, ne dăm seama că Îl înțelegem pe Dumnezeu cumva şi în legătură cu ceea ce suntem noi.

În anul 1954, eram la Câmpulung Moldovenesc. Am stat acolo câtva timp cu rostul de a ajuta o familie încercată prin pierderea vederii fiicei unor părinți evlavioşi. Şi în timpul cât am stat la Câmpulung, am aflat un cuvânt spus de Goethe, şi anume: „Aşa cum este cineva aşa este şi Dumnezeul lui. De aceea Dumnezeu de-atâtea ori este de batjocură în această lume”. Nemțeşte este aşa: „Wie einer ist, so ist sein Gott. Drum ist der Gott so oft zum spot”. Mi s-au împlântat în minte aceste cuvinte şi le-am purtat, iată, în sufletul meu timp de 40 de ani. Le-am spus când mi s-a dat ocazia, pentru că

mi s-au părut totdeauna foarte importante. Fiecare dintre noi pune în felul cum Îl vede pe Dumnezeu câte ceva din ceea ce este el însuşi.

Dumnezeul meu, Mântuitorul meu Iisus Hristos, este Mântuitorul care spală picioarele ucenicilor Săi, n-am să uit niciodată de lucrul acesta, pentru că în această perspectivă putem cunoaşte măreţia Mântuitorului nostru Iisus Hristos care a spus despre Sine că: „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci ca El să slujească şi să-Şi dea sufletul preţ de răscumpărare pentru noi” (Matei 20, 28).

Noi totdeauna stăm cumva la suprafaţa cunoştinţei de Dumnezeu, că nu poate om mărginit să cuprindă nemărginitul. Cred că v-am mai spus eu că Fericitul Augustin şi-a propus să scrie o carte despre Dumnezeu. Şi gândindu-se el la lucrul acesta, a văzut pe malul mării, când se plimba odată, un copil care a făcut o groapă în nisip şi cu un vas ducea apă din mare în groapa din nisip. Şi când l-a întrebat ce face, el a zis că vrea să mute marea în groapa din nisip. Şi atunci Fericitul Augustin a avut un gând: uite, ce vrea copilul acesta să facă vreau şi eu când vreau să scriu o carte despre Dumnezeu. N-am cum să scriu o carte despre Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu poate fi cuprins într-o carte. Aşa este şi când ne gândim la tainele mântuirii, la tainele Domnului Hristos: nu putem cuprinde nemărginitul în mărginit, oricât am vrea noi să cunoaştem, trebuie să fii nemărginit ca să cuprinzi nemărginitul.

Poţi să te apropii de om fără să te apropii de Dumnezeu. Dar dacă te apropii de Dumnezeu sigur te apropii şi de om, pentru că ştii că omul este purtător al chipului lui Dumnezeu şi din considerente de felul acesta, că ştii că Dumnezeu l-a pus pe om în faţa ta ca să-I slujeşti prin om lui Dumnezeu.

Părintele Arsenie Boca zicea că: „Iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu”.

Părintele Serafim de la noi de la mănăstire zicea: „Măi frate, să ştii că Dumnezeu n-are pe nimenea de pierdut!”. E o realitate. Adică Dumnezeu vrea să ne ajute, vrea să ne mântuiască. Nu poate fără noi, dar e totdeauna gata de a ne ajuta.

Dumnezeu nu are nevoie de ceea ce Îi oferim noi. Noi avem nevoie de ceea ce Îi oferim.

Fiecare dintre noi suntem, la măsurile noastre, însă trebuie să ne raportăm la Dumnezeu ca Dumnezeul nostru să devină pentru fiecare şi „Dumnezeul meu”.

Părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că dacă noi facem un pas către Dumnezeu, Dumnezeu face nenumăraţi paşi către noi. Trebuie să ne-ntâlnim undeva cu Dumnezeu, să zicem şi noi ca Sfinţii Apostoli: „Am văzut pe Domnul!” (Ioan 20, 25).

Dumnezeu ne-a creat ca să fim veşnic ceea ce suntem, adică să nu ne depersonalizăm.

EPISTOLA CĂTRE FILIMON

Există în Noul Testament o scriere numită Epistola către Filimon. Eu nu ştiu dacă v-aţi oprit vreodată cu destulă atenţie asupra acestei scrieri. E o scriere scurtă, o epistolă, o

scrisoare de două pagini, poate nici de două pagini, nu-mi dau seama bine, scurtă în orice caz. Scrisoarea aceasta e o scrisoare de recomandare. Cum s-a ajuns la scrisoarea aceasta? Sfântul Apostol Pavel era arestat, era închis într-o închisoare, la Roma sau la Cezareea. Cei mai mulți zic că la Roma. Şi acolo la Roma, şi acolo în închisoare – să nu precizăm noi ceea ce nu e precizat – alături de Sfântul Apostol Pavel se mai găsea un rob fugar, un sclav care a fugit de la stăpânul său. Sfântul Apostol Pavel îl cunoştea pe stăpânul fugarului şi ştia că e creştin. Şi că-i creştin cumva prin influența Sfântului Apostol Pavel. Lucrurile acestea le deducem din scrisoare, din felul cum e scrisă scrisoarea. Şi acolo l-a câştigat pe Onisim – aşa se numea fugarul acela – pentru credința în Hristos. Foarte frumos. Dar Sfântul Apostol Pavel, după ce l-a câştigat pentru credința în Hristos, l-a îndemnat să se întoarcă la stăpânul lui din Colose, la Filimon, şi să-i spună: am greşit, iartă-mă, am să rămân în continuare în casa ta, am fugit, n-am făcut bine, un fel de fiu risipitor care se întoarce la tatăl lui. Acesta era un sclav care trebuia să se întoarcă la stăpânul lui. Adică Sfântul Apostol Pavel – luați aminte – n-a zis: bine, acum eşti creştin, poți să trăieşti oriunde, n-ai nici o obligație, ci dimpotrivă, l-a trimis de unde a plecat. De unde a plecat cu necinste, să se pocăiască cu cinste. Dar nu l-a trimis cu mâna goală, ci cu o scrisoare de recomandare. Şi scrisoarea aceasta de recomandare eu v-o pun la inimă şi vă rog să o citiți, şi nu odată, ci de mai multe ori şi să căutați să pătrundeți înțelesurile acestei scrisori, să pătrundeți sensibilitatea care reiese din scrisoare. Sfântul Apostol Pavel i-a scris lui Onisim aşa, între altele: „Sufletele sfinților se odihnesc întru tine, frate” – sfinții fiind credincioşii, creştinii. Deci eşti un om care aduci în jurul tău o bucurie, o odihnă. „Sufletele sfinților se odihnesc întru tine, frate”, atunci şi pe Onisim acesta pe care ți-l trimit şi care a devenit sfânt între sfinți, între creştini, ar trebui să-l odihneşti şi pe el, adică să nu-l mustri că a plecat, să nu-l cerți, să nu-l pedepseşti, ci să-l primeşti şi să-l odihneşti şi pe el. Acum urmează ceva frumos, neânchipuit de frumos, ca de la Dumnezeu, nu ca de la oameni. Zice Sfântul Apostol Pavel: „Ți-l trimit pe el, chiar inima mea”. Ți-l trimit pe el – ce-ți trimit? – nu un om din exteriorul meu, ci inima mea. Ori inima mea, ori el, e acelaşi lucru. Şi acum urmează iar ceva frumos: „Primeşte-l pe el cum m-ai primi pe mine”. Iubiți credincioşi, e ceva neânchipuit de frumos şi poate nu-i frumos pentru cineva care citeşte întâi, şi poate nu-i aşa de frumos pentru cineva care citeşte la tinerețe, dar pentru cineva care a făcut o experiență de o viață întreagă şi s-a sensibilizat pentru lucruri de felul acesta, e copleşitor de frumos. „Ți-l trimit pe el, chiar inima mea. Primeşte-l pe el cum m-ai primi pe mine”. E extraordinar!

EREDITATEA

Când m-am dus eu la Mănăstirea de la Sâmbăta în 1942 să mă fac călugăr, aveam treisprezece ani şi jumătate. Părintele Arsenie m-a luat la spovedit, am stat de vorbă, mi-aduc aminte şi de amănunte, de întrebările pe care mi le-a pus, între care o întrebare care am spus-o eu de multe ori, prin care vroia să intre dincolo de mine, prin mine dincolo de mine. M-a întrebat dacă mi-a venit în gând vreodată să omor un om. Mie mi s-a părut foarte curios la vârsta aceea că m-a întrebat dacă mi-a venit în minte să omor vreun om, că nu-mi venise niciodată un gând de acesta, nici până atunci, nici de atunci încoace, dar i-am mai auzit pe oameni zicând: „Te omor, fireai...” şi nu ştiu ce. Şi nu m-am gândit decât după aceea că Părintele a vrut să vadă de unde vin, care sunt străfundurile existenței mele. De ce? Pentru că Părintele avea în gândurile lui şi după aceea în afirmațiile lui, zicerea aceasta că copilul e oglina părinților, că moştenim din străfunduri de existență lucruri pozitive şi negative, că fiecare dintre noi aducem o încărcătură în existența noastră.

A zis odată Părintele către unul: „Mă, tu eşti sinteza harababurii din casa voastră". Deci Părintele îşi dădea seama de anumite lucruri, pe care ceilalţi nu le observau, sau treceau pe lângă ele, sau în orice caz nu aveau posibilitatea să le formuleze aşa de fain: „Tu eşti sinteza harababurii din casa voastră". Deci, dacă vrei să ştii cine eşti, cercetează-te şi vezi de unde ai venit!

Să ştiţi că foarte mult contează în existenţa omului ereditatea lui. Şi apoi se fac nişte mutaţii. Eu, de exemplu, spun despre mine că sunt o ediţie masculină a mamei mele.

Să ştiţi că eu m-am convins că pe om nul poţi schimba din ceea ce este el ca înzestrare nativă. Poţi să-l ajuţi, poţi să intervii, dar e prea puţin ceea ce se adaugă, ceea ce poţi schimba intervenind faţă de ceea ce este fondul biologic şi fondul psihic pe care îl are omul.

E un lucru excepţional să adaugi ceva la ceea ce eşti, din ceea ce faci.

FAMILIA

Ştiţi ce carte mi-a plăcut mie şi care e importantă pentru viaţa de familie în special? Este o carte scrisă de ultimul locţiitor de mitropolit la Blaj, până în 1948, Episcopul Ioan Suciu. A scris o carte **Mama**. Dacă citeşti o dată cartea aceea nu mai trebuie să citeşti nimic în legătură cu viaţa de familie. Este foarte frumos scrisă şi eu aş învăţa-o pe de rost, atât îmi place de mult!

În viaţa de familie se spune că cei doi formează un trup, şi cineva observa, pe bună dreptate, că aşa cum în trup există două urechi şi un singur auz, doi ochi şi un singur văz, două nări şi un singur miros, două mâini şi o singură lucrare, două picioare şi un singur mers, aşa trebuie să fie şi în viaţa de familie: în doi o unitate, o unitate în diversitate.

Eu le spun de multe ori credincioşilor care vin la mine aşa: „Două lucruri sunt importante în viaţă: sănătatea şi înţelegerea. Sănătatea ne-o dă Dumnezeu şi înţelegerea ne-o facem singuri". Adică, ne ajută şi Dumnezeu să ne facem înţelegerea, dar trebuie să ne silim să ne facem partea noastră în înţelegerea noastră.

FAPTELE

De multe ori vorbim despre anumite fapte ale oamenilor şi le dăm o interpretare negativă, pentru că suntem noi negativi. Nu credem în bine, nu credem în binele pe care îl face altul. De pildă, Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că: „Oamenii ştiu căderile călugărilor, dar nu le ştiu şi biruinţele" şi tot Părintele Arsenie spunea că: „Oamenii nu pot crede întro viaţă superioară vieţii pe care o duc ei".

Noi trebuie să fim cu luare aminte la tot ceea ce facem, pentru că totul se întrupează în noi.

FERICIREA

Dumnezeu nu doreşte ca fiii Săi să fie nişte tânguitori, privitori cu faţa spre trecut, ci vrea să fie nişte oameni fericiţi, privind spre viitor şi spre veşnicie.

Cine sunt fericiţi? Ştiţi cine? Cei ce cred, cei ce cred în Dumnezeu, aceia sunt oameni fericiţi. Şi dacă crede cineva în Dumnezeu şi nu este fericit, să ştie că nu crede în Dumnezeu, sau, în orice caz, nu crede destul. Credinţa în Dumnezeu este izvor de fericire.

Dacă mergi pe calea fericirii, chiar şi în condiţii de nefericire, poţi să fii fericit.

FILOCALIA

Filocalia este cartea mea preferată.

Părintele Serafim Popescu de la noi de la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că: „Părintele Stăniloae, prin traducerea **Filocaliei**, a adus cerul ortodox pe pământul românesc”. E frumos şi e şi adevărat, pentru că există un cer ortodox, un cer de gândire ortodoxă, **Filocalia** fiind un monument de cultură ortodoxă.

Părintele Stăniloae spune că **Filocalia** trebuie citită ca **Scriptura**, revenind şi aprofundând.

Cineva spunea, de pildă, că **Filocalia** este a cincea Evanghelie.

Filocalia este o colecţie de cărţi scrise de călugări şi pentru călugări.

FIUL RISIPITOR

În pilda cu fiul risipitor se spune despre un fiu risipitor şi despre un fiu nerisipitor şi despre un tată primitor. Aşa mult îmi place mie de acest tată primitor! Ce m-aş bucura să pot fi şi eu tot aşa de primitor faţă de cei care ajung la mine şi pe care ar trebui să-i ajut mai mult decât îi pot ajuta, să am inimă de tată primitor. Eu să ştiţi că pilda cu fiul risipitor aş numi-o mai bine pilda cu tatăl primitor. De ce? Pentru că nu învăţăm atâta de la fiul risipitor – mai ales că a fost risipitor şi că s-a întors la tatăl, asta-i bine să învăţăm –, ci mai ales învăţăm de la tatăl primitor, cât de bun a fost tatăl cu fiul risipitor. E toată Evanghelia cuprinsă aici în pilda aceasta cu fiul risipitor. Pentru că fiul risipitor îl închipuie pe omul păcătos, fiul care a rămas acasă îl închipuie pe omul drept care se încrede în dreptatea lui, iar tatăl este Dumnezeu, care e bun şi primitor. E ceva extraordinar şi mie îmi place să observ un lucru care nu prea îl observă mulţi: când s-a întors fiul şi s-a întâlnit cu tatăl şi a zis: „Tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău” şi nu a mai zis celelalte, nu a zis tatăl său: zi de vreo sută de ori, că apoi te iert. E un lucru care trebuie observat, că noi zicem: „Doamne miluieşte-mă”, „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă” şi ne e frică că nu am zis de destule ori şi că trebuie să mai zicem, să mai zicem, să mai zicem. Să zicem, dar nu cu gândul că Dumnezeu nu ne-ar milui dacă nu am mai zice,

ci cu gândul că în felul acesta ne facem rânduială în minte, ne facem rânduială în viață. Şi ziceam eu că tatăl, având inimă de tată, a lucrat cu inima de tată, a alergat înaintea lui, nu a aşteptat să vadă ce face, nu l-a pus în studiu, nu a stat să vadă ce zice. De ce? Pentru că nu era cercetător ştiințific, nu era psihiatru, nu era psiholog, ci era tată. Un tată nu poate, dacă are inima de tată, nu poate aştepta, nu poate să pună în studiu o desfăşurare, ci se angajează în primire. Asta a făcut tatăl fiului risipitor, asta trebuie să facem şi noi – dacă Îi slujim lui Dumnezeu – tuturor celor care au trebuință de bunătatea noastră.

FOŞTII DEȚINUȚI POLITICI

Când eram elev la liceu, în Timişoara, apărea o revistă pentru elevi intitulată **Țara visurilor noastre**. Cu mult înainte de aceasta, am auzit nişte versuri, scrise de unul care, după aceea, a devenit deținut politic, poetul şi scriitorul Vasile Copilu Chiatră. Şi el avea o poezie care începea aşa:

„Pentru țara asta de tămâie şi cer,

Ce-aş mai putea, Doamne, să-ți cer?”.

Între aceste două ziceri, „Țara visurilor noastre” şi „Pentru țara aceasta de tămâie şi cer”, aş pune pe foştii deținuți politici, pe cei care au suferit în vreun fel oarecare şi pe cei care au căutat să facă o țară a visurilor noastre, o țară de tămâie şi cer.

Au fost oameni care nu s-au mulțumit cu viața comună, care au căutat să facă ceva pentru țara aceasta. S-au găsit oameni care au zis „nu”, când mulți au zis „da”, la nişte gânduri, la nişte concepții, la nişte atitudini, din care lipsea națiunea română. Au zis „nu”, şi poate că mai mult decât atât n-au putut să facă, decât să zică „nu”. Nu s-au confruntat cu cei care au zis „da”. Unii dintre ei au fugit în pustia simțită.

În comentariul la Apocalipsă al Sfântului Andrei al Cezareii se spune că în vremurile cele de pe urmă – înțelegând autorul Apocalipsa ca pe o carte a viitorului – unii dintre oameni vor fugi în pustia gândită, alții vor fugi în pustia simțită, iar alții sunt vitejii care se prezintă cu credința lor oriunde şi oricând. În pustia gândită au fugit toți aceia care n-au putut spune „nu”, dar n-au zis nici „da”, ci s-au împăcat cu situația, aşa cum a fost, şi au căutat să salveze ce s-a putut salva, într-o vreme străină de Dumnezeu, străină de națiunea română. Au fost alții care au zis „nu”, am putea zice cu jumătate de gură, mai ales în sufletul lor, şi au fugit din calea celor care au zis „da”; s-au dus dintre oameni, s-au refugiat în pustia simțită şi au stat acolo cu gândul la alte vremi, pentru că altceva n-au putut să facă. (...) Dar viteji au fost numai aceia care au spus cu cuvântul „nu!” şi au spus şi cu viața „nu!”.

Acum se pune o întrebare, întrebare pe care ar trebui să şi-o pună toți care mai sunt în viață după ce s-au întâmplat câte s-au întâmplat. Ar fi cazul să se întrebe: Cum îi cu țara visurilor noastre? Am avut un vis pentru țară? Ce am făcut, când am putut să facem ceva, şi nu numai când am suferit între pereții unei închisori? Ce am făcut noi după ce am venit de acolo? Ce am salvat din ceea ce poate să fie salvat? Cu ce am contribuit ca țara aceasta să fie de tămâie şi cer?

Se zicea mai demult că-i bine să mori pentru o idee. Dar dacă poți să trăiești pentru o idee, este mai mult decât să mori pentru o idee.

Mi-a spus un preot (Vasile Glodeanu îl chema, a fost şi el în închisoare, ca deținut politic): „Cum m-am rugat în închisoare, nu m-am rugat niciodată”. Apoi, credința din închisoare, dacă a fost o realitate de felul acesta, trebuie adusă şi în afara zidurilor închisorii. Deci, să ne întrebăm cu toții, ce am făcut ca țara aceasta să fie țara visurilor noastre? Ce am făcut ca țara noastră să fie „Țară de tămâie şi cer”?

Să ne cercetăm pe noi înşine şi pe cei de odinioară, care au avut atitudini mai precise şi mai sigure. Să se gândească fiecare dacă le-a avut totdeauna şi le au şi acum! Gândiți-vă, de pildă, câți ați rupt vreun afiş cu vreo scenă pornografică? Câți ați închis televizorul când ați văzut vreo spurcăciune? Câți v-ați gândit la copiii voştri, să nu vadă dezgolirile pe care le pot vedea de multe ori chiar în propria lor familie? Că numai aşa poți să zici că faci ceva cu adevărat pentru Dumnezeu, că faci ceva cu adevărat pentru țara aceasta, pe care o dorim să fie de tămâie şi cer.

FUMATUL ŞI CAFEAUA

Părinte, fumatul este patimă, este păcat?

Păi, prima dată dacă fumezi o țigară, e păcat, iar dacă fumezi mai multe, e patimă. De ce? Pentru că e o practică nejustificată în existența umană. Nu-i ca şi când ai mânca. Este o treabă în plus şi nu poți fi şi cu Dumnezeu şi cu fumatul.

*La mine mai vin oameni la spovedit, oameni care spun că țin posturi, se roagă şi le spun că: „Da, numai că pe acestea toate ți le şi afumi”. Cel mai bine este să fii liber. Liber de orice, iar dacă eşti liber de orice, eşti liber şi de fumat. Sunt unii care au şi circumstanțe atenuante pentru fumat, de exemplu, în **Paza celor cinci simțuri** nu e foarte clară atitudinea Sfântului Nicodim Aghioritul în privința fumatului. Dar eu sunt împotriva fumatului, total!*

Dar cu cafeaua? Că astea merg amândouă...

Chestiunea cu cafeaua nu e aşa de defăimătoare, în sensul că aceasta are şi un efect odihnitor, să zicem. Adică, dacă nu poți trăi fără cafea, e rău că bei, dar dacă ți se oferă undeva o cafea, poți să bei, pentru că nu e ca şi când ți-ar oferi o țigară. Sunt mănăstiri, de exemplu, la Sfântul Munte, unde ți se oferă un rachiu şi o cafea...

Şi uneori se spune că-ți pune şi-o țigară!

Mă rog, dac-ți pune şi-o țigară, ți-o pune numai s-o vezi!

FURTUL

Cu mâinile furi, cu mâinile să faci milostenie după ce te-ai oprit de a mai fura. Nu e destul ca cineva să nu mai fure, ci trebuie să facă ceva bun tot cu mâinile cu care a furat, pentru binele altora.

GIULGIUL DIN TORINO

Vă rugăm să ne vorbiți despre giulgiul din Torino.

Eu cred totuşi că pentru noi giulgiul cel adevărat este încredințarea despre Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, nu trebuie neapărat să-l cunoaştem, să-l atingem, să vedem, să ştim ce analize s-au făcut, la ce rezultate s-a ajuns, ci important este să avem noi credința în Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, ca şi când am fi văzut giulgiul.

Am o îndoială în ceea ce priveşte giulgiul din Torino, în sensul că în Sfânta Evanghelie de la Ioan se spune că în mormânt a fost găsit giulgiul în care a fost înfăşurat Domnul Hristos, dar şi mahrama care a fost pe capul Mântuitorului, deci două piese. Atunci, eu personal, nu înțeleg cum se face că pe giulgiu e imprimat chipul lui Hristos, dacă pe capul Său a fost pusă o mahramă. Nu vreau să introduc o îndoială în sufletele celor care mă ascultă, dar v-am spus părerea mea personală. De fapt, noi nu căutăm dovezi materiale pentru adevărurile spirituale. Aşa încât, cu giulgiu sau fără giulgiu, credința noastră e aceeaşi.

GÎNDUL, FAPTA ŞI VIRTUTEA

Un Sfânt al Bisericii noastre, Sfântul Maxim Mărturisitorul, tâlcuind duhovniceşte cuvântul acesta: „Nu am om” (Ioan 5, 7), spune că prin cuvântul „om” trebuie să înțelegem „gând înțelept”, gândul cel înțelept. Când ai gând înțelept, ai ajutor în propria ta ființă pentru înzdrăvenire, pentru întărire, pentru împuternicire. Scăldătoarea de la Vitezda, duhovniceşte, trebuie înțeleasă ca virtutea capabilă de cunoştință. Ce înseamnă aceasta? Când avem gând înțelept, gândul înțelept ne îndreptează spre fapte bune. Faptele bune, întărindu-se în noi, devin puteri sufleteşti, devin virtuți, întăriri. Şi întărirea aduce cunoştință. Deci, gândul cel bun, gândul înțelept, omul, care este gândul înțelept, ne îndeamnă la fapte bune. Faptele bune, întărindu-se în noi devin virtuți şi ne înzdrăvenesc. Şi întărirea în bine, întărirea în virtute, aduce cunoştința de Dumnezeu, ne ridică mai presus de lumea aceasta, întru cunoştință. Asta ar însemna că omul întărit sufleteşte, omul care nu mai este slăbănog, acela este un om virtuos şi un om plin de cunoştința lui Dumnezeu. Şi tot Sfântul Maxim Mărturisitorul, în tâlcuirile lui, spune că: „Bărbat puternic este acela care uneşte făptuirea cu cunoştința”, cunoştința cu făptuirea. Deci, dacă ştim nişte lucruri bune şi le şi facem, prin acelea ne întărim şi aşa devenim bărbați puternici.

M-a întrebat cineva acuma, de curând, cum lucrează diavolul în viața oamenilor. Foarte simplu şi uşor. Îți dă nişte gânduri pe care zici tu că sunt bune să le împlineşti ca bune. De pildă: „Lasă-l să se distreze că doar e tânăr, că dacă nu se distrează acum

la tinerețe, când să se mai distreze”. Dar dacă omul ştie ce are de făcut, ştie de Dumnezeu şi de Maica Domnului, dacă ştie de Biserică şi de sfinţii lui Dumnezeu, de Tainele Bisericii, de post şi de tot ce este bun şi frumos, nu se poate să nu aibă o viață binecuvântată de Dumnezeu.

GÎNDUL LA MOARTE

Ce importanță are gândul la moarte?

Este o metodă de îmbunătățire sufletească gândul la moarte. Sfântul Vasile cel Mare spune că adevărata filosofie este gândul la moarte care te ajută să nu păcătuieşti şi te ajută să nu te lipeşti de lumea aceasta. Tot în **Filocalie** se spune, şi tot la Evagrie Ponticul pe care l-am pomenit de mai multe ori, că omul trebuie să trăiască în această lume ca şi când ar trăi o mie de ani, trebuie să se angajeze în acțiune pentru viață ca şi când ar trăi o mie de ani, şi trebuie să fie dezlipit de lumea aceasta ca şi când ar muri mâine. Datoriile sociale trebuie împlinite; e o metodă de fapt aceasta. Şi Sfântul Ioan Scărarul spune că gândul la moarte – chiar are un capitol despre gândul la moarte – este important. Poate că ar fi şi alte metode, tot importante, fără să te gândeşti la moarte, pentru că e şi greu să te gândeşti la moarte. Pe la noi pe-acasă era o vorbă, că: „Mi-am uitat ca de moarte”. Adică cum îți uiți de moarte aşa îți uiți şi de nişte lucruri în lumea asta.

Nu prea e firesc să te gândeşti la moarte pentru că omul nu e făcut spre moarte, e făcut spre viață, te poți gândi foarte bine şi la viață în înțeles superior, şi atunci nu trebuie neapărat să te gândeşti la moarte.

Sfântul Ioan Scărarul zice că să te închipui în sicriu, mort, ca şi când ai fi mort. Apoi eu mă pot închipui în sicriu, dar viu. Mort nu mă pot închipui! Mă închipui că sunt culcat în sicriu cu fața în sus şi că nu mişc şi îi aud pe ăştia din jurul meu că ori mă laudă, ori mă hulesc, ce ştiu eu ce mi-or face când voi muri…

Se spune în **Pateric** că un părinte a zis: „Eu am murit lumii”, şi cineva zice: „Tu ai murit lumii, dar să nu uiți niciodată că diavoluli viu”.

O dată o venit un părinte la noi la mănăstire şi un părinte de-acolo de la noi, nu ştiu cum, o abătut vorba despre moarte. Şi zice părintele acela: „Părinte, să ştiți că mie nu mi-i lăcomie să mor!”. Mi-o plăcut foarte mult expresia asta.

GÎNDURILE

Toate ale omului pornesc de la gândul omului. Nu se face nimic din viața omului care nu trece prin gând. De aceea toată grija celui care vrea să-şi curățească sufletul trebuie să fie grija de a-şi curăți mintea de gândurile cele rele şi de toate înfățişările răului câte sunt în gând.

Aici este toată cheia vieții sufleteşti şi toată cheia curățirii sufleteşti, şi anume, să-ți faci rânduială în minte. Cine îşi face rânduială în minte îşi face rânduială în viață.

Ar trebui să ne îmbogățim mintea cu cât mai multe gânduri plăcute lui Dumnezeu, cu gândurile care se potrivesc cu voia lui Dumnezeu. Şi astfel de gânduri găsim în primul rând în **Sfânta Scriptură**, apoi găsim în cărțile de îndrumare duhovnicească, dar mai ales şi mai întâi în sfintele slujbe. Aşa că e de mare importanță să luăm parte la sfintele slujbe şi e de mare importanță să învățăm texte de la sfintele slujbe, ca să ni se îmbunătățească gândirea şi ca să avem o comoară de gânduri bune, care după aceea izvorăsc din inima noastră.

În **Filocalia** volumul al IV-lea este o scriere care se numeşte „Despre Avva Filimon". În această scriere despre Avva Filimon se spune între altele că Avva Filimon – care era un pustnic – a fost întrebat de ucenicul său: „Părinte, de ce dintre toate cărțile **Scripturii** cel mai mult citeşti **Psaltirea**?". Şi Cuviosul a răspuns: „Frate, aşa de mult mi s-au întipărit în minte gândurile din psalmi, încât parcă eu le-aş fi făcut, parcă de la mine ar fi pornit aceste gânduri". Aşa trebuie să ajungem şi noi, să ne îmbogățim cu gândurile sfinte din dumnezeieştile slujbe, din dumnezeiasca **Scriptură** şi să le avem totdeauna la îndemână, ca mintea noastră, care e ca o moară şi macină ce bagi pe moară, tot aşa mintea noastră să primească numai gânduri bune şi să aibă numai gânduri după voia lui Dumnezeu.

Sfântul Marcu Ascetul spune că: „În inima iubitoare de osteneală nu au putere gândurile cele rele, ci gândurile cele rele se sting aşa cum se stinge focul în apă". Spun părinții cei duhovniceşti că: „Gândul cel rău la început este ca o furnică şi dacă-l laşi creşte şi se întăreşte şi devine leu", de aceea gândurile cele potrivnice se numesc şi furnică-leu. Furnică pentru că apare întâi ca o furnică care poate fi strivită între degete şi dacă cresc şi primesc putere prin patimi nu le mai poți înlătura nici cu multă osteneală.

Toate pornesc de la gând, şi cele bune şi cele rele îşi au începutul în gând. Ridicările şi căderile se fac în gând. Cheia vieții duhovniceşti este disciplina minții, iar metoda de disciplinare este rugăciunea de toată vremea.

Cum putem preveni împrăştierea gândurilor în timpul rugăciunii, când aceasta a devenit obişnuință?
Împrăştierea la vremea rugăciunii se poate preveni numai prin silința de a fi neâmprăştiat şi când nu-i rugăciune. În **Pateric** se zice: „Călugărul care se roagă numai când se roagă, acela nicidecum nu se roagă".

Omul nu trebuie să aştepte rugăciunea ca să nu semprăştie, ar trebui să nu se împrăştie nici când nu-i rugăciune. Împrăştierea este o chestiune care ține, în general, de viața omului. Mintea omului este în aşa fel făcută, încât să nu stea la un singur lucru, statornică numai la un singur lucru. În acelaşi timp poți să te gândeşti şi la altceva, să ai şi altă impresie decât cea principală şi, în cazul acesta, important este să te concentrezi pe cuvintele pe care le spui şi să nu te sperii dacă se întâmplă şi altceva (faptul, de exemplu, căți vin gânduri care te împrăştie nu trebuie să te preocupe decât în înțelesul acesta, că să fii mai silitor, pentru a se împuțina gândurile).

În **Pateric** se spune că la Avva Pimen sa dus un frate şi a zis: „Ce să fac, părinte, cămi vin tot felul de gânduri rele în minte". Şi Avva Pimen a răspuns: „Opreşte vântul! (bătea vântul). Întinde brațele şi pieptul şi opreşte vântul!". Şi el a zis: „Nu pot să opresc vântul!". Şi părintele a continuat: „Aşa cum nu poți opri vântul, aşa nu poți opri gândurile rele! Dar altceva poți să faci, şi anume, cu un gând bun să înlături gândul cel rău!". Deci, statornicirea în gânduri bune va duce la înlăturarea gândurilor celor rele.

Temelia vieții spirituale este gândul, de aceea în viața religioasă esențialul este disciplina lăuntrică, disciplina de gând.

Este foarte important să ştim că gândurile noastre le mai ştie cineva: le ştie Dumnezeu, le ştie Domnul Hristos, care e Dumnezeu adevărat şi om adevărat. Domnul Hristos are în vedere gândurile noastre.

Având în vedere faptul că prin mintea noastră trec tot felul de gânduri, şi bune şi rele, şi frumoase şi urâte, este important să fim cu luareaminte la gânduri, să gândim frumos. De ce? Pentru că, dacă gândim frumos şi numai frumos, atunci trăim frumos şi numai frumos, şi dacă gândim frumos şi trăim frumos, suntem fericiți.

Criteriul ca să ştii dacă un gând este bun sau este rău, este acesta: dacă poți arăta un gând, dacă îl poți scoate la iveală oriunde şi oricând, poți să ştii că este bun, iar dacă poți să-l spui numai la unii iar la alții nu-l poți spune, că te jenează, să ştii că acela nu-i gând bun.

Suntem doar nişte oameni păcătoşi care de multe ori suntem biruiți, de multe ori suntem doborâți de un gând. Suntem mai slabi decât gândurile care vin în mintea noastră, aşa suntem de păcătoşi şi aşa suntem de slabi încât ne biruiesc nişte gânduri.

Câte suflete sunt în lumea aceasta care sunt hărțuite de gânduri! Nu de realități, nu de gânduri din afară, ci de gândurile lor, de neânțelegerea lor, de neaducerea aminte de Dumnezeu.

Sunt unii oameni care exagerează lucrurile până în aşa măsură, încât spun că în fiecare clipă omul păcătuieşte. Nu-i adevărat. Chiar dacă ne vin în minte gânduri străine de rugăciune, pentru că mai ales la rugăciune se arată patimile pe care le purtăm în noi, asta nu înseamnă că gândurile străine de rugăciune sunt totdeauna gânduri pătimaşe.

În **Filocalie**, în volumul I, la Evagrie Ponticul, se spune că gândurile sunt de trei feluri: gânduri îngereşti, gânduri omeneşti şi gânduri drăceşti. Drăceşti sunt gândurile unite cu patimile, adică acele gânduri care izvorăsc din patimi şi care ne arată pătimitori. Gândurile omeneşti sunt gânduri care nu sunt nici bune, nici rele, ci sunt de mijloc, pentru că la apă te poți gândi şi cu sete, şi fără sete, la aur te poți gândi şi cu lăcomie, şi fără lăcomie. Cine se gândeşte cu gânduri indiferente are gânduri lumeşti, iar cine se gândeşte la lucrurile bune cu legătură între ele şi Dumnezeu, acela are gânduri îngereşti, adică se gândeşte la aur, de pildă, şi-L slăveşte pe Dumnezeu pentru metalul acesta prețios, se gândeşte la frumuseți din viața aceasta şi-L slăveşte pe Dumnezeu pentru frumoasele lucruri pe care le-a făcut El. În acest caz, omul are gânduri îngereşti. Şi prin gândurile obişnuite se ridică la gânduri îngereşti, şi prin gândurile îngereşti se apropie de Dumnezeu.

Să fim cu grijă la gândurile noastre, la intențiile noastre, la pornirile noastre, şi cu ajutorul lui Dumnezeu putem să ne facem rânduială în suflet; iar dacă nu suntem cu luare aminte la cele mici, ajungem la cele mari, cum zice Sfântul Marcu Ascetul, pentru că diavolul nu disprețuieşte nici păcatele mici, fiindcă altfel nu poate duce la cele mari.

Cuviosul Dorotei are o comparație: că poți să smulgi din rădăcină un copac când este mic, când este ca o iarbă, dar când se întăreşte şi-şi face rădăcini, nu îl mai poți

smulge şi chiar nu-l mai poţi smulge nici tu, nici alţii. Aşa încât trebuie să fim cu grijă la începuturi.

E foarte, foarte important să ne păzim mintea, numai că pentru a ne păzi mintea trebuie să ne păzim viaţa întreagă, să ne păzim mai ales simţurile prin care intră în minte cele din exterior mai ales prin vedere şi prin auz; şi cine îşi păzeşte simţurile are tot mai puţine gânduri neconforme cu voia lui Dumnezeu şi, cu vremea, acestea se şi sting după cuvântul din **Pateric** care zice: „De morţi nu te teme, dar fugi de cei vii!”. De cei vii să fugi, adică să nu te temi de gândurile pe care le porţi în minte şi care cu vremea se nimicesc, dar trebuie să fugi de ceea ce influenţează interiorul chiar dacă nu simţurile sunt vinovate pentru ceea ce purtăm în minte, ci ele sunt simple căi de ajungere în minte a celor dinafară, iar mintea este cea care prelucrează gândurile, iar dacă mintea este pătimaşă, supusă patimilor, toate le vede în raport cu patimile pe care le poartă omul în sine.

Sfântul Marcu Ascetul spune că: „Nu se înfiripă nor fără adiere de vânt şi nu se naşte patimă fără de gând”. Deci întâi şi întâi de toate, şi acesta este principiul filocalic, toate ale omului pornesc de la gândurile omului. De aceea trebuie să-ţi faci rânduială în minte ca să-ţi poţi face rânduială în viaţă. Cine nu-i atent la gânduri nu poate nădăjdui într-o viaţă neântinată.

Tot Sfântul Marcu Ascetul spune că: „Aşa cum focul nu rămâne în apă, tot aşa nici gândul cel rău în inima iubitoare de osteneală”. Deci dacă ai o obsesie de răutate, un gând rău în minte care te asupreşte, care se învârte mereu în minte, înseamnă că n-ai inimă iubitoare de osteneală, că n-ai ceva în suflet care să nimicească gândul cel rău, obsesia respectivă.

Mai zilele trecute, nu ştiu la ce slujbă eram în biserică, am costatat că am trei gânduri de-odată. Şi gândul la ce se zice, şi la Doamne Iisuse Hristoase, şi nu ştiu ce mi-o venit în acelaşi timp în minte. Şi-am zis: Domnule, uite, vezi, aşa-i mintea. Mintea-i făcută să nu stea la un singur gând. De ce? Pentru că numai aşa poate fi lucrătoare în viaţa de toate zilele.

La mine vin de multe ori oamenii şi-mi spun că nu le stă mintea la rugăciune, nu le stă mintea la slujbă. Şi-mi dau seama că-i aşa, că nici a mea nu stă. Şi-atuncea zic: dragă, ăsta nu-i păcat, asta e o neputinţă.

Nu sunt cugetele omului cum sunt cugetele Domnului.

GRECO-CATOLICISMUL

Vieţuiţi într-o mănăstire care a fost distrusă în secolul al XVIII-lea de Habsburgi pentru a promova Greco-catolicismul. Ce credeţi despre actuala ofensivă Greco-catolică?

Eu personal nu găsesc raţiunea unei Biserici Greco-catolice, pentru că este o formă care nu e nici ortodoxă, nici catolică! Să luăm un caz. Ei zic că Papa e Sfântul Părinte. Sfântul Părinte ţine Paştile odată cu catolicii, cu apusenii în general, iar Greco-catolicii ţin odată cu ortodocşii. Acum, cum e bine, cum ţin catolicii sau cum ţin ei (greco-catolicii)? Iată o diferenţă care arată că este o situaţie improvizată.

Biserica Greco-catolică a fost înființată în Ardeal datorită împrejurărilor politice care au fost la sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea şi şi-a făcut loc cu tunul, cu distrugerile, ca să n-aibă opoziție... Sunt nişte lucruri pe care ni le spune istoria. Din faptul că Mănăstirea de la Sâmbăta a fost distrusă ca să li se facă loc Greco-catolicilor, să li se înlăture o piedică, rezultă că au fost nişte lucruri forțate, care nu spun nimic despre credința oamenilor. După aceea au venit împrejurările din 1948, când sa desființat cu forța, respectiv sa pus Biserica greco-catolică în afara legii, iar acum a început să-şi arate din nou viabilitatea, însă cu nişte pretenții care sunt peste trebuință şi peste cuviință. Îşi doresc să aibă tot ce-au avut înainte de 1948! Nu se mai poate, pentru că oamenii nu se mai întorc, nu se mai fac Greco-catolici, pentru că-şi dau seama că e o formă hibridă de existență bisericească. Pe unii nu-i mai interesează, în general, şi-atunci n-are rost să mai aibă ce-au avut în 1948!

Eu mă gândesc c-ar fi mai bine să fie ori ca noi, ortodocşi în toate, ori cum sunt romano-catolicii în toate şi să nu mai fie forma aceasta, care nu-i nici ortodoxă, nici catolică! Gândiți-vă! Papa-şi face cruce de la stânga la dreapta, iar Greco-catolicii de la dreapta la stânga! Ei sunt în contradicție cu Papa, şeful lor! Poți să zici că-i o treabă rațională? Nu-i rațională! Preoții romano-catolici sunt necăsătoriți, ai ortodocşilor căsătoriți, ai Greco-catolicilor căsătoriți ca ai ortodocşilor. De ce? Înseamnă că sunt mai aproape de ortodocşi decât de catolici! Sunt nişte lucruri pe care nu ştiu dacă are vreun rost să le discutăm aici şi acum, însă pentru că sa pus problema, cam în felul acesta văd eu lucrurile.

La Mănăstirea Sâmbăta a fost un călugăr în secolul al XVIII-lea, Părintele Visarion, care a scris o carte de polemică religioasă **Despre a treia Lege**. În cartea respectivă scrie aşa: „Până acum au fost două Legi. Când există două Legi, e firesc să te întrebi care dintre cele două este bună. Când apare a treia Lege (cum a fost Legea greco-catolică), poți să fii sigur că nu-i bună!”, zice el. Deci, dacă dintre două, una-i bună şi una nu-i bună, dacă mai apare şi a treia, atunci aceea sigur nu-i bună!

Acuma vă pot spune şi un banc. Un călugăr spune un banc! Merge oare? Merge, sigur că merge. Dacă-i banc bun, merge.

În Revoluția din 1848 era un grof ungur care se tot trudea să vadă care vin: ungurii, să se îmbrace în costum unguresc, sau românii, să se îmbrace în costum românesc. Şi până la urmă, când au venit unii, l-au găsit între costume. Ei, aşa ceva sunt greco-catolicii, adică ceva care nu sunt nici ortodocşi, nici catolici: sunt între costume!

IADUL

Iadul are loc acolo unde omul este lipsit de Dumnezeu, unde nu simte prezența lui Dumnezeu, dar unde se simte prezența lui Dumnezeu nu mai poate fi iad.

Iadul l-au creat cei care au fost vrednici de iad, mai întâi îngerii căzuți şi după aceea oamenii care sunt vrednici de iad şi care ajung într-o stare de iad, aceia sunt în iad, dar nu ajung undeva unde s-au creat nişte condiții de iad. Condițiile de iad le creează omul şi în lumea aceasta, când face rele, când e făcător de răutate, aduce în jurul lui o atmosferă neplăcută, este o atmosferă de iad, dar iadul nu există de la sine ca o realitate în care intri. Ai făcut un rău şi intri acolo ca şi cum ai intra în închisoare, ci

iadul este iadul tău, iadul în care ajungi, din care nu poți ieşi, zbuciumul lăuntric de pe urma păcatelor, neliniştea sufletească, toate acestea sunt stări de iad cu care începe iadul aici pe pământ, aşa cum începe de altfel şi raiul pentru cei credincioşi aici pe pământ şi se continuă şi dincolo de lumea aceasta.

Noi nu considerăm o spațialitate oarecare a iadului. Şi până la urmă adevărul este că iadul e acolo unde e omul căzut.

IERTAREA

La noi la mănăstire a fost un părinte care a scris un fel de roman. Nu era cine ştie ce, el credea că-i mare lucru. Şi acolo era vorba de o fată care trebuia să-l ierte pe cineva care i-a făcut nişte necazuri, şi zice fata, cumva, aşa, în doi peri, că: „Dumnezeu să te ierte”. Nu i-a spus că-l iartă. Şi atunci eu am zis: ştii de ce a zis fata aceea că nu-l iartă, sau nu i-a spus direct că-l iartă? Pentru că seamănă cu tată-său. Adică cu autorul.

Iertarea din inimă este iertarea care nu mai pomeneşte răul. Sfântul Isidor Pelusiotul zice: „Răul să îl scri pe apă”. Cine poate scrie pe apă? Nimeni. Asta înseamnă să nu mai iei aminte la răul pe care ți l-a făcut cineva, să fi iertător şi să ierți deplin.

IERUSALIMUL

Unii dintre credincioşi doresc să ajungă la Ierusalim. Dumnezeu să le ajute, să ajungă să vadă locurile pe unde a umblat Domnul Hristos. Unii nu doresc să ajungă acolo, mulțumindu-se cu ceea ce au aici. Şi de fapt noi prin Sfânta Evanghelie avem tot ce este acolo.

INCINERAREA

Este admisă de Biserica Ortodoxă incinerarea morților?

Nu, deocamdată nu e admisă, dar cred că cu vremea va trebui să o admită şi Biserica noastră, dat fiind faptul că sunt condițiile care sunt acuma şi nu mai au oamenii loc în pământ. Dar deocamdată Biserica Ortodoxă nu e pentru incinerare.

INIMA

Sfântul Grigorie Palama mărturiseşte că inima este singurul organ trupesc al ființei care face legătura între minte şi trup. Explicați această afirmație.

Dragă, sfinții au gândit în contextul existenței lor, în limbajul în care vorbeau oamenii. Şi Sfântul Isaac Sirul spune un cuvânt care e asemănător cu acesta, şi anume că:

„Lacrimile sunt puse între minte şi trup ca semne în trup pentru aşezarea minții". Tot aşa ceva cred că gândeşte şi Sfântul Grigorie Palama, că mintea se manifestă în sentimentele inimii.

INTENȚIILE

Dumnezeu primeşte şi intențiile omului, nu primeşte numai faptele omului.

INVIDIA

Când eşti nemulțumit cu binele altuia, cu progresul altuia şi te întristezi pentru asta, în tine lucrează patima invidiei, patima întristării. Şi se spune undeva în **Scriptură** că întristarea usucă oasele, pe când bucuria înfloreşte fața.

ISIHASMUL

A venit odată Mitropolitul nostru de la Sibiu, Î.P.S. Antonie, şi zice către mine: „Ai vreun isihast aici în mănăstire?". Şi zic: „Nu am nici unul şi nici eu nu sunt". Zice Înalt Prea Sfințitul: „Să ştii că la Sibiu sunt mulți". Adică acum e foarte multă lume preocupată, mai ales tinerii, de isihasm. Vor să facă nişte lucruri extraordinare şi nu le fac pe cele obişnuite. De exemplu la biserică nu se duc, dar vor să facă pe isihaştii. Nu se poate. Întâi trebuie să faci ce fac toți şi după aceea poți să faci şi ce fac numai unii. Pentru isihasm trebuie să ai o structură specială, să fii ales de Dumnezeu pentru viața aceasta de unul singur, de retragere totală, să fii împlinit prin Dumnezeu. Aceştia sunt foarte puțini. Eu să ştiți că sunt de 70 de ani împliniți şi încă nu am întâlnit nici un isihast.

ISPITELE

Ispitele fiind îndemnuri spre păcat pot duce nu numai la păcat, ci pot duce şi la virtute.

Credinciosul trebuie să facă faţă ispitelor care îi vin. El trebuie să se pregătească spre a face faţă ispitelor: „Caută doctor înainte de boală şi roagă-te înainte de ispită" spune Sfântul Isaac Sirul; „Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită" (Matei 26, 41).

Părinţii spun că diavolul ispiteşte la rău pe fiecare om după înclinaţiile pe care le are fiecare.

IUBIREA

Iubirea, ca poruncă, este cea mai înaltă dintre porunci, şi ca virtute, este cea mai înaltă dintre virtuţi.

Iubirea lui Dumnezeu faţă de oameni îl duce pe om în fiinţa lui Dumnezeu. E o modalitate de a intra, prin iubire, omul în fiinţa lui Dumnezeu şi Dumnezeu în fiinţa omului.

Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, avea un cuvânt care a rămas de la el şi în scris, şi anume că: „Iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu". Asta vrea să spună că nu poate iubi un sfânt pe Dumnezeu, chiar cel mai mare dintre sfinţi, atât de mult cât iubeşte Dumnezeu pe cel mai mare păcătos.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune undeva că nu faptul că omul a fost păcătos L-a adus pe Dumnezeu să Se facă om, ca să-l mântuiască pe om, ci el zice că Fiul lui Dumnezeu S-ar fi întrupat şi în condiţia că omul n-ar fi păcătuit. Pentru că ceea ce L-a făcut pe Dumnezeu să Se facă om este iubirea lui Dumnezeu faţă de om. Iubirea L-a făcut pe Dumnezeu să Se unească cu omul ca să-l ridice pe om până acolo unde e firea omenească ridicată în persoana Fiului lui Dumnezeu întrupat. Aceasta înseamnă că Dumnezeu a ales calea aceasta de a Se apropia de om, ca să-i dea posibilitate omului să se apropie de Dumnezeu. „Dumnezeu pe pământ S-a pogorât şi omul la cer s-a suit" se afirmă în slujbele de la Naşterea Mântuitorului. „Dumnezeu pe pământ S-a pogorât – prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu – şi omul la cer s-a suit" prin Înălţarea Fiului lui Dumnezeu. Şi aceasta nu numai pentru Domnul Hristos e real, ci pentru toţi credincioşii care în procesul de mântuire trebuie să se unească cu Domnul Hristos şi să aibă calea aceea pe care a mers Domul Hristos, Domnul Hristos făcându-şi cale cu fiecare dintre noi către cer.

În întâia Epistolă sobornicească a Sfântului Evanghelist Ioan se spune de două ori că Dumnezeu este iubire. Dacă Dumnezeu este iubire, numai în măsura în care şi omul este iubire, acesta din urmă se poate asemăna cu Dumnezeu. Dacă nu este iubire, omul nu se poate asemăna cu Dumnezeu, Care este iubire.

Ne cere Domnul Hristos să ne iubim. Păi dacă ne-am iubi cu adevărat, dacă ne-am revărsa iubirea unii faţă de alţii s-ar lumina lumea aceasta cu lumina iubirii noastre.

Tatăl Cel din ceruri trimite ploaia peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi, răsare Soarele peste cei buni şi peste cei răi. Noi răsărim soarele iubirii peste toţi oamenii?

Vă rugăm să ne spuneţi ceva despre ce înseamnă „a iubi".
Toată lumea ştie ce înseamnă „a iubi", pentru că ştii când iubeşti şi şi când nu iubeşti. Eu sunt dintr-un sat din care este şi Lucreţia Ciobanu. Lucreţia Ciobanu, cântăreaţă de muzică populară, are între altele şi o cântare în care se cuprind şi următoarele cuvinte:

„Pe la poarta cui mi-i drag
Treabă n-am, şi tot îmi fac.
Pe la care mi-i urât,
Am treabă şi nu mă duc".

Dacă ştii lucrul acesta, ştii ce înseamnă să iubeşti, ştii ce înseamnă să nu iubeşti. Însă, în lămurirea acestei chestiuni şi în completare, aş putea spune că „a iubi" înseamnă a împropria, a aduce pe cel iubit în tine însuţi, a nu-l lăsa în afară de tine, a-l purta în tine.

Asta înseamnă să iubeşti – să porţi în tine, să poţi spune persoanei iubite: „Nu eşti numai în afară de mine, ci eşti în mine, şi mai ales în mine". Fiecare lucrăm cu capacitatea noastră şi trebuie să veghem asupra iubirii, pentru ca iubirea să fie cum o vrea Dumnezeu, după poruncă, şi să determine alte iubiri din partea celor care răspund iubirii noastre. Există o emulaţie în iubire, există o angajare în iubire. Domnul Hristos l-a întrebat pe Sfântul Apostol Petru: „Mă iubeşti tu mai mult decât aceştia?" (Ioan 21, 15). Deci Domnul Hristos vrea chiar o emulaţie în iubire, să iubim cât putem noi mai mult, ca să-i putem ajuta mai mult pe oameni.

Adevărul este că noi, la măsurile la care suntem, în general nu suntem nici iubitori nici urâtori. Stăm cumva la cota zero, adică între iubire şi ură. Poate înclinaţi mai mult spre iubire, dar în orice caz nu la măsurile la care ni se cere să avem iubirea faţă de oameni. În general oamenii se manifestă spontan, adică cum le vine, după o expresie din părţile de unde sunt eu, din satul meu: „cum le ţâpă dinlăuntru" – aşa cum îi vine, aşa se manifestă. Ori în privinţa împlinirii poruncilor noi trebuie să avem în vedere o rânduială, şi dacă avem în vedere rânduiala, atunci ne putem şi disciplina prin poruncă. Porunca are rost să ne disciplineze, să ne ducă către Dumnezeu, să ne ducă în faţa lui Dumnezeu, să ne apropie de Dumnezeu, şi în măsura în care ne apropiem de Dumnezeu ne şi asemănăm cu Dumnezeu.

Dacă iubeşti pe cineva, îl primeşti cu defecte cu tot, şi dacă nu-l iubeşti, nici calităţile lui nu contează pentru tine.

Când iubeşti pe cineva, adaugi ceea ce-i lipseşte şi înlături ceea ce e rău adăugat la fiinţa lui. În general părinţii sunt iubitori faţă de copii aşa cum sunt copiii şi caută să apară copiii în lumina cea mai bună posibilă, chiar şi atunci când au pete, chiar şi atunci când au răutăţi. Asta o face iubirea, aşa-i rostul iubirii.

A-l iubi pe cineva ca pe tine însuţi înseamnă nu numai a-l sprijini, a-i da ceva, ci însemnă şi a căuta promovarea lui, a căuta înaintarea lui, a căuta odihna lui, să fie odihnit prin existenţa ta: „În jurul tău să poţi să-i fericeşti pe toţi".

Iubeşti atunci când primeşti pe cineva în suflet, când ţi-l împropriezi, când îi faci loc în inima ta. Aceasta înseamnă să-l iubeşti. Câtă vreme îl ţii în afară de tine, câtă vreme îl ţii departe de tine, câtă vreme îl respingi sau îl împingi pe cineva, câtă vreme îl marginalizezi pe cineva, câtă vreme îl ocoleşti, nu-l iubeşti. Când îl iubeşti, îl primeşti, îl faci al tău. Face parte din lumea ta de gând, face parte din inima ta, intră în cuprinsul fiinţei tale, intră în componenţa ta, face parte din tine însuţi. Atunci îl iubeşti.

Părintele Serafim îmi zicea: „Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele". E un lucru extraordinar! Prin urmare, Părintele Serafim nu avea nici o urmă de nemulţumire când realizam ceva, poate chiar mai bine decât Dânsul. De ce? Pentru că avea bunătate şi iubire faţă de mine.

În măsura în care omul progresează în iubire, îi determină şi pe alţii să se angajeze la aceeaşi lucrare, formând astfel un şuvoi de iubire. Aceasta depinde de măsura în care oamenii sunt preocupaţi de lucruri de felul acesta, pentru că dacă nu eşti preocupat, iubirea rămâne o calitate şi atâta tot.

Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus odată cu ocazia unei spovedanii un cuvânt scurt, şi anume un cuvânt de ordine: „Să te depăşeşti şi să te dăruieşti". Nu mi-a dat nici o explicaţie şi m-am gândit eu singur că ar fi vorba despre depăşirea prin credinţă şi dăruirea prin iubire.

Putem să ne silim să iubim pe Dumnezeu şi pe oameni cât putem noi mai mult şi atunci suntem pe calea cea bună, suntem în cuprinsul fericirii, ştim să ne coborâm la cel la care trebuie să ne coborâm şi ştim să-l ridicăm pe cel pe care trebuie să-l ridicăm. Cum se poate face aceasta o ştie numai cel ce iubeşte.

Este important de ştiut că un om cu iubire este întotdeauna şi cuviincios şi politicos.

Să nu uităm niciodată de om, de omul de lângă noi, mai ales de omul de lângă noi, pentru că omul de lângă noi este pus anume ca prin el să ne înmulţim iubirea. Se spune în **Pateric** – Sfântul Antonie cel Mare are cuvântul acesta – că: „De la aproapele vine şi viaţa şi moartea. Că dacă folosim pe aproapele, pe fratele, pe Dumnezeu dobândim şi dacă greşim fratelui, lui Hristos greşim"; iar Cuviosul Ioan Colov spunea că: „Nimeni nu clădeşte o casă de la acoperiş în jos, ci de la temelie în sus". Şi întrebat fiind ce înseamnă acest cuvânt a zis: „Temelia este aproapele, ca pe el mai întâi să-l folosesc, pentru că de el atârnă toate poruncile lui Hristos". Deci îndreptarea noastră, înaintarea noastră, depăşirea de noi înşine este în măsura în care relaţiile noastre cu cei din jurul nostru, cu cei apropiaţi ai noştri, sunt bune.

Desăvârşirea creştină în esenţă constă în două lucruri: în iubire şi smerenie. Sfântul Isaac Sirul spune că: „Desăvârşirea este o prăpastie de smerenie", o smerenie nesfârşită, iar Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Coloseni zice: „Înveşmântaţi-vă cu iubire care este legătura desăvârşirii" (Coloseni 3, 14).

Este secetă de iubire în lumea întreagă, este secetă de iubire în viața noastră personală, este secetă de iubire în viața noastră de obşte, pentru că n-am ajuns să trecem de patimi. Este multă hărțuială, este multă zdroabă în sufletele noastre, pentru că ne hărțuiesc şi ne zdrobesc patimile.

Iubirea trebuie salvată, trebuie să fie mântuită, ca orice lucru pe care omul îl poate întrebuința în bine sau în rău, pentru că „ce faci te şi face", iar Sfântul Marcu Ascetul zice că: „Dacă nu faci binele pe care îl ştii, n-are rost să cunoşti alt bine" ca să-l faci pe acela.

Creştinismul a accentuat iubirea, a pus-o în valoare, a scos-o în evidență. Creştinismul are rostul de a salva iubirea, de a o direcționa, de a face din iubirea pătimaşă – iubire virtuoasă, iubire adevărată.

Cu cât suntem mai cuprinzători în iubire cu atât suntem mai cuprinzători în fericire. Şi dacă nu iubim, atunci nu suntem binecuvântați cu fericirea care izvorăşte din iubire. Iubirea este fericire. Fericirea adevărată izvoreşte din iubire.

Spune Sfântul Isaac Sirul în al 72-lea cuvânt al lui că: „Iubirea este pomul vieții" şi, mai spune ceva minunat, zice că: „Iubirea este vinul care veseleşte inima omului". Noi pomenim cuvintele acestea de fiecare dată când spunem Psalmul 103 şi zicem despre vin că: „veseleşte inima omului", că Dumnezeu a făcut pâinea care întăreşte inima omului, untdelemnul care-i luminează fața şi vinul care veseleşte inima omului. Şi ne gândim la vinul adevărat. Dar Sfântul Isaac Sirul spune că vinul care veseleşte inima omului este dragostea lui Dumnezu şi dragostea omului față de aproapele. Şi spune Sfântul Isaac Sirul că din vinul acesta care veseleşte inima omului, din dragostea aceasta, au băut desfrânații şi s-au ruşinat, au băut păcătoşii şi au uitat calea rătăcirii lor, au băut bețivii şi-au început să postească, au băut bogații şi-au dorit sărăcia, au băut săracii şi s-au îmbogățit de nădejde, au băut cei simpli, cei neânvățați şi au devenit înțelepți. Aşa ceva face iubirea.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că dragostea este de trei feluri: „Dragoste după poruncă, dragoste după fire şi dragoste împotriva firii". După poruncă are iubire cel care ascultă de porunca lui Dumnezeu şi pe toți îi iubeşte la fel şi-L iubeşte pe Dumnezeu mai presus de orice. După fire are iubire acela care are iubirea cum o au părinții față de copii, copiii față de părinți, frații între ei. Iar iubirea împotriva firii au cei care unesc patima cu iubirea şi îi iubesc numai pe aceia care le prilejuiesc împlinirea patimilor.

Să vă spun povestea cu „Epitalamul". Am fost la Iaşi şi am ținut o cuvântare, şi cineva din sală m-a întrebat: Părinte, cum să mă manifest dacă iubesc pe cineva? Mi-am adus aminte de o poezie scrisă de Zorica Lațcu, intitulată „Te port în mine", şi ca răspuns la întrebarea: „Cum poate să-şi manifeste cineva iubirea față de persoana iubită", am răspuns cu poezia „Te port în mine".

După ce am spus poezia aceasta, la scurtă vreme, primesc un alt bilet pe care scria: Părinte, ne-ați spus o poezie de dragoste! (Vă puteți închipui, un călugăr spune o poezie de dragoste! Îi şi stă bine, nu? Eu n-am categorisit-o ca pe o poezie de dragoste şi de aceea am spus-o. Da' acuma şi după ce ştiu că-i de dragoste tot o spun.) Vă rog să ne mai spuneți vreo două. Credeau că eu mai ştiu. Da' n-am mai ştiut. Şi am zis: Dragă, îmi pare rău, da' nu mai ştiu. După aceea m-am dus acasă şi mi-am prins mintea cu studenții şi-am învățat două poezii de dragoste. Şi când m-am dus din nou

la Iaşi le-am spus: V-am rămas dator de rândul trecut cu nişte poezii de dragoste. Ați spus că să vă mai spun vreo două, v-am spus una rându' trecut, acuma vă spun trei. Prima a fost cea pe care v-am spus-o şi rândul trecut, „Te port în mine", apoi „Somnoroase păsărele" şi „Epitalam".

Să salvăm şi să înmulțim iubirea!

ÎNCHISOAREA

Aş vrea să rețineți ceva, şi anume că cineva a spus întrebând: „De ce oare la închisori sunt mai mulți bărbați decât femei?". De ce într-o închisoare, în închisori în general, sunt mai mulți bărbați decât femei? Şi răspundem: pentru că la biserică sunt mai multe femei decât bărbați.

ÎMPĂCAREA

Am un cuvânt care îmi place mie tare mult, din scrierile Sfântului Isaac Sirul, o afirmație, şi anume: „Împacă-te cu tine însuți şi va fi în pace cu tine şi cerul şi pământul". Tare de multe ori spun eu cuvântul acesta, că-mi place: împacă-te cu tine însuți, şi va fi în pace cu tine şi cerul şi pământul.

ÎNĂLȚAREA NOASTRĂ LA CER

Domnul Hristos S-a înălțat la cer ca înainte-mergător pentru noi! Şi noi suntem candidați la Înălțarea la cer, pentru că suntem beneficiarii Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Un creştin adevărat nu trebuie să aştepte să învieze din morți. Sufleteşte a înviat din morți dacă este creştin adevărat. Sfântul Ioan Scărarul spune că există o înviere a sufletului înainte de Învierea cea de obşte, de învierea trupului. Şi aceasta este nepătimirea. Chiar aşa spune Sfântul Ioan, că: „nepătimirea este învierea sufletului înainte de Învierea cea de obşte".

ÎNDOIALA

Îndoiala persistă câtă vreme credința este teoretică, nu trăită, experimentată.

ÎNDUMNEZEIREA

Ce este îndumnezeirea?

Părinții cei duhovniceşti, vorbind despre apropierea omului de Dumnezeu, compară legătura omului cu Dumnezeu cu fierul încălzit în foc. Şi spun că aşa cum fierul încălzit în foc primeşte însuşirile focului, are şi el ceva din ceea ce este focul, tot aşa şi omul care are o legătură cu Dumnezeu intră în legătură cu Dumnezeu în aşa fel încât Dumnezeu Se înfățişează pe Sine în om, îl îndumnezeieşte. Dacă ştim ce înseamnă un lucru încălzit, ştim ce înseamnă şi un om îndumnezeit. Adică ceva ce intră în legătură cu Dumnezeu, un om în care Dumnezeu Se manifestă. Se spune că Fiul lui Dumnezeu întrupat a îndumnezeit firea omenească. Aşa, în continuare, Fiul lui Dumnezeu se întrupează în credincioşi, credincioşii devenind mădulare ale trupului mistic al lui Hristos şi devenind mlădițe din vița care este Hristos, primind ceva din prezența Domnului nostru Iisus Hristos. Bineânțeles că aşa cum smerenia – zice Sfântul Ioan Scărarul – este un dar fără de nume pe care îl cunoaşte numai cel care-l are, tot aşa şi îndumnezeirea este ceva mai presus de înțelegere, dar înțeles numai de acela care se îndumnezeieşte, care devine participant la firea dumnezeiască, cum ar zice Sfântul Apostol Petru (II Petru 1, 4). E un lucru pe care îl urmărim dar pe care nu-l înțelegem. Îl avem în vedere, dar nu-l putem înțelege decât atunci când simțim adierea dumnezeiască în noi prin har.

ÎNJURĂTURILE

Câte unul îmi zice că înjură. Şi îi zic: De ce înjuri? Păi zice, că aşa îmi vine. Şi eu zic: Bine, da' mie de ce nu îmi vine? Păi, zice, dumneavoastră sunteți altfel de om. Păi zic: Fii şi tu altfel de om!

ÎNSINGURAREA

Însingurarea este o realitate pentru cei ce simt însingurare. Există însă şi o singurătate plină, când te însingurezi ca să realizezi ceva deosebit, să poți fi cu tine însuți, să te cunoşti pe tine însuți. În orice caz, singurătatea voită e diferită de singurătatea nedorită. Cineva care are o singurătate nedorită trebuie să caute o împlinire: Ori o împlinire spirituală, dacă e format sufleteşte, ori o împlinire socială, prin omul de lângă tine sau prin omul prin care te-ai putea împlini.

ÎNTÎLNIREA CU HRISTOS

Pentru fiecare dintre noi întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi la orice rugăciune. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi la orice citire din Sfânta Evanghelie. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi de câte ori facem un bine fratelui nostru. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi pentru fiecare dintre noi, sigur, când vom trece din această viață şi când se va hotărâ locul pe care ni l-am pregătit pentru viața veşnică. În **Pateric**

este scris că: „În ce te găseşte moartea, în aceea te duci”. Dacă ducem o viață frumoasă şi bună şi ne găseşte moartea în bine, în bine ne ducem.

Domnul Hristos n-a dat întâi Pâinea, întâi a dat alte Taine. Domnul Hristos le-a dat oamenilor învățătură, n-a spus: „No, oameni buni, uite, dacă vreți să vă mântuiți, vă dau Eu cale de mântuire: vă împărtăşiți cu Trupul şi Sângele Meu şi vă mântuiți”. Nu aşa! Ci i-a învățat să fie buni, să ierte, i-a învățat să creadă, i-a învățat să se smerească, i-a învățat să aibă îngăduință. Adică toată Evanghelia este un fel de împărtăşire, toată Evanghelia este un fel de întâmpinare a Domnului nostru Iisus Hristos şi o întâmpinare a noastră pentru Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Noi de multe ori credem că suntem vinovați înaintea lui Dumnezeu pentru că nu ajungem să avem în conştiința noastră bucuria, simțământul prezenței Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nu ştiu dacă este aşa, pentru că învrednicirea nu ne-o dăm noi, ci Dumnezeu. Nu trebuie să cerem de la noi lucruri pe care, până la urmă, nu le cere nici Dumnezeu.

ÎNȚELEGEREA

Va veni o vreme când vei înțelege ceva din ceea ce nu poți înțelege încă. Explică unui copil, de pildă, lucruri pe care le înțelege numai omul mare. Degeaba i le spui. Arată-i opere de artă, arată-i tot ce poate avea omenirea mai înalt şi mai frumos şi n-o să te înțeleagă. De ce? Pentru că nu e la măsurile înțelegerii. Tot aşa şi noi. Cine nu înțelege, să ştie că nu a ajuns la măsurile înțelegerii. Trebuie să le primim pe toate prin credință, să ne plecăm cu mintea, să ştim că Taina nu suferă ispitire, să ne lăsăm conduşi de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de Biserica noastră. Dacă va vrea Dumnezeu să înțelegem mai mult cândva, vom înțelege, iar dacă nu, nu. Cât ştim e destul, dacă ştim să ne plecăm cu mintea.

Noi nu putem înțelege cât trebuie din lucrurile lui Dumnezeu. Dacă le-am înțelege, ar fi mai prejos de noi şi n-am avea nici un folos din ele. Avem folos din ele, chiar din neânțelegerea lor, tocmai pentru că sunt mai presus de noi. Este mai mult să ştii că un lucru e mai presus de înțelegere decât să crezi că l-ai înțeles, mai ales dacă este vorba de lucrurile lui Dumnezeu. Firea noastră nu poate descoperi adevărurile lui Dumnezeu, ci cel mult le poate primi prin credință.

Lucrurile cereşti se înțeleg cu o minte sfântă, cu o minte înduhovnicită, cu o minte mai presus de lume, cu mintea lui Hristos.

ÎNVIEREA

Când eram eu copil îmi aduc aminte – Dumnezeu să-i odihnească pe ai mei pe toți, că nu mai sunt în lumea asta – că mama mea m-a trimis la bunica mea să zic: „Hristos o înviat, mama tână!”. Şi a zis că dacă zic aşa, îmi dă mama tână un ou. Şi aşa a fost. M-am dus şi am zis: „Hristos a înviat, mama tână!”. Şi mama tână a zis: „Adevărat că a înviat! Hai să-ți dau un ou”. Cu asta mi-am început eu credința în Înviere, dar târziu am ajuns să-mi dau seama ce înseamnă.

Eu când eram tânăr, şi mai ales când eram student la Teologie, mi-am propus să cercetez ce e scris în Evanghelii despre Învierea Domnului Hristos şi să citesc în Faptele Apostolilor ceea ce au scris Sfinții Apostoli despre Învierea Domnului Hristos. Şi, până la urmă, mi-am dat seama că totuşi nu e convingător. Adică noi avem informație, dar convingeri nu putem avea pe baza celor citite. Şi de fapt cred că nimenea nu a avut încredințarea despre Învierea Domnului Hristos pe baza celor citite din Evanghelie. De ce? Pentru că Învierea fiind mai presus de ceea ce poate aştepta cineva, nu ajunge nimenea să se încredințeze despre Înviere din informație. Nici din informația Evangheliei, nici din informația prin cuvânt, prin predică, ci ajunge să se încredințeze prin ceea ce s-au încredințat cei care au ajuns să-şi spună: „Hristos a înviat", nu ca formulă, ci ca realitate, ca mărturisire de credință, şi aceia, de la început, au ajuns prin puterea lui Dumnezeu. Să ştiți că numai Dumnezeu ne poate încredința despre lucrurile dumnezeieşti.

La Paşti se spune: „Să ne curățim simțirile şi să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumina învierii şi bucurați-vă zicând, luminați să-L auzim cântându-I cântare de biruință“. Când poate ajunge omul să se încredințeze despre Învierea Domnului Hristos? Când îşi curățeşte simțirile, când se face receptiv pentru Învierea cea mai presus de lume, când îl învredniceşte Dumnezeu să fie încredințat, nu numai informat, despre Învierea Domnului Hristos.

Aş vrea să rețineți aceste lucruri şi mai ales faptul că Învierea Domnului Hristos e mai presus de lume, că Învierea Domnului Hristos e o taină, că Învierea Domnului Hristos nu o putem înțelege şi nu o putem primi ca adevăr decât în măsura în care Mântuitorul Însuşi, Mântuitorul Cel înviat, ne încredințează cum l-a încredințat pe Sfântul Apostol Toma, cum l-a încredințat pe Sfântul Apostol Petru, cum i-a încredințat pe ucenicii de la Marea Tiberiadei, cum i-a încredințat pe ucenicii cu care S-a întâlnit în ziua Învierii Sale, cum i-a încredințat pe cei cinci sute care pe muntele din Galileea L-au întâmpinat pe Domnul Hristos şi s-au încredințat de Învierea Lui şi cum i-a încredințat pe toți oamenii care au mărturisit cu adevărat Învierea Domnului Hristos. Pentru că să ştiți că până la urmă toți care credem în Înviere suntem martori ai Învierii Domnului Hristos. Şi suntem martori ai Învierii Domnului Hristos în măsura în care primim ca adevărat tot ceea ce ne spune Sfânta Biserică ca realitate, deci şi că a înviat străbătând prin piatră, prin piatra de pe mormânt, şi că a intrat prin uşile încuiate la apostoli, şi că a păzit întregi pecețile şi a înviat din mormânt aşa cum S-a născut din Preasfânta Născătoare de Dumnezeu.

Învierea Domnului nostru Iisus Hristos nu este ceva separat de noi, ci este ceva care trebuie să se întâmple şi în noi. Viața unui creştin adevărat, a unui creştin botezat şi trăitor al Evangheliei este de fapt o viață în Înviere. Noi am înviat împreună cu Domnul Hristos, trăim în Înviere, suntem fiii Învierii şi avem în față Înălțarea, suntem candidați ai Înălțării la cer împreună cu Domnul Hristos şi aşteptăm Înălțarea noastră la cer. Dar ca să ajungem la Înălțarea la cer trebuie mai întâi să ne înălțăm peste lumea aceasta, să ne înălțăm peste păcatele noastre, să nu mai admitem în viața noastră nici un fel de lucru rău şi atunci înălțați fiind peste păcate, înălțându-ne prin virtuți, putem ajunge şi la Înălțarea împreună cu Domnul nostru Iisus Hristos.

Ortodoxia nu este atât cu tragismul suferinței Mântuiorului, ci este cu bucuria Învierii. Când avem bucuria Învierii suntem în miezul Ortodoxiei.

Învierea lui Hristos este în centrul gândirii noastre.

Mântuitorul a vrut să punem accent mai mult pe Înviere. Şi anume, în convorbirea cu cei doi (Luca şi Cleopa, cf. Luca 24) care mergeau la Emaus, le-a spus: „O nepricepuților şi zăbavnici cu inima a crede toate câte le-au spus proorocii, nu se cădea oare ca Hristos să pătimească şi să intre întru mărirea Lui?”.

Deci noi ne întâlnim cu Hristos intrat „întru mărirea Lui”. Celor doi Mântuitorul le-a pus întrebarea: „Pentru ce sunteți trişti?”. Domnul Hristos nu vrea să stăm în întristare, ci vrea să fim în bucurie!

JERTFA MÎNTUITORULUI

Noi cam facem abstracție de faptul că avem Jertfa Mântuitorului ca ajutor şi pe Mântuitorul Cel ce S-a jertfit Îl avem ca ajutor. De multe ori au impresia mulți, şi dintre duhovnici, că trebuie să faci nu ştiu ce lucruri extraordinare ca să-ți ispăşeşti păcatele. Păi să ştiți că mulți îşi ispăşesc păcatele nu pentru că le dă cineva să facă nişte lucruri ca să-şi ispăşească păcatele, de multe ori îți dă Dumnezeu nişte canoane, îți dă nişte suferințe, nişte necazuri. Atunci de ce să-l mai îngreuiezi pe om? Mai vine cineva la mine şi zice: „Părinte, ce canon îmi dați?”. Şi îi zic: „Dar nu ți-a dat Dumnezeu canoane destule? Fă-le acelea pe care ți le-a dat Dumnezeu, primeşte-le pe acelea; ce să-ți mai dau?” Adică jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos este totdeauna pentru noi ajutătoare şi asta nu trebuie să uităm niciodată.

JUDECATĂ ŞI TRIBUNAL

Să ştiți că eu n-am fost niciodată la o judecată, nici din curiozitate. Nici în tribunal n-am intrat în toată viața mea, că am 72 de ani, din care 48 de ani de mănăstire. Era s-ajung odată, că mi-a furat unu’ un ceas de mână din sertarul mesei de la mine din chilie. M-am pomenit că numi mai găsesc ceasul şi vine cineva de la Miliție şi zice că trebuie să dau o declarație şi, după ce am dat declarația, miau zis: „Părinte, acum o să primiți citație, trebuie să vă duceți la judecată!”. Şiatunci am zis: „Măi frate, eu mai binei mai dau un ceas ăluia, decât să mă duc la judecată!”.

MAICA DOMNULUI

Maica Domnului a fost şi este locaş al dumnezeieştii Treimi. Aşa i-a spus îngerul când Preasfânta Fecioară a întrebat la Buna Vestire: „Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?”. Ea a auzit de la înger atunci: „Duhul Sfânt Se va pogorâ peste tine şi puterea Celui Preaânalt te va umbri; de aceea şi Sfântul care Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 34–35). Aici sunt cele trei persoane ale Sfintei Treimi care se unesc în Maica Domnului din clipa în care S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu prin umbrirea de sus a Tatălui şi prin lucrarea Sfântului Duh. Deci, „Duhul Sfânt Se va pogorâ peste tine şi puterea Celui Preaânalt te va umbri – deci e vorba de Duhul Sfânt şi de Tatăl – şi Sfântul care Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema”, e vorba de Dumnezeu Fiul. Deci Maica Domnului devine locaş al Preasfintei Treimi. Devenind locaş al Preasfintei Treimi, Maica Domnului poate să ne ajute să ni se

curățescă şi mintea noastră, ca să devenim locaşuri ale Preasfintei Treimi. Şi locaş al Preasfintei Treimi Maica Domnului este în veşnicie: „Curățeşte mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate şi o fă locaş înfrumusețat al Preasfintei Treimi". Numai dacă suntem locaşuri înfrumusețate ale Preasfintei Treimi, prin mijlocirea Maicii Domnului, putem să lăudăm mărirea şi mila cea nemăsurată a Maicii Domnului, noi, netrebnicii robii ei.

Maica Domnului şi acum este locaş al Preasfintei Treimi. Cum? Că doar L-a născut pe Domnul Hristos. Domnul Hristos S-a despărțit de ea. Da, S-a despărțit, aşa cum se desparte orice copil de mama lui, dar asta nu înseamnă că Domnul Hristos nu mai este undeva în Maica Domnului. Unde? În inima ei, că ea nu L-a purtat numai în pântecele ei, ci L-a purtat şi în inima ei pe Domnul Hristos. Şi de aceea Maica Domnului rămâne pentru veşnicie locaş al Preasfintei Treimi.

Maica Domnului e ca un rai. Când avem legătură cu Maica Domnului în conştiința noastră, în gândurile noastre, în simțirile noastre, e ca şi când am fi intrat în rai. E o bucurie de rai de-a fi în legătură sufletească cu Maica Domnului.

Pe Maica Domnului o numim „rai cuvântător", „rai de taină". Bucuria din legătura cu Maica Domnului este o trăire a raiului.

Mi-aduc aminte, a fost odată la noi la mănăstire o împrejurare mai grea şi mama a zis: „Apoi, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni". E ceva atât de înduioşător… Vedeți ce înseamnă inima de mamă? Nu te lasă niciodată. Te lasă alții, nu te vor, te ocolesc, te resping, te marginalizează, te împing, te asupresc. Aşa ceva nu poate face mama! Pot face străinii, dar cine are inimă de mamă, nu poate. „Apoi tu, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni…". Dacă mama cea pământească poate face aşa ceva, gândiți-vă la Maica Domnului! Maica Domnului să ne părăsească vreodată? Se poate cumva să ne părăsească Maica Domnului? Nu se poate! De ce nu se poate? Pentru că este mamă, pentru că are inimă de mamă. Noi zicem „Maica Domnului" ca şi când am zice un titlu. Or, noi trebuie să ştim că Maica Domnului este mamă. Şi nu este mamă numai pentru Domnul Hristos, este mamă pentru toți cei care vrem s-o avem de mamă. „Tu, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că ai unde veni". Apoi să ştiți că Maica Domnului zice tot aşa către noi!

Un părinte, Dumnezeu să-i ajute, poate unii îl cunoaşteți, Părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol, are un cuvânt în **Convorbiri Duhovniceşti**, anume: „Ceea ce poate Dumnezeu cu puterea, poate Maica Domnului cu rugăciunea". Maica Domnului poate să ne ajute prin rugăciunile ei să primim binefaceri de la Dumnezeu. Puterea ei este nemărginită, pentru că rugăciunea ei este puternică şi mijloceşte revărsare de putere din puterea Fiului ei şi Dumnezeului nostru.

Credincioşii doresc să ştie multe despre Maica Domnului şi până la urmă s-a ajuns şi la nişte plăsmuiri, nişte istorisiri despre Maica Domnului care vor să umple acest gol, însă în realitate golul acesta este mai mult decât se poate spune despre Maica Domnului, mai ales de către oameni necompetenți. De exemplu **Visul Maicii Domnului** e o carte apocrifă care vrea să spună ceva despre Maica Domnului, ceva ce nu e în gândirea autentic ortodoxă. Şi atunci suntem mai folosiți să avem în vedere puținele informații despre Maica Domnului, ceea ce este autentic în gândirea ortodoxă şi să ne mulțumim cu puținul acela. Şi puținul acela care îl găsim în Sfintele Evanghelii despre Maica Domnului de fapt ne spune mai mult despre Maica Domnului decât acel mult care până la urmă este mai mult o umplutură.

Au apărut şi nişte cărți cu viața Maicii Domnului care nu spun mare lucru. De ce? Pentru că Maica Domnului a fost smerită, despre Maica Domnului nu se poate spune mult. În **Scriptură** se spune puțin şi în altă parte, cei care spun despre Maica Domnului ceva, sau vor să spună ceva deosebit, nu sunt competenți. N-au cum să spună. De ce? Pentru că Maica Domnului fiind smerită, n-a vrut să fie pusă în atenția oamenilor. Dorința ei a fost ca Domnul Hristos să fie pus în atenția oamenilor. La nunta din Cana Galileii a zis către slujitorii de la nuntă: „Faceți ceea ce vă va spune El" (Ioan 2, 5). Deci „vă spun şi eu ceva, vă spun să faceți ce vă va spune El, nu să faceți ce vă spun eu. Eu nu vă spun, n-am eu rostul de a vă spune, ascultați-L pe El, pe Iisus". Şi aşa că Maica Domnului a fost smerită până la aşa măsură, încât ea nu a vorbit despre cele ale ei, despre mărețiile ei, despre naşterea ei mai presus de fire.

Acest cuvânt „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău" arată smerenia Maicii Domnului în fața voinței lui Dumnezeu, supunerea. Şi asta îmi aminteşte de un cuvânt al Părintelui Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, cuvântul că: „Noi avem mintea care discută cu Dumnezeu în loc să se supună fără discuție". Apoi Maica Domnului a avut mintea care s-a supus lui Dumnezeu fără discuție. „Fie mie după cuvântul tău".

Maica Domnului n-a făcut niciodată publicitate din alegerea ei, n-a făcut niciodată publicitate din ceea ce avea numai ea şi ceea ce trebuia să ştie ea şi nu alții, ea nu s-a afişat niciodată cu curăția ei, cu fecioria ei, nu s-a afişat niciodată cu alegerea ei, nu s-a afişat niciodată cu mărețiile ei reale, ci a trăit într-un anonimat, într-o retragere totală, într-o retragere în care nu s-a pus în evidență cu nimic şi nici măcar cu retragerea. Iată un exemplu al Maicii Domnului față de noi şi pe care-l avem în vedere, şi ar trebui să-l avem în vedere de câte ori vrem să ne punem în atenția altora, de câte ori vrem să ne înfigem în conştiința cuiva, căci în cazul acesta nu suntem pe calea Maicii Domnului.

„Faceți ceea ce vă va spune El" (Ioan 2, 5). Am putea zice că cuvântul acesta este un cuvânt veşnic şi cuvântul de îndrumare al Maicii Domnului, mesajul Maicii Domnului: „Faceți ce vă va spune El", pe El Îl vreau în lucrare, pe El Îl vreau în atenție, pe El, pe Fiul meu. „Faceți ceea ce vă va spune El" (Ioan 2, 5).

Mântuirea se face prin Dumnezeu. Noi degeaba vrem să facem nişte lucruri extraordinare. Ceea ce trebuie să facem noi este să ne lăsăm în mâinile lui Dumnezeu şi apoi lucrează Dumnezeu ca un Sfânt, cum ştie cu fiecare dintre noi, şi dacă vrea Dumnezeu să ne afirme ne afirmă, şi dacă nu vrea Dumnezeu să ne afirme degeaba vrem să ne afirmăm noi.

Asta înseamnă să urmăm exemplul Maicii Domnului, să fim smeriți, adică să fim fără veleități, şi mai ales fără veleități religioase. Nu zice nimeni că nu trebuie să ocupăm, ca creştini, locuri de frunte în societate, locuri de frunte în cultură, locuri de frunte chiar în conducerea oamenilor. Putem să avem astfel de locuri şi să dea Dumnezeu să fie cât mai mulți creştini la locuri de frunte şi la locuri din care să poată ajuta pe alții, dar lucrul de căpetenie pentru noi este să-I slujim lui Dumnezeu şi să ne ridice Dumnezeu acolo unde vrea El să fim. Aşa a făcut Maica Domnului. Maica Domnului parcă ar fi ştiut cuvântul Sfântului Isaac Sirul că: „Desăvârşirea este o prăpastie de smerenie".

În legătură cu cele întâmplate îndată după Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu închinarea magilor, cu închinarea păstorilor, în legătură cu închinarea păstorilor, ne spune Luca în Sfânta Evanghelie că Maica Domnului păstra toate în

inima ei. Cineva, şi cred că pe bună dreptate, spunea că Maica Domnului este adevăratul chip al Ortodoxiei. De ce? Pentru că a păstrat în inima ei cuvintele cele folositoare, cuvintele cele bune, le-a păstrat în inima ei. În măsura aceasta suntem ortodocşi, în măsura în care, ca şi Maica Domnului, păstrăm şi noi cuvintele cele sfinte în inima noastră.

Să ne gândim că Maica Domnului a trăit în tăcere, dar a spus şi cuvânt când a fost necesar să spună, de exemplu: „Vin nu au", a spus şi cuvânt atunci când a trebuit să spună cuvânt: „Faceți ceea ce vă va spune El", a spus cuvânt de rugăciune când a zis: „Măreşte suflete al meu pe Domnul".

Deci Maica Domnului a şi vorbit, nu numai a tăcut. Noi deducem că îşi ducea viața în tăcere prin faptul că Sfinții Evanghelişti ne spun puține cuvinte ale Maicii Domnului. Maica Domnului a spus cuvânt şi atunci când a zis: „Iată, tatăl Tău şi eu îngrijorați Te căutăm", cuvânt să zicem aşa de nemulțumire, un cuvânt de nelinişte şi totuşi l-a spus. A trebuit spus şi l-a spus. Aşa că dacă învățăm să tăcem, să învățăm să tăcem mai mult când trebuie să tăcem, nu să nu vorbim.

Mă gândesc că ar trebui să se gândească mulți dintre credincioşii noştri, şi mai ales femeile, ar trebui să se gândească mereu la exemplul Maicii Domnului şi când e vorba de îmbrăcăminte, de felul cum se îmbracă. Adică să aibă o cuviință în îmbrăcăminte gândindu-se şi la Maica Domnului.

Care trebuie să fie raportul nostru cu sectele evanghelice? Avem dreptul să fim pasivi, fie cler fie laici?

E greu de spus. Cred că ceea ce trebuie să facem noi în raport cu ei ar fi aceea să avem un ascendent moral, să ne recomande viața noastră mai mult decât pe ei. Asta ar fi prima biruință. În al doilea rând putem să-i ocolim, nu ostentativ, dar să nu ne prea facem vorbă cu ei, pentru că să ştiți că de multe ori influențele acestea, chiar dacă nu doboară, în orice caz clatină, şi nu sunt toți destul de întăriți ca să poată să facă față. Episcopul de la Vâlcea, care a fost, P.S. Iosif Gafton, a fost cândva la noi la mănăstire, şi el şi un frate de-al lui au fost studenți în teologie. Şi au venit la vorbă acasă despre ce spun sectarii despre Maica Domnului. Şi a zis că tatăl lor care era preot nu i-a lăsat să vorbească aşa ceva în casa lui. Adică îşi dădea seama totuşi că noi nu discutăm despre Maica Domnului, ci noi o cinstim pe Maica Domnului.

Se zice că un copil îşi căuta mama. „Nu ați văzut pe mama?" – întreba copilul. Şi cineva îi spune: „Mă copile, am văzut o femeie, a trecut adineaori pe aici". Dar zice copilul: „Eu nu caut o femeie, eu o caut pe mama". Nici mamele noastre nu sunt o femeie ca toate femeile, ci sunt unice față de celelalte femei. Deci Maica Domnului, dacă îngerul a spus: „Binecuvântată eşti tu între femei", nu mai avem noi alt cuvânt să spunem că Maica Domnului a fost o femeie ca toate femeile, pentru că nu a fost o femeie ca toate femeile.

Înainte cu mai mulți ani, ştiu eu, vreo şapte, am citit o carte intitulată **Faceţi ceea ce vă va spune El** (cuvinte spuse de Maica Domnului la Nunta din Cana Galileii). Autorul acestei cărți pune o problemă pe care mi-am pus-o şi eu cu mai mult timp în urmă: că oamenii de astăzi sunt mai puțin cinstitori ai Maicii Domnului şi se întreba din ce cauză. Şi răspunsul, care mi-a plăcut foarte mult, era acesta: „Creştinismul nostru este un creştinism de idei", fiți atenți ce frumos urmează, „şi ideile n-au mamă". Dacă Îl avem pe Domnul Hristos în cinstea cuvenită, dacă pentru noi Domnul Hristos este o

realitate, nu putem să nu fim cinstitori şi ai Maicii Lui. Iar dacă pentru noi Domnul Hristos este o idee, n-avem atunci pentru ce să-I cinstim mama, pentru că ideile n-au mamă. Extraordinar de frumos prezentată chestiunea!

Cred că Maica Domnului va fi bună şi cu necinstitorii ei, sau, în orice caz, va fi bună cu cei care nu o cinstesc pur şi simplu, nu că au ceva împotriva Maicii Domnului, pentru că Maica Domnului e bună şi o să-i înţeleagă şi pe cei care sunt cuprinşi de neputinţa aceasta a mândriei sau de păcate care nu-i lasă să înţeleagă lucrurile aşa cum sunt, pentru că nu se lasă conduşi de Biserică. Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că: „În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă". Aşa că Maica Domnului o să-i înţeleagă pe cei care au avut minte strâmbă, iar noi dorim ca oamenii să aibă măcar bucuria pe care o avem noi din faptul că suntem cinstitori ai Maicii Domnului.

Nu există Ortodoxie fără Maica Domnului.

MAMA

Performanţa firii este totuşi situaţia de mamă.

Numai Dumnezeu ştie dacă cineva, să zicem aşa, tată fiind, poate să fie şi mamă. Adică dacă poate avea inimă de mamă, tată fiind, bărbat fiind. Nu ştim.

MĂNĂSTIREA

Când eram eu copil, era o întrebare de inteligenţă: „Ce-i între cer şi pământ?". Scormoneau oamenii prin minte: caierul, Luna, Soarele, stelele... ce le venea în gând. Şi zicea cel care punea întrebarea: între cer şi pământ este „şi". Bineânţeles, râdeau de vorbele acestea... Eu aş zice acum, după ce mi-a venit şi mie mai multă minte, că s-ar putea zice foarte frumos şi foarte adevărat, că între cer şi pământ este mănăstirea. Nu-i nici în cer, nu-i nici pe pământ, ci undeva între cer şi pământ. Trebuie să trăim în aşa fel în mănăstire, încât să fim între cer şi pământ. Să fim spre cer.

Mie-mi place să spun despre mănăstire că este „tinda raiului", „casa lui Dumnezeu", „poarta cerului", şi „locul împlinirilor". Este „tinda raiului" în înţelesul că este mai aproape de rai. E mai aproape de cer decât de pământ. Dacă o mănăstire e mai aproape de pământ decât de cer, nu este în rosturile ei.

Călugării dintr-o mănăstire trebuie să fie candidaţi la rai. Nu numai călugării, ci toţi credincioşii trebuie să fie candidaţi la rai. Numai că cei care duc o viaţă obişnuită şi cu îndatoririle sociale câte sunt şi cu îndatoririle de familie, nu pot să realizeze libertatea aceasta de a se gândi atât de mult la rai, cum se gândesc călugării, dar toţi suntem chemaţi la desăvârşirea creştină. Toţi trebuie să năzuim în ţara lui Leru-i Ler un colţ de cer, cum zice Nichifor Crainic:

„În ţara lui Leru-i ler

Năzuiesc spre-un colț de cer”.

Fiecare dintre noi trebuie să avem în vedere cerul, numai că deosebirea dintre cei care nu sunt călugări şi cei care sunt călugări este următoarea: cei care nu sunt călugări pot trăi pe pământ cu gândul la cer, le ajunge atâta, pe când cei care sunt în mănăstire ar trebui să trăiască pe pământ ca şi în cer. Şi dacă fac lucrul acesta şi se silesc să-l facă şi ştiu cum să se angajeze în lucrarea aceasta, nu se poate să nu se simtă mai aproape de rai, în „tinda raiului”.

Ai mei de acasă când le spuneam de un părinte de la noi de la mănăstire că îi bun, ziceau că: „Bun să şi fie; şi dacă nu-i bun, n-are treabă să stea acolo”.

Într-o mănăstire trebuie să se întâmple minuni. Nu minuni cum aşteaptă oamenii în general, ci minuni cum aşteaptă şi vrea să le facă Dumnezeu pentru cei care sunt între cer şi pământ, şi anume minunea schimbării spre bine, minunea realizării unui om mai presus de obişnuit, mai presus de oamenii cei care trăiesc în lumea aceasta.

Mănăstirea noastră e o mănăstire comodă. Dacă nu poți trăi în Mănăstire la Sâmbăta, poți să nu te mai duci la nici o mănăstire!

MERSUL LA BISERICĂ

Într-o zi au bătut la uşa chiliei mele doi tineri căsătoriți. Mi-au adus un pomelnic şi mi-au cerut să le fac o rugăciune. Am intrat în vorbă cu ei şi, aşa cum mi-am statornicit eu o rânduială, i-am întrebat dacă merg la biserică. Şi atunci ei mi-au răspuns: „Nu suntem aşa de bătrâni ca să mergem la biserică”. Şi atunci am zis: „Doamne, înmulțeşte bătrânii!”.

Eu nu stau de vorbă la spovedit cu cineva care nu merge la biserică. Nu am ce vorbi. Ce să-i spun? Sunt unii care spun că nu au mai fost la biserică de ani de zile, sau că au fost anul trecut la Paşti. Celor care spun că au fost la Paşti le zic: „Ştii de ce e aşa multă lume la Paşti la biserică? Că sunt şi din cei ca tine, care merg numai odată pe an la slujbă”. După aceea sunt unii care zic – când îl întreb dacă merge la biserică – „Da”. Şi m-am prins că unii nu merg la biserică la slujbă, ci intră în biserică şi aprind o lumânare. Şi acum îi întreb: „Dar la slujbă, stai la slujbă, cât stai la slujbă?” Şi zice: „Părinte, mă duc şi aprind o lumânare”. Şi zic eu: „Şi o pui să stea în locul tău şi ea stă de fapt în locul ei”.

Acelora care nu merg la biserică eu de fapt le spun ce înseamnă să nu mergi la biserică şi ce înseamnă să mergi la biserică. Şi anume, ce înseamnă să mergi la biserică? Înseamnă să mergi în cerul cel de pe pământ, înseamnă să-i închipuieşti pe Heruvimi, să aduci întreit sfântă cântare lui Dumnezeu, să cânți împreună cu îngerii „Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot”, să aduci laudă lui Dumnezeu, să cinsteşti pe Maica Domnului, să cinsteşti pe sfinți, înseamnă să asculți cuvântul lui Dumnezeu, cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos care e mai veşnic decât cerul şi pământul, înseamnă să primeşti binecuvântări de la sfintele slujbe prin mijlocire preoțească de la Însuşi Domnul Hristos. Şi la urmă zic: uite, toate acestea tu nu le primeşti, tu nu le ai, pentru că nu mergi la biserică, toate acestea le ocoleşti. Omul nu are conştiința că de fapt toate lucrurile acestea se întâmplă, ci zice că nu s-a dus la biserică şi atâta tot.

Nu se mai gândeşte ce înseamnă să te duci şi ce înseamnă să nu te duci la biserică. Şi eu le spun: două ore pentru Dumnezeu, pentru cineva care crede în Dumnezeu, nu e prea mult. Două ore pentru Dumnezeu, într-o săptămână, să stai înaintea lui Dumnezeu, să ai conştiința că acum eşti în fața lui Dumnezeu.

Eu am un program de angajare în viața religioasă şi programul începe cu frecvența la biserică. Adică să te duci la biserică în duminici şi sărbători, sau cel puțin în duminici, la Sfânta Liturghie. Fără aceasta nici nu poți să consideri că cineva are o viață religioasă autentică. Unii zic: „Părinte, e drept că nu mă duc la biserică, dar să ştiți că eu totdeauna ascult la radio sau privesc la televizor slujba". Şi cum o asculți, trântit pe pat, pe fotoliu? „Stau în genunchi şi în picioare, părinte". Nu te uiți la slujbă ca şi când te-ai uita la meci, poate la meci te uiți cu mai mult interes. Aşa că oamenii aceştia sunt superficiali.

Mi-a spus unul când am întrebat: „Ce faci tu când ar trebui să mergi la biserică şi nu mergi la biserică? Ce faci acasă?". Şi a răspuns: „Mă uit la televizor". Eu nu-s împotriva televizorului, dar sunt împotriva acelora care nu-şi împlinesc datoriile şi-şi fac vreme totuşi să se uite la televizor. Şi atunci am zis către el: „Ştii ce înseamnă asta? Asta înseamnă că Îl ai pe Dumnezeu în spate şi televizorul în față. Du-te de acuma încolo şi schimbă-le. Pune pe Dumnezeu în față şi televizorul în spate".

Să ştiți că eu pe aceia care nu merg la biserică nici nu-i socotesc oameni credincioşi. La păgâni îi număr! Cum poți să zici că eşti om credincios dacă nu mergi la biserică, unde-i cerul cel de pe pământ? Că biserica-i cerul cel de pe pământ. Cum să zici că eşti om credincios dacă nu te duci în „âmpărăția lui Dumnezeu"? Pentru că Sfânta Liturghie este împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Cum poți să zici că eşti credincios dacă nu-i închipui pe Heruvimi cântând întreit sfântă cântare în biserică? Cum poți să zici că eşti credincios dacă nu zici împreună cu îngerii: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot?

METANOIA

Din măreția Mântuitorului nostru Iisus Hristos, din schimbările Lui la față, înțelegem în măsura în care şi noi ne schimbăm la față, şi noi ne transfigurăm. Dacă nu ne transfigurăm noi înşine nu putem înțelege ceva din transfigurarea Mântuitorului. La slujba de la sărbătoarea Schimbării la Față este o alcătuire care zice aşa: „Munte înalt având noi inima curățită de patimi, să vedem schimbarea la față a lui Hristos care luminează mintea noastră". Care e condiția ca Domnul Hristos să Se transfigureze în noi? Condiția este să avem în noi un munte în care Domnul Hristos să poată apărea schimbat la față, transfigurat. Care este de fapt muntele cel înalt din conştiința noastră? Este, spune Biserica, „inima curățită de patimi", căci Dumnezeu Se descoperă inimii curățită de patimi.

MILOSTENIA

Cine nu face milostenie pentru că nu vrea s-o facă, acela nu se poate mântui.

Este bine să facem cât mai mult şi în mod cât mai susținut binele de care suntem în stare. Nu înseamnă că dacă nu putem face tot ce ni se cere, să renunțăm şi la ceea ce putem face, la cele pe care suntem în stare să le împlinim. În **Pateric** se spune că i s-a vorbit unui părinte despre o desfrânată care făcea milostenii şi cu cât îşi înmulțea desfrânarea, pe atât adăuga şi milostenie. Cuviosul a spus despre acea desfrânată că nu va rămâne până în sfârşit în păcatul ei. Ceva asemănător se poate spune şi despre cei ce fac unele fapte bune, dar care n-au ajuns şi la puterea de a ierta pe cei care le greşesc. În orice caz, nimeni să nu se bizuie pe ce face, ci să se silească să împlinească şi cele cu care este dator. „Pe acestea se cădea să le faceți, iar pe acelea să nu le lăsați." (Matei 23, 23)

Milostenia călugărului este bunătatea lui şi rugăciunea, ca expresie a bunătății lui.

MÎINILE

Zice Domnul Hristos: „Pe bolnavi mâinileşi vor pune şi bine le va fi" (ân alte traduceri: „şi se vor face sănătoşi"). E vorba nu de puterea de însănătoşire, pentru că nu mulți au această putere, e vorba de o mângâiere. Cu mâinile, nu numai înzdrăvenim, nu numai ajutăm; chiar dacă nu înzdrăvenim, ajutăm pe oameni, ajutăm pe bolnavi, îi ajutăm ca să se simtă mai bine „şi bine le va fi". Cu mâinile mângâiem, mâinile sunt date de Dumnezeu ca să avem noi mâinile lui Dumnezeu!

Am citit cândva, undeva, o istorisire despre un doctor, un doctor care a fost misionar prin Africa – Albert Schweitzer se numea. Acesta era doctor şi africanii se bucurau de ajutorul pe carel dădea el ca doctor. Întro împrejurare ca aceasta, cineva a spus: „Tu ai mâinile lui Dumnezeu!". Ce bine ar fi să avem şi noi mâinile lui Dumnezeu, să facem ceva pentru aproapele nostru, să-l mângâiem, să-l ajutăm, să intervenim cu puterile noastre spre ajutorarea lui! Şiatunci am avea mâinile lui Dumnezeu şi „pe bolnavi mâinileşi vor pune şi bine le va fi". Chiar dacă nu se vor face sănătoşi, va fi un spor de bucurie, va fi un spor de ajutor, va fi un spor de linişte sufletească.

MÎNIA

Sfântul Ioan Casian zice că nu avem voie să ne mâniem nici pentru pricini drepte nici pentru nedrepte, pentru că mânia întunecă mintea. Aşa cum beția întunecă mintea, tot aşa şi mânia întunecă mintea. Când eşti gâlcevitor, când eşti pornit, nu te mai gândeşti la ce ar trebui să te gândeşti, ci ai un fel de întunecare de minte. Şi face o comparație Sfântul Ioan Casian spunând că aşa cum dacă îți pui pe ochi o foiță de plumb sau de aur, e tot atâta, că tot nu vezi, tot aşa şi când te mânii şi pentru pricini drepte şi pentru pricini nedrepte, tot nu-i bine, pentru că nu ai limpezime de minte. Şi soluția lui când e vorba despre mânie este aceasta: să nu te mânii nici pentru pricini drepte, nici pentru pricini nedrepte. De altfel, dacă dizolvi pricinile mâniei, la mânie nu mai ajungi. În **Antologia Sanscrită** se spune: „Mânia în oamenii cei buni se naşte moartă, se topeşte. În cei cuminți un ceas trăieşte. În semidoct trăieşte lung: cinci ani în proştii cei din gloată, iar în mişei viața toată".

Mânia de fapt are multe chipuri, are multe manifestări. Sfântul Ioan Scărarul, scriind despre mânie în cartea sa numită **Scara**, zice aşa: Să legăm mânia cu lanțurile

blândeții, s-o lovim cu îndelungă-răbdarea, s-o aducem în fața minții la judecată şi la cercetare şi să zicem: Spune-ne nouă, patimă nebună şi neruşinată, cine este tatăl tău, cum se numeşte mama ta, care sunt fiii tăi, cine ți se împotriveşte şi cine te nimiceşte cu totul?. Şi mânia răspunde: Tatăl meu este îngâmfarea – adică mândria, de obicei mânia e legată cu mândria; Sfântul Marcu Ascetul în scrierea sa „Epistola către Nicolae Monahul" pe care o găsim în **Filocalie** în volumul I, spune că: „Copacul mâniei este udat la rădăcină cu apa puturoasă a mândriei"; deci totdeauna între mândrie şi mânie este o legătură; bineânțeles că poate să aibă şi alte pricini mânia, o să vedem îndată ce mai spune Sfântul Ioan Scărarul: zice – şi mame am mai multe: iubirea de avere, iubirea de plăcere, uneori patima desfrânării şi alteori patima îmbuibării".

Trebuie să ne fie ruşine când suntem porniți spre mânie. În vremea noastră se foloseşte o expresie care vrea să îndulcească lucrurile, şi anume, nu se spune despre cineva că e rău sau mânios, ci de obicei se spune că-i nervos. Să ştiți că cei vechi nu ştiau de nervozitate, ci ştiau numai de mânie şi de răutate.

MÎNTUIREA

Cum poate un om din societatea de astăzi să urce pe scara spre mântuire?

Cum au urcat toți oamenii care s-au mântuit! Nu există o „societate de astăzi", fiecare a trăit societatea contemporană cu el ca „societatea de astăzi". Mântuirea ne-o dă Domnul Hristos şi se realizează în legătură cu Domnul Hristos. Mântuirea este un lucru care se poate realiza în toate generațiile de oameni, neexistând o excepție pentru o anumită generație. Generația noastră se mântuieşte cum s-au mântuit toate generațiile dinaintea noastră şi cum se vor mântui generațiile de după noi: prin Hristos, prin asemănarea cu Hristos, prin înnoirea minții, prin neasemănarea cu chipul acestui veac.

Să ştiți că noi greşim de multe ori crezând că mântuirea e la moarte. Nu-i devărat. Mântuirea e în viață. Omul ştie. Aşa cum ştii dacă eşti sănătos sau dacă eşti bolnav, tot aşa ştii dacă eşti mântuit sau nu eşti mântuit.

Nu se mântuiesc călugării făcând cele ale mirenilor şi nici mirenii făcând cele ale călugărilor. Adică nu se mântuiesc călugării având familie, avere personală, independență. Nu se mântuiesc nici mirenii aşa cum se mântuiesc călugării, adică renunțând la cele ce sunt datori să le împlinească prin specificul lor şi prin binecuvântarea Sfintei Biserici, care le împărtăşeşte Sfânta Taină a Cununiei.

Personal cred că Dumnezeu va mântui mult mai mulți oameni decât credem noi că se mântuiesc.

MULȚUMIRE

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile.

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru Sfânta Evanghelie,

Pentru sfintele slujbe,

Pentru Sfânta Biserică,

Pentru Sfânta Preoție,

Pentru Sfânta Liturghie,

Pentru bucuria de a fi în legătură cu Maica Domnului.

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile Bisericii,

Să mulțumim lui Dumnezeu că ne putem întâlni în fața Lui în Sfânta Biserică,

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru Sfânta Evanghelie care-i izvor de bucurie şi de nădejde,

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru slujbele noastre,

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru şuvoiul acesta de bucurie, de nădejde, de dar de la Dumnezeu, pe care Îl revarsă Dumnezeu în sfintele slujbe.

MUNCA

Am găsit undeva o expresie care mi-a plăcut foarte mult, întro carte de predici a Părintelui Episcop Vasile Coman de la Oradea, Dumnezeu să-l odihnească. El zicea că: „Munca e rugăciunea mâinilor". E foarte, foarte frumos: „munca este rugăciunea mâinilor".

Sfântul Antonie cel Mare a primit îndrumarea aceasta: să împletească rugăciunea cu munca. Nu i sa spus câtă rugăciune să facă, nu i sa spus câtă muncă să presteze, dar i sa spus să nu se bazeze numai pe rugăciune şi să nu se bazeze numai pe muncă, ci să împletească munca cu rugăciunea. Aceasta este, de fapt, directiva esențială din **Pateric**. Să nu te ții numai de muncă, ci, cel mai bine, este să faci şi din muncă o rugăciune. Am zis că munca este rugăciunea mâinilor. Să îi dai valoare de mântuire, valoare aducătoare de mântuire muncii pe care o prestezi, pe care şi prin care te disciplinezi lăuntric.

La mine vin oameni la spovedit şi îi întreb dacă se roagă dimineața şi seara, şi-mi zic: „Părinte, dimineațas grăbit şi searas ostenit". Şi aşa este, e o realitate. De ce? Pentru că omul nu găseşte timp, nu îşi proporționează lucrurile în aşa fel încât să aibă timp şi pentru Dumnezeu. E adevărat că sunt oameni care nu pot săşi găsească timp, de exemplu oamenii de la țară, care lucrează toată ziua, de dimineața până seara, cum se zice, ziluminā. Sigur că nu se mai pot angaja la rugăciune cu un program mai întins şi cu citiri din cărțile de rugăciuni şi nu putem avea pretenția săşi facă un program asemănător cu al călugărilor. Însă altceva putem să facem, şi anume, săi îndemnăm ca lucrul pe carel fac, munca pe care o prestează, să o facă cu gândul la Dumnezeu şi să le fie ca un fel de rugăciune.

În **Filocalie**, în volumul I, este o scriere a Sfântului Ioan Casian intitulată: „Despre cele opt gânduri ale răutăţii” şi acolo, în al şaselea cuvânt, „Despre trândăvie”, se spune că cineva care munceşte, de obicei e luptat de un singur drac, pe când cei care nu muncesc, sunt luptaţi de o mulţime nenumărată de draci şi că e mai uşor să te lupţi cu unul decât cu mulţi.

Mie cam ruşine când dau mâna cu un om cu mâinile bătătorite, că n-am şi eu mâinile bătătorite, că tare miaş dori aşa ceva. Adică miaş dori să fiu, să mă pot încadra întro muncă din aceasta, care face bătături. Mai glumesc eu câteodată şi zic că bătăturile mele sunt la minte.

MUZICA

Ce părere aveţi de muzică, de teatru?

În ceea ce priveşte muzica, noi trăim într-o societate în care muzica are ponderea ei. Păcat că oamenii în general nu sunt foarte doritori de a cânta ei înşişi, cel mult ascultă muzica la casetofon, la radio, la televizor, muzica cântată de alţii. Mai demult era o angajare a oamenilor, în general, pentru muzică. Nu mă gândesc numai la cei care erau angajaţi într-un cor, ci la cei care erau gata tot timpul să fredoneze ceva, să cânte ceva, eventual să cânte la un instrument muzical, să interpreteze o cântare, o melodie, cântând el însuşi vocal şi parcă în tinereţea mea era mai multă preocupare de a face muzică, nu numai de a asculta muzică. Şi atunci, trăind într-o societate în care oamenilor li se oferă după preocupările care sunt, îmi pare rău că se neglijează anumite lucruri pentru că nu mai sunt la modă. Ei, aş vrea să se cânte muzică din toate domeniile, sunt foarte frumoase canţonetele italiene, sunt foarte frumoase melodiile spaniole, sunt foarte frumoase melodiile cântate de francezi. Dar aş vrea să fie un amestec aşa şi o preocupare de muzică bună de tot felul, de la toate popoarele care ne cunoaştem şi care au valori muzicale. Când eram eu foarte tânăr se câta foarte mult Tino Rosi. Şi acum aşa mult îmi place Tino Rosi! Mi-aduc aminte de tinereţea mea şi îmi plăcea şi atunci foarte mult. Sau acum, de exemplu, muzica de operă care-i frumoasă şi e bine să se cânte. Pavaroti, de pildă, Domingo, muzică frumoasă. Am impresia că nu-i destulă preocupare de muzică din asta constructivă, adică elevată.
Câteodată deschid aparatul de radio şi nimeresc la câte o muzică şi mă gândesc… asta-i muzică? Oare asta poate fi socotită muzică? Nu cred că-i o muzică, e ceva ce eu n-aş mai asculta şi a doua oară. Dar sunt lucruri pe care le-aş asculta de mai multe ori, şi a treia oară şi a zecea oară; şi muzică populară, şi muzică cultă şi muzică uşoară, muzică simfonică; mie-mi place muzica, n-am vreme de muzică, dar îmi place foarte mult.

Citeam despre Johann Sebastian Bach, într-o lucrare numită **Martori creştini**, că este considerat al cincilea evanghelist pentru mulţimea gândurilor sfinte din Evanghelie pe care le prezintă în muzica sa (Oratoriile de Crăciun şi de Paşti, Cantatele şi Coralele sunt cu iz duhovnicesc şi cu afirmaţii din Evanghelie). Tot ce putem acumula noi frumos din muzică, literatură, nu numai din Evanghelie, ne zideşte. Este atâta literatură bună, frumoasă, care ne zideşte, care ne împodobeşte mintea, fie că e vorba de poezii, fie că e vorba de schiţe, de nuvele, de romane, lucruri care sunt bune, pe care le citeşti şi care contribuie la formarea noastră duhovnicească!

NAŞII

Părinte Teofil, cum se aleg naşii şi ce rol au ei?

Naşii în general se aleg... Hai să zicem altfel. Naşii în general nu se aleg, ci se oferă, se oferă în sensul acesta că dacă părinții au fost cununați de nişte naşi, fiii de obicei sunt cununați de fiii naşilor. Aşa se obişnuieşte şi e bine când e aşa. Când nu poate fi aşa sau când s-ar găsi altă modalitate, atunci trebuie neapărat să fie o înțelegere ca nu cumva să fie cineva supărat că părăseşti „naşii de pe curte”, cum se zice pe la noi pe la țară. În cazul când naşii n-ar vrea să fie naşi, adică fiii naşilor, atunci e altceva. Dar dacă ei vor să fie şi pot să fie, în cazul acesta e bine să ții seama de naşi, să ai respect față de naşii părinților, ca să ai şi tu în continuare naşii tăi în raport cu cei ai părinților. Dacă nu e aşa, şi nu e nici o supărare că nu e aşa, atunci naşii ți-i alegi tot aşa: după simpatia pe care o ai față de ei, după viața morală pe care o duc, după ceea ce reprezintă ei din punct de vedere religios. Pentru că chestiunea naşilor este o chestiune care ține de credință, de religie.

NEBUNIA ÎNTRU HRISTOS

Care sunt adevărații nebuni pentru Hristos? Ce e nebunia pentru Hristos?

În general creştinii erau socotiți un fel de nebuni de către păgâni şi a fi creştin însemna după ei a fi nebun. Nu există o metodă de nebuneală pentru Hristos. De exemplu, pe aici pe la noi am cunoscut unul care zicea despre el că e nebun pentru Hristos, apăi eu cred că acela era chiar nebun de cum se cade. Te întâlneai cu el şi-ți trântea câte o vorbă aşa, pe care Domnul Hristos cred că n-o putea binecuvânta. Şi atunci nu e vorba de o metodă să devii nebun pentru Hristos, chiar dacă Biserica noastră are, pe Sfântul Simeon cel Nebun pentru Hristos şi pe ucenicul său în cinstire, noi credem că a fi nebun pentru Hristos înseamnă a fi dezaprobat de oamenii care nu cred în Hristos.

Credeți că ar exista nebuni întru Hristos în contemporaneitate?

Eu să ştiți că n-am pus niciodată temei pentru un nebun întru Hristos. Vreau să urmez unui înțelept întru Hristos, nu unui nebun, chiar dacă-i pentru Hristos. Nu-mi place stilul ăsta de a-I sluji lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel – dacă într-adevăr există un stil, dacă nu-i într-adevăr o nebunie reală, că s-ar putea întâmpla şi aşa – vorbeşte de o nebunie pentru Hristos, dar în înțelesul că cel care este nebun pentru Hristos, împlineşte poruncile lui Dumnezeu fără să se gândească ce consecințe are aceasta pentru cei care nu cred şi pentru cei care disprețuiesc împlinirea poruncilor lui Dumnezeu şi pe care l-am socoti nebun. De exemplu, eu o dată am pățit o treabă: eram elev de liceu la Timişoara şi aveam un profesor care ținea la mine şi când o aflat că vreau să merg la Teologie, a zis: „Ce mă, eşti nebun?”. Eu cred că n-am fost nebun, dar pentru el atunci am fost nebun. Deci el nu m-a urmat pe mine, pe nebunul de mine, ci zicea că eu sunt nebun. Eu mi-am văzut de treabă şi mi-am văzut de „nebunie”, dacă asta era nebunie, dar eu n-am considerat că-i nebunie. Şi n-am făcut niciodată lucruri prin care să se arate că sunt nebun. Am vrut să fiu înțelept, pentru că Dumnezeu binecuvintează înțelepciunea şi nu nebunia.

NEOISIHASMUL

Neoisihasmul este o bucurie prin existenţa lui. El face pentru mulţi ceea ce a făcut Părintele Arsenie pentru mine: pune în atenţie preocupările isihaste tradiţionale, la măsurile omului modern. Chiar dacă isihasmul din vremea noastră nu-i identic cu isihasmul tradiţional, despre care noi ştim doar din cărţi, nu şi din experienţa celor angajaţi în lucrarea isihastă, moştenită de la înaintaşi – pentru că aşa ceva, trebuie să recunoaştem că nu există – el, isihasmul modern, are meritul că atrage atenţia asupra angajării în rugăciune, prin rugăciunea de toată vremea.

Neoisihasmul n-ar putea să fie înlocuit cu altceva, cel puţin deocamdată.

Cei îngrijoraţi de amestecuri străine de Ortodoxie, în lucrarea de înmulţire a rugăciunii propusă şi susţinută de isihaşti, de neoisihaşti, aşa cum sunt ei, ar trebui să se gândească la împrejurarea aceea, istorisită în Sfânta Evanghelie, anume că, Apostolul Ioan l-a informat pe Iisus că a văzut pe unul izgonind demoni, în numele Lui, şi că l-a oprit pentru că nu merge împreună cu ucenicii după Iisus. Atunci Domnul i-a spus: „Nu-l opriţi, că nu e nimeni care făcând minuni în numele Meu, să poată degrabă, după aceea, să Mă grăiască de rău. Cine nu este împotriva noastră, este pentru noi" (Marcu 9, 38–40). În împrejurarea că i-ar veni cuiva în minte că „Neoisihasmul este o anomalie", ar fi cazul să ia seama la cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Filipeni, unde citim: „Unii, negreşit, vestesc pe Hristos din pizmă şi din duh de ceartă; alţii, însă, din bunăvoinţă. Unii o fac din iubire ştiind că stau aici (ân închisoare), pentru apărarea Evangheliei; ceilalţi însă, din zavistie, vestesc pe Hristos, nu cu gânduri curate, socotind să îmi căşuneze suferinţă în legăturile mele. Dar ce este? Nimic altceva, decât că, în tot chipul, fie din cuvânt de făţărnicie, fie din cuvânt de adevăr, Hristos se propovăduieşte, şi întru aceasta mă bucur. Şi mereu mă voi bucura" (Filipeni 1, 15–18). Aşa e şi cu neoisihasmul. Va fi având el unele deviaţii, dar în principal face lucru de folos, face lucru de înmulţire a rugăciunii şi a îmbunătăţirii sufleteşti, prin rugăciunea îndesită.

Amestecurile străine de gândirea creştină şi de gândirea ortodoxă, în gândirea şi practica neoisihastă, nu sunt esenţiale, ci esenţială este practica isihastă, adică rugăciunea de toată vremea, ce se face în completarea rânduielilor liturgice ale Bisericii, şi, uneori, chiar în paralel cu acestea. Părintele Arsenie îmi spunea că duhovnicul lui de la Sfântul Munte (cred că era vorba de Părintele Arhimandrit Antipa Dinescu) spunea rugăciunea minţii în timpul celor şapte laude, dar era atent şi la cele ce se citeau la strană şi intervenea când apărea vreo greşeală, vreo abatere de la text.

N-am fost şi nu sunt de acord cu asociaţii de isihaşti sau cu asociaţii pentru isihasm, cum e cea de la Sibiu, cu filiala ei de la Făgăraş. La Făgăraş, cel puţin nu se face nimic altceva în cadrul asociaţiei pentru isihasm, decât că se ţin nişte conferinţe.

Mărturisesc că nu-mi plac expresiile ca „medicină isihastă", „psihanaliză isihastă" etc., nici nu m-am gândit vreodată că pentru înaintarea în viaţa duhovnicească e nevoie de „pâine harică". Eventual, pâine harică ar putea fi socotită anafora sau pâinea binecuvântată în cadrul litiei. De pâine harică, în înţelesul de pâine coaptă la soare, n-am auzit decât de la Părintele Ghelasie (de la Frăsinei) şi de la adepţii lui.

E foarte greu de spus dacă există un neoisihasm românesc, şi dacă există, e greu de spus unde există, cum se realizează, care sunt metodele şi, în sfârşit, care sunt rezultatele şi asta ar fi lucrul cel mai de căpetenie.

NEPĂTIMIREA

Nepătimirea este o stare superioară. Ştiţi ce spune Sfântul Ioan Scărarul despre nepătimire? Spune că este învierea sufletului înainte de învierea cea de obşte a trupului şi mai spune că nepătimirea este cerul cel de pe pământ.

Nepătimirea are nişte semne după care o putem cunoaşte. Să ne gândim la următorul cuvânt din **Pateric**: Se spune că la un părinte s-a dus o fecioară care i-a spus aşa: „Am învăţat Vechiul şi Noul Testament pe de rost". „Şi?" „Şase zile postesc şi a şaptea dezleg". Şi l-a întrebat pe părintele ce mai trebuie să facă, gândindu-se că, cu ceea ce a realizat până acum, a făcut mult. Şi părintele a întrebat-o aşa: „Ţi s-a făcut ocara ca cinstea?". Ea a zis: „Nu". „Ţi s-a făcut lipsa ca îndestularea?". Ea zis: „Nu". „Ţi s-a făcut paguba ca şi câştigul?". Ea a zis: „Nu". Şi atunci părintele a zis: „Du-te şi pune început bun, căci cu ceea ce ai făcut încă nimic n-ai făcut".

Despre un părinte din **Pateric** se spunea că din multa bunătate nici nu mai ştia ce-i răutatea. Nu mai presupunea răutatea. Nu se mai gândea la nimic rău, din multa lui bunătate. Noi avem o altă stare sufletească. Noi din multa răutate, de multe ori, nu mai putem presupune bunătatea. Amestecăm nişte lucruri rele şi în lucrurile bune.

Cum putem ajunge nepătimitori? Cum putem să ne curăţim de patimi? Răspunsul cel dintâi este acesta: de patimi ne curăţim când ocolim pricinile patimilor. Adică degeaba vrem noi să scăpăm de patimi, dacă mergem acolo unde sunt ispite, unde sunt tentaţii pentru păcate. Mulţi mărturisesc la spovedanie că le vin tot felul de imagini necurate în minte. De ce? Pentru că au trăit în ele, sau pentru că trăiesc în ele, se uită la lucruri necuviincioase, la filme spurcate şi apoi vor să aibă limpezime în suflet. Nu se poate aşa ceva.

Sfântul Moise Arapul, pe care-l pomeneşte Biserica noastră în 27 august, a fost cel mai iscusit dintre Părinţii din pustia sketică, el care înainte a fost tâlhar. Un tâlhar ajunge sfânt! Cum ajunge un tâlhar sfânt? Cu energiile cu care a lucrat în răutate, cu acelea lucrează în bunătate.

Se spune că cineva zicea aşa către Dumnezeu: „Doamne, învredniceşte-mă să Te iubesc pe Tine cum am iubit altădată păcatul!". Pentru că tot cu iubirea pe care o port în suflet am iubit şi păcatul, acum aş vrea să Te iubesc pe Tine măcar aşa cum am iubit păcatele de odinioară.

Nicolae Iorga spune că numai dinţii bolnavi simt fierbinţeala sau răceala alimentelor pe care le primesc. Dacă dintele nu-i bolnav, nu simte durere nici când bea rece, nici când bea ceva cald, pe când dacă dinţii sunt bolnavi, atunci suferă. Aşa-i şi cu mândria. Când eşti mândru nu-ţi place să-ţi facă cineva vreo îndreptare, eşti nemulţumit şi asta arată că pătimeşti de mândrie, dar dacă primeşti îndreptarea, primeşti ocara chiar cum ai primi cinstea, ai biruit mândria.

NEPUTINȚA

În 1965 m-am dus la Părintele Arsenie Boca cu un student de la Teologie care se pregătea pentru preoţie. A zis Părintele către el – eu eram numai diacon – : „Mă, o să ajungi preot, să ai înțelegere față de neputința omenească”. Cred că Părintele i-a spus lui ca să aud eu. Nu vă puteţi închipui de câte ori m-am gândit eu la cuvintele acestea: să ai înțelegere față de neputința omenească.

Poate că eu nu am ajuns la înțelegere câtă ar trebui să am, dar cuvintele acestea mi s-au împlântat în minte şi le am în vedere: să ai înțelegere față de neputința omenească. Pentru că oamenii nu pot mai mult decât fac. Asta înseamnă să ne fie milă de oameni că nu pot mai mult, că dacă ar putea mai mult ar fi şi mai fericiți şi ar fi mântuiți şi ar fi mai bine de ei.

Este o vorbă: „Sunt mai aproape dinții decât părinții”. Cu asta vreau să spun că nedesăvârşirile noastre sunt mai lucrătoare decât principiile creştine. Unde-i „crucea” pe care zice Domnul Hristos să ne-o purtăm? Dorim un creştinism fără cruce, dar aşa ceva nu se poate…

Care <u>credeți</u> că este cea mai dăunătoare „slăbiciune” a zilelor noastre?

Mai ales <u>indiferența</u>! Neangajarea, dezinteresul! Am călătorit de la Iaşi la <u>Galați</u>, în tren m-a văzut lumea în reverendă şi nu m-a întrebat nimic. Nimeni nu are nici o întrebare!

NUNTA

Este indicat creştinului să meargă la nuntă? Care este comportamentul pe care trebuie să-l adoptăm în astfel de situații?

Dragă, de la caz la caz! Eu, de exemplu, am fost la nuntă săptămâna trecută! N-am stat mult, da’ tot am fost! M-au chemat nişte tineri la o Cununie, şi au zis: „Părinte, vă rugăm frumos să veniți şi la masă!”. Şi am zis: hai să nu le stric veselia, mai binemi stric veselia mea dacă nu moi veseli. Da’ eu m-am veselit, că ştiam o cântare din tinerețile mele:

„Cine nu-i de veselie,

La ospăț să nu mai vie,

Că ospățui veselos,

Nu-i de omul mânios”.

M-am dus acolo şi am stat la aperitive şi nu am pățit nimic şi nici alții nu au pățit nimic! Sunt unii cu conştiință scrupuloasă cărora tot timpul le e frică să nu facă ceva greşit, ca să nu-i bată Dumnezeu… Dacă nu vor, să nu se ducă! Nunta nu-i pomană.

Nunta e nuntă, e cu veselie, e cu muzică, cine vrea – se duce, cine nu vrea – nu! Dacă nu ştii ce ai de făcut – nu te duce! Dacă ştii ce ai de făcut – poţi să te duci!

OAIA CEA PIERDUTĂ

Pilda cu oaia cea pierdută. Ce se spune în această pildă? Că dacă cineva, cioban fiind, păstor de oi fiind, pierde o oaie din o sută de oi, le lasă pe cele nouăzeci şi nouă şi se duce şi o caută pe cea pierdută, şi când o găseşte – fiţi atenţi – „se bucură de ea şi o pune pe umerii lui şi o duce la turmă". Sfântul Ioan Gură de Aur observă că nu o ia cu sila, nu o ia cu toiagul, ci o pune pe umerii lui şi o duce la turmă. Şi zice către prieteni şi către vecini: „Bucuraţi-vă împreună cu mine, că am aflat oaia mea cea pierdută". Şi apoi adaugă o concluzie, care singură numai dacă ar exista din Evanghelie, tot ai şti Evanghelia, şi anume zice aşa, că: „Bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăieşte – fiţi atenţi – mai mult decât pentru nouăzeci şi nouă de drepţi care nu au trebuinţă de pocăinţă" (Luca 15, 7). Parcă te iau fiorii când te gândeşti la astfel de lucruri. Aşa a privit Domnul Hristos, cu bunătate, pe păcătoşi. Nu pentru că sunt păcătoşi, ci pentru că ar putea să nu mai fie păcătoşi şi ar putea să se întoarcă la Dumnezeu.

OAMENII ODIHNITORI

Să ne întărim în bine, ca să putem fi lucrători de bucurie pentru alţii, să putem fi odihnitori.

Îmi place foarte mult cum Sfântul Apostol Pavel a scris în Epistola către Filimon: „Sufletele sfinţilor se odihnesc întru tine frate"; şi mai departe: „Odihneşte întru Domnul inima mea". Să fim oameni odihnitori, oameni care aduc în jurul lor bucurie, care aduc mulţumire în jurul lor, care aduc linişte, care aduc împlinire.

OMUL DE EXCEPŢIE

Părinte, spuneţi că în călugărie sunt cei mai mulţi rataţi şi că în călugărie trebuie să intre oameni de excepţie. Ce înseamnă om de excepţie?

Înseamnă un om care nu se joacă cu viaţa lui, un om care ştie cei călugăria, ştie cea lăsat şi cea găsit şi care nu mai poate fi clintit din calea călugăriei. Adică, nu oameni cu lipsuri, pentru că în mănăstiri sunt foarte mulţi oameni cu lipsuri, lipsuri fizice, psihice, oameni fără cultură, oameni care nu s-ar fi descurcat în viaţa comună. Or, aceştia niciodată nu vor fi nişte călugări buni, vor fi nişte domiciliaţi şi nişte improvizaţi la mănăstire. Dacă te duci prin mănăstiri şi cercetezi, poţi constata mulţi din aceştia, care nu sunt nici de căsătorie, nici de călugărie. Aceştia nu înaintează, nu fac parte din rândul oamenilor de excepţie. Un om de excepţie este un om care ar fi putut face faţă şi în căsătorie şi care nu e refugiat la mănăstire.

PACEA

În cuprinsul Sfintei Liturghii credincioşii aud cuvântul „pace" de 15 ori. Este important lucrul acesta. Important pentru că dacă ne gândim că de 15 ori se zice cuvântul „pace", înseamnă că pacea are mare însemnătate. Şi pacea cea din afară – pacea cu oamenii şi pacea cu Dumnezeu şi pacea interioară – şi pacea sufletului. Şi când pomenim pacea, la toate aceste trei feluri de pace ne gândim: pacea cu Dumnezeu, cu oamenii şi pacea cu noi înşine.

PASTEUR

Despre Pasteur – a fost un om foarte învățat – se spune că se mirau toți de el cât e de credincios, de practicant. El a fost catolic şi cineva mirându-se i-a spus: „Cum, tu care eşti atât de învățat, eşti credincios ca un țăran breton?", pentru că în Bretania erau cei mai credincioşi pe atunci. El a zis: „Da, sunt învățat şi sunt credincios ca un țăran breton, dar dacă aş fi mai învățat aş fi credincios ca o țărancă bretonă".

PATERICUL EGIPTEAN

Eu socotesc **Patericul** mai cu efect, îl socotesc mai practic, mai dătător de perspectivă duhovnicească decât **Filocalia**. Din **Filocalie** trebuie să citeşti douăsprezece volume ca să ajungi so cuprinzi toată. Şiapoi, dacă le citeşti, de multe ori îți rămâne puțin. La mine au venit oameni care miau spus: „Părinte, am citit volumul întâi din **Filocalie**" şi când iam întrebat cares autorii cuprinşi în **Filocalie**, nau ştiut sămi spună nici un autor. Dacă nau ştiut autorii, apoi nici scrierile nu leau ştiut. Dacă nau ştiut scrierile, nau ştiut nici conținutul scrierilor. Deci noi nu trebuie să citim aşa, numai ca să ne pomenim că am citit cutare carte, ci trebuie să citim ca să ne învățăm să câştigăm ceva, să avem povățuitori pe părinții din **Filocalie**, pe părinții din **Pateric**. Şi dacăi avem ca povățuitori, atunci ştim ce avem de făcut, ştim cum să ocolim patimile, ştim cum să înmulțim rugăciunea, ştim cum să fim binevoitori față de aproapele nostru, ştim cum săI slujim lui Dumnezeu în raport cu aproapele nostru, ştim cum să ne luminăm mintea, ştim cu ce să ne îmbogățim sufleteşte şiatunci nu mai avem vreme de gânduri deşarte, de gânduri necurate, de gânduri întinate, ci ne vedem de o viață superioară; viața superioară este dătătoare de linişte, dătătoare de fericire şi acestai rostul **Patericului**: să ne apropie de Dumnezeu, să ne dea o perspectivă duhovnicească, să ne întărească în bine, să ne înmulțească liniştea din sufletul nostru, pentru că până la urmă **Patericul** se întemeiază tot pe învățătura Evangheliei, dar este învățătura trăită!

Majoritatea dintre părinții care sunt cuprinşi în **Pateric** au avut lumini şi pentru viața socială. Deci fără să fim călugări, putem să ne folosim de învățăturile călugărilor.

La noi la mănăstire, înainte cu aproape treizeci de ani, a fost trimis disciplinar un preot. Şi a stat la mine în chilie o vreme, cât ia ținut canonul, pentru că era iarnă şi aveam încă un pat în chilie şi putea să stea foarte bine cu mine. Mă mai ajuta el cu multe, şi când îi spuneam câte ceva din **Pateric**: „Părinte, uite, în **Pateric** spune aşa şi aşa", el îmi răspundea: „Lasă-mă cu alea din **Pateric**, că alea sunt pentru dumneatale,

că dumneatale eşti călugăr”. Să ştiţi că nu e chiar aşa, multe sunt care se potrivesc pentru călugări şi au un specific pentru cei care au stilul acesta de vieţuire, dar, în realitate, sunt multe lucruri care pot fi aplicate la toate nivelurile de trăire religioasă.

Patericul este foarte, foarte orientat spre simplificarea vieţii. Noi de aceea nu avem timp pentru Dumnezeu, pentru că prea ne complicăm viaţa, prea ne trebuie multe, prea vrem lux, prea vrem lucruri care, de fapt, nu ţin de o viaţă duhovnicească. Toates bune şi la locul lor, dar dacă pierzi vremea care i s-ar cuveni lui Dumnezeu, în loc săţi faci datoriile, atunci nu-i bine!

PATERICUL ROMÂNESC

Există şi un **Pateric românesc**, mare de tot, care ar putea fi mic de tot, că are foarte multe lucruri care nu ţin de **Pateric** şi de învăţăturile părinţilor duhovniceşti. Însă, în realitate, ceea ce este conţinut de **Pateric** e foarte puţin faţă de cele opt sute de pagini, aş zice eu. O sută cincizeci, două sute de pagini ar fi tot **Patericul românesc** luat stricto sensu.

PATIMILE

Patimile, după concepţia din **Pateric**, sunt dracii noştrii. Nu vine împotrivitorul, diavolul, de fiecare dată să-ţi sugereze nişte idei, ci ai înlăuntrul tău deja nişte deprinderi care îţi schimbă mintea spre rău.

Sunt trei pricini ale patimilor pe care le pomeneşte Sfântul Marcul Ascetul în Epistola către Nicolae Monahul: „Înaintea a tot păcatul merg cei trei uriaşi care sunt neştiinţa, uitarea şi nepăsarea”.

PĂCATELE

Părintele Cleopa zice că cel mai mare păcat este mândria. Ce părere aveţi?

Păcatul cel mai mare e păcatul pe care îl ai, nu-i nici mândria, nici desfrânarea, nici hula, nici altceva, decât acela care-l ai e cel mai mare. Dacă eşti mândru, ai păcatul cel mai mare, dacă eşti iubitor de avere ai păcatul cel mai mare, aşa că personal vorbind în raport cu păcatele personale, cel mai mare păcat e păcatul care-l ai.

Sfântul Atanasie cel Mare, într-un cuvânt al lui pe care l-am găsit citat în **Proloage**, spune că un vultur, chiar dacă e prins în cursă numai de o ghiară, tot prins este. Aşa că nu cred că e cazul să ne întrebăm care este „cel mai mare păcat”, al călugărului sau al credinciosului de rând, ci să avem conştiinţa că orice păcat care ne stăpâneşte este, sau poate fi, „cel mai mare”, câtă vreme ne stăpâneşte.

Ar trebui să ne fie frică de păcat, căci dacă ne e frică de păcat, ocolim pricinile păcatului şi dacă nu ocolim pricinile păcatului ajungem în întinare, şi ajungem nu

numai în întinare, ci ajungem în deprinderi păcătoase, ajungem la patimi, ajungem la asupriri de gând, la obsesii, la lucruri de care nu mai putem scăpa uşor şi poate că nici nu mai putem scăpa de multe ori, mai ales dacă îmbătrânesc relele împreună cu noi.

Păcatele sunt realităţi împovărătoare.

Ştiţi că este o cântare populară care zice:

„La casa de omenie se pot veseli şi-o mie,

Dar la casa de-oameni răi nu se veselesc nici ei".

De ce? Pentru că păcatele nu aduc veselie. Păcatele nu aduc bucurie.

Se spune că înţeleptul nu greşeşte de două ori în aceeaşi greşeală, în cazul când află că a făcut o greşeală. Dacă ai făcut o greşeală şi ştii că-i greşeală şi o recunoşti că-i greşeală, n-ai nici un motiv s-o repeţi. Dacă o repeţi înseamnă că faci păcat, şi păcatul aduce patimă, întăreşte răutatea din suflet.

M-am dus odată la Mănăstire la Ţigăneşti. Şi când întâlneam câte o maică pe-acolo întrebam: Cum te cheamă maică? „Filofteia păcătoasa." Cum te cheamă maică? „Melania păcătoasa." Cum te cheamă soră? „Ana păcătoasa." Păi zic: „Măi, aici îi mănăstirea păcătoaselor! Ce se-ntâmplă p'aicea?! Păi voi numai păcate faceţi? De ce nu faceţi şi bine? Atuncea ce deosebire îi între voi şi între cei din lume?" Toate's păcătoase… Mă duc la Părintele de'acolo, Părintele duhovnic, şi îi zic: „Părinte, aici îi mănăstirea păcătoaselor. Să ştii că eu îs om cumsecade!"

Noi trebuie să avem totuşi o perspectivă biblică şi patristică reală. Nu că gata, eu îs cel mai mare păcătos. Păi cel mai mare păcătos numai unul din lumea asta poate fi dacă îi vorba. Dacă unul îi cel mai mare păcătos, al doilea nu mai poate fi cel mai mare păcătos, matematic vorbind. Acuma sigur că nu te lauzi că tu eşti cel sfânt. Eu nu zic că îs sfânt, da' că îs om cumsecade tot zic!

Lucrurile nu-s aşa că am tuşit – am greşit, am strănutat – am făcut păcat.

Să nu ne închipuim că dacă vine cineva la spovedit şi-şi spune păcatele trebuie neapărat să i se ierte pentru că le-a mărturisit. Dacă rămâne în ele, şi sunt destui care rămân în ele, aceia nu pot primi iertare de la Dumnezeu, de la oamenii lui Dumnezeu, de la preoţii rânduiţi să dea iertare de păcate.

Păcatele nu se povestesc, ci se spovedesc. Să nu vă spuneţi păcatele oamenilor care nu le pot purta!

Aşa cum în lumea aceasta sunt corpuri solide, corpuri lichide şi corpuri gazoase, adică materia se arată în trei chipuri: solid, lichid şi gazos, adică cum e pământul, cum e apa şi cum e aerul, tot aşa şi păcatele au trei forme de existenţă. Se arată în trei feluri. Cum? În gând, în cuvânt şi în faptă.

Antim Ivireanul are o predică în care spune că sunt păcate care se fac din rea voinţă, sunt păcate care se fac din neputinţă şi sunt păcate care se fac din neştiinţă. Şi zice el,

că se iartă păcatele din neştiinţă şi din neputinţă, dar nu se iartă păcatele din rea voinţă.

În **Pateric** este prezentat Sfântul Macarie cel Mare ca un om care s-a făcut „dumnezeu pământesc”. E o expresie care spune foarte mult şi-i aşa de îndrăzneaţă acestă expresie, parcă nici nu-ţi vine să te gândeşti la ea când auzi aşa ceva, anume că Sfântul Macarie s-a făcut dumnezeu pământesc. Asta înseamnă că aşa cum există un Dumnezeu în cer, tot aşa a fost un dumnezeu pe pământ, Sfântul Macarie. De ce? Se spune acolo de ce. Pentru că aşa cum Dumnezeu acoperă lumea, tot aşa şi Sfântul Macarie acoperea păcatele oamenilor, pe cele pe care le vedea ca şi când nu le-ar fi văzut, şi pe cele despre care auzea ca şi când n-ar fi auzit de ele. De aceea s-a făcut „dumnezeu pământesc”, pentru că acoperea păcatele.

Astăzi oamenii sunt foarte porniţi spre comoditate, deci au o iubire neraţională de sine. Nu sunt capabili de osteneală, nu ocolesc pricinile patimilor, afirmă nişte lucruri care ţin de patimi.

M-a întrebat cineva care sunt cele mai frecvente păcate. Şi i-am zis că acelea făcute cu ura şi cu gura.

PĂRINŢII TRUPEŞTI

Dumnezeu zice: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta” (Ieşirea 20, 12). E poruncă, şi ţineţi seama de faptul că cele zece porunci ale lui Dumnezeu, după Sfântul Chiril al Alexandriei, sunt împărţite aşa: primele privesc raportul dintre om şi Dumnezeu, a cincea priveşte raportul dintre părinţi şi copii, iar celelalte privesc raportul între oameni şi oameni.

Sfântul Chiril al Alexandriei observă un lucru care mie mi-a plăcut foarte mult, de când l-am aflat (îmi pare rău că nu l-am gândit şi eu înainte de a-l afla), şi anume: întâi e Dumnezeu, apoi părinţii şi după aceea sunt ceilalţi oameni!

Eu nu pot zice ca Sfânta Tereza de Lisieux: „Să ştiţi că am avut părinţi sfinţi!”. Părinţii mei au fost ca toţi oamenii. Ştiau de Dumnezeu, ştiau de biserică, ştiau de rugăciune, cât ştiau, nu făceau rugăciuni multe, nu citeau; mama, săraca, când punea mâna pe carte îi şi venea somnul! Şi chiar zicea: „Bată-l somn, că nu poci pune mâna pe carte. Cum pui mâna pe carte, cum îmi vine somnul!”. Şi bineânţeles că şi pe cartea de rugăciuni dacă punea mâna, îi venea somnul. De ce? Pentru că era ostenită!

A venit pe aici o femeie din Moldova şi mi-a spus câte acatiste citeşte ea pe zi, şi altele, şi i-am zis: „Să ştii că acatistele părinţilor mei au fost eu şi fraţii mei!”. Că ne-au crescut pe noi...

PĂRINTELE SERAFIM POPESCU

Bucuros de oaspeţi şi bucuros de comunicare, Părintele Serafim era deschis la suflet, totdeauna gata să spună un cuvânt care să înveselească. Spunea şi glume şi râdea

bucuros el însuşi. Ne amintim cu plăcere de spusa Părintelui, că unui om care a ajuns la stână ciobanii i-au oferit balmoş – un fel de mămăligă cu zăr şi cu unt. Cum acela n-a vrut să primească spunând că nu-i place, ciobanii au zis: „Măi, ţâneţâ-l doi şi daţi-i unu”. Când omul o văzut cât este de bun balmoşul, o zis: „Acum schimbaţi-vă! Ţâneţâ-mă unu şi daţi-mi doi”. Ne mai veselim şi acum când ne aducem aminte că zicea Părintele Serafim, aducând la mănăstire o vorbă din satul lui: „Dacă ar fi făină, precum nu-i slănină, ce mai apă bună de plăcinte!”.

Cu părintele Serafim eram aşa de apropiaţi încât prietenii mei erau automat şi prietenii Părintelui Serafim, şi prietenii Părintelui Serafim erau automat şi prietenii mei.

Părintele Serafim are câteva ziceri care-mi plac tare mult: „Unii dintre oameni îşi trăiesc o parte din viaţă în aşa fel încât să şi-o facă imposibil de suportat cealaltă parte”.

„Creştinismu-i viaţă, nu-i ghiaţă!”

„Se ţine ca mortu’ de bănuţ.”

„Toate merg după tipic, numa-n suflet nu-i nimic.”

PELERINAJELE

În zilele noastre foarte mulţi tineri fac pelerinaje la mănăstiri, de multe ori în grupuri mixte. Cum trebuie să fie organizat un pelerinaj ca să fie binecuvântat de Dumnezeu şi să aducă roade? Cum trebuie să se comporte tinerii într-o mănăstire?

Chestiunea pelerinajelor la mănăstiri este o chestiune care trebuie gândită, în sensul că un pelerinaj nu este o excursie. Eu am opinat ca studenţii să meargă la mănăstiri de bărbaţi, iar studentele să meargă la mănăstiri de femei, şi să nu meargă împreună deoarece de multe ori se constată că pelerinajul este privit ca o excursie, şi atunci studenţii îşi permit, şi-n mănăstire, şi-n afară de mănăstire, manifestări care nu întotdeauna se încadrează în stilul de viaţă al mănăstirii. Pe lângă aceasta, prezenţa bărbaţilor într-o mănăstire de maici şi prezenţa femeilor într-o mănăstire de călugări nu vine totdeauna cu liniştea trebuitoare pentru unii şi pentru ceilalţi. De aceea, ca să se evite neorânduieli şi posibilităţi care nu se încadrează în stilul de vieţuire al monahilor, cel mai bine este ca studentele să-şi aleagă mănăstiri de călugăriţe, iar studenţii mănăstiri de călugări. Se pot întâlni studenţi şi studente la mănăstiri când se prăznuieşte un hram, când vine multă lume şi când, într-un fel, ar putea trece mai neobservaţi. Dar în general, când sunt puşi în atenţia vieţuitorilor din mănăstire, este bine să se urmeze această orientare, această rânduială. Eu am opinat de la început şi îmi pare bine că am fost ascultat în cele mai multe cazuri şi că sunt şi mănăstiri care refuză situaţiile acestea de pelerinaj, sau care nu încurajează, nu ocrotesc, chiar dacă nu refuză, dar dau de înţeles că ar fi mai bine altfel.

Veniţi la mănăstire, este bine ca tinerii să se încadreze în programul acesteia, să fie rezervaţi, să nu caute relaţii cu vieţuitori din mănăstire, să-şi vadă de problemele lor, de slujbă, şi să lase mănăstirea să-şi ducă viaţa ei, ca şi când pelerinii nu ar fi acolo.

PLĂCERILE

Zice câte cineva aşa, către mine, în glumă, pe la noi pe la mănăstire, că cutare lucru e foarte bun şi nu ar trebui să-l mănânc de pildă, şi eu zic: doar nu mi-a luat gustul Dumnezeu când m-am făcut călugăr! Noi trebuie să fim nişte oameni reali în a vedea lucrurile, şi dacă ne-a dat Dumnezeu gust ne-a dat şi hrană gustoasă. De ce sunt bune fructele de pildă? Că le-a făcut Dumnezeu. De ce nu le-a făcut ca pădurețele?

Totuşi există o plăcere îngăduită, o plăcere binecuvântată de Dumnezeu. Eu nu-mi pot închipui că în Împărăția lui Dumnezeu de pildă, unde vom sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov, nu vom avea ceva bun de mâncat, dacă o fi de mâncat. Însă există o iubire de plăcere care te axează pe plăcere, şi aceea nu-i bună, că te înrobeşte. De exemplu omul căruia îi place băutura şi nu se poate opri, din plăcere bea mai departe. Şi apoi pățeşte cum era o vorbă mai demult pe la noi, că a zis unul vorbind cu vinul: „Eu te-am băut de bun şi tu mă-mpingi”.

PLICTISEALA

Plictiseala o depăşeşti numai cu o <u>viață</u> îngrijită, cu o <u>viață</u> superioară. <u>Toți</u> oamenii care se plictisesc sunt de fapt oameni inferiori, oameni <u>neangajați</u> în ceva deosebit. Pentru aceştia trebuie o angajare în rugăciune şi muncă.

POCĂINȚA

Ce este pocăința? Cuviosul Pimen spune că pocăința este părăsirea păcatului. Sfântul Ioan Gură de Aur crede şi el că pocăința este topirea păcatului. Sfântul Vasile cel Mare spune că se pocăieşte cel care împlineşte cuvântul psalmistului: „Nedreptatea o urăsc şi o disprețuiesc, iar legea Ta o iubesc”. Iată trei răspunsuri la această întrebare.

Nu se poate pocăi cineva care nu părăseşte păcatul şi care nu îl nimiceşte. Cele două înfățişări ale pocăinței sunt deci părăsirea păcatului şi împlinirea binelui: „Fereşte-te de rău şi fă binele”. Cel care lasă păcatul ajunge doar la măsura mortului, căci acesta nu mai face nici un păcat, dar nu la măsura omului viu. Aceasta se înțelege cel mai bine din cuvintele Sfântului Vasile cel Mare amintite mai sus. Când îi îndemna pe oameni la pocăință, Sfântul Ioan Botezătorul le spunea: „Faceți roade vrednice de pocăință”. Ce înseamnă asta? Că pocăința trebuie arătată celuilalt, nefiind un lucru secret, ci care se manifestă nu doar prin părăsirea păcatului, ci şi prin împlinirea virtuții. Când te sileşti să faci tot binele pe care îl poți face, eşti pe calea pocăinței. Prin bine nimicim răul.

Înțelesul pocăinței este acesta: schimbarea minții omului, metanoia. A te pocăi înseamnă a trăi după minte; bineânțeles, după o minte îmbunătățită. Sfântul Marcu Ascetul spune şi el: „Să nu asculți de inima ta câtă vreme n-ai scos din ea patimile,

pentru că cele ce le are înlăuntru, pe acelea ți le pune înainte". Metanoia înseamnă să trăim după o minte superioară, adică să fim raționali, cum ar zice Sfântul Antonie cel Mare.

Pocăința nu trebuie înțeleasă niciodată ca o încremenire cu fața spre trecut, nu trebuie înțeleasă niciodată ca o tânguire. Dumnezeu nu are nevoie de nişte tânguitori, ci are nevoie de nişte oameni care se angajează spre bine. Pocăința nu ține atât de trecut cât ține de prezent în vederea unui viitor schimbat spre bine. Pocăința este o lucrare, nu este o lucrare în prezent cu fața spre trecut, pentru că şi aşa trecutul este irecuperabil, nu mai ai ce face, dacă ai făcut un rău în trecut nu-l mai poți schimba. Ci pocăința este o lucrare în prezent cu fața spre viitor, pentru că viitorul este hotărât de prezentul pe care îl trăim noi. Şi dacă trăim în prezent după voia lui Dumnezeu atunci ne şi formăm un trecut luminos, un trecut curat, astupăm cu trecutul cel bun trecutul cel rău. Aşa le spun eu de obicei la oamenii care au păcatele în trecut: acuma la trecutul cel negativ adaugă un trecut pozitiv, şi anume astupă cele rele cu cele bune. Fericitul Augustin zicea că: „Tatăl omului mare este copilul". Nu se poate să faci abstracție nici de binele nici de răul cât l-ai făcut cândva. Numai Dumnezeu are putere asupra omului ca să-l schimbe. Ceea ce putem face noi este să ieşim cumva din negativul de odinioară, să facem cele bune în vederea preamăririi lui Dumnezeu, pentru că tot binele pe care-l facem conştienți că-I slujim lui Dumnezeu este de fapt pentru preamărirea lui Dumnezeu. În felul acesta noi ne încadrăm în ținta vieții creştine considerată ca preamărire a lui Dumnezeu.

Întristarea în pocăință nu e o chestiune esențială, ci esențialul este părăsirea păcatului, iar dacă se face părăsirea păcatului, se poate face foarte bine şi cu bucurie, în sensul că omul e angajat pentru bine şi, prin binele acela, acoperă cumva răul de odinioară.

Cum se schimbă viața noastră după fiecare spovedanie? Şi care este pocăința noastră personală, de toată vremea?

Din cuvintele Domnului Hristos înțelegem că cine nu se pocăieşte cu adevărat nu are ce căuta în Împărăția lui Dumnezeu, căci acolo nu poate intra nimic din ce este necurat. Ca să putem intra în Împărăția lui Dumnezeu, chiar şi aceasta de pe pământ, la Sfânta Liturghie, trebuie o anumită învrednicire. Dacă vrem cu adevărat să ne bucurăm de intrarea în Împărăție încă de la Sfânta Liturghie, atunci toată viața noastră trebuie să fie o pregătire pentru a lua parte la Sfânta Liturgie. Preotul sau diaconul zice: „Câți sunteți chemați, ieşiți", şi noi ne gândim la cei nebotezați, nu la noi. Dar aceste cuvinte ne spun că trebuie să avem o vrednicie, adică să trăim o viață care să ne recomande în fața lui Dumnezeu şi să ne apropie de El, pentru ca astfel să primim darurile lui Dumnezeu. Până la urmă pocăința este un dar de la Dumnezeu. El ni-l dă dacă ne împuținăm păcatele şi ne ajută să nu le mai facem, chiar dacă mai facem greşeli.

Condițiile iertării sunt în primul rând pocăința, pentru că pocăința înseamnă părăsirea păcatului. Numai atunci te pocăieşti când părăseşti păcatul. Cine nu părăseşte păcatul, acela nu este într-o stare de pocăință.

Mie întotdeauna îmi sună strident când cineva mă întreabă: „Părinte, oare pe mine mă iartă Dumnezeu?". Nu există om pe care să nu-l ierte Dumnezeu, dacă se sileşte să ducă o altă viață. Sfântul Apostol Pavel spune: „Ce roade aveați atunci când erați în

neştiinţă? Roade de care acum vă e ruşine”. Când începe să ne fie ruşine de ceea ce am făcut, atunci înseamnă că părăsim păcatul şi ne apropiem de Dumnezeu.

În **Pateric** se spune că doi fraţi au plecat din mănăstire şi au făcut acelaşi păcat. După ce s-au întors, drept canon au fost închişi în locuri diferite. Când au fost scoşi de acolo, peste un an, unul avea faţa luminoasă şi veselă, iar celălat avea faţa întunecată. Au fost întrebaţi ce au gândit în vremea pocăinţei lor. Cel vesel a spus că Îi mulţumea lui Dumnezeu că n-a rămas în păcatul acela, că vrea să Îi slujească etc., iar celălat se întreba mereu: Ce-am făcut Doamne? Cum am putut face aşa ceva? Apoi, unui părinte i s-a descoperit că Dumnezeu a primit pocăinţa fiecăruia.

În ce mă priveşte, eu sunt pentru pocăinţa cu bucurie, în care se părăseşte păcatul şi se lucrează virtutea, cu încrederea că Dumnezeu ne binecuvintează.

Am fost întrebat odată: „Părinte, ce sfânt s-a pocăit cu bucurie?”. E foarte greu de ştiut tainele omului. Cred că toţi sfinţii s-au pocăit cu bucurie, pentru că numai cine are nădejde poate să se pocăiască cu adevărat, în înţelesul că cine n-are nădejde ajunge într-un fel de întristare, de nelucrare, de moleşeală. Dar cine are nădejde, acela este străbătut de bucurie. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor: „Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie întru voi şi ca bucuria voastră să fie deplină”.

Un părinte de la Mănăstirea Timişeni, Părintele Ioan Negruţiu, i-a spus unui tânăr un cuvânt care mie mi-a plăcut foarte mult şi pe care aş vrea să-l cunoaştem cu toţii: „Să ai grijă să nu cazi. Şi dacă cazi, să ai grijă să cazi cu faţa în sus”.

Asta înseamnă să nu uiţi de Dumnezeu, să nu uiţi de destinaţia ta de om, să nu uiţi că eşti fiinţă creată pentru Dumnezeu, să nu uiţi că eşti fiinţă care priveşte în sus (antropos), şi să nu uiţi că eşti modelabil, să nu uiţi de Dumnezeu, pentru că toate sunt prin Dumnezeu.

POEZIA MISTICĂ

Mie îmi plac foarte mult poeziile scrise de Zorica Laţcu. Acum, mai nou, au apărut poeziile lui Nichifor Crainic dintre care unele sunt poezii mistice, poezii care creează o atmosferă. Poeziile de Zorica Laţcu sunt poezii profunde. I-a dat Dumnezeu un dar de exprimare. Ea nu este o simplă versificatoare, ci este o poetă adevărată, în sensul că are figuri de stil care impresionează prin ele însele. De exemplu, îmi place foarte, foarte mult „Filă de acatist” şi pentru conţinutul de idei, dar şi pentru expresia literară.

Există o poezie mistică izvorâtă dintr-o trăire mistică, iar poezia aceasta duce şi ea, la rândul ei, către o trăire mistică. Dar pentru aceasta trebuie să fi cumva tu însuţi înaintat, pentru că altfel cobori lucrurile sfinte la lucruri obişnuite.

Dacă luăm un alt exemplu, să zicem Sfântul Ioan Iacob, acesta este un versificator, nu este un poet. I-am citit toate poeziile şi nici una nu m-a impresionat nici prin conţinut, nici prin forma ei. De ce? Conţinutul este o idee care poate fi foarte bine exprimată şi fără versuri. Am cunoscut alte poezii mult mai bune decât cele ale Sfântului Ioan Iacob. De exemplu, poeziile lui Zorica Laţcu, poeziile lui Nichifor Crainic, ale lui Ion

Pillat, ale lui Vasile Militaru sau ale lui Vasile Voiculescu, care sunt poezii de poeți autentici, nu de versificatori.

PORUNCILE DUMNEZEIEŞTI

În general oamenii se manifestă spontan, adică cum le vine, după o expresie din părțile de unde sunt eu, din satul meu: „cum le țâpă dinlăuntru". Aşa cum îi vine, aşa se manifestă. Ori în privința împlinirii poruncilor noi trebuie să avem în vedere o rânduială, şi dacă avem în vedere rânduiala, atunci ne putem şi disciplina prin poruncă. Porunca are rost să ne disciplineze, să ne ducă către Dumnezeu, să ne ducă în fața lui Dumnezeu, să ne apropie de Dumnezeu, şi în măsura în care ne apropiem de Dumnezeu ne şi asemănăm cu Dumnezeu.

Cine păzeşte poruncile este păzit de porunci. Sfântul Simeon Noul Teolog zice că: „Cel ce păzeşte poruncile, nu numai el păzeşte poruncile, ci şi poruncile îl păzesc pe el".

POSTUL

La o adunare, unul din frați a zis: „Eu nu mănânc această mâncare, căci eu postesc!". Părintele îl ceartă, zicândui: „Mai bine nu posteai decât să te lauzi pentru fapta aceasta!". Când suntem în post şi mergem la rude, când ne pun bucate pe masă, ce să facem?

Să spuneți că postiți şi să postească şi ei! Dragă, asta din **Pateric**, cu „eu postesc" era o pravilă personală a lui, nu era o rânduială a Bisericii. Eu, de exemplu, dacă mă duc undeva şi mi se pune o mâncare de dulce în post, refuz mâncarea de dulce! De ce? Pentru că şi omul care îmi oferă trebuie să postească! Şi acum există o rânduială precisă! Peatunci nu existau rânduieli precise, ci existau nişte deprinderi ale unora şi altora... Dacă tu te duci întro adunare unde nu se posteşte şi tu vrei să posteşti ca o chestiune a ta particulară – e una, iar dacă posteşti pentru că e o rânduială a Bisericii să posteşti – e alta. De exemplu, când mergem la pomeni, dacă e zi de miercuri, de vineri sau zi de post, eu nu mănânc de dulce, că oamenii bagă de seamă ce mănânci (eu, de altfel, nu mănânc nici acasă de dulce în zi de post). Şi-atunci, de ce să-mi stric rânduiala când mă duc la o pomană! Le spun oamenilor că astăzi se mănâncă de post şi-atunci oamenii se orientează, eventual îți dau ceva şi mănânci, iar dacă nu-ți dau – trece, te duci acasă şi mănânci ce poți mânca. Astai rânduiala noastră de acum.

Eu, dacă mă duc la fratele meu sau la cineva cu care sunt apropiat, spun de la început că la noi la mănăstire postim luni (dacă-i luni şi vreau să postesc, deşi la postul de luni sunt puțin elastic, în sensul că, dacă sunt în afară de mânăstire, nu țin neapărat să postesc lunea, pentru că postul de luni este totuşi facultativ; la mănăstire, totdeauna postesc lunea), dacă pot să postesc şi rânduiala se poate împlini, le spun „uite, astăzi e luni, deseară vin la voi, pregătiți mâncare de post, ca să pot să postesc şi luni". Dacă nu-i anunț, pot să mănânc şi de dulce, nu-i o problemă. Sunt chestiuni care sunt precise şi sunt chestiuni cu elasticitate şi nu-i nici o greşeală că le spun oamenilor că „azi e post şi trebuie să postim", că nu mă laud cu postul, ci vreau să împlinesc o rânduială pe care trebuie somplinească şi ei.

Postul nu trebuie să rămână o faptă izolată, ci postul trebuie să fie unit cu părăsirea păcatului. Nu postim numai de bucate, ci trebuie să postim şi de păcate.

Au venit la mine la spovedit nişte femei care au fost pe la Mănăstirea Sihăstria şi au primit acolo canon să mănânce lunea, miercurea şi vinerea fără ulei, deci post deplin. Lucrul acesta l-au primit pentru că au mâncat de dulce în post, nu ştiu când. Dar, ce se întâmplă: cei care le-au dat canonul ăsta – care poate că stau toată ziua la umbră – poate că n-au săpat niciodată la cucuruz să vadă cum e să sapi fără să mănânci, fără să te hrăneşti. „Zamă mănânci, zamă poţi!", cum zicem noi prin Ardeal. Deci, femeile au încercat să facă ceea ce li s-a spus şi, bineânţeles, n-au putut să facă. Şi au venit la mine şi mi-au zis: „Părinte, ce ne facem, că nu ne putem săpa cucuruzul în condiţiile astea!?". Şi bineânţeles că eu am fost mai larg decât cei de la Sihăstria şi le-am spus: „Mâncaţi cum se cade. Mâncaţi cu ulei, dar mâncaţi de post, totuşi. După aceea vă vine puterea şi vă săpaţi cucuruzul".

PREDICA

Se zice că un părinte ţinea o predică şi a cam lungito. Un tată ţinea un copil în braţe şi copilul a adormit, după care sa trezit şi la întrebat pe tatăsău: „Na mai terminat o dată?". Şi tatăsău a zis: „Ba, a terminat, numai că nu se poate opri!". Aşa şi eu, acum. Trebuie să cam gat şi să mă pot opri!

PREOŢIA

Ce sfaturi le daţi viitorilor slujitori ai altarului din Seminarul Teologic?
Dragă, eu am vorbit odată la Teologie despre rugăciune, era în 1955, în 4 aprilie. Şi în timp ce vorbeam despre rugăciune, într-o sală de curs, mi-a venit o idee: că ar putea cineva să fie preot înainte să fie creştin, înainte de a avea convingeri creştine. Şi le-am spus celor care mă ascultau: „Fiţi atenţi să nu ajungeţi preoţi înainte de a fi creştini!".
Sfatul meu este să se formeze mai întâi în calitate de creştini şi apoi să urmeze preoţia. Să se formeze duhovniceşte pentru ceea ce urmează să facă, pentru că şi ei, la rândul lor, trebuie să îndrume şi să formeze alţi oameni.

Sunt foarte mulţi tineri care vor să devină preoţi dar care, conform canoanelor, prezintă nişte impedimente. Ei însă n-au cunoscut creştinismul, ortodoxia în speţă. Pe când celor care n-au fost creştini şi n-au dus o viaţă morală, dar venind la creştinism şi botezându-se ei sunt primiţi în treapta preoţiei. Situaţia practică e aceiaşi? Că nici unul nici altul n-au cunoscut creştinismul…
Da. Adică un om care a făcut nişte păcate pe care creştinismul le înfierează ca păcate, pe care ei în vremea neştiinţei nici nu le-au considerat păcate, nu se poate considera că sunt vinovaţi ca cei care au ştiut şi totuşi au făcut păcate. Sunt oameni care au ajuns să facă păcatele pe care le-au făcut, să le cunoască ca păcate, numai după ce au fost convertiţi la creştinism, ei nefiind creştini propriu-zis în vremea în care au făcut păcatele. Eu cred că totuşi ar trebui să acordăm nişte circumstanţe atenuante în aceste situaţii.
Deci pot să spere în posibilitatea hirotonirii?

În general se fac derogări de la aceste impedimente canonice. Însă, de multe ori, păcatele pe care le-au făcut unii sau alții, se imprimă în acest fel încât ei, dacă ei nu sunt destul de atenți, tot în sfera păcatului rămân.

PREZICEREA

La mănăstire vin de multe ori credincioşi care ar vrea să le spunem viitorul. Bineânțeles că nu li-l spunem pentru că nu putem să ne spunem nici viitorul nostru. N-avem cum să li-l spunem. Este totuşi o practică prin unele locuri ca pentru a cunoaşte viitorul cuiva să deschizi o carte. Sau să-şi deschidă el o carte, cartea pe care i-o prezintă cel care urmează să o interpreteze. O fac şi unii treaba asta şi omul îşi deschide cartea şi după aceea, desigur, el nu citeşte nimic de acolo, ci cartea este doar un pretext şi-i spune anumite lucruri care privesc trecutul, în înțeles de influențe negative. La mine vin destui oameni care la urmă, după ce stau de vorbă cu ei, zic: „Părinte, da' cartea nu mi-o deschideți?".

Bineânțeles că le spun tuturor că nu. Totuşi mi-a venit odată în minte o idee pe care bineânțeles că dacă aş pune-o în practică nu ar aduce nici o rezolvare pentru cei care ar dori să le deschid cartea. Şi anume, m-am gândit că ar fi tare bine să le deschid Sfânta Evanghelie de la Matei la capitolul 25, de la versetul 31 până la 46, despre Judecata de apoi. E ceva sigur din viitor. Toată lumea o să meargă la Judecată. Este mai sigur decât orice altceva ce le-ai putea spune oamenilor în legătură cu viitorul, căci acolo se arată cum trebuie să se pregătească omul ca veşnicia să-i fie bună. M-am gândit că ar fi bine să le deschid cartea totdeauna oamenilor la acest text, şi încă la un text, şi anume la cel despre spălarea picioarelor. Este ceva extraordinar de frumos, de instructiv.

PRIETENIA

Credeți în prietenie?

Da, din toate puterile.

Ce este aceasta?

Asta o ştiu cei care sunt prieteni. Ce este prietenia? Prietenia este confluența între iubiri, este o realitate din cer adusă pe pământ, este ceva ce se alcătuieşte din reciprocitate în iubire şi respect. Eu să ştiți că totdeauna am avut prieteni, de când mă ştiu am avut prieteni, am şi acuma, şi nu puțini, şi sunt foarte bucuros de prieteni. Sunt într-o măsură oarecare şi o realizare a prietenilor mei care m-au ajutat să cunosc lucruri care prin puterile mele personale n-aş fi putut să le cunosc. Sunt multe cunoştințe pe care le-am câştigat prin intermediari, prin ajutorul prietenilor mei. Cred într-o prietenie adevărată şi sfântă şi curată şi o recomand din toate puterile mele şi atrag atenția a nu se implica în prietenie ceva ce nu ține de prietenie, să nu fie de pildă într-o prietenie, într-o prietenie între un băiat şi o fată, anticipări ale căsătoriei.

Rămâne ea în veşnicie?

Da.

Dar dacă unul dintre prieteni ajunge în rai şi celălalt în iad?

Nu se poate, pentru că prietenii trebuie să ajungă la acelaşi loc, că-s cam la fel. Cei care-s buni la bine, cei care-s răi la rău, pentru că sunt şi prietenii întemeiate pe răutate. Nu se poate să ajungă unul în rai şi unul în iad.

Să ştiţi că cei care se potrivesc în lumea aceasta se potrivesc şi în lumea cealaltă.

Eu am spus undeva că mi-am programat toate prieteniile pentru veşnicie. De ce? Pentru că, mai înainte de toate, n-are rost să renunţ la ceva pozitiv. În al doilea rând, când ele se realizează prin Hristos, rămân în veşnicie.

În prietenie e ca şi în vasele comunicante: fiecare oferă şi fiecare primeşte. Primeşte ce i se dă şi oferă ceea ce are.

O întemeietoare a unui ordin călugăresc de ajutorare a nevăzătorilor, Pauline von Malinkrodt, are o deviză: „Iubirea nu calculează şi, mai departe, numai iubirea calculează“. Adică iubirea nu calculează când oferă, ci iubirea calculează când i se oferă, ca să răspundă cu şi mai multă iubire. Acest lucru se întâmplă în prietenie.

Sunt atâţia oameni care spun, şi mai ales eu am posibilitatea să aud spunând: „am avut un prieten şi m-am certat cu el”. Nu se poate! Cum să te cerţi cu un prieten? Ori ai prieten şi nu te cerţi niciodată, ori zici că ai prieten şi te-ai certat cu el, dar asta înseamnă că nu ai avut un prieten.

Iubirea îi apropie pe oameni, dar nu-i angajează la lucruri care nu ţin de prietenie, care pot aduce complicaţii (şi de cele mai multe ori aduc complicaţii). Sunt puţini prieteni care îşi continuă prietenia în căsătorie.

Odată eram în faţa unei fete care se numea Monica, şi i-am zis:
Şi eu am o prietenă pe care o cheamă Monica.
Nu se poate!
De ce să nu se poată?
Pentru că dumneavoastră sunteţi călugăr şi nu puteţi avea prietene!
În realitate, aşa călugăr cum sunt, pot avea prietene cât de multe, dacă prietenia este înţeleasă cum trebuie înţeleasă, fără implicaţii de altă natură care astăzi sunt gândite în legătură cu prietenia.

Prietenia este un lucru sfânt. Prietenia este ceva din realitatea raiului adus aici, pe pământ. De ce n-am putea (cum zice Sfântul Apostol Pavel) avea o soră cum au ceilalţi apostoli, de ce n-aş putea avea şi eu o prietenă cum a avut sfântul Ioan Gură de Aur? La măsurile acelea, putem avea toţi prietene, cât de multe! Când este vorba de implicaţii care nu ţin de prietenie, acelea nu ţin nici de iubire!

Dacă este vorba să răspundem la întrebarea: „Cum trebuie să fie o prietenie între un băiat şi o fată?”, răspunsul este acesta: Prietenia între un băiat şi o fată trebuie să fie la măsura legăturilor dintre un frate şi o soră. Un frate şi o soră nu se angajează la

sexualitate şi, deci, legătura între un frate şi o soră poate fi luată drept măsură pentru legătura între un prieten şi o prietenă.

PRIVIREA

Părinţii din **Pateric** erau foarte hotărâţi întro privinţă: nu-i lăsau pe oameni să vadă lucrurile rele şi să urmărească şi să se uite şi să fie cu ochii iscoditori. Am citit undeva despre un părinte care avea un ucenic (asta nu-i din **Pateric**, este din **Calea desăvârşirii creştineşti**) şi sa dus cu el odată în oraş şi a văzut o fată. Şi ucenicul sa uitat bine la fată şi sa uitat şi părintele cât so fi uitat şi după aceea zice către ucenic: „Tare frumoasă este fata asta"; ucenicul zice: „Da, părinte". Dar părintele continuă: „Păcat că are ceva la un ochi". Ucenicul răspunde: „Nu, părinte, nare nimic". „Ba are", zice părintele, iar ucenicul: „Nu, că eu m-am uitat cum se cade, nare nimic". Şi atunci părintele nu la mai ţinut de ucenic! A zis că nu-i bun dacă se uită cu ochi iscoditori. Acum poţi să te uiţi şi cu ochii dacă eşti deja câştigat pentru Dumnezeu, dacă eşti câştigat pentru o viaţă superioară, dacă vezi curat. Sfântul Apostol Pavel spune undeva că: „Toate sunt curate pentru cei curaţi, iar pentru cei întinaţi nimic nu este curat" (Tit 1, 15). Când ai ajuns o dată la o privire sfântă, la o privire curată, poţi să te uiţi dacă te uiţi cu ochii lui Dumnezeu la lumea aceasta.

PSALMII

Între cei 150 de psalmi, doi îmi sunt cei mai apropiaţi: Psalmul 22 şi Psalmul 102. Sunt psalmii bucuriei, psalmii revărsării sufleteşti de mulţumire lui Dumnezeu pentru binefacerile primite. Am putea zice, ca odinioară Avva Filimon: „Psalmii aceştia, parcă eu i-am făcut".

Cred că fiecare dintre noi ar trebui să ne alegem dintre psalmi unii care să se potrivească mai bine cu ceea ce simţim noi, ca să ne reversăm sufletul în rugăciune prin psalmii respectivi.

Nu trebuie să citeşti neapărat 150 de psalmi ca să te mântuieşti.

PSHIOTERAPIA

Psihoterapia este pentru oamenii care n-au credinţă. Pe aceştia nu poţi să-i angajezi prin credinţa în Dumnezeu – de exemplu, să le spui: „Du-te şi fă-ţi un Maslu". Pe unul dintre aceştia nu-l interesează treaba asta, şi atunci lucri la el cu psihoterapia. Celui credincios îi spui: „Toată darea cea bună şi tot darul de sus este, pogorând de la Părintele luminilor" (Iacov 1, 17). Du-te şi tu la biserică, uite, se face Maslu, du-te şi primeşte ajutor de la Dumnezeu. Dar să ştiţi că pe oameni îi poţi ajuta numai în măsura în care îi şi luminezi, în sensul că unii care cred că li se fac 700 de masluri, se fac sănătoşi ş.a.m.d.. Sunt oameni care nu se fac sănătoşi niciodată fiindcă aşa le-a rânduit Dumnezeu calea. Apoi, pentru infirmităţi nu se fac masluri; ele se fac pentru boli propriu-zise şi nu atât pentru vindecare – deşi se cere vindecarea – cât pentru iertarea păcatelor, pentru înzdrăvenirea omului, pentru a-şi putea duce partea de suferinţă. Acum văd că există o atmosferă de genul: „Vai, să facem atâtea şi atâtea masluri, să ne ducem acolo şi dincolo". Eu cred că lucrurile trebuie lăsate mai mult în voia lui Dumnezeu decât în „hei-rup"-ul nostru.

PUSTIA

Ce Pustiu este mai pustiu, oraşul sau Pustiul?

Păi, depinde! Poate să fie oraşul pustiu şi să nu fie pustiu Pustiul. Depinde cum ţi-l faci. În oraş există pustiu în sensul acesta că oamenii se cunosc mai puţin, că oamenii se interesează mai puţin unii de alţii, că nu cunoşti nici pe cei dintr-un bloc cu tine, că eşti mai izolat decât întro Pustie, spre deosebire de sat, unde oamenii se cunosc, unde se întrebă unii pe alţii, comunică unii cu alţii, se salută când se întâlnesc.

RADIESTEZIA

Este conformă radiestezia cu învăţăturile ortodoxiei?

Nu prea cunosc radiestezia, dar am aflat că ideile prin care se introduce cineva în radiestezie în general nu sunt ortodoxe. Dacă e vorba să studiezi ştiinţa spirituală a lui Rudolf Steiner ca să te înveţe el ce ai de făcut şi nu iei aminte la Evanghelie, înseamnă că eşti mai prejos de ortodoxie în orice caz, pentru că ortodoxia este superioară oricărei alte învăţături. Să ştiţi că şi eu, când am fost elev de liceu, am fost în legătură cu un cerc de antropozofi din Timişoara, nu ştiu dacă mai trăieşte cineva din aceia de atunci. Şi bineânţeles că după ce m-am dus la Teologie şi am văzut cât eclectism există şi câtă încercare de sistematizare a unor lucruri care le-au gândit ereticii în special, am părăsit antropozofia din toate puterile. Acum mă ţin de ortodoxie pentru că sunt sigur că mă duce unde trebuie.

Radiesteziştii care au venit pe la noi pe la mănăstire au venit nu să stea la noi, ci au zis că se duc să stea la o altă mănăstire, la Bucium, că acolo sunt nişte energii… Eu am fost pe-acolo, da' ca butucu', n-am simţit nimic!

Radiestezia nu e de la diavolul, ci e o descoperire a omului. Nu se poate face dovada că e intervenţia vrăjmaşului în treaba asta.

Poate exista o radiestezie în ortodoxie.

RAIUL

Este o informaţie foarte foarte preţioasă pentru noi să ştim că cel dintâi moştenitor al raiului a fost un tâlhar, un tâlhar pocăit, un tâlhar schimbat, un tâlhar care nu mai era tâlhar, dar care a fost totuşi tâlhar şi pe care Domnul Hristos l-a primit ca cel dintâi moştenitor al raiului, pentru că l-a schimbat şi l-a făcut vrednic de rai. Şi este important să ştim că cea dintâi căreia i s-a arătat Domnul Hristos după Înviere, a fost o femeie, Maria Magdalena, de care, spune Sfântul Evanghelist Marcu, fără să se sfiască, că Domnul Hristos scosese din ea şapte draci.

Raiul este un fel de generalizare a Taborului.

La noi la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, era un părinte. Şi zicea: „Măi frate – Părintele Serafim îl chema – aici poate să fie raiul pe pământ”. Şi eu ziceam: „Da părinte, dar cu alți oameni”. Adică raiul e o realitate pe care o face omul de rai. Dacă eşti un om care face raiul, atunci raiul e acolo unde eşti tu. Mie îmi place să spun că mănăstirea e tinda raiului, că mănăstirea e poarta cerului, că mănăstirea e casa lui Dumnezeu şi locul împlinirilor. Şi zic totdeauna: să ştiți că dacă nu e locul împlinirilor, adică dacă nu te împlineşti în mănăstire prin Dumnezeu, şi-ți mai trebuie lucruri din lumea asta ca să te împlineşti, deci dacă nu-i locul împlinirilor nu-i nici tinda raiului, nu-i nici casa lui Dumnezeu, nu-i nici poarta cerului. Dar tot aşa oamenii îşi pot face din căminul lor o tindă a raiului, o casă a lui Dumnezeu, o poartă a cerului. Se îmbină cerul cu pământul acolo unde este omul cel credincios. Cerul este o realitate care se răspândeşte, nu e un loc, un spațiu anume: acesta e cerul, de aici începe pământul şi de aici începe cerul. Unde e omul care îl poartă în sufletul său pe Dumnezeu, unde e omul purtător de Dumnezeu, acolo e cerul, acolo e bucuria, acolo e pacea, acolo e binecuvântarea, acolo e iertarea păcatelor, acolo sunt darurile Învierii.

În rai va fi cam cum e la Paşti, iar la Paşti e bucurie, în rai e o bucurie. În raiul cel din lumea cealaltă, cel de deasupra pământului, este ceva asemănător cu ceea ce trăim noi la Paştile cele mântuitoare, la Paştile cele curățitoare, la Paştile cele veşnice, la Paştile care sunt izbăvirea de întristare. E ceva ce trăim noi la Paştile Domnului.

Dacă vrea să ştie cineva cum e în rai, ce se face în rai, să se gândească ce se face la Sfânta Liturghie şi mai ales ce se face în Săptămâna Luminată.

Noi credem că în veşnicie raiul cel de dincolo de lumea aceasta va fi aşa cum e raiul anului bisericesc, o izbucnire de bucurie în legătură cu Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

RĂUTATEA

Cei care rămân încrâncenați în răutate aceia nu se pot bucura de Învierea lui Hristos.

RECUNOŞTINȚA

Ştiți că numai Sfântul Evanghelist Luca cuprinde în Evanghelia sa o relatare despre vindecarea a zece leproşi pe care a făcut-o Domnul Hristos. Şi nu s-a oprit numai la istorisirea în sine, ci a adăugat şi ce s-a întâmplat îndată după ce Domnul Hristos i-a vindecat de la depărtare pe cei zece leproşi. I-a trimis să se arate preoților, pe drum ei s-au vindecat şi Sfântul Evanghelist Luca ține să informeze că dintre cei zece, unul s-a întors. S-a întors la Domnul Hristos, a căzut la picioarele Lui şi preamărea pe Dumnezeu şi mulțumea pentru vindecare, în timp ce ceilalți nu s-au întors. Şi Domnul Hristos a zis: „Oare nu s-au vindecat zece? Unde sunt ceilalți nouă?” (Luca 17, 17). Deci Domnul Hristos aştepta şi pe cei nouă să-şi arate recunoştința. Noi vrem să fim ca cel unul care s-a întors. Vrem să fim ca acel unul, să ne întoarcem la Dumnezeu şi să ne întoarcem la oamenii care ne-au primit şi care ne-au omenit şi care au stat cu noi şi au fost bucuroşi de prezența noastră.

REÎNCARNAREA

De ce teoria reâncarnării contrazice Învierea Domnului?

Gândiți-vă că, dacă e vorba de o teorie, o tot poți contrazice. Dacă ar fi vorba de un adevăr, atunci ar fi ceva, dar când e vorba de o simplă teorie… Domnule, dacă omul se mântuieşte prin vieți succesive, printr-o experiență pe care o face, înseamnă că nu are Mântuitor, ci îşi este el însuşi mântuitor, experiența îi este mântuitor. Or, noi credem că mântuirea se face prin Domnul Hristos, şi atunci îți este de ajuns o singură viață ca să te întâlneşti cu Domnul Hristos şi să fii în veşnicie cu El, mai ales că desăvârşirea e fără hotar. Dacă ai trecut în cealaltă viață şi duci o viață în plan spiritual, cum sunt sfinții, cum e Maica Domnului, nu rămâi în starea în care te găseşte moartea, în sensul că nu mai poți progresa, ci progresezi în veşnicie, precum sfinții. Fiind fără hotar desăvârşirea, nu-i nevoie ca omul să revină pe alte planuri, pe planuri inferioare, în care faci şi rele, pentru că nu poți spune că dacă ai făcut o experiență în viața asta, nu mai repeți nişte lucruri rele într-o altă viață. În cazul acesta, viețile succesive aduc şi încărcătură, nu aduc numai limpezire. Învierea Domnului Hristos are putere pentru suflet acolo unde se găseşte acesta, nu trebuie să vie el să facă o experiență.

Acesta este un punct de vedere. Cei care susțin reâncarnarea poate au şi ei punctele lor de vedere, însă noi, pentru că Biserica aşa ne învață, credem aşa, şi Dumnezeu să ne ajute să ne desăvârşim cum credem noi, cum învață Biserica despre desăvârşire.

REÎNVIEREA NEAMULUI

Are nevoie poporul român de o nouă catehizare?

Cam are. Adică nu se poate zice că s-a părăsit vreodată catehizarea. Dacă nu s-a făcut altfel, s-a făcut cel puțin prin sfintele slujbe, important este să dăm viață slujirii, să medităm la cuvintele din sfintele slujbe şi în cazul acesta suntem totdeauna catehizați. Însă contează totuşi să i se atragă omului atenția asupra lucrurilor care altfel îi scapă, pe care le trece cu vederea. De pildă, odată am participat la o cununie şi când s-a terminat cununia am spus şi un cuvânt de învățătură, şi mi-au spus mirii că ar fi fost bine să le spun cuvântul de învățătură la început, că ar fi trăit mai bine cununia.

Credeți că această generație tânără va reânvia viața creştină de odinioară?

Dacă ar fi numai atât, să te aduni într-o sală, cred că da. Numai că să ştiți că de la zis până la făcut e cale lungă. Părintele Arsenie avea o vorbă, că: „Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă". Şi mama mea, Dumnezeu s-o odihnească, venea câteodată pe la mine şi ziceam: „Mamă, numai dumneata singură ai venit?". „Da, numa' că o mai zis unele şi altele dintre femeile de la noi că vin, da' când să plecăm n-o mai venit nici una". Zic: „Ştii cât e de departe de la zis până la făcut? Cât e de la noi din sat până la mănăstire". Aşa e şi cu chestiunea aceasta: ne întâlnim, ne auzim, e frumos, însă e greu de împlinit. Când se face cineva călugăr i se spune că bun lucru a ales, numai de-l va şi împlini. Că „lucrurile cele bune cu osteneală se câştigă şi cu greutate se împlinesc". Domnul nostru Iisus Hristos spune că: „Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" (Matei 16, 24), crucea fiind efortul necesar de a te depăşi pe tine însuți. Dacă ne angajăm în felul acesta, e nădejde de reânviere. Dacă nu ne angajăm în felul acesta, atunci ne-am întâlnit, ne-am bucurat, ne ținem minte. E frumos şi asta, dar nu-i destul.

RÎSUL

Dacă un om este o fire veselă, trebuie să-şi înfrâneze râsul?

Nu, poți să râzi de câte ori îți vine să râzi, numai să nu râzi ca să te găseşti în treabă. Când îți vine să râzi poți să râzi, numai să nu râzi de oameni, să nu râzi de lucruri care sunt totuşi serioase. Să ştiți că şi eu sunt o fire din aceasta care cam râde, şi nu mă gândesc niciodată că am păcătuit că am râs. Într-o traducere a psalmului 20 este: „Şi i-ai veselit cu zâmbetul feței Tale", adică despre Dumnezeu zicem că zâmbeşte, deşi Dumnezeu nu are o figură umană aşa cum Domnul Hristos are o figură umană, dar Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Duhul Sfânt nu ştim cum am putea să zicem că zâmbeşte, dar prin zâmbet înțelegem o deschidere mângâietoare. Şi atunci se poate râde când e cazul de râs. „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng" (Romani 12, 15) zice Sfântul Apostol Pavel, iar Sfântul Apostol Luca zice: „Fericiți cei ce plângeți acum, că veți râde" (Luca 6, 21). Sigur că nu poți avea aceeaşi atitudine totdeauna. Şi apoi depinde foarte mult de structura omului; este câte unul care e mai predispus la râs. Aveam un părinte la noi la mănăstire, Părintele Serafim Popescu, era foarte deschis şi râdea aşa cu poftă. Şi au venit odată unii din Germania şi imediat l-au înregistrat, să-l mai audă şi pe acasă cum râde. A făcut rău? Eu zic că nu a făcut nici un rău. Dacă râzi când nu se râde, atunci nu e corect.

ROMÂNII

Când eram copil, mi-aduc aminte cu multă plăcere de nişte lucruri pe care oamenii de astăzi nu le mai fac. De exemplu, rugăciunea de la masă. Păi, sunt atâția preoți care mărturisesc că copiii lor nu-şi mai fac rugăciunea la masă. De ce? Că doar ei au învățat în familia lor! Ei, şi atunci, asta nu-i o scădere a neamului? Şi nu-i un fel de moarte a neamului românesc? Şi nu numai atât. Am luat, aşa, un caz. În familia noastră de exemplu – bine că nu-i nici un frate de-al meu pe aici să mă audă că acum îl pârăsc – noi am învățat în copilărie şi ziceam rugăciunea totdeauna la masă, dar acum ei nu se mai roagă. Numai când mă duc eu pe la ei, zic şi ei rugăciunea de la masă. Când nu-s eu pe acolo îşi uită. Şi atunci ce poți să zici despre neamul nostru care scade din punct de vedere religios, pentru că nu mai are o legătură cu înaintaşii care au fost oameni credincioşi?

Mi-aduc aminte de ai mei de acasă că ziceau să nu facem sfărâmituri de pâine, că îi păcat, să nu călcăm pe pâine că îi păcat, că pe grâu îi obrazul lui Dumnezeu. Eu, când eram copil, tare aş fi vrut eu să ştiu cum îi obrazul lui Dumnezeu pe grâu. Îmi închipuiam că dacă se uită cineva cu microscopul, chiar vede cum îi fața lui Dumnezeu! Bineânțeles că ăsta era un gând de copil, după aceea mi-am dat seama că nu poate fi aşa, dar că, de fapt, pe orice creatură a lui Dumnezeu e exprimat Dumnezeu în înțelepciunea Lui, în puterea Lui, în bunătatea Lui, în ceea ce poate El să manifeste. Şi atunci, şi pe grâu… Buna îmi arăta, şi ziceam: „Mamă bună, unde e? Unde-i obrazul lui Dumnezeu pe grâu?”. Şi-mi arăta punctul acela de germinare, gropița aceea: „Uite, aici e obrazul lui Dumnezeu!”. Dar nu l-o văzut nici Buna, ci ea credea în el, în asta. Şi după aceea am crezut şi eu tot aşa. După aceea mi-am dat seama: domnule!, în fond, orice lucru pe care îl face Dumnezeu, îl exprimă pe Dumnezeu într-un fel sau altul! Şi în cazul acesta, noi avem o legătură cu Dumnezeu prin făpturile Lui. Adică natura este un reflex al prezenței lui Dumnezeu. Acum oamenii nu mai au atâta legătură cu Dumnezeu şi sunt aşa, cumva nepăsători. Apoi nu ştiu cum ar putea învia un neam care n-are conştiința că trebuie să învieze!

Mi-aş dori să nu se mai lupte oamenii între ei pe motive de credință, ci fiecare să-şi trăiască credința la măsura la care o are şi să ducă înainte viața tuturor oamenilor fără să caute să-i câştige pe oameni pentru o credință sau alta, cum se întâmplă de multe ori.

Să ne gândim la Maica Tereza de Calcuta care-i îngrijea pe toți, şi pe necredincioşi şi pe credincioşi; le respecta credința şi îi ajuta pe oameni aşa cum sunt, ca să fie mai buni, să fie mai curați, să fie mai mângâiați, mai liniştiți, să moară – cum zicea cineva dintre ocrotiții dânsei: că „am trăit ca un animal şi acum mor ca un înger”. E o vorbă, pentru că îngerul nu moare. Da’ aşa i s-a părut de schimbată viața în condiția respectivă încât a zis: „Până acum când am fost pe stradă şi-am trăit bolnav şi în mizerie, am trăit ca un animal, şi acuma o să mor ca un înger”. Aşa ceva aş dori să fie în țara asta pe care s-o binecuvinteze Dumnezeu cu mila şi cu îndurările şi cu iubirea Sa de oameni.

România a ştiut, în decursul ultimilor zece ani, să-şi controleze, să-şi dirijeze libertatea?

N-a ştiut nimic! În decursul acestor zece ani oamenii n-au ştiut de unde să înceapă, n-au ştiut cum să meargă, au mers întâmplător, au mers cum le-a venit. Au căutat ei să facă anumite lucruri dar ... Mă gândesc numai câtă vorbă a fost la început privind corupția, privind înlăturarea ei, şi până la urmă s-a stins totul.

Ce putem face ca libertatea să nu mai aducă înrobire?

Nu ştiu ce putem face! Mai întâi de toate trebuie să se creeze nişte legi care să îngrădească libertatea, iar omul să ştie că libertatea îngrădită este mai mult decât libertatea neângrădită. Adică să nu spună: sunt drepturile omului să facă cutare sau cutare lucru, este dreptul omului să facă avort, este dreptul omului să citească lucruri necuviincioase, este dreptul omului să aibă baruri striptease, este dreptul omului să privească filme necuviincioase... Tot auzim: e dreptul omului, e dreptul omului... E dreptul omului să fie prost, prost să fie dacă-i dreptul omului!

RUGĂCIUNEA

Sfântul Marcu Ascetul spune: „Când îți aduci aminte de Dumnezeu înmulțeşte rugăciunea, ca atunci când Îl vei uita Domnul să-şi aducă amite de tine". Îi tare fain! M-am gândit de multe ori la cuvântul acesta şi fac o legătură între el şi ceea ce-mi spunea mama când mergeam la şcoală departe de casă: „Nu-ți uita de Dumnezeu, nu-ți uita de rugăciune". Parcă ar fi fost un cuvânt din **Filocalie**.

În **Scara** Sfântului Ioan Scărarul se spune: „Rugăciunea este întărirea lumii", deci oamenii care se roagă într-un fel <u>susțin</u> lumea aceasta. Ei Îl fac pe Dumnezeu milostiv <u>față</u> de lumea aceasta. Sigur că Dumnezeu, dacă a creat lumea aceasta, vrea să fie milostiv <u>față</u> de lume şi s-o întărească, dar contribuim şi noi la întărirea lumii cu rugăciunea pe care o facem, rugăciunea fiind nu numai un mijloc de îm<u>bunătățire</u> personală, ci şi un mijloc de îm<u>bunătățire</u> a societății în care trăim.

Rugăciunea are foarte mare importanță pentru lume în general, ca şi pentru persoanele singuratice, în special; pentru cei sănătoşi şi în bună stare, ca şi pentru cei bolnavi şi în suferință. Numai că nu trebuie să rămânem doar la rugăciune când e nevoie de mai mult decât de rugăciune.

În **Pateric** se spune că un părinte, care era mai mare peste o obşte de zece inşi, se ruga lui Dumnezeu ca şi în viața de dincolo de mormânt să fie şi ucenicii împreună cu el. Condiția pentru aceasta a fost stabilită prin minune dumnezeiască: „Să fie ucenicii la măsurile părintelui" şi atunci vor putea fi împreună în veşnicie. În viața aceasta pământească s-a constatat că ucenicii nu erau la măsurile părintelui, căci ei n-au ajutat pe un bolnav pe care l-au găsit pe cale, pe când părintele, cu toate că era singur, şi-a dat toată silința să-l ajute pe acel bolnav, care de fapt nu era un bolnav obişnuit, ci era îngerul lui Dumnezeu, închipuit într-un bolnav fără ajutor.

Este interesant de observat că cei zece ucenici ai părintelui, deşi erau cu toții împreună, nu s-au simțit îndemnați să facă ceva concret pentru cel ce se întâmplase a le fi în cale, în timp ce părintele, singur fiind, s-a gândit să-l transporte în spate şi să nu-l lase acolo unde îl întâlnise.

Pe mine, de la prima lectură a acestui pasaj din **Pateric**, m-a surprins felul cum a întâmpinat bolnavul de pe cale constatarea celor zece ucenici, că n-au ce să facă cu el. Bolnavul, ca şi cum ar fi fost de acord cu ei, că într-adevăr n-au cum să-l ajute, a zis: „Duceți-vă şi rugați-vă pentru mine". Mie, acest cuvânt a continuat să-mi rămână în minte ca o ironie. Bineânțeles, are şi ruguciunea rostul ei, dar ea nu înlocuieşte şi nu

suplineşte ceea ce s-ar mai putea face şi ceea ce ar mai trebui făcut, adică mila, ajutorul material efectiv.

Rugăciunea în care nu-ți pui inima pentru aproapele nu-i rugăciune, ci formalitate şi profesionalism.

Numai la rugăciune putem să ştim ce legătură avem cu Dumnezeu, ce legătură avem cu oamenii. În rugăciune ne apar fel de fel de gânduri care arată cine suntem şi ce suntem.

Sfântul Maxim Mărturisitorul de pildă, în dialogul între un bătrân şi un frate, a răspuns la întrebarea cum Sfântul Apostol Pavel care avea atâtea griji pentru a propovădui şi pentru a ajuta Bisericile spune totuşi „neâncetat să vă rugați”, cum se ruga el neâncetat? Şi Sfântul Maxim Mărturisitorul, răspunzând la această întrebare, nu spune că Sfântul Apostol Pavel zicea mereu: „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”, ci spune altceva. Zice că: „Rugăciunea neâncetată este să ai mintea pururea lipită de Dumnezeu cu multă dragoste şi cu dor, să atârni cu nădejdea de Dumnezeu şi să te încrezi în El în orice ai face şi ți s-ar întâmpla”. Acesta este răspunsul Sfântul Maxim Mărturisitorul din care înțelegem că de fapt rugăciunea nu e de fapt o simplă repetare a unei formule de rugăciune, ci este o atitudine de rugăciune, o angajare spre slujirea lui Dumnezeu, să simți că eşti lipit de Dumnezeu cu gândurile tale, să simți că atârni de El şi să ai nădejde în El şi să te încrezi în Dumnezeu în orice ai face şi ți s-ar întâmpla, şi atunci această stare sufletească ți se primeşte de Dumnezeu ca o rugăciune.

O concepție la fel cu aceasta a Sfântului Maxim Mărturisitorul o avea şi un pustnic despre care se spune în **Pateric** că a fost vizitat de un oarecare străin care la plecare şi-a cerut iertare de la părintele că l-a reținut de la rugăciunea lui, de la programul lui. Şi părintele respectiv a răspuns aşa: „Rugăciunea mea, frate, este să te primesc pe tine şi să te petrec cu drag”. Cine Îi slujeşte lui Dumnezeu prin ceea ce face şi îşi face datoria în viața aceasta, acela, dacă dă un sens religios vieții, prin tot ceea ce face Îi slujeşte lui Dumnezeu. De altfel Cuviosul Dorotei spune că: „A te ține de o singură faptă bună înseamnă a zidi un singur perete şi nu o casă întreagă”.

Rugăciunea neâncetată nu trebuie înțeleasă ca o simplă repetare continuă a unei formule de rugăciune, ci mai degrabă ca o stare de rugăciune; conştiința permanentă a prezenței lui Dumnezeu, conştiință din care izvorăşte, în mod necesar, preamărirea lui Dumnezeu.

În **Pateric** se spune că este necesar ca rugăciunea să fie unită cu faptele, adică lucrurile pe care le cerem de la Dumnezeu să le urmărim şi cu fapta. Adică, trăim o viață de nepăsare şi apoi să cerem de la Dumnezeu nişte lucruri pe care le-am vrea, dar pe care, într-un fel, am putea să le câştigăm şi noi înşine?

Biserica nu ne cere o singură metodă de angajare în rugăciune, ci ne cere o rugăciune vie, o angajare ca într-un fel de rugăciune în tot ceea ce facem noi pozitiv în această lume. De aceea este foarte important să-şi găsească omul şi munca pe care o face, ca muncă pe care o poate binecuvânta Dumnezeu şi pe care o binecuvintează Dumnezeu.

E foarte important cuvântul acesta: „Rugăciunea este oglinda sufletului”. L-am putea lua ca o lozincă sau ca un principiu. Cel care se roagă îşi manifestă sufletul în

rugăciune în raport cu Dumnezeu, în raport cu lumea, în raport cu oamenii, în raport cu binele lui, cu nădejdea pe care o are, pentru că rugăciunea, zice undeva în **Scara** Sfântul Ioan Scărarul, este „arătarea nădejdii şi secure împotriva deznădejdii". Cum ţie rugăciunea aşa ţie şi sufletul.

În **Scara** Sfântului Ioan Scărarul, despre rugăciune se spune că este „judecată şi judecătorie şi scaunul judecătorului înainte de judecata viitoare". Deci, cei rugăciunea? Judecată, judecătorie şi scaunul judecătorului înainte de judecata viitoare. Ce înseamnă asta? Înseamnă că mai ales la rugăciune ne arătăm cine suntem noi din punct de vedere al raportului cu Dumnezeu.

Rugăciunea e răscolitoare şi de bune şi de rele.

Cine nu are inimă curată acela proiectează din necurăţia lui asupra Mântuitorului nostru Iisus Hristos propriile sale necurăţii. Mărturisesc mulţi dintre credincioşii noştri că la rugăciunile pe care le fac au imagini necuviincioase, şi că în rugăciunile pe care le fac nu se întâlnesc cu Domnul Hristos, ci se întâlnesc cu propriile lor necurăţii. De ce se întâmplă aşa ceva? Pentru că rugăciunea este oglinda sufletului, rugăciunea este măsura la care se găseşte sufletul.

Rugăciunea înainte de a ne face să ne întâlnim cu Dumnezeu, înainte de a ne aduce conştiinţa legăturii cu Dumnezeu, ne aduce întâlnirea cu noi înşine, ne descoperă pe noi înşine nouă înşine. Şi cum ne descoperă? Răscoleşte adâncurile sufletului nostru.

Poate ştiţi că părinţii cei duhovniceşti spun că „rugăciunea este oglinda sufletului". Ce înseamnă asta? Că în cadrul rugăciunii şi în acţiunea de a ne ruga ne cunoaştem măsura la care suntem. Şi să ştiţi că măsurile mele au fost scăzute tare. M-am întâlnit cu furtuni de gând. Şi zicând eu „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul" am simţit nişte răscoliri de gând. Mă gândeam că toată lumea le are dar nu le spune. Nu m-am consultat cu nimenea, că nici nu ştiam că trebuie, nici nu ştiam să mă consult, au mers aşa lucrurile de la sine. Şi a fost bine că n-am pus niciodată răscolirile de gând în legătură cu rugăciunea, că poate aş fi renunţat la rugăciune. N-am renunţat, şi a fost bine că n-am renunţat.

Asta a fost, să zicem, cunoaşterea de sine prin rugăciune. Mi-am dat seama de înclinările negative, mi-am dat seama de agoniselile negative, pentru că să ştiţi că la încărcătura negativă cu care venim în lumea aceasta se adaugă şi negativele pe care le acumulăm, în sensul că băgăm în noi fel de fel de impresii, fel de fel de informaţii, fel de fel de lucruri cu care nu ne putem prezenta oriunde şi oricând, şi aceasta şi întâmplător şi de multe ori şi voit. De exemplu cineva care citeşte un roman excitant, îşi bagă el în suflet negative, nişte lucruri care după aceea îl urmăresc. Sfântul Ioan Scărarul spune că rugăciunea poate fi întinată sau spurcată, poate fi furată, poate fi pierdută şi poate fi curată. La rugăciune curată ajung cei care au rezolvat în ei întinăciunile. Dar Sfântul Ioan Scărarul nu spune că dacă ai rugăciune spurcată să nu te mai rogi, ci prin rugăciune progresezi în rugăciune. Nu trebuie să te sperii niciodată de ce-ţi vine în minte, nici din cele ce le-ai văzut, nici din cele ce le-ai adus din străfunduri de existenţă, important este să vrei să nu le ai. Şi atunci, pentru că noi nu suntem capabili prin noi înşine să ne facem rânduială, cerem ajutorul lui Dumnezeu.

Mântuirea, am zis, vine prin Mântuitorul. Şi cerem ajutorul Mântuitorului: „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul".

Se spune despre Sfânta Maria Egipteanca că 17 ani a trăit în desfrânare şi că tot 17 ani i-au trebuit ca să-şi facă rânduială în minte. Deci lucrurile trebuie luate în serios.

Acuma să ştiţi că nu sunt un rugător din acela care e copleşit de rugăciune în aşa fel încât să-mi vină numai gânduri extraordinare în rugăciune; îmi mai vin şi gânduri obişnuite. Dar nu-mi pare rău niciodată, dacă îmi vine în gând un binefăcător îl pun înaintea lui Dumnezeu în atmosfera de rugăciune şi zic: Doamne, ajută-l pe cutare, că uite m-a ajutat şi el pe mine, sau îmi vine în minte o poezie frumoasă, o spun şi când mă rog, şi zic: aşa-i Doamne că-i fain? Asta înseamnă îmbunătăţire de viaţă, să ajungi la nişte gânduri care să le poţi prezenta şi să le poţi învălui în rugăciune.

Cum eşti, aşa ţie rugăciunea, cum te porţi, aşa te rogi. Nu te rogi, scazi în rugăciune, te rogi, înaintezi în rugăciune. Chiar există un îndemn: „Roagăte cum poţi, ca să ajungi să te rogi cum trebuie!”.

Un cuvânt vrednic de a fi reţinut şi urmat este acela că: „Rugându-te, înveţi să te rogi”. Numai rugându-te mereu poţi înainta în rugăciune. Cine renunţă la rugăciune, renunţă la progresul în ea.

Cât trebuie să se roage omul ca să-l miluiască Dumnezeu?

M-am întrebat şi eu: de câte ori trebuie să zică cineva „Doamne miluieşte-mă” ca să-l miluiască Dumnezeu? Şi m-am gândit la fiul risipitor, de pildă. Fiul risipitor când s-a întors şi-a făcut întâi o socoteală: „Mă voi duce la tatăl meu şi voi spune: tată, am greşit la cer şi înaintea ta, nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău, primeşte-mă ca pe unul din slujitorii tăi”. Şi când s-a apropiat de casă, tatăl l-a văzut de departe şi a alergat înaintea lui şi a căzut pe grumazul lui şi l-a sărutat. Deci nu l-a pus în studiu, să zică: să vedem ce face acesta acum când se întoarce, să vedem ce zice, să vedem cum se prezintă. De ce nu l-a pus în studiu? Pentru că nu era cercetător ştiinţific, ci era tată, şi inima de tată îl înghesuia să-l primească. Noi credem că Dumnezeu e Tatăl nostru. Când l-a primit a început să zică: „Tată, am greşit la cer şi înaintea ta nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău”. Nu a mai zis şi „primeşte-mă ca pe unul din slujitorii tăi”, cum şi-a făcut el socoteala. Şi tatăl său nu a zis: zi de vreo sută de mii de ori aşa, că apoi te iert. Deci noi trebuie să avem încredinţarea că Dumnezeu ne miluieşte. Dar zicem „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul” de atâtea ori de câte putem să zicem, deşi nu cred că la sfârşitul vieţii va zice Dumnezeu către mine: tu mai puteai să zici de un milion de ori şi nu ai zis. Nu cred lucrul acesta. De ce? Pentru că aceasta e o metodă de îmbunătăţire sufletească, nu o metodă de a cere mila lui Dumnezeu în înţelesul acesta că numai atunci ţi-o dă Dumnezeu dacă ai zis de nu ştiu câte ori. Important este să avem încredinţarea în mila lui Dumnezeu, dar noi cerem mila lui Dumnezeu ca să ne putem observa pe noi înşine, e o metodă de îmbunătăţire, de a ţine legătura cu Dumnezeu şi de a ne curăţi sufletul.

Cea mai la îndemână nevoinţă a călugărului şi a mireanului deopotrivă, este rugăciunea de toată vremea şi privegherea.

Nu trebuie să se silească nimeni să facă performanţe de priveghere. Priveghere să faci în înţelesul de a nu fi împresurat de gânduri rele, să ai întotdeauna o trezvie, să fii întotdeauna treaz când trebuie să faci ceva.

E scris undeva în **Pateric**: „Călugărul care se roagă numai când se roagă, acela nicidecum nu se roagă”. Deci nu se roagă când se roagă după un program, ci toată viața trebuie să fie o rugăciune, acel „Rugațivă neâncetat” (I Tesaloniceni 5, 17) despre care ştim că la zis Sfântul Apostol Pavel ca îndemn.

Un părinte duhovnicesc din Mănăstirea Agapia îi îndemna pe oameni să se roage neâncetat şi le spunea să se roage chiar şi când merg să facă un păcat, pentru că poate chiar faptul că te angajezi în rugăciune cu stăruință să te ajute să-ți schimbi gândul şi să nu mai păcătuieşti.

Cine ar putea să citească din Psaltire mai mult? Două categorii de oameni: pensionarii şi şomerii, şi nici unii nici alții nu citesc, mai ales din pensionari, deşi vreme au.

De ce trebuie să citim rugăciunile? Nu ar trebui să vorbim cu Dumnezeu cu gândurile noastre aşa cum sunt ele?

Păi încercați să vorbiți cu Dumnezeu cu gândurile voastre şi o să vedeți că nu le veți putea ridica la măsurile la care sunt rugăciunile pe care le citim. În ce măsură mă pot identifica cu nişte rugăciuni care au fost compuse de alții? În măsura în care câştigi şi tu sentimentele altora.

Eu, de exemplu, „Domnul este păstorul meu” (Psalmul 22) v-am spus, socotesc că e o rugăciune ca şi când aş fi făcut-o eu. Sunt altele cu care nu mă potrivesc foarte bine, dar în orice caz noi putem să ne cercetăm sentimentele şi să ni le îndreptăm, să ni le apropiem de ceea ce aduc în noi ideile respective.

Evagrie Ponticul spune că rugăciunea este „vorbirea minții cu Dumnezeu”, nu este repetarea mecanică a unei formule de rugăciune.

Când recităm rugăciuni nu ne rugăm, ne rugăm atunci când ceea ce spunem simțim, când ceea ce spunem ne împropriem.

Cine este în sfera recitărilor nu se roagă, ci doar spune rugăciuni, iar cel care vorbeşte cu Dumnezeu prin cuvintele rugăciunii, acela se roagă. Întâi este rugăciunea cu cuvântul, rugăciunea gurii, apoi vine rugăciunea minții, când cele ce le rostim cu gura le înțelegem şi cu mintea, rugăciunea minții putând fi detaşată de rugăciunea gurii, fiind mai înaintată decât rugăciunea gurii, rămâne la nivelul gândului, dar la nivelul gândului prin cuvinte, pentru că rugăciunea este prin cuvinte chiar când nu spunem cuvinte cu gura, spunem cuvinte cu gândul, tot cuvintele pe care le-am putea spune şi cu cuvântul vorbit. Şi există o rugăciune a inimii care este rugăciunea deplină, rugăciunea simțirii, rugăciunea în care nu se roagă numai gura, nu se roagă numai mintea, ci se roagă şi inima, adică omul întreg se roagă, la idei adăugând şi simțirea. Aceasta este de fapt rugăciunea inimii când inima se roagă împreună cu mintea, când între inimă şi minte se face o legătură în aşa fel încât omul întreg se roagă, adăugând la idei sentimente. Există şi o rugăciune a simțirii, o rugăciune în care se taie cuvântul de pe buze, o rugăciune a inimii care este o îndreptare a sufletului către Dumnezeu, o rugăciune fără cuvinte, dar la această rugăciune ajung puțini.

Rugăciunea intră mai adânc decât intră cuvântul vorbit, intră mai adânc în suflet decât intră gândurile obişnuite.

Cum sporeşti în relația ta cu Dumnezeu prin rugăciunea din biserică şi cum sporeşti în relația cu Dumnezeu prin rugăciunea făcută acasă? Care este diferența dintre ele şi care este echilibrul dintre ele?

Dragă, într-un fel nu este nici o diferență, pentru că tot rugăciune e şi acasă şi la biserică! Ceea ce faci în biserică, faci organizat şi împreună cu alții, faci într-un loc consacrat, într-un loc sfințit anume pentru Dumnezeu. Se recomandă ca atunci când e slujbă la biserică şi când poți fi la biserică, să fii la slujbă, pentru că pentru rugăciunea particulară găseşti şi altă vreme, când nu este slujbă la biserică. Mă gândesc în special la Sfânta Liturghie.

Cea mai mare jertfă şi rugăciune posibilă pe pământ este Sfânta Liturghie.

Nu locul, ci calitatea rugăciunii este ceea ce se caută.

Ca să înlocuieşti studiul cu rugăciunea sau să-ți faci din rugăciune profesiune, nu-i corect.

Părinte, dacă pentru un motiv neprevăzut întârziem seara încât nu ne putem face canonul obişnuit de rugăciune până la ora la care ne culcăm de obicei, ce trebuie să facem?

Să vă culcați!

Roadele fiecărui fel de rugăciune sunt roadele pricinii care au determinat-o.

Sfântul Isaac Sirul spune că: „Rugăciunea este o bucurie care înalță mulțumire". Deci ce este rugăcinea, între altele? „O bucurie care înalță mulțumire."

Rugăciunea este cuvântul omului către Dumnezeu.

Taina rugăciunii este să te rogi în taină.

Puteți citi toate cărțile din lumea asta despre rugăciune, mai mult decât faptul de a te angaja nu-i nimic.

Dumnezeu se descoperă nu tehnicii, nu faptului că faci închinăciuni sau că stai în genunchi sau că stai în picioare, nu faptului că pui degetul într-un loc pe inimă şi priveşti spre inimă. Astea sunt numai nişte lucruri prin care se angajează omul simplu ca să se poată concentra mai bine. Dar în realitate, lucrurile astea n-au nici o valoare pentru viața lăuntrică, pentru viața sufletească interioară. Important este să iei aminte la gânduri, important este să te simți în legătură cu Domnul Hristos, să ştii că mântuirea vine prin Mântuitor, nu de la tine, să ocoleşti gândurile cele rele prin aşezarea aceasta de rugăciune, prin deprinderea aceasta de rugăciune.

Zic unii că trebuie să bagi mintea în inimă. Ca şi când mintea na puso Dumnezeu unde trebuie, trebuie so iei tu din cap şi so bagi în inimă! Nu e aşa. Ce vrea să spună asta: „să bagi mintea în inimă"? Vrea să spună că trebuie să uneşti gândurile cu simțămintele, rugăciunea să fie o rugăciune deplină. Important este să spui rugăciunea, că mintea se aşează ea la locul ei. Noi o simțim uneori în cap, uneori în piept, uneori şi în cap şi în piept. Nu asta este important, important este să simți

prezența lui Dumnezeu în tine, să simți că înviază Dumnezeu şi se risipesc vrăşmaşii Lui, să simți că a venit la tine Lumina Mântuitorului, nu în înțeles de lumină fizică, ci de o luminare, de o conştiință luminată, de o limpezire sufletească şi astai tot, până la urmă. Astai isihia, ăstai viitorul, pentru că viitorul nu începe peste ani şi ani, viitorul începe în fiecare clipă! Numai că viitorul noi nul trăim ca viitor şi no să-l trăim niciodată ca viitor, ci totdeauna o să-l trăim ca prezent.

Tata, Dumnezeu să-l odihnească, tot ne spunea că un cioban nu ştia nici o rugăciune. Da' sărea el peste o botă şi zicea: „Una mie Doamne, una Țâie Doamne". Asta i-o fost toată viața lui religioasă.

RUGĂCIUNEA LUI IISUS

Părinții cei duhovniceşti ne îndeamnă să folosim mai ales rugăciunea aceasta: „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul" şi au dat şi o rânduială în privința aceasta. Pe mine m-a învățat Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, în 1942, cum să fac această rugăciune, lipind-o de respirație. Şi anume a zis aşa: să spun cu mintea – deci cu cuvântul gândit – „Doamne" între respirații; concomitent cu inspirarea, deci trăgând aerul în piept, să zic: „Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu", şi expirând, dând afară aerul din piept, să zic: „miluieşte-mă pe mine păcătosul". Aceasta nu e o condiție necesară pentru mântuire, adică acela care zice pe respirație se mântuieşte şi cel care zice altfel nu se mântuieşte. Important e să fi angajat în rugăciunea aceasta, în metoda aceasta de curățire a sufletului. Bineânțeles că lucrul acesta nu trebuie să-l facă cineva care este angajat în alte lucrări în care e solicitată mintea.

Poate unii ați citit mărturisirile pelerinului rus, despre trăirile lui interioare, în legătură cu rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Acolo se insistă pentru un anumit număr de rugăciuni, mai întâi 3000, după aceea 6000, după aceea 12000 şi aşa mai departe. E o metodă de fapt. Eu nu cred că trebuie să ne numărăm rugăciunile.

Să ştiți că mie nu mi-e frică să mă duc înaintea lui Dumnezeu şi că o să-mi zică Dumnezeu: bine, bine, dar să ştii că tu ai mai fi putut zice de vreun milion de ori „Doamne Iisuse" şi n-ai zis. Sunt sigur.

Când am ajuns la Teologie a venit vorba despre rugăciunea asta şi îmi spune cineva: „Măi frate, stai, că nu se poate face aşa ceva fără îndrumător, trebuie un îndrumător, un duhovnic!". Şi eu n-am găsit un îndrumător nici până atunci şi nici de atunci încoace. Că dacă m-am dus de exemplu la un părinte care era socotit cu viață îmbunătățită şi cu nume mare şi cu cunoştință multă, el mi-a spus cunoştințele tot din cărți. Pe acelea din cărți le pot citi eu singur, nu trebuie să mi le spună el, că ce spune Ioan de Valaam, că ce-a spus cutare care-i zăvorât şi ce-a spus Ignatie Brancianinov. Pe mine mă interesează experiența, ce ți-a adus ție, care zici „Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Ți-a adus limpezimea minții? Ți-a adus liniştea sufletească? Ți-a adus dorința de rugăciune? Ți-a adus dorința de Dumnezeu? Ți-a adus capacitatea de a ocoli pricinile păcatelor? Ți-a adus fermitatea în cunoştința de Dumnezeu şi înlăturarea gândurilor rele? Ți-a adus statornicie în bine? Ți-a adus dorința de bine? Ți-a adus dorința de depăşire de tine însuți? Astea sunt lucrurile pe care le aduce rugăciunea, rugăciunea de toată vremea şi orice rugăciune.

Eram elev de liceu la Timişoara şi de unde locuiam mergeam până la şcoală cam o jumătate de oră. În timpul acesta de câte ori mergeam singur, şi se întâmpla deseori să merg singur, ziceam într-una: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul", cum m-a învățat Părintele Arsenie, pe respirație.

Pe lângă furtunile de gând, pe lângă confruntările negative, am avut însă şi nişte bucurii pentru care eu recomand din toate puterile mele rugăciunea aceasta în înțelesul că, mergând la şcoală şi zicând rugăciunea aceasta, aveam aşa o bucurie de mare încât mi se părea că mă ridică cineva pe sus. Bineânțeles, nu mă ridica nimeni pe sus, era o impresie a mea născută din plinătatea bucuriei.

Când zicem rugăciunea: „Doamne, Iisue Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul" întins, adică nu de două, trei ori, ci vreme mai îndelungată, de pildă o jumătate de oră, începem să răscolim înăuntru nişte negative care sunt realități necunoscute pentru noi. Apar din subconştient şi inconştient în conştientul nostru. Lucrul acesta s-a întâmplat şi cu mine. Însă norocul meu de la Dumnezeu a fost că nu l-am pus în legătură cu rugăciunea, că poate dacă procedam aşa renunțam la ea.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că rugăciunea de toată vremea este rugăciunea aceea când mintea este atârnătoare de Dumnezeu. Un frate oarecare l-a întrebat pe Sfântul Maxim Mărturisitorul cum putea Sfântul Apostol Pavel, care avea atâtea de făcut, de propovăduit, de purtat grija Bisericilor, cum putea să se roage neâncetat? Şi atunci, Sfântul Maxim Mărturisitorul – citiți în **Filocalie** în volumul II, în „Cuvântul ascetic al Sfântului Maxim Mărturisitorul" – răspunde fratelui că rugăciunea neântreruptă este a avea mintea atârnătoare de Dumnezeu, a nădăjdui în El şi a crede în El în orice ai face şi ți s-ar întâmpla. Deci ajungem la o stare de rugăciune.

Despre Rugăciunea Inimii s-a vorbit foarte mult în istoria Bisericii, mai mult decât este necesar. Aceasta este părerea mea.

Mi-am dat seama că deşi este foarte important să ne rugăm cu această rugăciune, aceasta este doar o rugăciune de cerere, în timp ce sunt şi alte multe rugăciuni mai esențiale, cum sunt rugăciunile de preamărire aduse lui Dumnezeu, în stilul ecfoniselor de la sfintele slujbe sau cum sunt rugăciunile din Apocalipsă.

Susțin din toate puterile mele că rugăciunea şi rânduiala liturgică nu trebuie să fie părăsită sau înlocuită, ci trebuie doar să fie completată prin rugăciunea de toată vremea, indiferent dacă este făcută personal, în chilie sau în altă parte, fie că este făcută în obşte, la ascultări, dar cu agajare personală, din partea fiecărui participant.

Să învățăm noi rugăciunea aceasta, să îi învățăm şi pe alții, să învățăm copiii încă din copilărie să zică „Doamne Iisuse". Dar dacă îi învățăm să zică rugăciunea, iar pe de altă parte le ținem televizorul deschis ca să vadă spurcăciunile care se dau acolo, apoi degeaba zic „Doamne Iisuse". Fiți atenți! De noi depinde viitorul țării noastre nu numai, cum se zice, de tineret. Depinde şi de tineret dar şi de bătrâni, de felul cum îi dirijează şi cum îi îndrumă pe tineri.

„Pe copil să-l ții în frâne

De vrei om la toți să placă

Nu-l lăsa orice să-ngâne,

Nu-l lăsa orice să facă,

Nu-l lăsa după dorirea-i

Unde vrea el să se ducă.

Din acelaşi lemn se scoate

Şi icoană şi măciucă",

zice Vasile Militaru, şi are dreptate.

Părinte, un călugăr mi-a zis: Să te linişteşti şi abia apoi să spui rugăciunea minții.

Nu o avut dreptate. Rugăciunea minții nu are o regulă. Să țineți minte de la mine şi să nu uitați niciodată: rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase" este o rugăciune a tuturor celor care vreau s-o facă. Nu există nici o piedică în calea rugăciunii, ci este o metodă de îmbunătățire sufletească, o metodă de a fi în legătură cu Dumnezeu.

La mine o venit un călugăr, Dumnezeu să-i ajute, şi-o zis că el când se roagă îşi acoperă ceasul cu o perină ca să nu-l audă, că-l scoate din linişte. Şi-am zis: „Măi frate, trebuie să ai linişte şi când auzi un tractor lângă tine, nu numai un ceas". Nu zici „Doamne Iisuse" pentru că te-ai liniştit, ci ca să te linişteşti.

De-a lungul vieții mele, din 1942 încoace, deci vreme de 59 de ani, n-am întâlnit pe nimeni despre care să fiu încredințat că m-ar putea ajuta datorită experienței pe care o are. Chiar şi cei socotiți ca fiind duhovnicii cei mai mari din țara noastră, când i-am întrebat despre rugăciune, mi-au spus ceea ce puteam să aflu eu însumi din cărți, pentru că mi-au pus înainte citate din învățăturile Părinților care au fost preocupați de această lucrare. Şi mai adaug ceva: n-am întâlnit pe nimeni despre care să am încredințarea că practică la măsuri mari „Rugăciunea lui Iisus".

Eu încă nu am conştiința, acum la şaptezeci de ani, că m-am întâlnit cu cineva care are rugăciunea de toată vremea şi care este un adevărat isihast. Nici în țară, nici în altă parte, câți oameni am cunoscut.

SĂRUTUL

Cum priviți sărutul între doi adolescenți?

Sărutul între doi adolescenți e o manifestare, o revărsare de suflet, poate fi o revărsare de suflet şi se poate realiza pătimaş şi nepătimaş. În cazul când e nepătimaş, e admis. Totuşi e bine să se găsească altă modalitate de apropiere, pentru că, de multe ori, manifestările acestea au şi implicații care nu țin de prietenie; în componența sărutului pot intra – şi intră adeseori – implicații sexuale.

SCARA PĂRINTELUI TEOFIL

Tot ce se face spre bine ne pregăteşte spre fericire. Orice lucru pe care-l facem noi în viața noastră pentru preamărirea lui Dumnezeu aduce în sufletul nostru mulțumire şi ne pregăteşte pentru tot mai mult şi mai mult, până când suntem între cei fericiți. Urcuşul acesta se poate exprima în nişte nume pe care le poartă oamenii şi care nu totdeauna corespund cu viața lor. Când vine la mine la spovedit cineva care are un nume frumos, de exemplu cum ar fi Floare, zic: să-ți fie viața cum ți-i numele. Numele în limba greacă are întotdeauna o însemnătate, spune ceva despre cel care poartă numele. De exemplu numele Hristos – care de fapt nu este un nume, ci este o calitate, dar se pomeneşte mereu împreună cu numele Domnului nostru Iisus, care este şi Hristos – înseamnă Unsul, Alesul. Unsul, în înțeles de Ales, este Mesia, este Cel trimis, este Cel rânduit de Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Şi de fapt cuvântul acesta a fost pronunțat de îngerul binevestitor când a zis către păstorii din Betleem: „Iată vă binevestesc vouă bucurie mare care va fi pentru tot poporul, că vi S-a născut vouă un Mântuitor care este Hristos Domnul" (Luca 2, 10-11). Sau numele de Iisus, care înseamnă Mântuitor, a fost pronunțat tot de îngerul binevestitor în vis şi a fost adresat Sfântului şi dreptului Iosif când i s-a spus că: „Vei chema numele Lui Iisus pentru că El va mântui pe poporul Său de păcat" (Matei 1, 21). Prin urmare sunt nume de oameni care pot exprima trepte ale vieții duhovniceşti, trepte ducătoare la fericire. Şi numele acestea nu trebuie neapărat să le purtăm, ci trebuie să le întrupăm.

Cel dintâi nume care duce spre numele de fericit – care înseamnă „macarie", în limba greacă înseamnă „fericit" – este Teopist, adică credincios lui Dumnezeu. Pornim de la credința în Dumnezeu. Cine crede în Dumnezeu este slujitor al lui Dumnezeu, rob al lui Dumnezeu şi devine Teodul, adică rob al lui Dumnezeu. Cel ce este Teodul, desigur ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu, pentru că cel ce împlineşte poruncile lui Dumnezeu ajunge să-L cunoască pe Dumnezeu, căci Dumnezeu Însuşi i se descoperă, după cuvântul Sfântului Marcu Ascetul care zice că: „Hristos este ascuns în poruncile Sale şi se arată – se descoperă – celui care împlineşte poruncile Lui". Şi, în felul acesta, cine cunoaşte pe Domnul Hristos din împlinirea poruncilor Lui, cel căruia Domnul Hristos i se arată, se numeşte Teognost, cunoscător de Dumnezeu. Şi în măsura în care cineva cunoaşte pe Dumnezeu devine iubitor de Dumnezeu, adică Teofil, şi cel care Îl iubeşte pe Dumnezeu e fericit din însăşi iubirea aceasta şi devine Macarie. Sunt şi acestea nişte trepte: credința în Dumnezeu, slujirea lui Dumnezeu, cunoaşterea lui Dumnezeu, iubirea față de Dumnezeu şi fericirea care vine din iubirea față de Dumnezeu. Aceasta este calea fericirii.

SCRIPTURA

Să ştiți că Evangheliile sunt cărți ocazionale. Nu sunt cărți scrise ca să rămână posterității. Sunt un fel de scrisori, un fel de revărsări de suflet pentru anumite trebuințe ale oamenilor care doreau să ştie ceva despre Domnul Hristos şi atunci Sfinții Evanghelişti au scris cărțile ca nişte cărți ocazionale. Singura carte a **Noului Testament** care e scrisă ca un fel de studiu e Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel.

Sectarii nu au dreptate să spună că ajunge **Scriptura**, pentru că **Scriptura** este numai o parte din ceea ce s-a propovăduit. Sfântul Apostol Pavel spune, scrie în Epistolele

sale, că: „Celelalte lucruri le voi rândui când voi veni” (I Corinteni 11, 34), sau: „ţineţi la predaniile pe care le aveţi” (II Tesaloniceni 2, 15). Deci nu numai ceea ce e scris.

Şi apoi scrierile Noului Testament nu le-au avut toţi, cum avem noi acum Noul Testament, ştim şi ce a scris Matei şi ce a scris Ioan şi ce a scris Luca şi aşa mai departe, ci cărţile lor au fost cărţi din care unii au avut una dintre ele, ceilalţi au avut alta şi cu vremea, abia după tipărire, s-a ajuns să poţi avea **Scriptura** şi să spui: uite ce scrie aici şi uite ce scrie dincolo. Biserica a existat, să zicem aşa, fără **Scriptura** scrisă. A existat prin Scriptura vorbită, prin Scriptura propovăduită.

Dacă ar dispărea **Scriptura**, Biserica totuşi ar exista în continuare, pentru că trăieşte prin ceea ce se crede, prin ceea ce se învaţă prin propovăduirea vie.

Tradiţia bisericească este de fapt întruparea **Sfintei Scripturi**. **Sfânta Scriptură** nu a fost înţeleasă niciodată în Biserică numai ca o carte sau numai ca o colecţie de cărţi, ci a fost înţeleasă ca o învăţătură care se întrupează în viaţa Bisericii şi care formează o gândire bisericească. De fapt norma credinţei noastre nu este **Sfânta Scriptură,** chiar dacă şi noi preţuim **Sfânta Scriptură,** ci norma credinţei noastre este învăţătura Bisericii. Toţi creştinii folosesc **Sfânta Scriptură** dar diferenţele dintre creştini toţi şi le întemeiază pe **Sfânta Scriptură,** ceea ce înseamnă că **Biblia** sau **Sfânta Scriptură** nu este prilej de unire între oameni, ci este prilej de despărţire între oameni prin faptul că ea trebuie să fie interpretată şi interpretarea nefiind la fel se fac diferenţe între oameni. Ori ceea ce asigură norma credinţei noastre este învăţătura Bisericii noastre, Sfânta noastră Biserică fiind păstrătoarea, propovăduitoarea şi tâlcuitoarea **Sfintei Scripturi**. De altfel, ca să înţelegem bine **Sfânta Scriptură** trebuie să avem şi o pregătire specială pentru aceasta. În **Filocalie** se spune aşa: „Bate la porţile Scripturii cu mâinile virtuţii” (Evagrie Ponticul), iar Sfânta Evanghelie ne este prezentată ca ceva mai presus de mintea noastră. La sfintele slujbe se spune: „Şi pentru ca să ne învrednicim noi a asculta Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm”. Tradiţia Bisericii noastre se manifestă mai ales în dumnezeieştile slujbe ale Bisericii noastre, dumnezeieştile slujbe ale Bisericii noastre fiind de fapt „Filocalia pentru toţi” sau Filocalia tuturor, o altă Filocalie.

Gândiţi-vă la un lucru foarte important de avut în vedere, şi anume că diferenţele care există între creştini (şi acum sunt vreo 3000 de grupări creştine, creştini cu gânduri diferite) pornesc de la Biblie. Ori, învăţătura Bisericii este numai una şi nu trebuie interpretată. Să ştiţi că învăţătura Bisericii este neinterpretabilă. **Scriptura** se interpretează şi din pricina aceasta **Biblia** este pricină de neunire între creştini.

Toţi creştinii care gândesc altfel decât ortodox, toţi aceia gândesc altfel pentru că se întemeiază pe interpretări eronate ale **Sfintei Scripturi**, ale **Bibliei**. Aşa încât **Sfânta Scriptură** se poate face pricină de neunire, şi de fapt se face pricină de neunire, nu prin ea însăşi, ci prin interpretarea care i se dă.

Unui frate care a spus că a învăţat **Noul** şi **Vechiul Testament** pe de rost, un părinte i-a spus: „Ai umplut văzduhul de cuvinte”. O fecioară care, l-a fel a învăţat **Noul** şi **Vechiul Testament** pe de rost, a fost întrebată de un părinte: „Ţi s-a făcut ocara ca cinstea? Dar lipsa ca îndestularea? Dar paguba ca şi câştigul? Dar străinii ca rudele după trup?”. Când ea a mărturisit că n-a ajuns la o măsură ca aceasta, părintele i-a zis: „Du-te şi pune de acum început bun”.

Biblia sau **Sfânta Scriptură** rămâne până acum cea mai răspândită carte. Din păcate, nu toţi cei care o au o şi citesc sau ştiu cum să o citească. Cum recomandaţi sfinția voastră citirea **Sfintei Scripturi**?

Eu recomand celor care se lasă îndrumați de mine să citească în fiecare zi două capitole din **Noul Testament**, începând cu Evanghelia de la Matei, continuând cu celelalte Evanghelii, şi apoi să le citească încă o dată şi încă o dată, de trei ori Evangheliile una după alta, după aceea fiecare carte din **Noul Testament**, să o citească de trei ori în parte, Faptele Apostolilor o dată, de două ori, de trei ori, Epistola către Romani o dată, de două, de trei ori şi aşa mai departe până la sfârşitul **Noului Testament**. Recomand să se citească Evangheliile una după alta de trei ori pentru că există şi multe texte paralele şi atunci e bine să ai o perspectivă generală. Celelalte cărți al **Noului Testament** nu au o legătură unele cu altele, sunt fiecare de sine stătătoare, aşa că e bine să se citească fiecare în parte de trei ori. După ce ai citit **Noul Testament** de trei ori în felul acesta, apoi se citesc câte două capitole în fiecare zi fără să se mai țină seama de numărul de citiri. Şi asta până la sfârşitul vieții în scopul de a ne împodobi mintea cu gânduri cereşti şi de a le avea la îndemână pentru înlăturarea ispitelor celui rău sau pentru întărirea în bine. Mă gândesc că citirea **Scripturii** în general, şi a Noului şi a Vechiului Testament, trebuie făcută în perspectiva în care Biserica ne îndeamnă să o facem. Când se citeşte din **Noul Testament** şi din Epistolele Sfinților Apostoli, credincioşii sunt anunțați că se citesc lucruri izvorâte din înțelepciune, chiar se spune: „Înțelepciune”, se anunță de unde se citeşte şi slujitorul sfințit spune în continuare: „Să luăm aminte!”. Deci citirea trebuie făcută cu luare-aminte, considerând că se citesc lucruri excepționale, lucruri care ies din comun.

Poate vi se pare curios că spun eu lucrul acesta, călugăr fiind, că **Scriptura** nu s-a scris pentru noi. S-a scris şi pentru noi, dar nu s-a scris mai întâi pentru noi, ci s-a scris pentru cei care au primit mai întâi învățătura care e cuprinsă în **Scriptură.** Dacă **Scriptura** era anume scrisă pentru noi, nu s-ar fi vorbit în **Scriptură** despre trei compartimente ale cosmosului. Sfântul Apostol Pavel spune că Dumnezeu I-a dat Mântuitorului un nume care este mai presus de orice alt nume: „Ca-n numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi ale celor de dedesubt” (Filipeni 2, 10). Cele de desubtul pământului sunt cele care țin de iad, pământul este la mijloc şi sus cerul. Aşa gândeau oamenii din vremea Sfântului Apostol Pavel. Sfântul Apostol Pavel vorbind în limbajul acelor oameni a spus că Dumnezeu I-a dat Mântuitorului un nume, care e mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus să se plece orice genunchi, anume al celor cereşti (al îngerilor care Îl cunosc pe Mântuitorul), al celor pământeşti (al oamenilor) şi al celor de dedesubt (adică al celor care nu sunt nici în cer, nici pe pământ, ci sunt undeva mai jos decât pământul). Aşa gândeau oamenii de atunci. Dacă s-ar fi scris **Scriptura** în vremea noastră, nu s-ar fi întrebuințat acest limbaj pentru că noi gândim altfel şi Dumnezeu ar fi vorbit omului la măsurile gândurilor pe care le are omul în vremea lui.

SECTARII

Ce atitudine să avem în fața prozelitismului sectar? Dacă ne manifestăm făţiş, suntem consideraţi de alţii nedemocraţi.

Atunci, să fiți democrați! Dragă, noi n-avem rostul să împiedicăm nişte lucruri care nu ne privesc pe noi; fiecare poate să-şi urmeze calea. Democrația noastră stă în aceea că-

I slujim lui Dumnezeu în felul nostru şi îi lăsăm pe alții să-şi urmeze calea în stilul lor. Dacă vom avea un ascendent moral real, nu o să ne poată sta nimeni împotrivă. Dacă nu, n-avem credit, în general. Ortodoxia noastră este viața noastră ortodoxă.

Cred că prezența sectelor îşi are cauza în lipsa unei trăiri ortodoxe autentice. Mulți dintre cei considerați ortodocşi nici nu ştiu că aparțin Ortodoxiei, ceea ce de fapt înseamnă că nici nu aparțin. Nu ştiu nici ce este Ortodoxia. Mulți, chiar dintre ortodocşi, nu cunosc avantajele Ortodoxiei față de celelalte organizații şi concepții creştine. În concluzie, se poate spune că nu ortodocşii trec la sectari, ci la sectari trec oameni care de fapt n-au avut nici o apartenență religioasă. Un ortodox autentic este şi rămâne ortodox, el doar putând să înainteze în ortodoxie.

Bunica mea dinspre tată, neştiutoare de carte, nu voia nici măcar să participe la adunările Oastei Domnului conduse de preot, pe considerentul că acestea nu se făceau în biserică şi mai ales că era ceva nou, ceva ce n-a fost în Biserică de la început, sau cel puțin, bunica mea nu s-a pomenit cu ele. Invitată de mine să ia parte la o astfel de adunare, ea mi-a răspuns simplu: „Eu nu-mi las legea!”. Unii credincioşi nu mai gândesc aşa, pentru că nu mai trăiesc aşa. Ei când primesc ceva nou, ceva ce n-a mai fost înainte, n-au nici o ezitare, pentru că, la drept vorbind, nu renunță la nimic în schimbul a ceea ce li se oferă. E destul să le placă, e destul să fie de acord cu ceea ce li se spune, cu ceea ce se face, şi nu mai au nimic de obiectat.

Ceea ce au sectele şi îi tentează pe unii este predica, cântarea şi „siguranța” mântuirii. Sectele menajează şi comoditatea omului. „Hristos ne primeşte şi nu ne cere nimic, decât să credem în El”, zic ei. Ori la noi e altfel: post, asceză, privațiuni, efort.

A zis un sectar către mine, la noi la mănăstire, în biserica mică, unde avem nişte icoane pictate pe lemn: „Părinte, ce rost are să pupi scândurile astea?”. Şi i-am răspuns: „Mă, dacă tu pupi scânduri, apăi să nu le pupi. Eu să ştii că nu pup scânduri, eu pup icoane!”.

SEXUALITATEA

Părinte, în ce măsură îi scade pe soți sau nu îi scade relația intimă, în scopul naşterii de copii, dacă toți zicem: „în fărădelegi m-am zămislit şi în păcate ma născut maica mea”?.

Bine, asta este o raportare la păcatul strămoşesc. Noi nu putem duce lucrurile la extrem. Aşa au făcut gnosticii, care au spus că materia trebuie distrusă, nu trebuie înmulțită, pentru că materia este rea, deci căsătoria e rea, pentru că înmulțeşte materia. Astea nu sunt concepții ale Bisericii. Noi zicem că la temelia existenței noastre este ceva care nu ne favorizează. Dar nu putem zice totuşi lucrul acesta, pentru că actul acesta sexual, care este până la urma un act fizic, de ce îl foloseşte Dumnezeu atunci pentru concepere dacă e scăzut ca act? Nu putem susține lucrul acesta decât întro anumită perspectivă, dar perspectiva asta nu este una reală.

Putem spune însă altceva, şi anume, că actele sexuale care nu urmăresc şi naşterea de fii ar fi cu scădere, dar nici în acest caz nu poți să te menții pe poziția aceasta mult, pentru că e întradevăr o insuficiență a omului. Cei care au făcut

rânduielile acestea cu marțea, joia şi nu la sărbători, au vrut să-l ridice pe om mai presus de sine însuşi. Ei, în realitate, ca oameni necăsătoriți, au făcut program oamenilor căsătoriți! Or, lucrul acesta nu se poate realiza. Nici ei, poate, căsătoriți fiind, nu puteau realiza lucrul acesta, pe care ei nu lau experimentat. Poate să nu fie scădere, poate să fie o ridicare faptul acesta că te angajezi la aducerea în lume a unui copil. Lucrul acesta te face colaborator cu Dumnezeu, şi dacă te face colaborator cu Dumnezeu, îl mai poți socoti inferior?

Nil Ascetul, în **Filocalia**, volumul I, citând din Deuteronom, Capitolul al XXV-lea, deduce că atingerea părților ruşinoase sau cugetarea la ele, întinează, şi completează că cele ce ajută la naştere arată creatura. Întrebarea ar fi tot în ceea ce priveşte gnosticii, dacă ar fi întradevăr o scădere?

Nu este o scădere. Nu există nimic în trupul omenesc care să fie întinat, să fie prin sine scăzut; şi organul sexual şi ochiul sunt pe acelaşi plan din punct de vedere creatural. Nu se poate spune că astai spurcat şi astai curat. În momentul în care „Câți în Hristos vați botezat, în Hristos vați şi îmbrăcat”, nu mai e vorba de spurcăciune. Este vorba de întinare prin gândirea pe care o poți avea; de exemplu, se recomandă călugărilor să nuşi privească trupul şi mai ales părțile ascunse ale trupului, ca să nu se excite, adică să aibă un mijloc de înlăturare a unor porniri care, la ei, sunt vinovate. Asta nu înseamnă însă că soțul şi soția nu se pot bucura chiar şi de ceea ce pare a fi scăzut, pentru că nu e nimic scăzut. Citeam undeva, întro carte de sexologie, că aceia care se ruşinează când au un act sexual, sting lumina şi aşa mai departe, greşesc. Era o părere a unui laic în chestiunea aceasta, dar omul trebuie să se reverse, în fond, în actele sexuale, nu să se jeneze şi să zică: „Vai de mine că iar am făcut păcat şi vai de mine că nar mai fi trebuit...”. Astea sunt lucruri care trebuie să ridice ființa omenească, nu trebuie să o scadă.

Animalele, de exemplu, care se împreună, nu au o jenă, o pudoare, o fac oriunde, nu? Oamenii au o jenă nu pentru că e jenă, ci pentru că este o intimitate. Dar unul care sa făgăduit la călugărie şi trăieşte viață călugărească, sigur că nu trebuie să aibă relații intime, sau homosexualii, să se desfăteze unul de celălalt, sau cei care au porniri nefireşti...

Problema s-ar fi pus nu în sensul că ar fi necurat, ci dacă nar fi fost mai bine – în viziunea Sfântului Ioan Scărarul – să se aibă grijă de desăvârşirea proprie...

Lasă-mă, măi, cu Sfântul Ioan Scărarul! Sfântul Ioan Scărarul a scris pentru călugări, nu a scris pentru oameni de rând. Adevărul este că **Scara** este pentru călugări, nu este pentru mireni. Este scrisă de un călugăr şi sigur că tot ce e scris în ea e valabil pentru călugări, nu şi pentru ceilalți. Nu se poate orienta cineva după **Scara**, de exemplu, în chestiuni de sexualitate, dacă el este căsătorit.

Dumnezeu a binecuvântat sexualitatea prin însăşi crearea omului, aşa cum este, bărbat şi femeie. După aceea, dacăi vorba să aducem argumente, Biserica binecuvintează căsătoria cu sexualitate cu tot, nu o binecuvintează ca şi când ar fi vorba despre doi care ar fi trebuit să se facă călugări şi care totuşi vor trăi în viața comună de căsătorie. Nu e aşa! O căsătorie cu tendințe din acestea, de necăsătorie, e de fapt o caricatură de căsătorie şi de călugărie. Nu e nici călugărie, nici căsătorie. Biserica zice: „Să se veselească ei la vederea fiilor şi a fiicelor lor”. Este o datorie a celor care se căsătoresc să aibă familie şi nu un singur copil şi să se uite la el ca la ştiu eu ce. Dacă poți avea mai mulți copii şi ai numai unul, ai un idol, nu un copil!

Unii zic că vin la călugărie pentru a se mântui, ca şi când mântuirea nu ar fi şi în altă parte. Unul a zis aici la mănăstire, când a fost întrebat, „de ceai venit să te faci călugăr”, că el vrea să ducă viață curată, iar celălalt la întrebat: „Dar ce, eu duc viață spurcată?”.

Dragă, mai întâi de toate, să ştiți că cine a făcut rânduieli în viața de familie şi a ajuns la concluzii dintr-acestea că îi păcat să ai legături sexuale în cadrul vieții de familie, în general nu au fost oameni căsătoriți, ei nu au ştiut cum se desfăşoară viața în familie. Eu să ştiți că nu mă bag în intimități. Şi la spovedit nu încep: şi-apăi când, şi-apăi cum, şi-apăi cât…, că acestea sunt nişte chestiuni de intimitate. Important este să nu stai împotriva consecințelor când urmează să vină copilul şi să nu fi axat pe sexualitate. Asta-i totul. Sunt şi perioade în care femeia nu este fertilă. Părintele Arsenie le mai spunea unora, mai ales celor care aveau probleme, să aibă în vedere calendarul sarcinii. Deci, acestea sunt chestiuni pe care nu le reglementează nimeni. Citiți toată Scriptura din cap în cap şi tot nu veți găsi nici un fel de dispoziție în legătură cu de câte ori, când anume şi când nu, deşi, ca să duci o viață spirituală trebuie să insişti pentru o spiritualizare în sensul acesta, că acuma este post şi hai să fim abstinenți, sau acuma sunt sărbători mari şi să nu ne coborâm la obişnuitul vieții, dar un program propriu-zis nu face nimeni în cadrul Scripturii. Doar atât se spune la Iezechil că bărbatul să nu se apropie de femeie în timpul ciclului. Asta este reglementat în Scriptură, şi se prezintă apoi ca păcat satisfacerea numai pentru satisfacere, adică cumva cu grija de a nu avea consecințele pe care le are un astfel de act. Important este ca omul să fie corect, să-şi rânduiască viața cum poate el să şi-o rânduiască. Să ştiți că mie nu mi-e frică să-i întreb pe oameni – dar nu-i întreb pentru că nu mă interesează şi pentru că nu aş vrea ca oamenii să ajungă la concluzia că trebuie să înlăture legăturile. Mai ales femeile vin şi zic: Părinte, mă gândesc să nu mai păcătuiesc, mă gândesc să nu mai am legătură cu bărbatul ş.a.m.d., şi atunci le spun: Bine, bine, câtă vreme sunteți doi nu îți poți face program de unul singur, şi apoi dacă se duce el în altă parte bine-i? Deci trebuie să vedem lucrurile la măsurile oamenilor pe care îi avem în față. Degeaba vreau eu să dau nişte îndrumări pe care le-ar putea face sfinții, dar nu le pot face păcătoşii. Şi atunci important pentru mine este ca omul să-şi vadă de familia lui, de soția lui, soția de soț, să fie delicați unii cu alții, să fie binevoitori. Bineânțeles că sunt şi situații grele când unu-i bețiv şi vrea ce n-ar trebui să vrea la beție, şi atunci sunt probleme, într-adevăr. Dar când lucrurile merg normal, atunci oamenii trebuie să fie delicați unii cu alții.

Dragă, eu nu sunt pentru ideea că credincioşii căsătoriți nu trebuie să se împreune sexual decât marțea şi joia. Pentru că lucrurile acestea nu le-au făcut oamenii căsătoriți, ci oameni necăsătoriți.

Cineva m-a întrebat zilele trecute: „Câtă vreme nu pot lua anaforă după ce am avut contact sexual cu soția? Că unii mi-au zis că 9 zile”. Şi am răspuns: „În cazul ăsta poți să nu mai fi căsătorit şi, Doamne ajută, te duci şi te faci călugăr, că apoi îi bine. Păi dacă un preot poate să slujească după ce a fost abstinent o singură zi, atuncea de ce trebuie să treacă 9 zile?” Sunt nişte exagerări. Adică oamenii îşi fac fel de fel de gânduri, le e frică de vina pe care ar putea să o aibă.

Unii consideră metoda de nefertilitate a femeii, deci metoda calendaristică, ca o metodă lăsată de Dumnezeu.

Păi şi eu o consider aşa. Şi dacă oamenii ştiu şi pot să folosească practica aceasta, n-am nimica împotrivă. De ce? Pentru că dacă Dumnezeu a rânduit aşa şi dacă omul

poate să fie abstinent până la vremea aceea, înseamnă că totuşi e ceva. Se zice că Părintele Arsenie chiar recomanda metoda aceasta.

Patimile sexualității au două izvoare în firea noastră, unul în suflet şi altul în trup. În trup este pornirea spre plăcere trupească, iar în suflet este îndemnul, dorința de plăceri trupeşti. De aceea şi vindecarea este pe două planuri: în trup prin înfrânare, prin post, iar în suflet prin ocolirea pricinilor care duc la desfrânare, ocolirea gândurilor celor rele, de desfrânare, ocolirea tentațiilor şi a locurilor unde omul este expus la plăcere, ocolirea chipurilor care, intrând în suflet, îi pot da de lucru celui care vrea să rămână în curăție. Patima aceasta îşi are puterea într-o pornire firească pe care omul trebuie să şi-o stăpânească ca să fie el stăpân pe sine şi nu patima.

SFINTELE SLUJBE

Sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt prilejuri de rugăciune şi de învățătură. Ne rugăm învățând şi învățăm rugându-ne.

Sfintele slujbe ale Bisericii noastre de fapt sunt ceea ce trebuie să cunoască credincioşii noştri, întrucât contactul nostru cu învățătura mai presus de lume, cu învățătura adusă din cer pe pământ – pentru că Sfântul Ioan Gură de Aur spune că citirea **Scripturii** este „deschiderea cerurilor" – se realizează prin dumnezeieştile slujbe. Sfintele slujbe sunt modalitatea de întâlnire a credincioşilor cu învățătura Evangheliei, cu Evanghelia chiar, pentru că în cuprinsul sfintelor slujbe se şi citeşte din Evanghelie, mai ales la Sfânta Liturghie. Sfintele slujbe au darul de a ne pune în legătură cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu Dumnezeu Tatăl, cu Duhul Sfânt, cu Maica Domnului, cu sfinții, ne angajează. Deci la sfintele slujbe învățăm rugându-ne şi ne rugăm învățând şi asta înseamnă că sfintele slujbe ne dau prilejul să ne întâlnim cu învățătura Domnului nostru Iisus Hristos în prezența Domnului nostru Iisus Hristos.

La slujbele noastre – am spus că sfintele slujbe sunt întrupări ale Evangheliei – sunt atâtea izbucniri de bucurie în legătură cu viața noastră de credincioşi.

Slujbele Sfintei noastre Biserici sunt lucrul cel mai important, sunt ceea ce ne reprezintă pe noi ca dreptmăritori creştini, ca creştini ortodocşi. Sfintele slujbe sunt mijlocul de angajare a credincioşilor în fața lui Dumnezeu, sunt un mijloc prin care Dumnezeu ni se face cunoscut şi un mijloc prin care noi luăm act despre Dumnezeu.

Orice credincios trebuie să ştie că el nu este simplu spectator la o slujbă dumnezeiască, că el nu este un simplu asistent la slujba dumnezeiască, ci este un slujitor. Orice credincios care ia parte la sfintele slujbe trebuie să aibă conştiința că el slujeşte, nu se duce să vadă o slujbă, să audă o slujbă, ci se duce să facă o slujbă. În Biserica noastră nu slujesc numai preoții, numai arhiereii, numai diaconii, numai cântăreții bisericeşti, ci slujesc toți credincioşii care iau parte la sfintele slujbe.

Slujbele noastre sunt o **Filocalie** pentru toți!

Dacă gândim sfintele slujbe ca pe o **Filocalie**, învățăm din sfintele slujbe cum să ne curățim, cum să ne luminăm şi cum să ne desăvârşim, nu numai din texte, ci mai ales din textele trăite la sfintele slujbe.

Unul dintre gândurile pe care le am cel mai mult la inimă este gândul că Duhul Sfânt are un vuiet şi că vuietul lui sunt sfintele slujbe.

Eu aveam un părinte la noi la mănăstire – Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească – şi zicea că atunci când a fost el la Sfântul Munte, învățat fiind cu slujbe scurtate de pe la oraş şi de pe la sat, şi cu slujbe rare, când s-a dus acolo şi-l ținea părintele ore întregi la rugăciune, i se părea lung, şi a zis către părintele: „Tare lungă a fost slujba asta". Şi părintele a zis: „E lungă lenea ta!".

SFINȚII

Părintele Arsenie le spunea la oameni să nască sfinți. Cine poate naşte sfinți? Cine-i sfânt. Ori fiind noi cu păcatele pe care le avem, transmitem predispoziții păcătoase şi negative la cei pe care îi aduce Dumnezeu prin noi în lume, uneori ca o pedeapsă pentru noi înşine.

Să nu gândim cumva că sfinții au fost cândva de demult iar acum nu ar mai fi. Să ştiți că sfinți sunt şi astăzi. Sunt şi între noi sfinți, Dumnezeu îi ştie care şi unde sunt, oameni care şi-au sfințit viața, oricare le-a fost chipul de viețuire, fie c-au fost în mănăstire, fie c-au fost în pustietăți, fie c-au fost oameni cu familie, fie c-au fost oameni singuratici, fie că şi-au dat viața pentru Domnul Hristos, fie că au trăit viața pentru Domnul Hristos.

Unii dintre credincioşii noştri cred că sfinții au trăit numai pe vremuri şi acuma nu mai pot fi oameni sfinți. Dar să ştiți că şi acum sunt oameni sfinți chiar dacă nu suntem noi vrednici să-i cunoaştem, îi ştie Dumnezeu. Biserica trăieşte prin sfinți. Biserica este sfințită şi prin faptul că are sfinți în cuprinsul ei.

Nu trebuie să ne gândim la sfinți ca la nişte oameni care nu pot fi urmați, ci dimpotrivă, să ştim că oamenii sfinți pot să fie urmați şi de către alți oameni, adică e cu putință ca şi noi să fim sfinți.

SFÎNTA EUHARISTIE

S-a făcut aşa o atmosferă, să zicem aşa, de neluare aminte la Sfintele Taine. Sunt credincioşi care se împărtăşesc o singură dată pe an. Eu să ştiți că n-am încredere în spovedania celor ce se spovedesc o singură dată pe an şi în împărtăşirea celor ce se împărtăşesc o singură dată pe an. N-am încredere pentru că nu-mi pot închipui că cineva care prețuieşte Cinstitele Daruri se poate reține de la împărtăşire atâta vreme.

Eu n-am nimica împotriva celor pe care nu-i interesează primirea Sfintelor Taine, dar dacă sunt credincioşi care doresc să se împărtăşească, sunt împotriva acelor duhovnici care îi opresc pe credincioşi să se împărtăşească pentru că s-au împărtăşit de curând. Fiecare Sfântă Liturghie e prilej de împărtăşire. Şi de câte ori nu ne împărtăşim, de atâtea ori refuzăm ceva ce Dumnezeu vrea să ne dea. Noi refuzăm. Dintr-un motiv sau altul. Că nu suntem pregătiți, de pildă. Pregătirea pentru Sfânta Împărtăşire e pregătire de o viață întreagă.

Dacă trăieşti corect, te pregăteşti pentru Sfânta Împărtăşire şi dacă nu trăieşti corect nu te pregăteşti nici atunci când gândeşti că te pregăteşti, şi atunci când citeşti ştiu şi eu ce rânduieli ca totuşi să te poţi împărtăşi, ca să fii vrednic. Eu nu sunt împotriva unei pregătiri pentru împărtăşirea cu Sfintele Taine, a unei pregătiri imediate, adică împotriva citirii de pildă a canonului pentru Sfânta Împărtăşire. Sunt de acord. Şi chiar trebuie făcut lucrul acesta. Măcar atât. Dar asta nu înseamnă că omul trebuie să aştepte până când se împlineşte un soroc, ştiu eu, de şase săptămâni sau de cât, ca să se mai poată împărtăşi o dată.

Vin la mine unii şi zic: „Părinte, a murit tata şi nu a fost împărtăşit. Ce pot face pentru el?” Zic: „Ştii de ce nu a fost împărtăşit la moarte? Că nu a fost împărtăşit în viață. Dacă se împărtăşea în viață, îl învrednicea Dumnezeu să se împărtăşească şi la moarte, dar dacă nu-l interesa lucrul acesta în viață, uite, nu l-a învrednicit Dumnezeu nici la moarte”.

Când ne împărtăşim cu Sfintele Taine, în ce constă aceasta, în ființa lui Hristos sau în energiile necreate?

Lucrurile acestea au încercat să le elucideze unii şi alții. Noi credem că ne împărtăşim cu Hristos întreg. Cum, nu ştim. Adică nu ne împărtăşim cu o parte din Hristos, nu numai cu Trupul şi Sângele Lui ne împărtăşim. Trupul şi Sângele Mântuitorului este ceea ce ni se oferă, dar nu ni se oferă separat de Mântuitorul. Deci unde e Trupul şi Sângele Mântuitorului, acolo e Mântuitorul. E Mântuitorul întreg: şi în lărgime, adică nu primim o parte din Domnul Hristos, o parte din Trupul Lui, ci-L primim întreg, tot Trupul şi tot Sângele Mântuitorului Îl primim fiecare dintre noi, şi aşa cum primim pe Hristos întreg în ceea ce priveşte Trupul şi Sângele, cât e necesar să primim atât primim, nimenea nu a spus că primeşte o parte din Trupul Domnului Hristos. Cum primim pe Domnul Hristos întreg în ceea ce priveşte Trupul şi Sângele – şi e un lucru tainic, un lucru peste înțelegere – tot aşa primim şi pe Hristos întreg în ceea ce este El, adică nu numai Trupul şi Sângele, ci Trupul unit cu sufletul şi cu dumnezeirea.

Am putea răspunde la întrebarea aceasta că Îl primim cum ştie Domnul Hristos şi cum nu ştim noi. Pentru noi important este să avem încredințarea că Îl primim în întregime.

Este bine să ne împărtăşim mai des sau mai rar?

Cum îți rânduieşte duhovnicul, şi atunci te poți împărtăşi chiar şi la toate Liturghiile. Nu există vreo oprelişte propriu-zisă. Zic unii că numai la şase săptămâni, ş-apoi eu zic: Atunci când zice preotul: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință şi cu dragoste să vă apropiați”, nu zice: „dar numai ăia care s-au împărtăşit acum şase săptămâni”. Chemarea e pentru toți!

Oamenii care au îngăduință de la duhovnic s-ar putea împărtăşi la fiecare Sfântă Liturghie. De ce acum, în vremea Sfântului Post, sunt Liturghii ale Darurilor mai înainte sfințite? Pentru că credincioşii doreau să se împărtăşească mai des decât sâmbăta şi duminica. E adevărat că aceasta depinde foarte mult şi de duhovnic, dar să ştiți că şi duhovnicii sunt cu gânduri felurite. Sunt unii care nu te lasă să te împărtăşeşti. Eu nu ştiu cum vin ei la împărtăşire, dacă pe credincioşi nu-i lasă.

Să ne depăşim şi în înţelegerea valorii acestor Daruri prin care ne unim cu Domnul Hristos, prin care vine în noi, Se alcătuieşte în inimile noastre, devenindu-ne mai intim decât ne suntem noi înşine.

Eu pe oamenii care n-au posibilitate să se împărtăşească la ortodocşi în străinătate, de exemplu cei care stau acolo ani de zile şi-s departe de Biserica Ortodoxă, n-am nimic împotrivă dacă vor să se împărtăşească la catolici.

Este bine să ştim şi să nu uităm niciodată că Trupul şi Sângele Mântuitorului nu le primim separat de sufletul şi de dumnezeirea Mântuitorului.

Dacă Sfintele Taine sunt aşa de uimitoare, de înfricoşătoare, de înalte, de departe de noi, aşa de neatins şi de nepătruns, atunci mai putem noi să ne împărtăşim cu Trupul şi Sângele Domnului? Noi, ăştia nevrednici, care ne socotim nevrednici şi care oricum suntem nevrednici; oricum suntem mai prejos de Taine. Răspunsul ni-l dă Domnul Hristos, care ne-a dat Tainele. El n-a dat Tainele pentru îngeri, ci pentru oameni. Gândiţi-vă, de pildă, că doi dintre cei care s-au împărtăşit la Cina cea de Taină cu Trupul şi Sângele Mântuitorului au făcut lucruri care nu ţin de o viaţă superioară: Iuda cel împărtăşit l-a vândut şi Petru cel împărtăşit a zis că nu-L cunoaşte. Domnul Hristos, când le-a dat Tainele acestea, n-a ştiut ce urmează? A ştiut.

Noi trebuie să căutăm să ne silim pentru o vrednicie la care niciodată nu putem ajunge. Dacă aşteptăm vrednicia nu ne mai împărtăşim niciodată, pentru că niciodată nu suntem vrednici. Dar Domnul Hristos ne face vrednici. Cum zic copiii în rugăciunea către îngerul păzitor: „Eu sunt mic. Tu fă-mă mare; eu sunt slab, Tu fă-mă tare”, aşa putem spune şi noi în faţa Domnului Hristos. Doamne, ştiu că sunt nevrednic, ştiu că dacă ar fi după vrednicia mea nu ar trebui să mă împărtăşesc niciodată în viaţă, nici înaintea morţii. Dar: „Eu sunt mic, Tu fă-mă mare...”. Adică: Doamne, Tu ai putere să mă faci vrednic, fă-mă vrednic. Şi să ştiţi că Domnul Hristos ne face vrednici. Gândiţi-vă, de exemplu, când avem în faţă un copil, ori ne plecăm la el, ne facem mici ca el, ori îl ridicăm în braţe.

SFÎNTA EVANGHELIE

Sfânta Evanghelie pentru noi, dreptmăritorii creştini, este prilej de întâlnire cu Domnul Hristos, este Hristos în mijlocul nostru.

Sfânta Evanghelie este considerată ca o icoană cuvântătoare.

Noul Testament este cuvântul lui Dumnezeu către om.

Nu ştiu dacă v-aţi gândit vreodată că dacă am lua în consideraţie toată Evanghelia câtă o ştim şi câtă o înţelegem, şi am căuta un moto pentru Evanghelia întreagă sau pentru părţi din Evanghelie, oare care s-ar potrivi cel mai bine? Să ştiţi că eu m-am gândit şi mi-am şi ales un moto pe care l-aş pune în faţa Evangheliei şi în faţa Evangheliilor şi în faţa fiecărei părţi din Evanghelie. E un cuvânt pe care l-au spus oamenii din mulţime şi pe care îl găsim în Sfânta Evanghelie de la Marcu. În Sfânta Evanghelie de la Marcu, în capitolul 10, de la versetul 46 se spune cum Domnul Hristos a dat vedere unui orb de la Ierihon. Şi în istorisirea aceea se spune că orbul de la Ierihon striga: „Iisuse, Fiul lui

David, miluieşte-mă!”, după ce a aflat el de ce e mulţime, a auzit tumultul. El cerşea la marginea Ierihonului şi a auzit tumultul mulţimii şi a întrebat cine e, ce se întâmplă. Şi i s-a spus că trece Iisus din Nazaret. Şi atunci el, din toate puterile, a început să strige: „Iisuse, Fiul lui David, miluieşte-mă!”. Şi lumea ca lumea: taci mă acolo, vezi-ţi de treabă! Şi el striga mai departe. Şi atunci Domnul Hristos le-a poruncit oamenilor să-l ducă la El. Şi cineva, unii din mulţime, s-au dus la el şi au zis aşa: – tare m-aş bucura dacă aţi ţine minte, dacă nu citiţi singuri în Sfânta Evanghelie de la Marcu, dar să-l fixaţi pentru cealaltă vreme a vieţii dumneavoastră – „Ai încredere, scoală-te. Te cheamă!” (Marcu 10, 49). Deci ai încredere, scoală-te, te cheamă. Eu cred că aceste cuvinte spuse de oameni din mulţime şi cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Marcu se potrivesc pentru toată Evanghelia, pentru toate Evangheliile şi pentru toate părţile din Evanghelie care sunt adresate fiecăruia dintre noi. Ai încredere, scoală-te, te cheamă!

Evanghelia ne aduce în faţă nădejde mai presus de nădejde.

Eu când am ajuns la Teologie (la facultate) am aflat că se discută atâtea pe marginea Evangheliilor. Şi m-o luat groaza! Până atunci, când îl auzeam pe preot zicând: „Din Sfânta Evanghelie de la Marcu citire, să luăm aminte”, îmi plecam genunchii şi deodată cu genunchii şi mintea. După aceea am ajuns să-mi plec genunchii, dar să nu mai îmi plec mintea chiar aşa de sigur, pentru că am zis: Dom’le, da’ dac-or avea dreptate şi ăia care zic altfel? În sfârşit. Ultimul cuvânt îl are Biserica, în sensul că ceea ce ne dă Biserica aceea primim, nu ceea ce ne dau cei care ciopârţesc textul scripturistic.

Credincioşii întemeiaţi în credinţă e bine să-şi găsească în fiecare zi timp să citească din **Sfânta Scriptură**. Eu recomand în mod special **Noul Testament** şi recomand să se citească în fiecare zi două capitole din **Noul Testament**.

SFÎNTA LITURGHIE

Cea mai de căpetenie etichetă a Ortodoxiei este Sfânta Liturghie.

Toate slujbele Bisericii ne pregătesc pentru Liturghie, Liturghia nu e desprinsă de celelalte slujbe ale Bisericii, ci e împreună cu slujbele Bisericii, aşa încât cineva care vrea să slujescă Sfânta Liturghie trebuie să participe şi la celelalte slujbe ale Bisericii ca să se poată pregăti pentru cea mai înaltă slujbă a Bisericii, pentru Sfânta Liturghie.

Sfânta Liturghie este un fel de rezumat al celorlalte sfinte slujbe în înţelesul că în Sfânta Liturghie se prezintă evenimentele de mântuire care ţin de viaţa ortodoxă, de viaţa Bisericii Ortodoxe.

Nu numai în cuprinsul unui timp limitat cât ţine o Sfântă Liturghie, ci în toate zilele vieţii noastre şi toată viaţa noastră, chiar şi viaţa de studiu, chiar şi viaţa de îndatoriri sociale trebuie să fie un fel de liturghie după Liturghie, trebuie să fie un fel de strădanie de a aduce pe Dumnezeu, pe Domnul Hristos, în mijlocul nostru, cum se spune la Sfânta Liturghie când slujesc mai mulţi preoţi şi când se îmbrăţişează şi zic: „Hristos în mijlocul nostru”, şi celălalt: „Este şi va fi”, şi primul iarăşi: „Totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor”, iar al doilea: „Amin”.

Conştiinţa aceasta a aducerii în lumea aceasta a Domnului Hristos în conştiinţa noastră, şi în viaţa noastră şi în viaţa socială, este o conştiinţă ortodoxă, este o gândire ortodoxă, care are drept etichetă, drept rezumat, drept firmă să zicem aşa, Sfânta Liturghie, care nu trebuie să rămână în biserică, ci trebuie dusă de fiecare dintre noi la măsurile noastre până acolo unde ajungem cu viaţa noastră şi să ne ferim de tot ce ar împiedica preamărirea lui Dumnezeu, pentru că unde nu este preamărirea lui Dumnezeu, acolo nu este nici Liturghie, pentru că nu este Ortodoxie.

Toată vremea de slujire a lui Dumnezeu este o liturghie şi toată vremea de a-I sluji lui Dumnezeu, în orice latură a vieţii, trebuie să fie o prelungire a Sfintei Liturghii. Toată vremea vieţii credinciosului trebuie să fie o liturghie, o liturghie pentru care se pregăteşte prin slujbele Bisericii şi prin ceea ce face el pentru îmbunătăţirea sufletului lui prin puterea lui Dumnezeu. Şi toată viaţa creştinului trebuie să fie o liturghie şi după Liturghia cea din biserică, o slujbă liturgică, adică o slujbă de sfinţire a fiinţei personale, a fiinţei noastre umane, şi de sfinţire a naturii, de sfinţire a întregii existenţe umane. Pe ceea ce ne punem pecetea, să fie o pecetluire adusă din partea lui Dumnezeu.

Sfânta Liturghie este o sărbătorire cuprinzătoare. Sărbătorim evenimente legate de mântuirea noastră, evenimente care au dus la mântuirea obiectivă, la mântuirea în general a credincioşilor şi totodată Sfânta Liturghie este şi un prilej de sărbătorire a oamenilor lui Dumnezeu, a Maicii Domnului, a sfinţilor, aşa încât anul bisericesc, în cele din urmă, se rezumă în fiecare Sfântă Liturghie cu tot ce are el ca sărbători anume de peste an. De câte ori luăm parte la Sfânta Liturghie, luăm parte la toate sărbătorile pe care le avem în cursul unui an bisericesc, iar aceasta în timp scurt şi cu participarea câtă o avem noi la aceste evenimente şi la aceste sărbători.

Sfânta Liturghie este o sărbătorire cuprinzătoare în înţelesul că în ea se rezumă, se cuprinde într-un timp scurt, ceea ce s-a întâmplat în timpi mai îndelungaţi, ceea ce s-a întâmplat în istoria Bisericii şi ceea ce sărbătorim noi. Nu trebuie să aşteptăm Paştile, până când mai vin o dată Paştile, pentru că fiecare Sfântă Liturghie e şi Sfintele Paşti. Nu trebuie să aşteptăm până va veni Vinerea cea Mare în legătură cu Paştile, pentru că fiecare Sfântă Liturghie este Jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nu trebuie să aşteptăm Cina cea de Taină până în Joia Mare de anul viitor de pildă, pentru că Sfânta Liturghie este şi Cina cea de Taină. Nu trebuie să aşteptăm Înălţarea Domnului până la vremea când se va sărbători după Paşti, pentru că fiecare Sfântă Liturghie este şi Înălţarea Domnului. Nu trebuie să aşteptăm cea de-a doua venire, când va fi ea – Dumnezeu ştie când va veni din nou Domnul Hristos cu mărire să judece viii şi morţii – pentru că la fiecare Sfântă Liturghie e şi a doua venire a Domnului Hristos.

Fiecare Sfântă Liturghie este o rază din Paştile cele mari şi preasfinţite, este o înainte-gustare a Paştilor celor veşnice. Noi credem că în veşnicie vom fi într-o prăznuire neâncetată a Sfintelor Paşti.

Acesta este îndemnul poate cel mai nebăgat în seamă din Sfânta Liturghie: „Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste, apropiaţi-vă”. Pe de-o parte pentru că oamenii nu se apropie, şi pe de altă parte pentru că unii fac o modă din asta şi se apropie, dar nu „cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste”.

Cine nu are decât **Biblia**, are prea puţin. Cine are şi **Biblia** şi Liturghia, are cât trebuie. De pildă, în cadrul Sfintei Liturghii sărbătorim şi Întâmpinarea Domnului. Noi ştim că atunci când era Prunc de 40 de zile, Domnul Hristos a fost dus de Maica Domnului şi

de dreptul Iosif la Templul din Ierusalim şi L-a întâmpimat dreptul Simeon şi Proorocița Ana. Şi dreptul Simeon e prezentat de Biserică ca fiind primitor de Dumnezeu. Apoi noi suntem mai primitori de Dumnezeu decât dreptul Simeon! Pentru că dreptul Simeon l-a avut pe Domnul Hristos în brațe, dar noi Îl avem pe Domnul Hristos în inimă! Posibilitatea aceasta ne-o dă Biserica noastră prin Sfânta Liturghie. **Biblia** ne informează, dar Biserica ne dă posibilitatea să se realizeze lucrul acesta. Deci Sfânta Liturghie este prilej de întâmpinare a Domnului Hristos.

SFÎNTA TREIME

Eram odată la Cluj şi zice cineva către mine: „Părinte, să ne spuneți ceva despre Taina Sfintei Treimi!". Şi am zis: „Nu vă spun nimic". „De ce?". „Pentru că nu vă pot spune, nu vă pot descoperi tainele". Nimeni nu ne poate descopri lucrurile mai presus de noi. Numai Dumnezeu se poate descoperi pe El Însuşi şi numai Dumnezeu poate descoperi şi celelate Persoane ale Sfintei Treimi, şi dacă ne descoperă Dumnezeu, înlăuntru nostru ni le descoperă, Îl înțelegem cât putem înțelege. Toți niciodată n-ajungem să-nțelegem. Om pe om nu-l poate face să-nțeleagă lucrurile mai presus de om.

SFÎNTUL MARE MUCENIC PANTELIMON

Cum putem noi să ne asemănăm cu Sfântul Mare Mucenic Pantelimon fără să fim doctori? El a fost doctor, a primit dar de la Dumnezeu să fie doctor şi a fost doctor fără de arginți, adică unul care n-a umblat după averi când tămăduia. Însă noi, care nu suntem doctori, cum putem să fim asemenea sau măcar să urmăm ceva, din cât se poate, pe Sfântul Pantelimon, doctor fără de arginți? Ştiți cum iubiți credincioşi? Să facem noi, la puterile noastre, ceea ce ne-a dat nouă Dumnezeu să facem.

Vin la mine uneori oameni care îmi cer ajutorul, cer ajutorul Bisericii şi întotdeauna le spun, când lucrurile sunt mai presus de puterea noastră: cu putere omenească nu putem face nimic. Singurul lucru pe care poți să-l faci tu, ca unul care ai necazuri, este să rabzi necazurile şi să te rogi lui Dumnezeu, pentru că numai Dumnezeu mai poate limpezi necazul pe care îl ai.

Mă gândesc la acei patru inşi care l-au dus pe slăbănogul din Capernaum în fața Domnului Hristos. Ei nu puteau să-l vindece, îşi dădeau seama că nu pot să-l vindece, dar, totuşi ceva puteau: să-l ducă în fața Domnului Hristos. Sfântul Marcu Ascetul, în **Filocalie**, spune că Sfinții Evanghelişti, cei patru evanghelişti, sunt închipuiți de cei patru care l-au dus pe slăbănogul din Capernaum în fața Domnului Hristos şi ne duc şi ei în fața Domnului Hristos. Ne dau o putere sufletească din darul lui Dumnezeu.

Nu suntem doctori, nu suntem tămăduitori, dar mângâietori putem fi, alinători de suferință cu putere omenească, asta o putem face şi noi. Şi dacă facem cele la măsurile noastre, face şi Dumnezeu prin noi ceea ce nu putem face noi numai prin puterea noastră. Şi atunci, iată că suntem şi noi pe calea Sfântului Mare Mucenic Pantelimon.

SINUCIGAŞII

Se pot trece la pomelnicul de la Sfânta Liturghie cei ce trăiesc în necurăţie sau sinucigaşii?

În general nu se trec, pentru că la Liturghie, de fapt, ar putea fi pomeniți numai cei care s-ar putea şi împărtăşi. Pe Sfântul Disc se prezintă Biserica. Din Biserică fac parte sfinții şi toți cei ce duc o viață cu gândul la sfințenie şi cu dorința de sfințenie. Şi atunci, normal ar fi ca la Sfânta Liturghie să fie pomeniți numai aceia care ar putea şi să se împărtăşească, vii sau morți. Dacă ar fi vii s-ar împărtăşi, dacă sunt morți s-ar putea împărtăşi de darul lui Dumnezeu din Sfânta Liturghie. Însă practic nu se prea poate face lucrul acesta, în înțelesul că nu totdeauna poți să ştii când îți aduce cineva un pomelnic câți sunt vrednici şi câți nu sunt vrednici. Şi atunci îi pomenim de-a valma şi îi va deosebi Dumnezeu, sau îi va primi Dumnezeu şi pe aceia pe care gândim noi că nu-i primeşte. N-avem de unde să ştim. În orice caz, un lucru e sigur: dacă iubeşti pe cineva, aşa cum nu-l excluzi tu din iubire, nu l-ai putea exclude nici din pomelnic. De exemplu, dacă părinții mei n-au fost oameni cumsecade, eu nu am dezlegare de undeva să nu-i pomenesc, pentru că eu trebuie să fiu cinstitor de părinți în continuare. Porunca: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta" (Levitic 20, 12) nu este valabilă doar cât trăiesc părinții. Şi, în cazul acesta, eu m-aş simți îndemnat să-i pomenesc aşa cum au fost ei, pentru că iubirea mă obligă şi Biserica, cumva, mă împiedică. Dar de fapt nu mă împiedică în sensul acesta, ci îmi dă de gândit, şi atunci omul nu mai ştie, de multe ori, ce să facă: iubirea îl îndeamnă să-i pomenească şi rânduielile Bisericii exclud posibilitatea aceasta. Totuşi, cred că trebuie să ascultăm de iubire, pentru că iubirea e mai mare decât toate. Dumnezeu este iubire.

SMERENIA

Sfinții nu aveau o smerenie ostentativă, aşa cum fac unii dintre noi şi mai ales dintre călugări, care tot timpul se prezintă ca păcătoşi, că sunt păcătos, că sunt nevrednic. Nu în sensul acesta. Au avut în conştiința lor gândul că ei sunt datori lui Dumnezeu. Nu au avut niciodată gândul că Dumnezeu le este dator lor, ci gândul că ei sunt datori lui Dumnezeu.

De multe ori avem, cum zicea Părintele Arsenie, „mintea care discută cu Dumnezeu în loc să se supună fără discuție". Dacă am avea mintea care se supune lui Dumnezeu am avea smerenie în gânduri şi am fi ridicați din robia cugetului, că nu ne-ar mai lăsa Dumnezeu la mintea noastră, ca să ne lovim de noi înşine şi de nepăsarea noastră şi de neştiința noastră şi de răutatea noastră.

Dumnezeu vrea să ne miluiască şi noi vrem să fim aşa cum suntem noi sau cum am vrea noi să fim, nu ne lăsăm modelați, nu ne lăsăm alcătuiți de Domnul Hristos.

Dacă vrei să faci pe smeritul, fără îndoială că nu eşti smerit. Mai sunt unii care tot timpul vor să fie la urmă, dar vor să fie la urmă ca să se ştie că sunt la urmă. Asta-i falsă smerenie!

Cred că ați citit din Sfânta Evanghelie cuvântul spus de Domnul Hristos: „Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt

scrise în ceruri" (Luca 10, 20). Poate ar fi bine să mă opresc asupra acestui cuvânt, pentru că este foarte important.
Este important în înţelesul că şi noi trebuie să dorim a fi scrişi în cartea cea din ceruri, în gândurile Mântuitorului. În cartea proorocului Isaia este scris că Dumnezeu a zis: „Te-am însemnat în palmele Mele" (Isaia 49, 16) (este vorba de Ierusalim). Ce înseamnă să ai ceva scris în palmă? Să vezi mereu ce este scris. De câte ori vezi mâinile, vezi şi ce este scris în palmă. Bineânţeles, este un fel de a vorbi, pentru că deşi vorbim de mâinile lui Dumnezeu („Mâinile Tale m-au făcut şi m-au zidit" – Psalmul 118, 73), Dumnezeu nu trebuie gândit ca având mâini, ca având picioare ş.a.m.d. Numai Domnul Hristos, Care este Fiul lui Dumnezeu întrupat, este cu fire omenească şi are trup omenesc, bineânţeles, transfigurat, mai presus de lumea aceasta. El poate să aibă ceva scris în palme. Şi, de fapt, chiar are: semnul cuielor! Acesta este semnul iubirii lui Dumnezeu. De câte ori priveşte Domnul Hristos prin firea Sa omenească la firea Sa omenească, la mâinile Sale, vede şi semnul cuielor, semnul pe care voia să-l vadă Sfântul Apostol Toma. Când Domnul Hristos vede semnul cuielor, vede semnul iubirii, pentru că Fiul lui Dumnezeu S-a jertfit din iubire pentru noi, pentru ca numele noastre să fie scrise în ceruri.
Dar ştim noi când anume vor fi scrise numele noastre în ceruri? Atunci când vor fi scrise mai întâi în cerul smereniei, după cum afirmă Sfântul Ioan Scărarul. Mai întâi să fim smeriţi, şi-atunci sigur suntem scrişi în ceruri. Nu numai pe cer, ci şi în cer. Sfânta Tereza de Lisieux era bucuroasă că vedea cumva că pe cer este litera T scrisă cu stele, şi zicea că e numele ei scris acolo. Dacă suntem smeriţi, îi facem locaş lui Dumnezeu în sufletul nostru. Sufletul nostru devine cer al lui Dumnezeu, iar numele nostru, dacă-L avem pe Dumnezeu în noi, este scris în cerul smereniei.

M-aş mira să aibă cineva smerenie dacă nu se sileşte prin toate şi în toate a aduce slujbă lui Dumnezeu.

O sfântă din Apus zicea că aşa cum oamenii au multe lucruri înlesnitoare în casa lor, şi cum la casele mari, deşi sunt scări, merg oamenii pe trepte, urcă din treaptă în treaptă, totuşi mai sunt şi alte posibilităţi ca să nu mai urce din treaptă în treaptă până la etajul al X-lea. De pildă, sunt nişte unelte cu care se ridică omul aproape dintr-o dată: ascensoarele. Şi aş zice că aşa cum este ascensorul, cum este liftul pentru cei care merg repede în sus la o casă, la o clădire, aşa-i în viaţa sufletească smerenia. De unde ştim? Ne-a spus Domnul Hristos când a zis: „Cel ce se smereşte se va înălţa". Ştim că Domnul Hristos S-a înălţat la cer de pe acelaşi munte în care S-a smerit mai tare. Cum S-a smerit mai tare? În faţa patimilor, când a tremurat, când a intrat într-un fel de zbucium, şi a zis: „Doamne, de este cu putinţă să treacă de la Mine paharul acesta, să treacă, dar nu voia Mea să se facă, ci voia Ta". Asta-i smerenia. Asta înalţă. Şi cred că nu este întâmplător că Domnul Hristos S-a înălţat de pe acelaşi munte unde S-a rugat să treacă paharul, dar nu cum vrea El, ci cum vrea Tatăl, şi apoi, de pe vârful muntelui, S-a înălţat la cer ca un fel de răsplătire a coborârii în smerenie. Dacă ne-ar ajuta Bunul Dumnezeu, şi să ne ajute să ne rugăm cât mai mult, să agonisim această cale a smereniei, să ne urcăm dintr-odată ca şi cu un ascensor la înălţimea vieţii duhovniceşti pe care dorim să o avem şi pe care de multe ori vedem că n-o avem.

Sfântul Isaac Sirul zice că dacă ai smerenie nu te gândeşti cum să ajungi să ai smerenie, ci o ai ca pe un lucru ce-l porţi în tine şi se desfăşoară în viaţa ta. Până când noi avem căderi, până când noi avem întrebări, până când noi dorim să avem smerenie, înseamnă că nu o avem încă aşa cum trebuie.

Nu cred că poate cineva să fie nepăsător față de faptul că, de pildă, atunci când l-a întâlnit pe Domnul Hristos la templul din Ierusalim, Maica Domnului a zis: „Iată, tatăl Tău şi eu îngrijorați Te căutăm” (Luca 2, 48). Cine? „Tatăl Tău”. Păi, nici un tată, că se ştie că Iosif n-a fost tatăl Domnului Hristos. Şi totuşi, Maica Domnului a zis: „Iată, tatăl Tău şi eu îngrijorați Te căutăm”. Asta face smerenia. Aşa se acoperă omul cu smerenie. Lucruri de felul acesta ar trebui să ne preocupe şi pe noi la spovedit: cât suntem de delicați, cât suntem de binevoitori, cât suntem de îngăduitori, cât suntem de înțelegători față de neputința omenească, cât suntem de învăluitori, cât suntem de revărsători, dacă privim pe omul de lângă noi ca cel care îl reprezintă pe Domnul Hristos, ca cel cu care Domnul Hristos are o legătură, că îl ajutăm pe cel de lângă noi slujindu-I şi Domnului Hristos. Sunt nişte lucruri care ar trebui să ne preocupe mai mult la spovedanie. Şi atunci poate că am avea ceva de spus. Pentru că altfel, şi trebuie să recunoaştem, cei care se spovedesc des nu mai au ce spune că a jignit pe cineva, că a fost nepăsător, că a bruscat şi treburi din acestea, deja sunt lucruri, să zicem aşa, groase. Trebuie să ne mai gândim şi la lucruri din acestea de subțirime sufletească. Dacă îi cuprinzi pe oameni în rugăciune, dacă îi cuprinzi pe oameni în sfera sufletului tău, dacă te raportezi şi la străini ca la rudele după trup, dacă nu faci deosebire între unii şi alții, nişte lucruri care bineânțeles că sunt insuficiențe, nu sunt păcate aşa încât, dacă le ai, gata ai căzut din dar. Nu este aşa. Totuşi, când e vorba să-L urmezi pe Domnul Hristos şi să-i urmezi pe cei aproape de Domnul Hristos trebuie să te sileşti să fii ca ei. Pentru că nu poți s-o urmezi pe Maica Domnului, de exemplu, afirmându-te, cu orice te-ai afirma. Nu poți să-l urmezi pe dreptul Iosif care era acoperitor de rele, să zicem, când a considerat că e vorba de rele, a fost acoperitor de rele, n-a fost vădítor de rele. Nu poți să-i urmezi femeii cananeence dacă nu eşti stăruitor în rugăciune şi tare în credință. Nu poți să urmezi samarineanului milostiv, dacă te gândeşti mai mult la ce să-ți rămână decât la ce poți să dai. Sunt nişte lucruri care, aş zice eu, pentru cei care sunt înaintați în viața spirituală, ar trebui să fie nişte preocupări de îmbunătățire sufletească.

Sfântul Petru Damaschin spune că cu cât e omul mai aproape de Dumnezeu cu atât se smereşte mai mult, pentru că îşi dă seama de faptul că Dumnezeu l-a primit să-i fie colaborator în lucrarea binelui şi că cu cât face mai mult bine cu atât trebuie să ne smerim mai tare.

Dacă ai smerenia, atunci ea te învață ce ai de făcut, şi cum să ocoleşti patimile, şi nu eşti ca acela mândru, care citeşte o carte, că doar eu sunt stăpân peste carte. Tu crezi că o carte, un roman de dragoste de pildă, îl citeşti cu încrederea că pe tine nu te clinteşte. Şi după aceea nu-l mai poți scoate din tine. Asta-i plata celui mândru, păcatele se plătesc, mândria îți aduce neodihnă, nelinişte.

SOCRII

Au venit la mine cineva şi mi-au spus: „Părinte, niciodată ginerele nu ne-o zis tată şi mamă.” Şi-atunci, eu mi-am făcut o întrebare la spovedit. Când vin la mine la spovedit oamenii îi întreb: Îți trăiesc părinții? „Da.” Îți trăiesc socrii? „Da.” Le zici tată şi mamă? „Nu.” Du-te şi le zi tată şi mamă, şi-apoi vii la mine. Fără condiția aceasta eu nu dau dezlegare de păcate! De ce? Pentru că nu se împlineşte o rânduială a lui Dumnezeu şi-o rânduială a poporului nostru. Dacă poți să-i desconsideri pe socrii tăi şi să nu le zici tată şi mamă, ci să le zici pe nume, sau să ocoleşti, să nu le spui nicicum, înseamnă că

nici pe soția ta nu o iubești, sau soția nu-și iubește soțul și nu cuprinde în iubire pe toți ai lui sau pe toți ai ei.

SOMNUL

Mă întreba pe mine cineva – cred că ați citit în colaborarea mea la **Convorbiri duhovnicești** – că ce fac eu ca să-mi alung somnul. Şi am zis că mă culc. E de fapt un fel de a-ți alunga somnul. Somnul ți l-a dat Dumnezeu nu să-l alungi, ci ți l-a dat Dumnezeu să te folosești de el. Doamne ferește să ajungi să nu poți dormi. Eu când mă trezesc noaptea, primul gând e: Doamne, cum să fac ca să dorm mai departe? Nu cum să fac să nu dorm. De ce? Pentru că dacă nu dormi noaptea, apoi dormi ziua, sau ești tărbăcit, nici nu mai știi dacă ești cu cei care dorm sau cu cei care-s treji. Aşa că toate lucrurile trebuie gândite bine și trebuie folosite bine. Noi ne rugăm lui Dumnezeu şi-I mulțumim lui Dumnezeu pentru somnul pe care ni l-a dat pentru a putea să ne refacem.

Când am venit eu aici, la mănăstire, ziceau părinții care erau atunci, că vine vrăjmaşul șiți aduce somnul seara, ca să nu te poți ruga. Bineânțeles că n-am fost niciodată de acord cu afirmația aceasta, pentru că ziceam că dacă vine vrăjmaşul seara, ar trebui să vină și dimineața, pentru că și dimineața ne rugăm, că doar nici dimineața nu-i place că ne rugăm. Atunci, dimineața de ce nu vine? Înseamnă că nu-i vrăjmaşul, ci e altceva, e oboseala! Nu trebuie acum să le punem toate pe socoteala diavolului.

La noi în sat era o femeie căreiai cam venea somn seara la şezătoare şi zicea: „Îmi vine somnul, aducăl Domnul!”. Somnul e o binecuvântare de la Dumnezeu, atunci de ce să nu nil aducă? Câteodată, eu și din picioare dorm, şimi zic, când mă trezesc: „undes aici?”. Da, pentru că e o neputință. Bineânțeles că nu o să mă condamne Dumnezeu că am dormit. Poate să mă condamne că n-am dormit destul acasă, dar nici asta nu se poate realiza totdeauna; suntem limitați, suntem solicitați, cu una cu alta...
Eu maş bucura foarte mult să fie slujba dimineața, pentru că dimineața numi vine somn. Să facem slujba pe care o facem seara, Utrenia, so facem dimineața, şiatunci aş fi mai prezent. Am fost la Poşaga în trei rânduri când sau organizat tabere pentru studenți și mi-a plăcut foarte mult; mă duceam dimineața odihnit, puteam să particip cu toată bucuria și cu toată simțirea la slujbe. Dacă nu-i aşa, atunci nu pot să particip, pentru că e neputința aceasta care te împiedică.
Cel mai mult îmi place slujba la cares cel mai odihnit, pentru că atunci pot să o urmăresc, pot să mă urmăresc, pot să mă raportez şi asta este foarte important. Dar la voi nu se pune problema, voi dormiți până vă săturați, mai ales acum, în vacanță... Dar să nu dormiți când trebuie să fiți la biserică, duminica! Vă sculați mai devreme, ca să fiți la biserică, iar dacă dormiți şin timpul slujbei, să vă uitați aici, undei pictura cu iadul, ce sentămplă cu cei care dorm în timpul slujbei!

O rugăciune făcută sub povara somnului n-are nici un efect.

Cât vreme somnul ne este necesar, el este o binefacere, nu o neputință de care trebuie să scăpăm. Să ne gândim și la faptul că Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos a dormit!

SPOVEDANIA

Când ne spovedim cercetăm anumite îndreptare de spovedanie. Uneori întâlnim acolo scris despre păcate care nu ni se par a fi păcate. Este sau nu păcat ceea ce noi nu considerăm păcat?

Mai sunt şi exagerări în listele astea de păcate. Omul trebuie să-şi aleagă de acolo numai ceea ce ştie că i se potriveşte lui, nu să-şi asume toate câte sunt scrise în listele de păcate. Nu te poţi lua după lucruri generale pe care nici nu le poţi considera păcate, ci stări. De exemplu, vin unii la spovedanie şi zic: „Nu-L iubesc pe Dumnezeu din toată inima, nu-l iubesc pe aproapele ca pe mine însumi...”. Nu poţi să zici că acestea sunt păcate, ci stări ale sufletului care nu manifestă călcarea legii lui Dumnezeu, ci atestă mai degrabă o slăbiciune. Poate că omul nu ajunge niciodată să-L iubească pe Dumnezeu din toată inima, dar aceasta nu înseamnă că păcătuieşte, ci că nu a ajuns încă la măsura aceea. „Nu-l iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi”... Păi, care om, din câţi oameni ştim noi, avem siguranţa că-l iubeşte pe aproapele său ca pe sine însuşi?

Mai sunt şi altele care nu cred eu că trebuie luate în considerare. La spovedit trebuie să spui ceea ce vezi tu că e în tine ca insuficienţă. Sunt şi lucruri care pot fi socotite la greşeli, sunt şi lucruri care pot fi socotite la neputinţă, la neştiinţă, la rea voinţă, ştiu eu, la alte categorisiri decât păcatul, păcatul fiind călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voinţă şi ştiinţă.

Eu nu fac anchete la spovedanie.

La spovedit îi întreb pe cei care se spovedesc la mine dacă ştiu să spună „Cuvine-se cu adevărat”. Unii ştiu, cei mai mulţi nu ştiu, câte unii nici nu ştiu despre ce este vorba şi zic simplu: „ştiu”.

Mi-a venit odată un tânăr pe care l-am întrebat:

Ştii să zici „Cuvine-se cu adevărat”?

Da

Zi!

Cuvine-se cu adevărat!

Nici nu ştii despre ce-i vorba! Şi el, după mine:

Nici nu ştii despre ce-i vorba.

Asta-i situaţia reală! Nu-i o situaţie de glumă!

Vin la mine la spovedit oameni de 80 de ani şi-i întreb dacă ştiu rugăciuni, iar ei îmi răspund: „Da, părinte, Tatăl nostru şi Îngerelul”. Şi le zic: „Şi acuma tot aşa spui, eu sunt mic, Tu fă-mă mare?!” Adevărul este că fiecare dintre noi suntem şi mici şi vrem a fi făcuţi şi mari, numai că asta nu prea se mai potriveşte la 80 de ani. Oamenii îmi

spun: „Părinte, astea le-am învăţat, astea le ştiu”. Gândiţi-vă, ce religiozitate a avut omul acela dacă el o viaţă întreagă numai Tatăl nostru şi Îngerelul a zis… E prea puţin!

Când vine cineva la spovedit şi e fumător îi zic: Ne întâlnim când nu mai eşti fumător. Dar unii zic: Părinte, da’ sunt unii preoţi care şi ei fumează. Şi zic: Păi, la ei să te duci!

La mine mai vin la spovedit oameni şi eu îi întreb: Când te-ai spovedit ultima dată? Şi zice: Anul trecut în Postul Paştilor. Zic: La cine? Şi zice: La dumneavoastră. Şi zic: Măi, da’ nu ţi-am spus eu că trebuie să te spovedeşti în toate posturile? Mi-aţi spus părinte, da’ acuma ce să fac? Mă gândesc acuma ce să fac eu cu el? Şi îs cam îngăduitor, nu ştiu ce va zice Dumnezeu în cele din urmă, poate că totuşi mă va milui, că îngăduinţa îi un lucru bun. Dar îi spun omului că la anul viitor să caute alţi părinţi dacă va fi tot aşa.
Să ştiţi că n-am încredere în spovedania celor ce se spovedesc o singură dată pe an. Câteodată când am vreme aşa mai multă şi stau de vorbă cu omul, îi mai pun câte o problemă de felul ăsta: Da’ dacă într-un an s-ar întâmpla să nu mai fie Postul Paştilor, în ăla te-ai mai spovedi?

Păcatele nu se povestesc, ci se spovedesc. Să nu vă spuneţi păcatele oamenilor care nu le pot purta!

STILIŞTII

Este păcat să mergi într-o mănăstire de stil vechi?

Păi nu ştiu ce ai avea de căutat pe acolo. De ce să-ţi laşi pe ale tale pentru ale altora? Poţi să înveţi nişte lucruri care, chiar dacă nu te derutează, te încurcă totuşi, şi atunci nu are rost. Eu, de exemplu, am fost o dată în situaţia aceasta de a putea vizita Mănăstirea Slătioara. Am fost cu nişte colegi de la noi de la mănăstire pe-acolo, dar n-am vrut să mă duc, pentru că mă gândeam că după aceea se laudă şi ei că am fost şi eu pe-acolo, şi am zis: decât să se laude ei, mai bine să mă laud eu că n-am fost.

STUDIUL

Părintele Arsenie zicea: „Cine face curte nu face carte”.

Părinte, cum să facem să scăpăm de stresul din timpul sesiunii?

Să învăţaţi la vreme!

La mine vin oameni şi spun: „Părinte, rugaţi-vă pentru copilul meu că dă examen”. Şi eu le zic: „Examenele nu se iau cu rugăciunea, ci se iau cu învăţătura”.

Dacă un student aude de isihasm şi de rugăciunea de toată vremea şi se lasă de studii, învaţă puţin, numai să zică „Doamne Iisuse”, nu-i corect. Noi trebuie să ne vedem de viaţă şi de familie, trebuie să vedem de tot ce avem de făcut, dar toate acestea în

atmosferă de rugăciune. Fără atmosferă de rugăciune nu realizăm nici isihasm, nici altceva.

SUFERINȚA

Sfântul Marcu Ascetul ne învață să fim cu luare aminte la suferință pentru că nu e important să ştii din ce pricină a venit suferința, ci cum trebuie să suporți o suferință. Asta îmi aduce aminte de exemplu de doctorul Suciu Sibianul, Dumnezeu să-l odihnească, a lucrat el mult în „Oastea Domnului", şi zicea el că: „Mai ales două lucruri nu poți face fără credință în Dumnezeu: să creşti copii buni şi să suporți o suferință grea". Să creşti copii buni şi să suporți o suferință grea nu se poate face fără credința în Dumnezeu.

Un părinte din mănăstirea noastră, Părintele Arsenie Boca, spunea: „Dacă tot trebuie să suferim, măcar să nu suferim zadarnic". Pentru a putea folosi suferința spre binele său, omul trebuie să creadă că suferința are un sens pentru el, chiar dacă pe moment nu înțelege. De fapt, cel care înțelege şi ştie cum să suporte suferința, nu mai suferă.

Suferința este o realitate, este o problemă şi este o taină.

Oricâtă bunăvoință am avea în înțelegerea suferinței, oricare ar fi învățătura ce ni s-ar da despre suferință, rămân totuşi multe lucruri neexplicate şi inexplicabile: suferința copiilor, catastrofele, suferințele grele, durerile care diminuează şi chiar anulează capacitatea de înțelegere, de cugetare, de deliberare şi de hotărâre, suferințele care desființează capacitatea de gândire etc.

Se spune că cineva ar fi zis: „Moartea a 100.000 de oameni e o statistică; moartea unui singur om este o tragedie!". Aceste cuvinte sunt valabile într-un fel şi pentru suferință, în înțelesul că se poate da o explicație, dar pentru o suferință privită în abstract, nu însă şi pentru o suferință concretă, nu pentru propria ta suferință, pentru suferința ce o ai de suportat.

Cea mai evanghelică atitudine a creştinului față de suferință este să o primească ca din mâna lui Dumnezeu, deci cu bucurie, cu încredințarea că îi este de folos şi cu dorința sinceră de a se sfinți prin ea, ştiind că fără suferință nu este mântuire.

Un credincios care ştie cu adevărat că suferința are rost, şi în condiții de suferință primeşte linişte sufletească, are seninătate. Noi cunoaştem credincioşi care au de suferit şi care suferă. De exemplu, imobilizați la pat şi care totuşi sunt senini şi oameni care dau slavă lui Dumnezeu şi pentru o situație de felul acesta. Ceea ce înseamnă că fericirea n-o condiționează bunăstarea materială sau sănătatea deplină, deşi Biserica noastră este pentru sănătate deplină şi este şi pentru stare materială bună.

Cineva care are o suferință grea şi o duce, e mai mult decât dacă ar avea o sănătate deplină şi s-ar bucura de sănătate şi ar mulțumi lui Dumnezeu.

Dacă ai bucurie în suferință eşti mai mare decât omul care n-are de ce să sufere şi care are bucurie înafară de suferință.

Părinte Teofil, referitor la bolile trupeşti sau la bolile sensibile pe care noi le sesizăm şi le înțelegem ca atare, mai ales la cazurile grave, incurabile, la boli chinuitoare (cancer, SIDA), ce atitudine trebuie să aibă un creştin autentic?
Un creştin autentic trebuie să ia toate ca din mâna lui Dumnezeu, adică dacă ai ajuns la o boală, înseamnă că boala la care ai ajuns îți este necesară pentru mântuire, dacă boala respectivă nu te desființează ca om, iar dacă te desființează ca om prin dureri chinuitoare, prin alterări ale minții, în cazul acesta nu putem spune nimic, pentru că dacă omul este desființat nu mai poate să folosească situația ca atare ca pe un mijloc în favoarea lui. Am spus că boala, totuşi, este şi o taină. Sunt lucruri inexplicabile: în momentul în care o boală te desființează, îți ia capacitatea de gândire, îți anulează dorința de împotrivire când te vezi, eventual desființat, nici măcar nu poți să-ți dai seama în ce situație ai ajuns, lucrul acesta este inexplicabil. Inexplicabile sunt bolile incurabile, inexplicabile sunt bolile care desființează capacitatea omului, care desființează pe om ca om, şi la fel bolile copiilor sunt inexplicabile. Ca să suferi în situația de copil, ca unul care n-ai prilejuit, nu ai provocat boala respectivă şi totuşi o ai. E inexplicabil, noi trebuie să recunoaştem, din cer până-n pământ, faptul că suferința n-are o explicație satisfăcătoare, este o problemă nerezolvată şi nerezolvabilă în multe cazuri chiar din punct de vedere al înlăturării suferinței, al înlăturării bolii, în cazul nostru, dar este inexplicabilă, şi atunci când nu poate fi rezolvată, este inexplicabilă ca realitate. În orice caz, noi nu avem o explicație satisfăcătoare a bolii, dar când e vorba de o boală pe care o putem duce şi care nu ne desființează ca oameni, în cazul acesta trebuie să ne gândim că dacă am ajuns la suferința respectivă, ne este de folos şi poate fi un ajutor spre îmbunătățirea sufletească.

Totuşi, Domnul nu vindecă mereu. Pe unii îi lasă să sufere pentru binele lor şi al celor din jur. Am constatat adesea că oamneii care suferă sau care au trecut prin mari suferințe, sunt oameni puternici. Ei au căpătat o altă perspectivă asupra vieții şi au dobândit unele calități pe care oamenii scutiți de suferință nu le pot avea. Suferința poate fi primită ca un dar, ca o îmbogățire. Unii simt suferința ca pe o nedreptate, ca pe ceva care nu ar fi trebuit să li se întâmple lor. Asta pentru că ei se compară cu ceilalți, ceea ce nu are nici un sens, fiecare om trebuie să-şi trăiască viața care i-a fost dată. Fiecare are raportul său cu suferința, fiecare poate câştiga ceva din suferință. Cred că ceea ce trebuie să ne ajute este conştiința că Dumnezeu îngăduie această suferință şi că ea are un motiv, chiar dacă noi nu-l ştim. Această conştiință, sau mai bine zis această încredere, ne ajută să ne purtăm crucea cu seninătate.

În limba franceză există un dicton care zice: „Suferința în sine trece, dar faptul că ai suferit nu trece niciodată”, ce ai băgat în tine te alcătuieşte pozitiv sau negativ şi te face ceea ce eşti.

Să ne pregătim să suferim, suferință fizică sau suferință morală. Pentru a putea răbda suferința morală şi pentru a putea profita de ea, trebuie însă să ne smerim. Să nu ne tulburăm văzând că suferința este o realitate pe care nu o putem evita, o problemă pe care nu o putem rezolva, o taină care pentru binele nostru, pentru progresul nostru spiritual ne uneşte cu Crucea Domnului. Ea este o taină care ne uneşte cu suferința Domnului care a avut milă de noi şi ne-a mântuit, pentru că ne iubeşte. Ea este o taină care ne uneşte cu Domnul, care ne iubeşte chiar şi atunci când ne lasă să suferim şi care ne şterge lacrimile atunci când ştie că suferim pentru binele nostru.

SUTAŞUL DIN CAPERNAUM

Aşa mi-i de drag mie de sutaşul din Capernaum! Ştiţi de ce? Pentru că şi el I-a fost drag Mântuitorului, în înţelesul că Domnul Hristos S-a minunat de el. Când s-a apropiat de Domnul Hristos, el de fapt şi-a mărturisit credinţa. A spus că are un servitor care este bolnav şi l-a rugat pe Domnul Hristos să-l vindece. Avea credinţa că Domnul Hristos poate lucrul acesta. Dar avea credinţa că poate să facă lucrul acesta de la depărtare, nu numai din apropiere. Şi a zis: „Doamne, zi numai cu cuvântul şi se va vindeca servitorul meu. Că şi eu sunt om sub stăpânire şi am sub mine oameni şi zic unuia du-te şi se duce, şi altuia vino şi vine, şi slugii mele fă aceasta şi face" (Matei 8, 9). Şi Domnul Hristos S-a minunat de el şi-a zis că nici în Israel nu a găsit atâta credinţă. Credinţa lui era însoţită şi de nădejde, în înţelesul că nu se poate să ai credinţă şi să nu ai nădejde în plinirea făgăduinţei pe care o dă Domnul Hristos. Şi mai avea iubire, avea iubire faţă de servitorul său, într-o vreme în care servitorii erau dispreţuiţi, şi avea şi smerenie, pentru că a zis: „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu".

TĂCEREA

În **Pateric** se spune aşa: „Iubiţi neagoniseala şi tăcerea, căci de acestea atârnă toată viaţa călugărului!". Deci, se presupune că un călugăr trebuie săşi ducă viaţa mai ales în tăcere; bineânţeles, nu în tăcerea animalului sau în tăcerea mutului! De ce? Pentru că, dacă nea dat Dumnezeu grai, ni la dat ca să vorbim, nu ca să tăcem! Aveam un profesor de latină la Timişoara (eu am făcut liceul la Timişoara) şi când scotea pe câte unul la răspuns şi nu ştia, zicea: „Tăcereai de aur, vorbai de argint! Ăstai plin de aur!". Nu în înţelesul acesta să taci, ca să te numeri la cei care tac, ci să taci ca să ştii când să vorbeşti şi cum să vorbeşti, corect şi frumos! În **Pateric** se pune şi problema aceasta şi se zice: sunt trei feluri de oameni care tac. Unii care tac din fire, unii care tac pentru slava deşartă, ca să fie număraţi la cei care tac, şi unii care tac ca să nu greşească. Se zice că numai tăcerea celor din urmă câştigă darul. La întrebat cineva pe Avva Pimen: „Cei mai bine, să vorbesc sau să tac?". Şi Avva Pimen ia zis aşa: „Dacă vorbeşti, pentru Dumnezeu să vorbeşti, iar dacă taci pentru Dumnezeu, e bine să taci!".

Şi tot în **Pateric** se spune că „sunt oameni care de dimineaţa până seara vorbesc, dar fără de folos nimic nu vorbesc. Aceia toată vremea se socoteşte că duc tăcere; şi sunt oameni care nu scot nici un cuvânt, dar în inima lor osândesc pe alţii, aceia toată vremea se socoteşte că vorbesc".

TEATRELE ŞI SPECTACOLELE

Părinte, despre teatre sau spectacole, evident că monahii nau ce căuta acolo, dar mirenii?

Depinde despre cei vorba. Sunt lucruri pe care poţi să le asculţi sau să le vezi fără a avea consecinţe negative. La Timişoara, când eram, eu mergeam la teatru, dar acuma, de când sunt călugăr, nu am mai fost, pentru că nu mi se mai şede; dar nu sunt

împotriva lucrurilor bune. Noi nu trebuie să ocolim lucrurile în sine; de exemplu, nu mă duc la teatru pentru că acolo e teatru, cum nu mă duc eu la bar.

Mi-a spus unul căl are pe dracu' în stomac, căl simte cum umblă, cum nu ştiu ce... Eu iam spus că ăla nu-i dracu'. Şia venit după aceea la spovedit la mine şi mi-a spus că sa dus la un spectacol cu femei goale. Atunci iam zis: „Măi, să ştii că îl ai pe dracu' în cap, nu în stomac!". Adică sunt lucruri care pot fi evitate din start, şi sunt lucruri care pot fi folosite fără nici un fel de îndoială.

Nu-i un păcat în sine să mergem la teatru?

Nu e. Poți să te duci la toate piesele despre care ştii că sunt bune, poți să te duci la Operă, la cinematograf, la filme cuviincioase, poți să te uiți la televizor la tot cei ziditor, la tot cei frumos. Noi nu suntem exclusivişti. Te poți folosi de toate lucrurile bune şi frumoase pe care lea dat Dumnezeu. Dacă nu vrei tu să te duci la teatru, poți să nu te duci, nu te obligă nimeni, dar să ştii că ocoleşti o sursă de cultură şi nu numai de cultură, chiar de înnobilare.

TELEVIZORUL

M-au întrebat unii: Cum îi televizorul, bun sau rău? Şi le-am spus: Dacă nu îi stricat, îi bun.

Dragă, acum să ne înțelegem. Orice lucru în mâinile omului poate să fie şi bun şi rău. După cum îl foloseşti. Dacă te robeşte televizorul, atunci îi rău. Dacă nu te robeşte şi poți să urmăreşti la televizor numai lucruri pozitive, atunci îi bun.

Chiar a zis o femeie: Părinte, să ştiți că aşa m-am bucurat că ați ajuns şi în casa noastră că am pupat televizorul (că mă văzuse la televizor). De ce o pupat televizorul? Păi l-o pupat pentru că o zis că îs eu acolo şi s-o gândit că o să mă pupe pe mine. Numai că eu am fost departe tare, că nu era o emisiune în direct, ci a fost o casetă înregistrată. Prin urmare, uite că oamenii se pot bucura de un lucru pe care ni-l dă civilizația noastră, de un lucru care ne poate fi de folos.

Eu sunt foarte împotriva faptului de a se uita cineva la filme necuviincioase, la televizor, la spurcăciuni pe care şi le bagă în suflet şi care, după aceea, nu le mai poate scoate şi care lucrează, carel excită şi care îi dau stări pe care nu le poate contracara.

Ori te uiți la slujba de la televizor, ori te uiți la meci, tot atâta-i! Şi de fapt mulți dintre credincioşi nu se uită cu atâta interes la Slujba Bisericii de la televizor cum se uită necredincioşii la meci.

TENTAȚIILE

Părinte Teofil, de ce credeți că este aşa de greu exercițiul ascezei, al înfrânării, pentru omul, chiar creştin, al acestui sfârşit de veac?

Cred că este greu pentru că şi tentațiile sunt multe şi mult mai multe decât odinioară. Astăzi există, pe lângă comoditatea care nu se potriveşte cu crucea pe care cere Domnul Hristos să ne-o purtăm şi multe tentații care răscolesc, care excită şi este greu să ocoleşti pricinile, pe care odinioară nu le aveau oamenii în față. Sunt atâția oameni care mărturisesc că le vin în față, mai ales vara, când oamenii sunt mai puțin îmbrăcați, lucruri care îi scormonesc din obişnuitul lor în care ar fi dacă n-ar apărea astfel de lucruri şi atunci, sigur că e mai greu să te înfrânezi, să ocoleşti situațiile acestea de răscolire.

TIMPUL LIBER

Cum credeți car trebui săşi petreacă timpul liber un student? Prin timpul liber se înțelege şi timpul afectat rugăciunii.

Un student săşi folosească timpul liber tot ca student! Mai întâi de toate să se odihnească pentru a fi disponibil pentru o muncă de student. Să ştiți că şcoala nu se face numai cu munca, se face şi cu odihna! Dacă nu eşti odihnit, nu ai randament, nu înțelegi şi e foarte important când porneşti la o muncă intelectuală să fii totdeauna odihnit. Timpul liber se poate folosi şi pentru studiu, eventual pentru alt fel de studiu decât cel de la şcoală, sau care ți se cere pentru şcoală, poți să te şi plimbi, poți să faci şi sport dacă vrei, dacă simți nevoia de sport, de ați folosi energiile; mă rog, la tinerețe omul e pornit aşa, să facă ceva, şi la oraş nai ce face, nu e ca la țară, undei pui coasan mână şi zici: Eşti student, no, ia să vedem, ştii cosi? Şii trageo coasă... La oraş nu se pot realiza nişte lucruri care se pot realiza la sat. La sat îi pui sapan mâna copilului de când o poate ținen mână. La oraş trebuie să faci ceva şiatunci mai faci un sport, mai ieşi la o plimbare, în orice caz, să nuți pierzi timpul în priviri fără rost la televizor (eu nu zic să nu vă uitați la televizor, că şi eu am într-un fel televizor, am sonorul de la televizor, numai că n-am vreme de el). Important este săți găseşti totdeauna ceva de făcut, totdeauna ceva frumos, ceva care te îmbogățeşte sufleteşte şiatunci e foarte bine. Şi dacă nuți găseşti ceva de făcut, atunci te stăpâneşte vrăjmaşul şiapoi îți dă el de lucru!

TINEREȚEA

Tinerețea are ceva al ei, ceva ceți place, ceva ce te odihneşte. Mie dintotdeauna mi-au plăcut tinerii, şi la tinerețe şi la bătrânețe, şimi plac şiacuma. Da' să ştiți, eu spun aşa cu toată inima! De ce? Pentru că tânărul e modelabil, bătrânui țapăn, nu mai ai ce face cu el, a ajuns cea ajuns, este ce este şi, Doamneajută! Stai de vorbă cu el, că tot aia țio spune şi prima oară şi a zecea oară! Pe când un tânăr zice: „Domnule, dacă o avea dreptate, ia să văd eu, mă mai gândesc eu". Îi spui: „Măi frate, uite, n-are nici un rost să te duci la discotecă, numai te-ntuneci acolo, te pătezi cu tot felul de păcate, te agiți şi te exciți... Ce rost are să te duci acolo şi să aduci în biserică ce-ai văzut acolo", pentru că realitatea asta este, omul duce în el ce a acumulat. Aşa-i omul, produsul societății în care trăieşte. Şi mai ales dacă-şi alege el nişte lucruri negative şi trăieşte negativ.

Tinerii, prin structura lor, prin năzuințele lor, prin felul de a se angaja în anumite acțiuni, sunt mai aproape de fericire, sunt mai aproape de realizări care să le dea mulțumire şi fericire. Şi tinerii mai sunt cumva fericiți, în sensul că nu au un trecut lung care să fie pătat de gânduri rele, de fapte necuviincioase, de vorbe nelalocul lor, pentru că tinerețea este mai aproape de copilărie, iar copilăria este într-un fel idealul creştinului. Nu în sensul să rămânem la copilărie ca fază de început, ci în înțelesul să ne menținem în sfera copilăriei în ceea ce priveşte seninătatea, nerăutatea sau răutatea fără durată şi în ceea ce priveşte nevinovăția câtă este în copilărie.

Când m-am dus eu la Mitropolitul Nicolae Bălan să primesc binecuvântarea pentru Teologie, mi-a spus să am lumină în suflet. A aflat că sunt fără lumină fizică şi a zis: „Să ai lumină în suflet”. Asta e ceea ce dorim noi mai ales tinerilor. Pentru că dacă ai lumină, mai ales la tinerețe, poți avea până la sfârşit şi până în veşnicie. Şi dacă n-o ai la tinerețe, nu-i sigur că o poți dobândi după aceea.

Mijlocul pentru a ajunge „bătrâneţi fericite” este, în primul rând, tinereţe cinstită.

Se spune despre copil că este „oglinda părinților” şi că este „tatăl omului mare”, pentru că omul mare moşteneşte cele ale copilăriei. De aceea noi suntem pentru o tinerețe cinstită ca să putem ajunge şi la o bătrânețe fericită.

Mitropolitul Bălan avea o vorbă faină: „Cea mai frumoasă podoabă a unui tânăr este inima curată şi mintea trează”. Să ştiți că inima se murdăreşte şi ea. Cu ce se murdăreşte ? Cu gânduri murdare, cu imagini murdare, cu fapte murdare. Toate acestea se înscriu în noi. Suntem ce am devenit. Dacă inimai curată, intră în ea Domnul Hristos. Când intră Domnul Hristos la noi ? Când îi facem loc, când scoatem murdăriile din noi, pentru că nu poate intra în loc spurcat.

Mie mi s-a părut totdeauna curios când am întâlnit un tânăr trist. De ce? Pentru că tinerețea nu se potriveşte cu tristețea. Şi de fapt un om credincios trebuie să fie totdeauna un om tânăr. Şi într-un fel toți suntem tineri, numai că suntem tineri de mai multă vreme. Şi dacă suntem tineri înseamnă că trebuie să fim şi oameni de bucurie, ca bucuria credinței să stăpânească în sufletele noastre, pentru că credința noastră este izvor de bucurie, este izvor de nădejde, este deschiderea raiului spre noi, este raiul în viața noastră.

Sfânta Evanghelie de la Ioan ne prezintă o minune făcută de Domnul Hristos, înmulțirea pâinilor, când a săturat cu cinci pâini şi doi peşti o mare mulțime de oameni. În relatarea acestei minuni, Sfântul Ioan are o afirmație pe care nu o găsim în celelate Evanghelii, şi anume, unul dintre apostoli a spus către Domnul Hristos, când era vorba să sature mulțimea care era acolo: „Este aici un tânăr care are cinci pâini şi doi peşti” (Ioan 6, 9), deci nu apostolii aveau cele cinci pâini şi doi peşti, ci un tânăr. E foarte frumos când te gândeşti că un tânăr avea ceva de oferit pentru mulțime.

Ceea ce îmi place mie să pun în evidență este faptul că un tânăr a avut ceva de oferit. Ar trebui ca toți tinerii să aibă ceva de oferit şi ceea ce ar trebui să ofere toți tinerii ca ofrandă pentru Domnul Hristos este ceea ce spune Mitopolitul Nicolae Bălan în legătură cu tinerii că: „Cea mai frumoasă podoabă a unui tânăr este inima curată şi mintea trează”.

Un tânăr care ar vrea să se angajeze într-o lucrare, oricare ar fi ea, în Biserică, trebuie mai întâi să se angajeze în lucrarea modelării de sine.

Eram student la Teologie în anul I sau al II-lea când a venit la noi Mitropolitul de atunci, Nicolae Bălan, la un curs. A venit vorba despre tânărul cel bogat. A cerut Mitropolitul un Noul Testament. I s-a dat şi el a citit din Sfânta Evanghelie de la Marcu că Domnul Hristos a privit la el, la tânăr, şi i-a fost drag de el. Am citit Noul Testament cu mult timp înainte de a fi la Teologie şi am citit despre tânărul cel bogat de mai multe ori dar nu m-am oprit niciodată la afirmația că Domnului Hristos i-a fost drag de tânărul bogat. Dar, de atunci încoace, m-am gândit adeseori cu drag la omul de care i-a fost drag Domnului Hristos. Nu ni se spune de ce i-a fost drag Domnului Hristos de tânărul bogat, dar înțelegem din Sfânta Evanghelie că Domnul Hristos a privit la el după ce tânărul bogat a spus că a împlinit poruncile pe care i le-a pus în atenție Domnul Hristos şi după aceea e scris că i-a fost drag de el. E o bucurie pentru noi să ne gândim la un om pe care Domnul Hristos l-a cuprins în inima Sa. E o bucurie să ştim că au existat oameni de care i-a fost drag Domnului Hristos în mod special. Şi ştiind aceasta, să ne gândim cum am putea face ca să intrăm şi noi în atenția Domnului Hristos şi ca să-I fie drag de fiecare dintre noi. Asta înseamnă că fiecare dintre cei care vor să fie ca tânărul cel bogat să ştie ce anume cere Domnul Hristos de la el şi să facă ceea ce El cere. Tânărul bogat l-a întrebat pe Domnul: „Ce să fac să moştenesc viața de veci?”. Domnul Hristos i-a spus: „Dacă vrei să intri în viață păzeşte poruncile, împlineşte poruncile”. Tânărul a întrebat care porunci. Domnul Hristos a zis: „Să nu ucizi, să nu curveşti, să nu furi, să nu depui mărturie mincinoasă, să cinsteşti pe tatăl tău şi pe mama ta”. Sunt cinci porunci din Decalog. Deci, Domnul Hristos nu i-a spus toate poruncile din Decalog, ci numai cinci dintre ele, la care a adăugat, după Evanghelia de la Matei, „să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuți”, iar după Evanghelia de la Marcu, „să nu înşeli pe nimeni”. Sunt şapte porunci care trebuie neapărat împlinite. Şi dacă le împlinim ne asemănăm cu tânărul cel bogat care a spus: „Toate acestea le-am împlinit”. Domnul Hristos a privit la el şi i-a fost drag.

Să pornim de la acest gând în formarea noastră, în modelarea noastră ca tineri. Dacă facem aşa, avem parte de viață veşnică.

TÎLHARUL ŞI MAGDALENA

E o mare bucurie să ştim că cel dintâi moştenitor al raiului a fost un tâlhar pocăit. De ce? Ca să îndrăznească toți cei ce, făcând rele, se întorc la Domnul Hristos, să îndrăznească şi să ştie că Domnul Hristos nu are pe nimenea de pierdut şi că mântuieşte pe toți aceia care vor să fie mântuiți, numai să se mute de la rău la bine, să se întoarcă de la cele rele la cele bune.

Tâlharul de pe cruce, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, a sărit de pe cruce în rai.

E o mare bucurie pentru noi să ştim că Maria Magdalena a fost cea dintâi care L-a văzut pe Domnul Hristos înviat, ea din care Domnul Hristos cândva scosese şapte draci, ceea ce înseamnă că Domnul Hristos este binevoitor față de toți oamenii, față de toți păcătoşii care nu vor să rămână păcătoşi, față de toți păcătoşii care îşi schimbă viața prin darul lui Dumnezeu şi devin sfinți prin puterea lui Dumnezeu.

TRANSPLANTUL DE ORGANE

Părinte Teofil, ce părere aveți vizavi de transplantul de organe? Un creştin poate accepta să doneze sau să primească organe în timpul vieții sau după moarte?
Chiar acum de curând au fost un tată cu un fiu, fiul avea nevoie de un rinichi şi tatăl era dispus să-i ofere copilului unul dintre cei doi rinichi ai lui. Mi-a plăcut gestul tatălui, deşi nu ştiu dacă eu personal aş putea ajunge în situația să ofer un organ cuiva ca să trăiască el mai departe în lumea aceasta prin ceea ce pot eu să-i ofer. De fapt, ar trebui cu toții să avem capacitatea aceasta adoptată. Acest tată, fără să fie deosebit de religios, nu din motive religioase, ci din motive de paternitate, e dispus să-i ofere fiului său un organ. Eu cred că se poate oferi un organ şi în viață, şi după moarte, nu se mai pune problema, în fond, că nu mai eşti tu cel care dispui de organele tale, se poate oferi cine are tăria morală ca să facă lucrul acesta. Poate să-l facă ca o jertfă, deşi nu ştiu dacă e chiar jertfă în toate cazurile. Poate să fie o jertfă în sensul că suportă omul o operație şi după aceea se poate trăi, de exemplu, fără un rinichi, se poate trăi ca şi cu doi rinichi, nu mai este o jertfă după aceea, dar atunci poate să fie o jertfă, atunci când te supui la operația respectivă. În rest, ai bucuria că ai putut să ajuți pe cineva şi acel cineva e un membru al familiei tale, e o bucurie să-l vezi trăind lângă tine prin ceea ce ai putut tu să-i oferi. Nu cred că e un lucru rău să oferi un organ care poate să fie pentru binele altuia.

UCENICUL

Părinte Teofil, ce înseamnă să fii ucenic?

Să fii ucenic înseamnă să te laşi îndrumat şi modelat. Asta-i situația de ucenic: să te pleci cu mintea, să nu ştii tu mai multe decât cel care te îndrumă. Să faci ceea ce a zis Domnul Hristos: să mergi pe urmele Lui, să-l urmezi pe cel care te îndrumă. Sfântul Apostol Petru, de pildă, la Pescuirea Minunată, a zis către Domnul Hristos: „Toată noaptea ne-am trudit şi n-am prins nimic, dar pentru cuvântul Tău arunc mreaja în mare şi pentru că zici Tu" (Luca 5, 5). Asta înseamnă să fii ucenic. De aceea a putut fi Sfântul Apostol Petru ucenic, pentru că s-a plecat cu mintea. Părintele Arsenie Boca zicea că noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție. O astfel de minte avea Sfântul Apostol Petru la Cina cea de Taină, când a zis: „Doamne, Tu să-mi speli mie picioarele?". Şi a auzit de la Domnul Hristos: „Ceea ce fac Eu acum tu nu înțelegi, dar mai târziu vei înțelege" (Ioan 13, 6-7). S-a împotrivit mai departe şi atunci a zis Domnul Hristos: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine" (Ioan 13, 8). De unde înțelegem că ucenicia este plecare de minte. Dacă nu te pleci cu mintea, dacă ştii tu mai bine, dacă ai tu opinii care te scot de sub ascultarea față de duhovnic, în cazul acesta sau duhovnicul nu-i duhovnic, sau ucenicul nu-i ucenic. Sau amândouă.

URCUŞUL DUHOVNICESC

Să ne cercetăm pe noi înşine unde suntem, ca să ştim ce trebuie să facem pentru a fi unde trebuie să fim!

Se vorbeşte despre o carte a vieţii. Şi există o carte a vieţii, dar nu în afară de noi, ci în noi. Cineva poate citi de pe figura omului, de pe fizionomia lui, realizările lui interioare. Cineva care Îi slujeşte lui Dumnezeu nu se poate să nu aibă o prezentare care să aducă aminte de Dumnezeu, să aducă aminte de o viaţă superioară.

Fericitul Augustin zice că „tatăl omului mare este copilul" şi are dreptate. Are dreptate în înţelesul că omul mare moşteneşte pe copil. Nu poţi ajunge om mare înainte de a fi mic. Şi dacă ajungi mare înseamnă că ai fost mic şi acumulezi în tine pe cel mic făcut mare. Şi apoi omul mare străbate prin viaţă şi acumulează multe lucruri din afară, acumulează multe lucruri pe care el însuşi şi le-a pregătit prin atitudini, prin felul de a fi, prin acumulările pe care le-a făcut şi le-a însumat în sine.

Noi suntem într-un fel proprii noştri părinţi. Din punct de vedere al formării duhovniceşti noi suntem proprii noştri părinţi. Bineânţeles, aducem din străfunduri de existenţă, din moşi-strămoşi, aducem aşa cum aducem figura părinţilor noştri într-o altă ediţie, aşa cum aducem figura bunicilor noştri într-o altă existenţă, tot aşa aducem şi o realizare din ceea ce facem noi şi o proiectăm apoi mai departe, fiecare în felul nostru. De aceea e nevoie şi de o îndrumare, de o atenţionare, de nişte jaloane pe care să le aibă în vedere fiecare şi să ştie că de el depinde fericirea sau nefericirea lui în viaţă, fericirea sau nefericirea lui la bătrâneţe. Sigur, sunt lucruri şi în afară de noi, şi anume noi suntem o sinteză, o sinteză a celor dinaintea noastră.

Domnul Hristos vrea să ne împodobim cu virtuţile copilăriei la tinereţe şi la bătrâneţe, în toată vremea, pentru că omul în fiecare clipă este un rezumat al propriei sale existenţe.

Noi suntem aşa cum e lumina, lumina care e compusă. Cei care aţi studiat fizică ştiţi că lumina e compusă, nu e ceva simplu aşa cum se vede, simplu, e ceva simplu realizat din componente. Aşa e şi viaţa omului. Cum există un spectru al luminii, există şi un spectru vital, nişte antecedente care intră în componenţa noastră şi de care nu putem face abstracţie. Şi apoi toate lucrurile acestea, în sinteza care suntem noi la tinereţe şi la bătrâneţe, le ducem mai departe în veşnicie în noi şi le lăsăm lucrătoare pentru cei din jurul nostru. Aşa că e foarte mare lucru ca cineva să aibă această conştiinţă, să se gândească şi la responsabilitatea proprie, pentru el şi pentru alţii.

Într-o alcătuire din slujba de la înainte-prăznuirea Schimbării la Faţă se spune aşa: „Munte înalt având noi inima curăţită de patimi, să vedem Schimbarea la Faţă a lui Hristos care luminează mintea noastră". Fiţi atenţi: „Munte înalt având noi inima curăţită de patimi". Asta înseamnă că Domnul Hristos nu s-a schimbat o singură dată la faţă în Muntele Taborului. Asta este Schimbarea la Faţă din istorie, dar transfigurarea Lui, schimbarea Lui la faţă se realizează în orice suflet care are inima ca un „munte înalt", inima curăţită de patimi fiind ca un munte înalt în care apare Domnul Hristos altfel decât L-au văzut cei care n-au avut inima curăţită de patimi.

Omul trebuie să se angajeze la ceva, să nu aştepte rezultatele finale înainte de a face ceea ce duce la rezultatele finale.

Iubiţi credincioşi, uităm, prea mult uităm. Uităm când vrem să cunoaştem mult.

URMAREA LUI HRISTOS

De obicei, noi ne tot uităm în dreapta şi în stânga şi am vrea să ştim unele şi altele despre alţii, dar nu ne gândim destul de mult să-I urmăm Domnului Hristos independent de ceea ce fac alţii. Chiar dacă nu se creează o atmosferă pentru urmarea lui Hristos, noi să fim dispuşi să-I urmăm Domnului cum a zis către Sfântul Apostol Petru: „Ce-ţi este ţie, tu urmează-Mi Mie". Nu ştiu dacă ne-am gândit vreodată că cuvântul acesta „Tu urmează-Mi Mie", este ultimul cuvânt rostit de Domnul Hristos cuprins în Sfânta Evanghelie de la Ioan.

Viaţa nu se trăieşte prin comparaţie.

VADIM TUDOR

Ne-am întâlnit o dată la mănăstire. O venit să-mi dea o carte, i-am dat şi eu una de Zorica Laţcu, şi zice el: „Eu v-am văzut pe dumneavoastră de mai multe ori – deci el o mai fost la mănăstire, cu mine n-o vorbit – iar dumneavoastră nu m-aţi văzut pentru că Dumnezeu e nedrept". Cred că o vrut să spună că Dumnezeu la unii le-o dat vedere iar la alţii nu le-o dat, şi deci e nedrept că nu le-o dat şi la ceilalţi care n-au vedere. Şi-am zis: „Poate Dumnezeul lui Vadim Tudor, dar al meu îi perfect!"

VEDEREA

Dacă lipsa vederii trupeşti este o excepţie, lipsa vederii sufleteşti parcă este regulă generală!

Este important de ştiut că mai ales două lucruri trebuie să vadă omul în această lume ca să fie într-adevăr cu lumină sufletească. Să vadă pe Dumnezeu şi lucrurile lui Dumnezeu. Să nu vă-nchipuiţi că cineva care vede pe Dumnezeu, îşi ridică ochii spre cer şi-L vede pe Dumnezeu undeva în nori, sau undeva în Soare, sau undeva în stele, sau undeva în Lună, sau ca o umbră, sau ca ştiu eu ce, cum vin unii şi spun: „Părinte, eu am văzut pe Domnul Hristos cum Îl vedem în icoane ş.a.". Nu-i vorba de aşa ceva. Pe Dumnezeu Îl vezi atunci când ştii că nu-L poţi vedea!

Şi mai trebuie să vedem ceva. Ce? Păcatele noastre. Cine nu-şi vede păcatele încă nu a văzut ce trebuie să vadă!

În **Pateric** se spune că un frate l-a înterbat pe un părinte: „Ce zici părinte de cei care au vedenii cu îngeri?". Şi părintele a zis: „Frate, eu îi fericesc pe aceia care îşi văd păcatele lor".

Cine îşi vede păcatele? Numai acela le vede care nu ia aminte la păcatele altora. Acela-şi vede păcatele care ştie că el este păcătos şi nu alţii-s păcătoşi, sau acela care ştie că mai sunt şi alţi păcătoşi, dar nu ia aminte la păcatele altora, ci ia aminte la păcatele sale.

Unde trebuie să privim noi ca să vedem pe Domnul Hristos? În două locuri mai ales: în Sfânta Evanghelie, să citim Sfânta Evanghelie care ni-L descoperă pe Domnul Hristos şi care, de fapt, este într-un fel cer. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că: „Citirea Scripturilor este deschiderea cerurilor”. Deci cerul nostru cel pământesc este Sfânta Evanghelie! Acolo ni se descoperă Domnul Hristos, ni se arată Domnul Hristos, bineânțeles dacă avem cuget curat.

Şi mai putem privi undeva unde se descoperă Domnul Hristos oamenilor care citesc **Sfânta Scriptură**. Se descoperă în noi înşine, în inima noastră!

La Cuviosul Dorotei este o istorisire despre unul care, stând pe marginea drumului, l-au văzut trei care au trecut pe lângă el. Şi unul a zis: acesta este tâlhar şi vrea să pândească să fure. Altul a zis: acesta-i un desfrânat şi vrea să găsească ocazie de desfrânare. Şi altul a zis: uite! acesta şi la marginea drumului şi-a găsit loc de rugăciune. De fapt, noi nu ştim cum era acela pe care l-au văzut cei trei, dar ştim că fiecare şi-a proiectat aşezarea lui sufletească asupra lui. Cel care l-a văzut pe cel de la marginea drumului ca pe un om care se roagă, desigur, el însuşi era un rugător şi oriunde se găsea, înălța rugăciune către Dumnezeu. Aşa se întâmplă cu noi toți: fiecare proiectăm din noi aşezarea sufletească.

VIAȚA

Să ştiți că eu totdeauna am fost pentru echilibru, pentru o viață aşa cum se desfăşoară viața în natură, fără zgomot, chiar dacă există şi un zgomot pe care nul auzim, dar noi nu ştim de zgomotul acela decât în împrejurări unice. De pildă, se spune undeva că Sfânta Ecaterina de Sienna odată, într-o vedenie, şi-a pus urechea la picioarele Domnului Hristos, unde au fost rănile de la cuie, şi a întrebato Domnul Hristos ce aude. Şi ea a zis: „Aud o căldare, o căldare care fierbe”. Şi a tras Sfânta Ecaterina concluzia că ar fi iubirea care pulsează înăuntru. Zică cineva ce va vrea să zică, în realitate, circulația sanguină se desfăşoară cu un fel de zgomot. Eu am auzit în două cazuri, la oameni care fac dializă, un zgomot, ca şi cum ar curge un râu. Acum, viața e fără zgomot, pentru că noi nu auzim aceste lucruri decât în cazuri speciale. Deci cum nu-i viața cu zgomot, aşa nu trebuie să fie nici rugăciunea cu zgomot, ci trebuie să fie naturală, aşa cum e şi respirația, naturală. Deci fără crispări şi fără altceva de felul acesta.

VIAȚA SPIRITUALĂ

Am citit odată o carte despre stareții ruşi şi nu mi-a mai rămas din cartea aceea decât o singură afirmație, o singură frază: „Nu poți să-i ceri unui copil să meargă la acelaşi pas cu un om mare”. Este o frază cât o carte! Este o învățătură pe care ar trebui s-o avem în conştiința noastră şi să ne gândim la ea.
Mi-aduc aminte, când eram copil, că am venit de la Ocna Sibiului pe jos, vreo 9 km, cu părinții mei; m-au mai luat în brațe, m-au mai lăsat pe jos, mă dureau picioarele, mi-era greu şi ziceam: „Hai să mai stăm puțin..., hai să mai mergem”. De aici mi-am dat eu seama că trebuie să ai o înțelegere specială față de cei mici.

Dacă este adevărat lucrul acesta pentru viața fizică, este adevărat şi pentru viața spirituală, pentru viața sufletească. Nu-i poți cere unui om mic din punct de vedere spiritual, să facă lucruri mari, ca unul care este înaintat în viața spirituală.

Domnul Hristos n-a legat mântuirea de o singură faptă, ci a legat mântuirea de viața cea nouă pe care trebuie să o ducă credinciosul.
În locul în care se găseşte se mântuieşte omul. Am citit cândva predicile Sfântului Ioan Gură de Aur despre pocăință, şi acolo, într-una din predici, este următoarea afirmație: „Adam, în rai fiind, a căzut; şi Lot în Sodoma fiind s-a mântuit; nu s-a mântuit regele Saul în palat împărătesc, ci s-a mântuit Iov pe o grămadă de gunoi". Deci lucrurile trebuie făcute cu nădejdea la Dumnezeu unde te găseşti. Noi zicem la slujbă: „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Nu zicem: numai o parte din viața noastră. Toată viața noastră să o trăim în aşa fel încât să fie o slujbă adusă lui Dumnezeu. Asta este esențial.
Dacă luăm aminte la acest cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur, constatăm că nu locul, ci aşezarea sufletească îl ajută pe om ca să fie împlinit. Să ne mai gândim apoi că Sfântul Petru Damaschin spune că a văzut mântuire şi cădere şi în pustiu, şi în viața obişnuită, şi-n călugărie, şi-n căsătorie, şi să ne mai gândim că el afirmă că „de va lăsa omul voile şi cugetele sale şi va face voia şi cugetul lui Dumnezeu, în toată lumea asta nu se va găsi nici loc, nici lucru ca să-i împiedice mântuirea".

Viața spirituală nu constă numai în limpezirea sufletului, ci constă în adaosul de virtute care ne aseamănă cu Dumnezeu.

VIZITA PAPEI

Părinte Teofil, ştim cu toții că la începutul lunii mai 2000 va veni pentru întâia oară în țara noastră primul papă, în persoana Papei Ioan Paul al II-lea de la Roma. Ce atitudine trebuie să aibă un credincios ortodox în fața unui asemenea eveniment? Vă întreb acest lucru deoarece există păreri diferite şi uneori contradictorii în rândul credincioşilor şi chiar al preoților.
Mai întâi am să răspund la această întrebare cu un răspuns pe care l-am dat unui profesor de teologie care a trecut pe la noi pe la mănăstire, un profesor romano-catolic şi care mi-a pus această întrebare în vara anului trecut, se ştia de atunci de intenția de a veni Episcopul Romei în țara noastră, de opiniile diferite în legătură cu asta, şi părintele respectiv m-a întrebat ce zic eu despre venirea Papei. I-am răspuns foarte simplu: „eu mă bucur că vine... – şi am stat puțin şi după aceea am zis – şi că pleacă". Un părinte care era cu mine şi cu profesorul respectiv mi-a spus că cel care m-a întrebat ce zic eu despre venirea Papei a avut o față lumioasă când am zis eu „mă bucur că vine" şi nu a rămas aceeaşi lumină când am zis „şi pleacă". Adevărul este acesta: că Papa vine şi pleacă. Pentru cei care îl consideră Sfântul Părinte de la Roma, o să vină ca Sfântul Părinte de la Roma. Pentru noi, care îl ştim un Episcop al Bisericii, o să vină un Episcop al Bisericii, noi nu îi retragem Episcopului de la Roma, respectiv Papei, calitatea de Episcop şi atunci îl primim cu concepțiile noastre, îl întâmpinăm cu sentimentele pe care ni le deşteaptă în suflet concepția pe care o avem. În orice caz, Papa este o persoană deosebită, este un unic în lume, indiferent de ce crede cineva despre el. Adevărul este că există un singur Papă, un singur conducător al Bisericii Catolice. Pentru noi vine conducătorul Bisericii Catolice, noi respectăm Biserica Catolică şi atunci de ce nu ne-am bucura că vine conducătorul Bisericii Catolice în țara noastră. Vine şi ne bucurăm că vine. După aceea pleacă şi ne bucurăm şi că pleacă

pentru că nu aici este rostul lui. El nu vine pentru toți câți îl vor vedea. Totdeauna când Papa merge undeva într-o țară se adună foarte, foarte multă lume în jurul lui pentru că este un eveniment, realitatea asta este, nu e un lucru întâmplător că Papa ajunge într-o țară, catolică sau necatolică, pentru catolici sau pentru alții, lumea se adună ca să vadă pe cel care este unic în lumea asta. Un singur om reprezintă Biserica Catolică şi toată Biserica Catolică cumva este însumată în persoana Papei de la Roma. Unii dintre cei care îl aşteaptă pe Sfântul Părinte, deci catolicii, respectiv supuşii lui, cei conduşi de el, îl vor privi pe Sfântul Părinte poate ca pe „vicarius fili Dei", deci ca pe locțiitorul Fiului lui Dumnezeu, poate îl vor primi pe „servus servorum Dei", adică slujitorul slujitorilor lui Dumnezeu, iar noi ceilalți îl vom primi ca pe o persoană deosebită, un om care reprezintă ceva, chiar dacă reprezintă mai mult pentru alții decât pentru noi. În orice caz este un eveniment în care Biserica Ortodoxă îşi are importanța ei, înțelegerea ei prin faptul că l-a invitat pe Episcopul Romei să vină aici şi noi îl primim şi îl cinstim aşa cum cinstim pe orice ierarh al Bisericii. Când mi se întâmplă să ascult postul de radio Vatican, care transmite şi în limba românească, de câte ori mi se întâmplă să îl ascult pe Papa spunând binecuvântarea pe care o dă el peste lume, totdeauna, indiferent cum am stat ca ascultător, totdeauna mă ridic în picioare din considerație față de cel care vine şi după aceea pleacă, vine să-i bucure pe cei care-l aşteaptă şi pleacă pentru că rostul lui nu este aici.

Eu să ştiți că am o considerație față de Papa de la Roma. Nu în înțelesul că ar fi conducătorul meu şi că mă orientez după el. Nu. Ci pentru că este şi el un Episcop al Bisericii, al Bisericii Universale. Eu, de exemplu, când ascult Vaticanul (câteodată) şi se dă în cuprinsul emisiunii o binecuvântare a Papei (Urbi et Orbi), când începe binecuvântarea, în orişice poziție m-aş găsi, mă ridic în picioare.

VOCAȚIA MONAHALĂ

Cum s-ar putea descoperi vocația monahală?

Mai întâi de toate o poți descoperi în faptul că te simți bine în preajma călugărilor, te simți bine pe la mănăstiri, te simți bine acolo unde se duce o viață superioară, ai o înclinație spre asta. Eu, de exemplu, din copilărie am simțit că asta mie calea mea, mi-am dorit totdeauna, mă bucuram de un călugăr. Când mă întâlneam cu un călugăr era o chestiune excepțională pentru mine, o bucurie. Asta înseamnă că am avut o vocație monahală.

VORBELE RELE

Noi nu avem nici o putere asupra trecutului, nu-l putem desființa şi nu putem strica răul pe care l-am făcut odinioară. Într-o istorioară interesantă se spune că o femeie care vorbea de rău s-a spovedit la duhovnic, iar acesta i-a dat drept canon să ia un sac cu pene, să-l golească în bătaia vântului şi apoi să adune toate penele înapoi. Femeia i-a spus duhovnicului că nu poate face aşa ceva. Iar acesta i-a răspuns: „Aşa cum nu poți să mai aduni penele aruncate în vânt, tot aşa nu mai poți să aduni vorbele rele pe care le-ai spus şi să repari cinstea acelora pe care i-ai clevetit".

Iată că nu mai avem putere să schimbăm lucrurile pe care altădată le-am făcut rău, nici cuvintele rele pe care le-am spus, nici gândurile rele pe care le-am ocrotit. Toate

acestea intră şi rămân în noi. De aceea oamenii sunt ceea ce au devenit. În fiecare clipă, omul e rezumatul lui însuşi, al întregii lui vieţi. De aceea la moarte ne ducem înaintea lui Dumnezeu cu ceea ce am agonisit toată viaţa.

Sfântul Ioan Scărarul spune că unde-i pomenirea de rău nu poate fi iubire. Şi zice el că pomenirea de rău îl chinuieşte pe omul care are nemulţumire în suflet pentru vreun rău oarecare care i s-a făcut vreodată. Şi zice şi că: „Pomenirea de rău e rugina sufletului, e viermele minţii, e fărădelege de toată clipa, e răutate neîntreruptă, e cui înfipt în suflet”. Când cineva are însă iubire, acela n-are pomenire de rău şi acela n-are toate acestea câte le are pomenirea de rău.

Sfântul Isaac Sirul spune: „Dacă n-ai minte curată să ai măcar gură curată”. Întâi trebuie să ne silim să înlăturăm din vorbirea noastră între noi orice necuviinţă, orice cuvinte cu care nu ne-am putea prezenta în faţa lui Dumnezeu. De la grija aceasta de a avea gură curată trebuie să ajungem să ne facem rânduială în minte, să ne cercetăm pe noi înşine în ceea ce priveşte gândurile pe care le purtăm în minte şi care pot fi bune sau rele.

YOGA

Practic yoga şi cred cu putere în această cale. Sunt convis că chiar dacă nu te-ai ruga, ci pur şi simplu ai conştientiza respiraţia în mod continuu, văzând-o ca pe o manifestare divină ce susţine viaţa, ai ajunge la rezultate la fel de minunate ca şi ale isihasmului.

Nu e adevărat! Şi ştiţi de ce nu e adevărat? Pentru că yoga e o metodă, pe când isihasmul este o angajare religioasă. Faptul de a te gândi la tine, la respiraţia ta, şi faptul de a te pune în mâinile lui Dumnezeu, care să te mântuiască, să te modeleze, să te sfinţească, e cu totul altceva. Noi nu contăm pe noi, pe meditaţia noastră, nici chiar pe rugăciunea noastră, ci contăm pe bunătatea lui Dumnezeu, pe mila lui Dumnezeu, pe care o cerem. Şi atunci e altceva să fii încredinţat în bunătatea lui Dumnezeu, să te predai în mâinile lui Dumnezeu, şi altceva este să faci tu ceva pentru tine ca să devii ceva mai bun.

Yoga este ceva inferior creştinismului.

La yoga se ajung la nişte întinăciuni. Eu nu pot să vă spun, mi-e şi ruşine să scot prin gura mea nişte lucruri în legătură cu sexualitatea, aşa cum e văzută la yoga. Şi-apoi mai zic că se ridică de la pământ… ba se bagă în pământ! Nu se ridică de la pământ.

Eu nu zic că dacă ai un prieten yoghin, gata, nu trebuie să mai ai nici o legătură cu el. Sfântul Apostol Pavel zice în Epistola către Corinteni: „Nu v-am spus să vă depărtaţi de păcătoşii lumii acesteia, căci ar însemna să ieşiţi din această lume, şi să-i evitaţi …” (1 Corinteni 5, 9-10). Eu nu pot spune că nu sunt în legătură cu oameni de alte credinţe. Dar ştiţi ce facem când ne întâlnim? Facem cum fac catolicii cu protestanţii când se întâlnesc în Apus: vorbesc despre fotbal, ca să nu se certe.

CELE MAI FRUMOASE CUVINTE ALE PĂRINTELUI ARSENIE BOCA EXPLICATE DE PĂRINTELE TEOFIL

Părintele Arsenie a fost un om cu o capacitate sufletească deosebită şi cred că Părintele orice ar fi fost, ar fi fost un om deosebit. Adică dacă era inginer, nu era un inginer comun; dacă era profesor, era un profesor excepțional; dacă era un doctor, era un doctor deosebit. El a avut o înzestrare nativă deosebită şi când l-am cunoscut eu în '42 avea 32 de ani şi deja avea un nume mare. Cum a ajuns la aceasta Părintele nu a spus niciodată, însă eu personal cred că a avut o înzestrare de la Dumnezeu pe care dacă nu o ai nu poți fi niciodată ceea ce a fost Părintele Arsenie. Apoi el a studiat mult, nu numai Teologie, ci a studiat şi artă, a făcut Şcoala de Belle Arte, secția pictură, a făcut şi ceva Medicină, cunoştea şi chestiuni de medicină, şi toate acestea la un loc i-au dat capacitatea de a lucra ca un om bine înzestrat şi cu o cultură bine pusă la punct.

Cândva stăteam în fața unei icoane făcute de Părintele Arsenie, la Bucureşti, pentru mănăstirea noastră, o icoană cu Adormirea Maicii Domnului, care se găseşte în holul stăreției mănăstirii noastre. Stăteam în fața acestei icoane şi o prezentam unui cadru universitar de la Sibiu, şi zic: „Eu cred că Părintele Arsenie este un geniu". Şi respectivul spune: „Asta înseamnă că are o cultură perfectă şi încă ceva". Şi zic eu: „Nu ştiu dacă are o cultură perfectă, dar sunt sigur că are încă ceva". Ăsta a fost Părintele Arsenie.

Avea o putere de sinteză deosebită, o putere de intuiție şi o putere de a cunoaşte totdeauna esențialul într-o chestiune. Când îi puneai o problemă, el imediat avea răspunsul. Şi de la el au rămas şi cuvinte scrise, în manuscrisele lui. De pildă, când l-am întâlnit eu pentru prima dată, mi-a şi spus un cuvânt, o formulă. Zice:

„Mă, nu toţi din lume se prăpădesc, nici toţi din mănăstire se mântuiesc".

Deci avea o posibilitate de a formula ceva.

In legătură cu sexualitatea în familie, Părintele Arsenie zicea:

"Nici abuzul, nici refuzul".

Sau cândva spunea el aşa: „În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă". Asta le place la mulți, am băgat de seamă că le place. Când le spun că Părintele a zis că:

„În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă",

oamenii râd în general. De ce râd? Pentru că îşi dau seama că aşa e. Numai că e greu să ştii când ți-e mintea strâmbă. Sau zicea Părintele că: „Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă", adică de la informație la convingere. Şi zicea Părintele că:

„Mustrarea învinge, dar nu convinge",

sau că:

„Bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, iar el se crede grâu nedreptățit".

Să-ţi fereşti capul de frig şi de prostie!

E un cuvânt care merită să fie ştiut şi urmat, el putând fi de folos tuturor celor ce nu iau aminte la ei înşişi, tuturor celor care vor să braveze şi nu se gândesc la urmările pe care le pot avea, spre răul lor, nişte atitudini care nu sunt destul de bine gândite şi controlate. Să luăm deci aminte la cuvântul de mai sus şi să-l împlinim în cele două laturi ale lui.

Concepţia de viaţă creştină.

Câtă o avem, ne statorniceşte în gândul şi dorința de a ne ridica mai presus de fire, de a îndumnezei firea, prin harul şi îndurările şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Tocmai de aceea folosim şi resursele fireşti, câte le avem la îndemână: aerul (aerul bun), hrana rațională, somnul şi energia vitală, pe care nu vrem să o risipim pe plăceri, ci vrem s-o canalizăm spre binele nostru material şi spiritual. Aşa dorea Părintele Arsenie, care a formulat îndreptarul de viață, pe care l-a predat tinerilor şi oricui care vrea să ia aminte la el.

În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă.

Aşa obişnuia să spună Părintele Arsenie, care urmărea pentru oameni o minte dreaptă şi lucruri drepte şi îndreptare spre mintea cea bună. Valoarea acestui cuvânt o intuiesc toți cei ce îl aud, şi asta se întâmplă des, căci noi îl aducem înaintea vizitatorilor şi închinătorilor noştri, mai ales atunci când au prilejul să vadă o pictură a Părintelui Arsenie reprezentând Adormirea Maicii Domnului, pictură în fața căreia se opresc cu admirație mulți dintre cei ce vizitează Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta. Mintea se strâmbă în urma patimilor şi se îndreaptă pe măsura curățirii de patimi. Când mintea se îndreaptă, vede lucrurile drept, deci aşa cum sunt ele.

Cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă.

Cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă, adică de la informație la convingere. Oameni de informație religioasă sunt mai mulți decât cei ce au convingeri religioase. E necesară şi informația, care adeseori se face prin auzire. Dar a rămâne la informație înseamnă doar a fi la începutul drumului, „la urechi”. Până la inimă mai e o cale lungă, „cea mai lungă cale”.

Un suflet trist este un suflet cu luminile stinse.
Cuvântul acesta ne aduce aminte de un cuvânt asemănător, cu circulație mai ales în lumea din Apus: „Un sfânt trist este un trist sfânt”. Părintele a fost întotdeauna pentru optimism, pentru bucurie, credința noastră fiind „izvor de bucurie”, creştinismul fiind „religia bucuriei”. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi :„Acestea vi le spun, ca bucuria Mea să fie întru voi şi ca bucuria voastră să fie deplină” (Ioan 15, 11).

Bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, iar el se crede grâu nedreptăţit.

Aşa caracteriza Părintele Arsenie pe omul care se abate de la cele bune şi care nu caută şi nu primeşte îndreptarea, ci îşi explică el mai bine cele pentru sine condamnând pe cei ce vreau să-l îndrepte. Începutul oricărei îndreptări este să-ți recunoşti greşeala. „Când greşeala s-a făcut în tine aşezare şi adevăr”, când o ai ca drepindere şi o mai şi justifici, atunci „nu mai e greşeală, ci e păcat de moarte”. Într-o astfel de situație, cel ce se crede a fi drept, fără să şi fie de fapt, nu mai e bob de grâu, ci doar tăciune.

Mustrarea învinge, dar nu convinge.

Este şi aceasta o cugetare la care e bine să luăm aminte. Are şi mustrarea rostul şi puterea ei, dar ea, ca şi constrângere, doar învinge, însă de convins nu convinge. De la învingere până la convingere e o cale lungă, poate tot atât de lungă cât cea de la informație la convingere, cât cea de la urechi la inimă.

Dragostea lui Dumnezeu pentru cel mai mare păcătos este mai mare decât dragostea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu.

Cu o astfel de afirmație, părintele ne dă încredere în bunătatea lui Dumnezeu, în iubirea lui Dumnezeu faţă de noi, păcătoşii, căci se afirmă şi în rugăciunile de dezlegare ale sfintei noastre Biserici, că mila lui Dumnezeu este tot atât de mare, tot atât de infinită, cum este de infinită şi mărirea Lui, de vreme ce se spune: „Că precum este mărirea Ta, aşa este şi mila Ta". Cuvântul spus de Părintele Arsenie, în formularea de mai sus, ne aduce aminte şi de ceea ce spune Psalmistul, prin cuvintele acestea: „Cât e de sus cerul deasupra pământului, atât de mare e bunătatea Lui (a lui Dumnezeu) spre cei ce se tem de Dânsul. Cât de departe e Răsăritul de Apus, atâta a depărtat El de noi fărădelegile noastre. Cum miluieşte un tată pe copiii Săi, aşa miluieşte Domnul pe cei ce se tem de Dânsul" (Psalmul 102, 10-13).

Ajutaţi-mă să vă pot ajuta.

Asta înseamnă că nu cel care vrea să te ajute te ajută cel mai mult, ci tu eşti cel care poți să fii ajutat. Dacă eşti deschis spre ajutor te poate ajuta omul de lângă tine şi omul superior ție; dar dacă nu-l recunoşti superior, ba, dimpotrivă, îl judeci şi-l calci în picioare, atunci nu te poate ajuta, pentru că omul este ființa care poate zice nu, şi zice nu!

Dacă tot trebuie să suferim, măcar să nu suferim zadarnic.

Pentru a putea folosi suferința spre binele său, omul trebuie să creadă că suferința are un sens pentru el, chiar dacă pe moment nu înțelege. De fapt, cel care înțelege şi ştie cum să suporte suferința, nu mai suferă.

Domnul Hristos a fost răstignit cu spatele pe crucea materială şi cu faţa pe crucea spirituală.

Unii dintre călugări nu sunt călugări, ci cuiere de haine călugăreşti.

Cine face curte nu face carte.

Zicea Părintele Arsenie referindu-se la trup: „Fiecare dintre noi ducem un necredincios în spate".

Pe o pictura făcută de Părintele Arsenie cu Judecata de Apoi e scris: „Tu eşti noi". „Tu eşti noi", ca şi când ar spune faptele oamenilor: Fii atent că tu cum eşti acum, să ştii că eşti noi, tu eşti ceea ce ai făcut, tu eşti ceea ce ai gândit, tu eşti ceea ce ai vorbit, tu eşti ceea ce ai simțit, tu eşti ceea ce ai citit. Tu eşti noi. Noi ne-am alcătuit în tine. Cartea vieții tale eşti tu însuți.

Părintele Arsenie îi îndemna pe oameni să nască sfinți. Bineânțeles că pentru a naşte sfinți trebuie să fii sfânt sau trebuie să tragi de tine spre idealul sfințeniei. Şi când începem să ne ocupăm de noi înşine, putem să ne cunoaştem, să aflăm negativele noastre, să cunoaştem încărcătura dată de alții şi pusă în noi, s-o rezolvăm; dar aceasta cere timp şi osteneală.

Părintele Arsenie, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus cândva un cuvânt; de fapt, nu mie ci unui părinte, pe atunci student la teologie, un cuvânt pe care eu îl socotesc cel mai important cuvânt pe care l-am auzit de la el din câte ştiu că le-a spus şi le-a scris, anume: „Să ai înțelegere față de neputința omenească".

Părintele zicea că de două ori trebuia să se întâlnească omul cu el: o dată când îi spune şi a doua oară la moarte, să-i spună dacă a făcut ce i-a spus. Foarte corect! Ce rost are să meargă cum merg unii că să-i spună unul, că să-i spună altul, că un cuvânt de folos, că nu ştiu ce... şi-apoi adună la cuvinte de folos şi nu împlineşte nimic!

Din câți oameni am cunoscut eu lucrători în Biserică, Părintele Arsenie a fost unic. Unic prin gândirea lui, prin stilul lui de lucru.

PROGRAM DE ANGAJARE ÎNTR-O VIAȚĂ DUHOVNICEASCĂ AUTENTICĂ

Ce program dau eu: întâi frecvența la biserică. Nu concep un creştin să nu meargă la biserică, şi mai ales un creştin ortodox să nu meargă la biserică în duminici şi sărbători, mai ales în duminici la Sfânta Liturghie. Două ceasuri pentru Dumnezeu, dacă cred în Dumnezeu, nu e prea mult două ceasuri pe săptămână. Şi dacă nu le găseşti cele două ceasuri pentru Dumnezeu pe săptămână, să ştii că nu ai Dumnezeu. Să nu te mai numeri la credincioşi, că nu eşti credincios.

Al doilea punct este să începi ziua cu Dumnezeu şi să o sfârşeşti cu Dumnezeu, adică cu rugăciuni de dimineață şi seara şi rugăciunile de la masă. Asta iarăşi ține de program. Cine poate începe ziua fără Dumnezeu şi o poate sfârşi fără Dumnezeu înseamnă că nu îşi dă seama de raportul lui cu Dumnezeu. Dacă crezi în Dumnezeu, să ştii că Dumnezeu nu poate fi neglijat, dacă Îl neglijezi să ştii că nu Îl ai.

Al treilea punct e să citeşti din **Noul Testament** în fiecare zi două capitole, ca să ți se îmbogățească mintea cu gânduri bune, pentru că mintea omului e ca o moară, zic părinții, şi ce bagi pe moară aceea macină moara. Dacă bagi pe moară gânduri bune, bune macină, dacă bagi pe moară gânduri rele, rele macină. Şi atunci, ca să-ți înmulțeşti gândurile bune, trebuie neapărat să ai un izvor de gânduri bune, pentru că zice Domnul Hristos că: „Din prisosința inimii grăieşte gura", sau că: „Din inima omului purced gândurile cele rele". Deci, întâi gândurile cele rele. Ca să purceadă gândurile cele bune trebuie să bagi în minte gânduri bune şi acestea se pot găsi în **Noul Testament**, în **Biblie** în general, în slujbele Bisericii, în cărțile de învățături duhovniceşti, cum e **Filocalia**, **Patericul** şi alte cărți cum ar fi **Războiul nevăzut**, **Paza celor cinci simţuri**, care acum au început să circule şi e foarte bine.

Al patrulea punct e să-ți păzeşti mintea prin rugăciunea de toată vremea, adică zicând „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul", bineânțeles atunci când nu ai altceva anume de făcut cu mintea. Eu nu zic ca un student să zică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul" şi să nu asculte cursurile sau să nu învețe. Ci când e mintea liberă şi se poate gândi la orice, atunci să zică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul" în loc de a se gândi la orice. Şi asta ca să i se limpezească mintea, pentru că toate ale omului pornesc de la gândul omului. De exemplu la Sfântul Pimen s-a dus cineva şi a zis: „Părinte, cum se răsplăteşte răul cu rău?". Şi a zis el: „Răul cu rău, frate, se răsplăteşte întâi în gând, după aceea în privire – te uiți urât la cel care ți-a făcut rău – după aceea în cuvânt – zici două vorbe în loc de una, nouă în loc de două şi aşa mai departe – şi după aceea în faptă. Dar – zice Părintele şi asta e foarte important – dacă înlături gândul cel rău, la celelalte nu mai vii". Asta este o metodă de sfințire a minții, de limpezire a minții, să zici „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul", dar întins, nu aşa că zici de trei ori şi după aceea te-ai lăsat. Atunci nu ai niciodată posibilitatea să te întâlneşti cu propriile tale gânduri dacă nu te ocupi de propriile tale gânduri.

Să ştiți însă că rugăciunea de toată vremea nu înseamnă numai asta, adică să zici mereu „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul", pentru că Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost întrebat: cum, Sfântul Apostol Pavel, care avea grija Bisericilor şi propovăduia şi el, zice „neâncetat să vă rugați", cum se ruga el neâncetat? Şi soluția pe care o dă Sfântul Maxim Mărturisitorul este aceasta, că: „Rugăciunea de toată vremea este a avea mintea lipită pururea de Dumnezeu cu multă evlavie şi cu dor, a atârna cu nădejdea de El şi a te încrede în El

în toate, orice ai face şi ți s-ar întâmpla”. Deci Sfântul Maxim Mărturisitorul vede rugăciunea de toată vremea mai mult într-o aşezare sufletească, într-o lipire a sufletului de Dumnezeu.

Şi în sfârşit, al cincilea punct este postul. În Biserica Ortodoxă toate sunt egale. Postul este obligator, numai că nu-l pot face toți, dar cei care nu pot să postească trebuie să ştie că o datorie nu şi-o împlinesc şi trebuie să găsească modalitatea să facă altceva în loc de postul pe care nu-l pot ține.

Acestea sunt cele cinci puncte de program pe care le dau eu. După aceea, după ce au fost consemnate acestea în **Convorbiri duhovniceşti**, a trecut pe la mine un tânăr care a fost la Părintele Arsenie. Şi ştiind eu că a fost la Părintele Arsenie, zic: „Măi, ce ți-a spus Părintele Arsenie?” Şi tânărul acela spune: „Ştiți ce mi-a spus? Oxigen, glicogen, somn, să-ți păstrezi hormonii şi să ai concepție de viață creştină”. Se cunoaşte că Părintele a învățat medicină şi că de fapt el îşi dădea seama că omul este şi trup, nu e numai suflet. Eu am dat un îndrumar pentru suflet. Părintele vine şi dă ceva pentru trup, şi zice:

Oxigen. Ce înseamnă asta? Aer cât mai bun, să trăieşti în aer cât mai bun.

Glicogen: să ai o hrană rațională, căci numai aşa poți să ai un echilibru organic. Să ai glicogen, adică zahăr din ficat. Cum? Printr-o hrană rațională, nici mai mult nici prea puțin.

După aceea somn. Sunt unii care spun că e destul călugărului să doarmă un ceas. Dacă m-aş întâlni cu acela care a spus aşa, i-aş spune că nu are dreptate. Ştiți de ce? Pentru că somnul e o binecuvântare de la Dumnezeu şi Părintele şi-a dat seama de lucrul acesta. De curând am găsit în volumul XI din **Filocalie** că trebuie să dormi cel puțin şase ore, e mai rațional Sfântul Varsanufie decât cel care a scris în **Pateric** că e destul să dormi numai un ceas. Şi Părintele Arsenie zicea că cel puțin şase ceasuri de somn continuu. Cel puțin, adică înseamnă şi mai mult. Bineânțeles nu vreo zece ceasuri, cum dorm unii acuma vara, se culcă pe la zece şi se scoală a doua zi tot pe la zece. E cam prea mult.

Al patrulea punct: să-ți păstrezi hormonii, adică să nu faci risipă de energie sexuală. Şi Părintele şi noi care spovedim, întâlnim oameni dărâmați prin abuzuri şi de aceea îndrăznim să spunem: fiți atenți, nu faceți abuz, nu faceți risipă de energie sexuală.

Şi al cincilea punct: să ai concepție de viață creştină, adică să nu umbli după alte concepții de viață, ştiu eu, yoga, zen şi altele.

MĂRTURISIRI

Când eram copil, eram foarte rău. Şi aveam un vecin care zicea: „Nănaşă (îi zicea nănaşă mamii, dar nu-i era mama nănaşă), ăsta nu e botezat bine. Ăsta să-l duci la popa să-l mai citească ceva, că la ăsta nu i le-a zis toate!”. Nu m-a mai dus la nici un părinte să mi le citească toate, mi-am mai citit eu ce-am mai putut!

M-o întrebat odată un copil, eram aşa de vreo 5 ani: „Mă, tu ai drăguță?”. Şi eu am zis: „Nu ştiu. Stai să mă duc s-o întreb pe mama”.

Eu personal am intrat în viața conştientă ca nevăzător. Să zicem că vina pentru aceasta o poartă bunicii sau străbunicii mei. Dacă vina pentru aceasta o poartă străbunii mei, pentru ei situația mea n-are nici un sens, căci eu sunt îngrădit în posibilitățile mele, iar ei nu ştiu nimic despre acesta. Dacă vina o poartă bunicii mei, nici pentru ei n-ar prea avea sens situația mea deficitară, deoarece ei prea puțin au fost martori la acestă situație de neputință şi în orice caz situația mea deficitară se prelungeşte cu mult după durata vieții lor. Dar poate că vina pentru situația mea o poartă părinții mei. Nici în acest caz nu văd nici o justificare a insuficienței mele, întrucât ei au privit totdeauna ca ceva normal pentru mine şi pentru ei situația mea.

În ce mă priveşte, mărturisesc că n-am constatat şi n-am observat niciodată la părinții mei vreun avantaj moral față de alți oameni care n-au avut în familia lor astfel de cazuri. Dar, poate în cele din urmă la baza situației mele deficitare nu e o vină propriu-zisă, ci e o rațiune divină, pozitivă, în vederea folosului meu propriu şi al altora care ar veni în legătură cu mine şi care ar putea câştiga ceva pozitiv din situația mea specială. Eu aşa am nădejde. De aceea dau laudă lui Dumnezeu pentru toate.

Lipsa vederii nu este o lipsă simțită, privită în ea însăşi. Vreau să spun că mie mi se pare tot atât de normal că nu văd, cum li se pare celor cu vedere de normal că văd. Şi, ca să fiu înțeles, este locul să spun şi aceea că eu nu simt nevoia să văd ca să ştiu cum se prezintă lumea în latura ei cunoscută numai celor cu vedere, sub aspectul ei vizual. Mie îmi ajunge cât ştiu despre lume şi despre oamenii cu care vin în legătură. Nu mă stinghereşte cu nimic faptul că pentru a mă orienta am nevoie de cineva să mă ajute. Asta intră în normalul meu de viață.

Credincioşii care vin la mănăstire sunt bucuroşi să mă asculte. Ei nu caută în mine un orb, un deficient, ci caută pe omul despre care au încredințarea că ar corespunde aşteptărilor lor. Sau, căutându-mă pe mine, caută pe omul în care s-au împlinit cândva, pe omul în care s-au odihnit şi în care speră să se mai odihnească. Infirmitatea mea nu înseamnă nimic pentru ei, cum nu înseamnă ea nimic nici pentru prietenii mei cu vedere, care îmi suplinesc lipsa prin puterile lor, fără să fie stingheriți de aceasta.

M-a întrebat cineva odată: Părinte, nădăjduiți cu mila lui Dumnezeu să vedeți ceva din lumea aceasta? Şi i-am răspuns: Nu, nicidecum. Iar dacă pe lumea cealaltă fiind eu, Dumnezeu mi-ar zice mie: „Tu să rămâi aşa cum eşti”, eu i-aş răspunde strigând: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!”

Să ştiți că eu m-am trezit cumva în biserică. Când aveam eu 54 de ani, am rămas în tren… Eram cu un părinte de la noi şi am rămas în tren… Sa blocat uşa şi, până să cobor eu, a pornit trenul. Şi zic eu: „De 54 de ani n-am rămas niciodată în tren!”. Şi

părintele acela a zis că să nu număr toți anii, că doar nu m-am născut în tren! Eu număr toți anii şi zic că m-am trezit în biserică. M-au adus părinții mei de când eram foarte mic şi mi-a plăcut. Dar să ştiți că nu înțelegeam nimic! Gândindu-mă acum, în urmă, mi-am dat seama că nu înțelegeam nimic. Credeam că în biserică nici nu se spune ceva cu sens, ci se spun aşa...nişte cântări, fără text...
Când m-am dus la şcoală, la Cluj, m-au întrebat colegii dacă la noi se cântă „Ca pe Împăratul ...". Şi eu am spus: „Nu, nu se cântă!". Când m-am dus acasă, dacă ei mi-au atras atenția, am auzit şi eu „Ca pe Împăratul tuturor să-L primim ...". Când m-am dus la şcoală în clasa a doua, le-am spus colegilor: „Bă, să ştiți că şi la noi se cântă «Ca pe Împăratul...»".

Când eram copii mama ne-a învățat rugăciuni. Tot ea ne spunea să ne facem cruce pe pernă. Dacă vreodată eram obosiți şi nu doream să ne mai şi rugăm, ne spunea: „Măi copii, sculați-vă la rugăciune, nu vă puneți precum caii!".

Când eram eu copil îmi aduc aminte – Dumnezeu să-i odihnească pe ai mei pe toți, că nu mai sunt în lumea asta – că mama mea m-a trimis la bunica mea să zic: „Hristos o înviat, mama tână!". Şi a zis că dacă zic aşa, îmi dă mama tână un ou. Şi aşa a fost. M-am dus şi am zis: „Hristos a înviat, mama tână!" Şi mama tână a zis: „Adevărat că a înviat! Hai să-ți dau un ou". Cu asta mi-am început eu credința în Înviere, dar târziu am ajuns să-mi dau seama ce înseamnă.

Când o fost vorba să fac Teologia (facultatea) în 1947 m-am prezentat al Mitropolitul Nicolae Bălan cu dorința de fapt de a mă face preot. Şi ştiam că nu se poate. Şi m-am dus la Mitropolitul Nicolae Bălan – o fost un concurs de împrejurări, şi în concursul acela de împrejurări eu n-am zis că vreau să fac Teologia, ci i-am zis mitropolitului că vreau să mă fac preot. Şi-asta nu m-o favorizat.

E la noi o glumă. Tatăl meu, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că o femeie şi-o cumpărat cizme noi. Şi cu gândul la cizmele ei noi, când o trecut prin sat prin fața unor oameni care stăteau la poartă – era o zi de sărbătoare, că atuncea umblă omul cu ce are nou – în loc să zică: „Bună hodina oameni buni!", o zis: „Cizme nouă oameni buni!". Şi-aşa am făcut şi eu. Trebuia să mă duc să-i zic mitropolitului că vreau să fac Teologia. Şi-atuncea mitropolitul poate că zicea: no bine, hai să vedem cum să facem. Eu, când i-am spus că vreau să mă fac preot o zis că nu se poate. Şi-o cam terminat cu mine. Da' n-o terminat cu mine înainte de-a-mi spune un cuvânt care mie mi-a prins foarte bine şi pe care dacă nu mi l-ar fi spus, sau mai bine zis cuvânt pe care poate nu mi l-ar fi spus dacă nu era împrejurarea favorizantă pentru asta. Şi-o zis mitropolitul, dacă mi-o zis că nu se poate să mă fac preot, o zis: „Să ai lumină în suflet!". Nu ştiu ce-o fost. O urare? O binecuvântare? În orice caz mi s-o împlântat în mine cuvântul acesta.

V-am spus eu că de multe ori înveți şi nişte lucruri care nu-ți trebuie chiar în momentul în care le înveți, dar care după aceea pot fi folositoare. Mama, Dumnezeu s-o odihnească, când citeam eu câte ceva şi studiam, zicea: „Mă copile, asta-ți trăbuie la ceva, te-ntrabă cineva din ce-nveți acuma, dai vreun examen?". Şi ziceam: nu. „Mă copile, nu-ți mai bate capul dacă nu te-ntrabă nimeni". Aşa-i pentru cineva care nu are preocupări intelectuale. Când lucram la licență şi nu mai gătam odată şi vedea mama că fac şi stric şi mai scriu odată, zicea: „Apoi tu de aceea nu mai gați odată, că tot faci şi strâci. Fă dintr-o dată". Nu merg lucrurile, nu le-nțelegi dacă nu le faci, dacă nu eşti în ele nu le-nțelegi.

Eu, când am sfârşit studiile teologice de şcoală, nu cred că am avut mai multă credință în Dumnezeu decât atunci când am intrat la Teologie. Dimpotrivă, cred că am fost chiar mai derutat. Am aflat că se discută atâtea pe marginea Evangheliilor. Şi m-o luat groaza! Până atunci, când îl auzeam pe preot zicând: „Din Sfânta Evanghelie de la Marcu citire, să luăm aminte”, îmi plecam genunchii şi deodată cu genunchii şi mintea. După aceea am ajuns să-mi plec genunchii, dar să nu mai îmi plec mintea chiar aşa de sigur, pentru că am zis: Dom'le, da' dac-or avea dreptate şi ăia care zic altfel? În sfârşit. Ultimul cuvânt îl are Biserica, în sensul că ceea ce ne dă Biserica aceea primim, nu ceea ce ne dau cei care ciopârțesc textul scripturistic.

După experiența pe care o am, am ajuns la concluzia că Teologia îți dă doar informații, nu şi convingeri. Părintele Arsenie zicea că „cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă”, deci de la informație la convingere. Mai zicea Părintele că „teologie pot studia şi păgânii” şi că „adevărata teologie nu se învață din cărți, ci din viața trăită după voia lui Dumnezeu”.

Teologia adevărată o face Duhul Sfânt în noi, pe măsura curăției inimii, după cuvântul Domnului Hristos: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”.

Aşa cu lipsă cum sunt studiile teologice, ele au avut totuşi darul lor şi nu pot face abstracție de ele. Toate câte au urmat după aceea, s-au adăugat la cele ale teologiei de studiu, ceea ce înseamnă că teologia, ca studiu, m-a favorizat totuşi.

Îmi pare bine că mi-am bătut capul cu învățătura, că acuma mi-l pot dezbate.

Când am început Teologia şi cu mult mai înainte, dorința mea a fost să ajung preot. Cu gândul acesta am studiat teologia, deşi mitropolitul Nicolae Bălan, mitropolitul de atunci, mi-a spus clar şi cu vorbă hotărâtă: „Preot n-o să te poți face”. Am acceptat să studiez teologia, chiar ştiind că n-o să pot fi preot. Până la urmă, mitropolitul n-avea de unde să ştie că voi fi şi preot. Şi am ajuns preot, chiar şi în condiția de călugăr. Vreau să spun că un călugăr nu poate să ceară nimic mai mult decât călugăria şi cu călugăria trebuie să se mulțumească. Ai ajuns călugăr, tu nu mai poți face nimic altceva decât să-ți trăieşti călugăria, pentru că scopul celui care face parte dintr-o mănăstire este să fie călugăr şi atâta tot. Eu m-am împăcat cu gândul acesta şi n-am avut nici o rezervă sau ezitare. A venit însă vremea ca alții, şi anume cei mai mari, să dorească să mă hirotonescă. Astfel, mitropolitul Nicolae Colan m-a hirotonit diacon, în vederea faptului de a fi preot duhovnic. Lucrurile nu s-au putut desfăşura cum s-a gândit mitropolitul Nicolae Colan, pentru că el n-a mai ajuns să mă hirotonească preot, aşa că am rămas diacon vreme de 23 de ani, până când actualul mitropolit, ÎPS Antonie, m-a hirotonit preot. Şi tot el mi-a dat şi gradele de protosincel şi de arhimandrit. Toate au mers cumva înafară de mine, cu mine. Deci eu am mers pe linia călugăriei, în sensul că nu mi-am dorit nimic altceva decât să fiu un călugăr cât mai bun. Dumnezeu a vrut mai mult şi de aceea şi oamenii s-au angajat la împlinirea voii lui Dumnezeu. Eu am vrut ce a vrut Dumnezeu cu mine, pentru că ştiam din Evanghelie că „şi perii capului nostru toți sunt numărați”. Ştiam din **Filocalie** că atunci „când vrea Dumnezeu să se împlinească un lucru, toată zidirea ajută să se împlinească”. Ştiam din **Pateric** că „cea mai mare faptă bună a omului este să-şi unească voia sa cu voia lui Dumnezeu”. Am făcut aşa şi a fost bine de mine, în toate împrejurările. Mi-a dat Dumnezeu darul de a fi mulțumit cu ceea ce mi-a dat El, în orice împrejurare.

Hotărârea pentru călugărie mi-a venit în felul următor: Era în Duminica a doua a Postului Mare din 1953. Mă găseam în biserică, la Utrenie. Tocmai se citea icosul Sfântului Grigorie Palama. Mie mi-a venit atunci în minte ideea că Biserica preţuieşte, mai presus de orice, stilul de viaţă monahală. Mi-am dat atunci seama că eu nu am nici o piedică pentru a realiza, pentru a trăi acest stil de viaţă şi m-am hotărât să pornesc pe calea călugăriei. Odată cu acest gând mi s-a umplut inima de o negrăită bucurie care m-a urmărit mai multă vreme. Am pornit deci la împlinirea celor de trebuinţă pentru a mă putea încadra într-o mănăstire. Preferam Sâmbăta.

Mitropolitul Nicolae Bălan, după cum mi-a spus el însuşi, aştepta această hotărâre aşa că totul a mers repede şi cu succes. La 1 aprilie 1953, în miercurea săptămânii celei mari, m-am prezentat la mănăstire, unde mă găsesc şi acum, după 48 de ani. În acelaşi an am fost tuns în monahism de către Mitropolitul Nicolae, în ziua de 15 august, la hramul mănăstirii.

Eu mai şi glumesc câteodată că m-am aşezat la mănăstire odată cu păcălelile, că m-am dus la mănăstire la 1 aprilie. Acuma nu ştiu, cred că o fost o păcăleală cam lungă, că o trecut de atunci 48 de ani, dacă o fost o păcăleală… Păcăleala, dacă-i păcăleală, o ţinut 48 de ani până acuma şi să vedem cât va mai ţine. Că oamenii când le spun câţi ani am ei spun „mulţi înainte!", şi eu zic: „mulţi îs în urmă!".

Când m-am dus eu la mănăstire prima dată, înainte de a mă aşeza la mănăstire, la un singur lucru m-am gândit: să-mi ajute Dumnezeu să Îi slujesc Lui în condiţiile în care mă găsesc la mănăstire. Totuşi la început mi-au venit şi nişte gânduri, un fel de nedumeriri, un fel de întrebări, că oare cum voi putea eu să-i ajut pe oameni prin rugăciune. Cum voi putea să-i ajut eu pe oameni la mănăstire? Şi am avut atunci un duhovnic, Dumnezeu să-l odihnească, Părintele Serafim Popescu, şi a zis către mine aşa: „Măi frate, nu te gândi tu cum să-i ajuţi pe oameni. Ci pregăteşte-te în aşa fel ca să-i ajute Dumnezeu prin frăţia ta". Şi mi-am dat seama că a avut dreptate.

Când mi-am început eu viaţa la Mănăstire la Sâmbăta părintele meu duhovnic mi-a spus să mă pregătesc în aşa fel ca să lucreze Dumnezeu cu mine. Nici el, nici eu n-am ştiut atunci cum va lucra Dumnezeu în mine. Am încercat să-mi împlinesc datoria şi am simţit că Dumnezeu lucrează cu mine. Am ajuns la împrejurări de viaţă în care mi-am dat seama că eu şi nu altcineva eram cel mai potrivit om cu care a lucrat Dumnezeu atunci.

M-am spovedit în viaţa mea de până acum la mai mulţi duhovnici. Majoritatea dintre duhovnicii mei s-au mulţumit doar să asculte spovedania făcută de mine şi să-mi dea îndrumări generale. Câţiva însă m-au folosit în chip real.

Un duhovnic, care mi s-a impus prin seriozitatea cu care punea problemele şi pe care l-am întâlnit încă în vremea când eram elev la liceu, a fost Părintele Justinian Dalea, pe atunci duhovnicul mănăstirii de maici Timişeni, din Banat. Alt duhovnic care mi-a rămas în atenţie, de data aceasta de o factură cu totul nouă, serafică, cu o lărgime de înţelegere a neputinţei omeneşti şi cu o pogorâre care aduce aminte de Sfântul Ioan Hrisostom, un duhovnic de inimă, adică un duhovnic în care inima primează, a fost Părintele Serafim Popescu, care m-a chivernisit şi pe care l-am menţinut până la sfârşitul vieţii lui.

La puţină vreme după ce am intrat în mănăstire, venindu-mi gândul că în această nouă situaţie aş avea mai puţine posibilităţi şi mijloace de a fi de folos oamenilor, deşi

în realitate aveam mai multe posibilităţi dar nu le cunoşteam, spunându-i Părintelui Serafim acest gând şi arătându-i nedumerirea mea, Prea Cuvioşia Sa mi-a spus simplu: „Nu te mai gândi la aceasta, pentru că nu noi hotărâm folosul pe care-l aducem oamenilor, ci Dumnezeu lucrează prin noi, spre folosul altora. Frăţia ta pregăteşte-te în aşa fel ca Dumnezeu să poată lucra cu frăţia ta acolo unde vrea El şi unde ştie El că trebuie să fii de folos". A fost un sfat pe care l-am verificat ca foarte bun şi de care mă voi ţine toată viaţa. Cu un alt prilej, tot într-o situaţie de nedumerire, mi-a spus Părintele Serafim: „Oriunde simţi că se cinsteşte Hristos, să te duci că nu greşeşti". Mai târziu, cu ocazia unei spovedanii la Părintele Cleopa, acesta mi-a atras atenţia, prin prima întrebare ce mi-a pus-o, asupra importanţei pe care o are păzirea minţii.

În 1965 m-am dus la Părintele Arsenie Boca cu un student de la Teologie care se pregătea pentru preoţie. A zis Părintele către el – eu eram numai diacon – : „Mă, o să ajungi preot, să ai înţelegere faţă de neputinţa omenească". Cred că Părintele i-a spus lui ca să aud eu. Nu vă puteţi închipui de câte ori m-am gândit eu la cuvintele acestea: să ai înţelegere faţă de neputinţa omenească.

Poate că eu nu am ajuns la înţelegere câtă ar trebui să am, dar cuvintele acestea mi s-au împlântat în minte şi le am în vedere: să ai înţelegere faţă de neputinţa omenească. Pentru că oamenii nu pot mai mult decât fac. Asta înseamnă să ne fie milă de oameni că nu pot mai mult, că dacă ar putea mai mult ar fi şi mai fericiţi şi ar fi mântuiţi şi ar fi mai bine de ei.

Să-mi dea Dumnezeu lumină în suflet ca să pot pricepe ce trebuie să fac cu oamenii care vin să fie şi ei luminaţi în lumina pe care o dă Dumnezeu celor pe care i-a pus Dumnezeu să lumineze oamenii.

Părinte, tot timpul chipul sfinţiei voastre este plin de veselie, bucurie şi seninătate. Cum reuşiţi, dacă nu e un secret?

Dragă, secrete dintr-ăstea nu-i voie să aibă omul. Dacă poate să ştie el cum îi vine veselia trebuie s-o spună şi la alţii. Ceea ce ştiu eu despre mine este că aş putea zice că am venit cu o fire deschisă în lumea aceasta. Totdeauna am fost receptiv faţă de lucrurile dătătoare de bucurie.

Eu dacă am citit Evanghelia totdeauna m-am oprit la lucrurile acelea care îs dătătoare de bucurie şi de nădejde şi totdeauna am cam ocolit gândurile care aduc aminte de mânia lui Dumnezeu, de pedeapsa lui Dumnezeu, de diavol, de lucruri dintr-acestea care sunt reale. Dar îmi place să ştiu mai mult de bunătatea lui Dumnezeu, de mila lui Dumnezeu, că „Dumnezeu este bun şi iubitor de oameni", că Dumnezeu este Tatăl nostru, mai bun decât părinţii cei pământeşti, că ne iubeşte, că e iubire, că ne cuprinde în Sine.

Nu ştiu să fi făcut ceva anume pentru a avea o fire deschisă.

Hai să vă zic o vorbă pe care-o zis-o un profesor de la Teologie în legătură cu un Părinte Episcop vicar, Teodor Scorobeţ. Eram în curtea Facultăţii de Teologie din Sibiu şi o venit vorba de P.S. Teodor, de care mie mi-a plăcut foarte mult, un om echilibrat, un om fără pretenţii. Şi-am zis: Oare prin ce osteneală a ajuns Prea Sfinţitul Scorobeţ aşa de bun şi aşa de cumsecade? Şi un profesor, Părintele Dumitru Călugăr a zis: „Prin

osteneala lui Dumnezeu, că aşa l-o lăsat Dumnezeu!”. Poate ceva asemănător se poate spune şi despre bucuria câtă o am eu, că poate m-o lăsat Dumnezeu cu această predispoziție spre bucurie şi spre veselie, ca să se împlinească cuvântul: „Bucurați-vă şi vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri”.

Totdeauna mi-a plăcut să mă ştiu, să mă prezint, să mă simt, să mă angajez spre bucuria altora. Vreau să fiu lucrător de bucurie.

Până de curând, dacă m-ar fi întrebat cineva care este cea mai mare bucurie a vieții mele, n-aş fi putut răspunde la această întrebare. Şi e firesc să fie aşa, devreme ce viața mea a fost urzită pe bucurii şi întrețesută cu bucurii. Viața mea, în principal, a fost un şir de bucurii.

Am avut bucurii din credința în Dumnezeu şi din tot ce ține de practicarea credinței. Am avut bucurii din succese. Am avut bucurii din realizări. Am avut bucurii din relațiile cu oamenii, cu cei din familia în care am venit pe lume şi în mijlocul cărora mi-am trăit anii copilăriei. Am avut bucurii din relațiile cu rudele, cu prietenii, de care n-am dus lipsă, cu colegii, cu oamenii binevoitori câți au fost în jurul meu.

Am avut bucurii din multe din cărțile citite de mine sau pe care le-au citit pentru mine cei din jurul meu. Am avut, deci, bucurii peste bucurii. Şi într-o astfel de situație este greu să alegi o bucurie anume şi să spui despre ea: aceasta este cea mai mare bucurie a vieții mele. Şi cu toate acestea, iată că a venit vremea să pot spune, abia în al şaptezeci şi doilea an al vieții mele, că cea mai mare bucurie a vieții mele este apariția cărții de poezii a Maicii Teodosia – Zorica Lațcu. Conştiința mea îmi spune că cea mai mare bucurie a vieții mele nu-i vreo bucurie din vre-un succes personal, nici din vreo realizare, fie ea cât de importantă, ci cea mai mare bucurie a vieții mele mi-o dă „cartea cu bucurii”, „cartea cu poezii minunate şi înminunătoare”, scrise de Zorica Lațcu Teodosia.

Mai zilele trecute m-a întrebat cineva: „Părinte, cum explicați faptul că dumneavoastră sunteți aşa de optimist şi cum se explică faptul că atâta seninătate izvorăşte din cărțile dumneavoastră?”. Şi am răspuns: Asta se întâmplă pentru că eu cred! Cred în Evanghelie, cred în ceea ce a spus Mântuitorul, cred că El ne cheamă, cred că ne ajută, cred că este „Bun şi iubitor de oameni”, că este „Milostiv şi iubitor de oameni”, că al Lui este „a ne milui şi a ne mântui”, cred că Dumnezeul nostru este „Dumnezeul milei şi-al îndurărilor şi-al iubirii de oameni”.

În general, intelectul se angajează mai uşor decât simțirea; depinde şi de structura omului. Îmi spunea Părintele Serafim Popescu: „Măi, la tine nu s-a făcut acordul între minte şi inimă”. Eu sunt un tip mai rațional, mai mental. Din acest motiv doresc, fiindcă nu am, să am o sensibilitate mai mare. Mă bucur de cei care au o sensibilitate mai mare.

Ziceam că dacă s-ar putea face un om din doi, mie mi-ar conveni foarte mult un om cu mintea Părintelui Arsenie şi cu inima Părintelui Serafim.

Lui Dumnezeu să-I slujeşti cu structura ta şi cu firea ta, nu trebuie să te formalizezi. Din **Pateric** aflăm despre doi părinți cu totul deosebiți ca structură şi anume: Avva Arsenie, care era un tip introvertit şi distant (poate de aceea era distant fiindcă era mai mult cu gândul la Dumnezeu), îi respingea pe oameni, se retrăgea. Şi celălat, Sfântul

Moise Arapul, despre care în **Filocalie** Părintele Ioan Casian spune că a fost cel mai iscusit dintre părinții pe care i-a întâlnit în pustia sketică. Spune că Sfântul Moise, „cel dintre tâlhari”, care a devenit sfânt după ce mai întâi a fost el însuşi tâlhar, a fost cel mai iscusit dintre părinți. Şi acesta era un om foarte comunicativ. Se punea problema: care este mai bine primit în fața lui Dumnezeu, cel comunicativ sau cel distant? Şi s-a arătat într-o vedenie unui părinte două corăbii care mergeau pe râu; una era cu Avva Arsenie, şi Duhul Sfânt era asupra lui, iar cealaltă era cu Sfântul Moise Arapul şi îngerii îl hrăneau cu faguri de miere. Deci amândoi erau primiți la Dumnezeu, fiecare în felul lui lucrând. Şi ne pare foarte bine de treaba asta, fiindcă mie, care sunt mai deschis, mai comunicativ, mi-ar trebui foarte mult să mă obişnuiesc să fiu departe, să fiu rezervat, să fiu distant, să mă izolez. Eu nu sunt un tip care să mă izolez şi nici nu e necesar lucrul acesta, că dacă aş crede lucrul acesta aş face tot posibilul să fiu aşa.

Când m-am făcut eu călugăr aveam un prieten cu care am fost coleg, ca studenți la Teologie, şi care mi-a scris la mănăstire după ce el ajunsese preot: „Îți doresc să nu fii nici prea mult, nici prea curând, un călugăr tip”. N-aş putea zice că m-am gândit la aceasta sau că aş fi fost preocupat de aşa ceva, căci m-am gândit că omul se mântuieşte în firea sa reală şi nu trebuie să-şi facă altă fire ca să-l primească Dumnezeu.

Eu sunt un om care iubeşte cultura. Pe mine două lucruri m-au ajutat în viață: credința în Dumnezeu şi cultura, şi pe amândouă le recomand.

Sunt destul de râvnitor pentru agonisirea unei culturi atât duhovniceşti, cât şi generale. Pentru nevoile ceasului de față, am învățat şi unele limbi străine care mie, ca nevăzător, îmi sunt necesare pentru că prin mijlocirea lor am acces la cărțile pe care străinii la tipăresc pentru nevăzători. Pe lângă aceasta, pot fi de folos trecătorilor străini care vizitează mănăstirea noastră şi care sunt bucuroşi să poată comunica cu noi.

Fac ce-mi este propriu şi am convingerea că nu mă va osândi Dumnezeu că am lucrat cu puterile pe care El mi le-a dăruit. Când voi putea face mai mult, mai mult voi face. Deocamdată sunt în situația celui care, deşi călugăr, îşi lucra țarina şi din ce agonisea dădea milostenie. Unora li se părea că acest mod de lucrare nu se potriveşte cu viețuirea cea mai presus de lume şi i-au interzis acest mod de lucrare. El a spus: „Dacă nu mi se dă voie să fac ceea ce pot face, altceva nu pot face” (**Pateric**). Aşa sunt şi eu. Veni-va oare vremea să las toate şi să urmez Domnului Hristos? Sau poate voi urma Domnului totdeauna cu toate ale mele, iar realizările pe care le voi avea în această situație le voi oferi Domnului, zicând: „Ale Tale dintru ale Tale”, iar cei ce se vor bucura de ele poate vor zice în rugăciunea către Dumnezeu: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție îți mulțumim, Doamne, şi ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru”. Fie voia Domnului!

Adeseori sunt la îndemâna vizitatorilor care vin la noi, prezentând istoricul mănăstirii şi dând explicații şi lămuriri. Când sunt solicitat stau de vorbă cu unii dintre credincioşii care doresc cuvânt de folos. Odată cu aceasta mă ocup şi de diferite studii în vederea progresului meu sufletesc şi în vederea pregătirii pentru predică.

Nu am un program bine precizat, pentru că în condițiile noastre aşa ceva nici nu se poate realiza. Deseori este cazul să zicem ca un părinte din **Pateric**: „Cu Hristos merg să lucrez în cutare loc”. Se ivesc şi slujbe neprogramate, cum ar fi Sfântul Maslu.

Lucrurile esențiale nu le-am învățat la Teologie (la facultate), ci la mănăstire, din **Pateric** şi din **Filocalie**.

Filocalia este cartea mea preferată.

Eu am o vorbă şi le spun celor de la mănăstire că fiecare dintre noi ar trebui să gândim aşa: dacă în această mănăstire numai unul ar putea să fie bun, acela vrea să fiu eu.

Unii, după ce mă întorc la mănăstire, zic: „Părinte, v-am simțit lipsa!”. Şi eu zic că îmi pare bine că mi-ați simțit lipsa, asta înseamnă că îmi simțiți şi prezența.

Pe mine unii mă socotesc „duhovnic mare” şi aşa mă socotesc cei care mă ascultă şi urmează sfatul meu. Alții mă socotesc „duhovnic mic” şi aşa mă socotesc cei care nu mă ascultă. Iar alții mă socotesc „de nimic” şi aşa se raportează la mine aceia care mă desconsideră. Şi sunt şi din aceştia destui. Norocul meu este că eu le iau pe toate cum vin şi nu mă opresc prea mult nici la cei ce mă socotesc „mare”, nici la cei ce mă socotesc „mic” şi nici la cei ce mă socotesc „de nimic”. M-am convins de multă vreme că cei care te laudă nu adaugă nimic la ceea ce eşti, după cum nici cei care te defaimă nu-ți iau nimic din ceea ce ai. Toți suntem oameni şi toți putem şi să greşim în aprecierile noastre.
M-a impresionat faptul că un fost deținut politic, când a început să vorbească într-o adunare festivă, înainte de toate, a zis cu glas tare: „Doamne ajută-mă să nu greşesc”. Greşim noi înşine şi greşesc şi alții în ceea ce ne priveşte pe noi. Lucrul de căpetenie este să ni se facă „ocara, ca cinstea; lipsa, ca îndestularea; paguba, ca şi câştigul şi străinii, ca rudele după trup”. Dacă ajungem la măsura aceasta am ajuns la nepătimire şi suntem fericiți.

Un părinte de la noi de la mănăstire zicea: „Să ştii că ție nu-ți dă Dumnezeu nici o plată, că ție îți place aici la mănăstire!”. Păi îmi şi place. E drept că-mi place. Dar nu stau pe plată, dacă e vorba.

Vin la mine unii oameni după cuvânt de folos. De la o vreme încoace, ştiți ce cuvânt de folos le spun? „Să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim.” E un cuvânt de la Sfânta Liturghie. Sau le mai spun: „După aceasta vor cunoaşte oamenii că sunteți ucenicii mei, dacă veți avea iubire unii către alții”.

Am şi eu un cuvânt care zic că e bine să-l țină minte şi <u>alții</u>: Întâi e datoria şi apoi vine bucuria. Deci întâi ne facem datoria şi după datorie vine bucuria.

De multe ori le spun oamenilor care au un nume deosebit: Să-ți fie viața cum ți-i numele! De exemplu, dacă spune cineva că îl cheamă Modest, îi zic: Să-ți fie viața cum ți-e numele!

De când am început să predic totdeauna m-am adresat oamenilor cu „voi”. Şi zice tata către mine: „Măi, tu le zici la oameni „voi” când spui poveştea la biserică”. (Poveştea înseamnă predica. Dar de ce îi spunea el „poveştea”? Pentru că la înmormntare se spune predica şi tot atunci se spune şi „povestea omului”; şi atuncea tata zicea că-i „poveşte” şi ce spune preotul la biserică). Păi, zic: Cum să zic? Păi, „Dumnevoatră”! Că doar acolo-s oameni mai bătrâni ca tine… Şi-i zic: Bine, bine tată, la slujbă cum zicem: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos să vină peste dumneavoastră peste toți”? Sau: „Binecuvântarea Domnului să vină peste dumneavoastră peste toți”?

Săracu' tata. L-am învins, dar să ştiţi că nu l-am convins.

Să vă spun ceva frumos: e acolo lângă noi la mănăstire un doctor cu care mă am eu foarte bine, şi el totdeauna îmi spune: „Domn' părinte, domn' părinte". I-am spus: „Nu-mi mai zice domn' părinte, zi-mi „părinte", că dacă zici aşa, zici şi domn' şi toate le zici". Dar el tot aşa o ţinea. Atunci îi spun copilului său: „Ia zi către tăticu-tău să nu mai zică domn' părinte, să-mi zică numai părinte". Şi copilul mi-a răspuns ceva care mi-a plăcut foarte mult şi am zis că mai învăţ şi eu de la copii: „Asta aş putea face dacă eu aş fi tatăl lui". Adică trebuie să ne mai cunoaştem şi poziţia.

M-am întâlnit o dată la mănăstire cu Vadim Tudor. O venit să-mi dea o carte, i-am dat şi eu una de Zorica Laţcu, şi zice el: „Eu v-am văzut pe dumneavoastră de mai multe ori – deci el o mai fost la mănăstire, cu mine n-o vorbit – iar dumneavoastră nu m-aţi văzut pentru că Dumnezeu e nedrept". Cred că o vrut să spună că Dumnezeu la unii le-o dat vedere iar la alţii nu le-o dat, şi deci e nedrept că nu le-o dat şi la ceilalţi care n-au vedere. Şi-am zis: „Poate Dumnezeul lui Vadim Tudor, dar al meu îi perfect!"

Eram, mai anul trecut sunt 20 de ani, în faţa unui magazin din Făgăraş. Şi un părinte cu care eram, Părintele Paisie, a intrat să-şi cumpere ceva din magazin şi pe mine m-a lăsat afară. Eu acuma, ca să nu stau împlântat într-un loc, mergeam aşa pe vreo câţiva metri înainte şi înapoi. Şi numa' aud pe un copil strigând: Uite mortu'! Uite mortu'! Şi-aud o femeie, o femeie cu glas bătrânesc – poate o fi fost bunica lui – care zice: „Unde vezi măi mortu'!? Unde vezi mortu'!?" Şi copilul m-a arătat pe mine. Şi femeia atunci l-a corectat, şi i-a zis: „Mă, ăla nu-i mortu', ăla-i popa!". Ce mă gândesc eu că s-a întâmplat. Pe copil l-o fi dus la vreo înmormântare şi i-or fi zis că-l duce la mort. Şi atuncea, când l-o văzut acolo pe preot o gândit că ăla-i mortu'…

Eu am 72 de ani împliniţi şi încă nici o zi din viaţa mea n-am trăit-o fără să întâlnesc pe cineva, fără să întâlnesc un om. Şi nu-mi pare rău. Nu-mi pare rău pentru că prin oameni creştem.

Părintele Arsenie când mi-a dat mie în atenţie rugăciunea lui Iisus, nu mi-a spus să mă interesez undeva de vreo carte despre rugăciune, nu mi-a spus să iau legătura cu cineva care ar putea să mă îndrume. Poate că Părintele şi-a dat seama că n-aş găsi un îndrumător, şi să ştiţi că nici n-am găsit. N-am găsit nici când n-am căutat, şi nu pentru că n-am căutat. Se putea întâmpla să găsesc pe cineva fără să-l caut, dacă-i vorba. N-am găsit nici când am căutat şi nici eu nu pot fi un îndrumător bun în privinţa aceasta.

Acuma să ştiţi că nu sunt un rugător din acela care e copleşit de rugăciune în aşa fel încât să-mi vină numai gânduri extraordinare în rugăciune, îmi mai vin şi gânduri obişnuite. Dar nu-mi pare rău niciodată dacă îmi vine în gând un binefăcător. Îl pun înaintea lui Dumnezeu în atmosfera de rugăciune şi zic: Doamne, ajută-l pe cutare, că uite m-a ajutat şi el pe mine, sau îmi vine în minte o poezie frumoasă, o spun şi când mă rog, şi zic: aşa-i Doamne că-i fain? Asta înseamnă îmbunătăţire de viaţă, să ajungi la nişte gânduri care să le poţi prezenta şi să le poţi învălui în rugăciune.

Are un cuvânt Sfântul Isaac Sirul în volumul X din **Filocalie**, cuvântul 72, de care m-au luat frigurile când l-am citit prima dată. Şi aşa mi-a plăcut, şi aşa m-a impresionat! În acest cuvânt spune el că „Dragostea de Dumnezeu – care-i fericirea sufletului – este vinul care veseleşte inima omului".

Nu ştiu, parcă pe mine m-a stingherit totdeauna când am auzit că Dumnezeu Se şi mânie. Parcă aş vrea să fie un Dumnezeu care nu Se mânie. Că Dumnezeu pedepseşte, că Dumnezeu trăzneşte. Totdeauna când am auzit aşa ceva, parcă Dumnezeul meu e altfel. Totdeauna am avut o aderență la lucrurile acestea pozitive. Sfântul Apostol Pavel are un cuvânt care aşa de mult îmi place. Zice că „dacă Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?" (Romani 8, 32). E extraordinar!

Personal cred că Dumnezeu va mântui mult mai mulți oameni decât credem noi că se mântuiesc.

Ce fain ar fi în lumea aceasta dacă ar fi mulți oameni care să se lupte împotriva fărădelegii spunându-i răului rău şi să nu aibă ezitări să atragă atenția atunci când ceva trebuie îndreptat!

De două lucruri nu-mi pare rău din viața mea: dacă am făcut un bine şi dacă am dormit. De ce? Poate pare curios. Păi cineva care doarme şi îi odihnit apăi ăla are elan de muncă şi munceşte într-o oră mai mult decât în trei ore de neodihnit.

Uneori mă gândesc că dacă ar fi să am posibilitatea să mă întâlnesc cu Domnul Hristos față către față şi să am siguranța că este chiar El Acela, n-aş avea să-I spun altceva decât ceea ce îi spun în rugăciune, când zic: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul". Şi dacă totuşi L-aş ruga şi ceva special pentru mine, L-aş ruga să-mi dea mai multă putere să fac voia Lui şi să-I slujesc cu gând de preamărire.

Uite, eu acuma sunt bătrân, am 72 de ani, şi la 72 de ani nu mă simt mai aproape de moarte decât la 20 de ani.

Eu tare mi-aş dori – şi sunt sigur că o să se întâmple în veşnicie – să mă întâlnesc cu trei sfinți: Iosif din Arimateea, Sfântul Evanghelist Luca şi Sfântul Ioan Gură de Aur. Ăştia trei parcă mi-s cei mai apropiați!

Câteodată mă gândeam că oare n-o să mi se întâmple ceva? Că n-o să mor de bucurie, de câtă bucurie aveam din rugăciune?

Eu, dacă mor, vreau să mor de bucurie!

Mai zic eu câteodată aşa: atunci când o să trec eu prin „vămile văzduhului" o să se ducă dracii de- or mai intra şi alții pe lângă mine. Nu pentru că sunt eu un om aşa de excepțional. Da' nu-mi pot închipui să-L port pe Domnul Hristos în suflet şi să poată să facă dracii ceva asupra mea.

Să ştiți că eu cred din toate puterile mele că o să mă duc în rai! Nu pentru că fac nişte fapte bune, că fac nişte lucruri extraordinare. Nu. Ci pentru că eu ştiu cum îi Dumnezeu. Şi dacă Dumnezeu îi Tatăl nostru şi dacă Dumnezeu îi ca tatăl fiului risipitor şi mai bun decât tatăl fiului risipitor, păi nu se poate să te respingă Dumnezeu dacă vrei să fi cu El, dacă e Tată. Nu se poate! Şi eu am conştiința asta. Şi de-aceea nici nu mi-e frică. Doamne ajută. Sunt sigur că o să cad direct în brațele lui Dumnezeu!

Pomeniți-mă vă rog şi pe mine, să fiu măcar cum gândesc oamenii că sunt.

Postfață la cartea intitulată „Veniți de luați bucurie”

Un cuvânt lămuritor

Ca încheiere la cartea de față, m-am gândit să prezint un cuvânt lămuritor. Acest cuvânt lămuritor mi-l încep cu o amintire.

Era pe la începutul lui mai, din anul 1954. Mă găseam atunci, ca închinător şi ca vizitator, la Mănăstirea Maicii Domnului din localitatea Tudor Vladimirescu, din apropiere de Tecuci, cunoscută de toți ca „Mănăstirea Vladimireşti”. Mă dusesem acolo şi cu intenția şi cu dorința de a o întâlni pe Maica Teodosia – Zorica Lațcu, despre care ştiam, dar încă nu ajunsesem să o cunosc; îi cunoşteam doar unele din minunatele poezii pe care le tipărise.

La Mănăstirea Vladimireşti l-am întâlnit pe Părintele Ştefan Slevoacă, care pe atunci era preot la Câmpulung Moldovenesc. Am spus „l-am întâlnit pe Părintele Ştefan Slevoacă”, sau puteam să spun că „Părintele Slevoacă m-a întâlnit pe mine”. Fapt e că **ne-am întâlnit**, iar după întâlnirea noastră am ajuns la concluzia că de fapt „**Dumnezeu ne-a întâlnit pe noi**”. Veți afla îndată de ce.

Părintele Slevoacă avea un mare necaz: fiica lui, pe nume Sanda, în urma unei meningite, îşi pierduse vederea la vârsta de 11 ani. Trecuseră de atunci doi ani, iar Sanda nu se putea împăca cu noua situație şi Părintele Slevoacă şi soția sa nu ştiau ce să facă pentru a o linişti şi a se linişti ei înşişi. **Întâlnirea noastră a fost o minune**. Părintele avea nevoie de un om ca mine. Eram tânăr. Trecusem doar cu puțin de vârsta de 25 de ani. Eram licențiat în teologie. Aveam în mănăstire doar un an şi eram călugăr. Toate acestea erau lucruri obişnuite; nimic nu era deosebit în ele. Ceea ce îmi dădea însă o competență în împrejurarea de atunci, pe lângă cele enumerate mai sus, era faptul că cele realizate erau toate împlinite în condițiile lipsei de vedere. Poate că purtam în suflet lumina pe care mi-a dorit-o Mitropolitul Nicolae Bălan, care mi-a adresat cuvintele: „Să ai lumină în suflet”.

Părintele Ştefan Slevoacă a considerat întâlnirea noastră ca un dar de la Dumnezeu, iar pe mine m-a văzut ca un „trimis al lui Dumnezeu” în folosul fiicei sale şi a familiei în general. La fel m-am considerat şi eu şi am înțeles întâlnirea noastră de atunci ca o confirmare a unei îndrumări, pe care mi-a dat-o Părintele Serafim Popescu din mănăstirea noastră, când am mărturisit că sunt nelămurit şi nedumerit şi că mă întreb: „Cu ce voi putea să fiu eu de folos oamenilor în situația mea de simplu monah”. La aceasta Părintele Serafim mi-a răspuns: „Nu te nelinişti, că şi aşa nu noi îi folosim pe oameni, ci Dumnezeu îi foloseşte prin noi, când vrea şi cum vrea El. Frăția ta pregăteşte-te în aşa fel ca Dumnezeu să poată lucra prin frăția ta”. Am luat în seamă cuvintele Părintelui Serafim, deşi, trebuie să mărturisesc, nu eram sigur de adevărul cuprins în ele. Siguranța am primit-o la destul de scurtă vreme, la Mănăstirea Vladimireşti.

În chip asemănător s-au întâmplat multe lucruri în viața mea. Aşa s-a ajuns la tipărirea celor 9 cărți ale mele, şi tot aşa s-a ajuns şi la cartea de față. „A lucrat mai mult Dumnezeu decât omul.” După cum aş putea zice că „a lucrat Dumnezeu prin oameni”. Şi încă şi mai mult: „Dumnezeu a rânduit lucrurile în aşa fel încât aceste cărți să existe şi să-şi facă lucrarea”.

Cartea de față este alcătuită din gândurile mele. Cuprinse în cele 9 cărți de până acum, precum şi în diferite articole sau pe casete. În acest înțeles, cartea este a mea, „âmi aparține”. Cartea de față însă nu este a mea după alcătuirea ei. De aceasta s-a ocupat prietenul meu Ionuț Gânscă, Absolvent al Academiei de Arte Vizuale „Ioan Andreescu”, iar acum la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj. El a avut şi inițiativa pentru această carte aşa cum se prezintă ea şi tot el a scos din cărți, din articole şi de

pe casete, gândurile mele şi le-a grupat pe idei. Din acest punct de vedere cartea nu este a mea, ci a prietenului meu Ionuț.

Aşa cum odinioară, înainte cu aproape o jumătate de secol, m-am întâlnit cu Părintele Slevoacă, şi ne-am mers prietenia împreună în vremea vieții Părintelui şi ne-o continuăm şi după aceea, tot aşa se întâmplă şi cu prietenia dintre mine şi Ionuț Gânscă, deocamdată concretizată în cartea de față, care este şi a mea şi a lui, cum este şi a lui şi a mea.

La sfârşitul acestor rânduri lămuritoare, dau slavă lui Dumnezeu pentru tot ce s-a făcut ca acestă carte să existe şi le mulțumesc tuturor care au colaborat în vederea existenței cărții de față. Mă gândesc la cei care au lucrat direct sau indirect, la cei care au contribuit financiar, pentru a se putea realiza această carte pe care o trimitem cu toții ca să-şi facă lucrarea de înmulțire a bucuriei, ea fiind o invitație la bucurie prin titlul ei: „Veniți de luați bucurie”. Să ne bucurăm aşadar toți de Părintele Ceresc, „de la care vine toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit”, şi de la care şi prin care s-a ajuns şi la cartea de față, pe care o dorim lucrătoare de bucurie pentru toți cei ce o vor citi sau vor citi din ea.

Arhimandritul Teofil